

*ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.*

**ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ 2016 – 2020 ГОДИНА**

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

<i>I.</i>	<i>СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ</i>	4
<i>II.</i>	<i>ВЪВЕДЕНИЕ</i>	6
	1. Обхват на програмата	6
	2. Правно основание за разработване на програмата	6
	3. Принципи на програмата.....	10
	4. Цели на програмата.....	14
	5. Определяне и въвличане на заинтересовани страни.....	15
<i>III.</i>	<i>АНАЛИЗ НА СРЕДАТА</i>	15
	1. Териториално-административни характеристики	15
	2. Природо-географски характеристики	18
	2.1. Релеф.....	18
	2.2. Полезни изкопаеми	18
	2.3. Климат	19
	2.4. Почвени условия	26
	2.5. Водни ресурси	31
	2.6. Растителен свят и животински свят.....	47
	2.7. Защитени територии	49
	3. Социално-демографски характеристики.....	78
	3.1. Демографски процеси в община Сандански. Динамика на населението.....	78
	3.2. Естествен и механичен прираст на населението в община Сандански.....	83
	3.3. Обобщена оценка на демографската ситуация в община Сандански	85
	3.4. Заетост на човешките ресурси.....	90
	4. Икономически характеристики.....	94
	4.1. Състояние на основните икономически сектори	94
	5. Състояние на инфраструктурата.....	131
	5.1. Водоснабдяване и канализация.....	131
	5.2. Електроенергийна инфраструктура.....	148
	5.3. Газоснабдяване	151
	5.4. Транспортна инфраструктура и комуникации	154
	6. Анализ на компонентите на околната среда.....	175
	6.1. Въздух.....	176

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

6.2. Води	208
6.3. Земи и почви	221
6.4. Биоразнообразие.....	224
7. Анализ по фактори на въздействие	268
7.1. Отпадъци	268
7.2. Шум	305
7.3. Радиационен контрол.....	305
7.4. Зелена система.....	305
8. Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда .	314
9. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда.....	314
<i>IV. SWOT АНАЛИЗ.....</i>	<i>320</i>
<i>V. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА .....</i>	<i>342</i>
<i>VI. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....</i>	<i>343</i>
1. Генерална стратегическа цел на програмата	344
2. Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им.....	344
<i>VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ .....</i>	<i>346</i>
<i>VIII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА .....</i>	<i>376</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

I. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУП	Подробен устройствен план
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
АИС	Автоматична измервателна станция
БО	Битови отпадъци
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДФЗ	Държавен фонд Земеделие
ЕО	Екологична оценка
ЗБР	Закон за биологичното
ЗЗ	Защитена зона
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройството на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИУГ	Излезли от употреба гуми
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НЕМ	Национална екологична мрежа

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

НПРБ	Национална програма за развитие: България 2020
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г.
НПУО	Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.
НППОУ	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НСОБС	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОС	Национална стратегия за околна среда 2009 - 2018 г.
НСОВС	Национална стратегия за развитие на водния сектор
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОИСР	Организацията за икономическо сътрудничество и развитие
ООп	Организация по оползотворяване
ОПОС	Оперативна програма "Околна среда"
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Отпадъците от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПИП	Прединвестиционни проучвания

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Обхват на програмата

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Сандански обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

ПООС е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Общинския план за развитие на община Сандански 2014-2020 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината.

ПООС отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие.

Програмата за опазване на околната среда се основава на концепцията, че **предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие** – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

2. Правно основание за разработване на програмата

Програмата за опазване на околната среда на община Сандански е изготвена в съответствие с чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда и Указанията на Министерство на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

При разработване на ПООС, органите на местното самоуправление се ръководят и от указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмата чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмата се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

ПООС е изготвена в тясно съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период от 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и са в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда. При разработката на програмата са използвани и следните стратегически **документи**:

- Национална стратегия за околна среда (НСОС) 2009 – 2018 г. (одобрен проект);
- Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.;
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие;
- Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012 - 2020 г.;
- Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012 - 2020 г.
- Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.;
- Национална програма за намаляване на общите годишни емисии на серен диоксид, азотни оксиди, летливи органични съединения и амоняк в атмосферния въздух – валидна до 2018 г.;
- Национална стратегия за развитие на водния сектор;
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България 2007 – 2013 г. – актуализация за програмен период 2014 –

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- 2020 г.;
- Общински план за развитие на община Сандански за периода 2014 – 2020 г.;
  - Справки, годишни доклади и отчети на Община Сандански.
Други използвани **източници на информация** са както следва:
    - Официални данни и статистическа информация от ТСБ – Югозапад, РИОСВ – гр. Благоевград и други;
    - Информация, предоставена от дирекциите и отделите на общинска администрация - Сандански;
    - Относимите и приложими нормативни и поднормативни актове;
    - Интернет сайтове и портали: Официален сайт на Община Сандански, НСИ, МОСВ, ИАОС и други.

При разработването на програмата са използвани и следните нормативни документи:

1. Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г.)
2. Закон за водите (обн., ДВ, бр.67/27.07.1999 г.)
3. Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти (обн. ДВ, бр.10/04.02.2000г.)
4. Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр.86/30.09.2003 г.)
5. Закон за чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ, бр.45/28.05.1996г.)
6. Закон за подземните богатства (Обн. ДВ, бр.23/12.03.1999г.)
7. Закон за биологичното разнообразие (обн. ДВ, бр. 77/ 09.08.2002 г.)
8. Закон за лечебните растения (обн. ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г.)
9. Закон за защитените територии (обн. ДВ, бр.133/11.11.1998 г.)
10. Закон за енергийната ефективност (Обн. ДВ. бр.98 от 14 Ноември 2008г)
11. Закон за енергетиката (Обн. ДВ. бр.107 от 9 Декември 2003г)
12. Закон за енергията от възобновяеми източници (Обн. ДВ. бр.35 от 3 Май 2011г)
13. Закон за устройство на територията (Обн. ДВ. бр.1 от 2 Януари 2001г)
14. Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатацията на действащи промишлени инсталации и съоръжения, приета с ПМС №62/12.03.2003г. (обн. ДВ, бр.26/2003г.)
15. Наредба № 2 от 16.10.2000 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн. ДВ, бр.87/2000 г.)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

16. Наредба № 6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (обн. ДВ, бр.97/2000 г.)
17. Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн. ДВ, бр.19/09.03.2004 г.)
18. Наредба за условията и реда за намаляване на замърсяването с отпадъци от моторни превозни средства (обн. ДВ, бр.98/2001г.)
19. Наредба № 2 от 19 февруари 1998 година за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници (обн. ДВ, бр. 51/1998г.)
20. Наредба №6 от 26 март 1999 година за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ, бр.31/1999г.)
21. Наредба №7 от 3 май 1999 година за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. ДВ, бр.45/1999г.)
22. Наредба №7 от 21.10.2003 г. за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации
23. Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, Обн. ДВ. бр.89 от 22 Октомври 1996г., изм. ДВ. бр.30 от 22 Март 2002г.
24. Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, Обн. ДВ. бр.97 от 28 Ноември 2000г., изм. ДВ. бр.24 от 23 Март 2004г. Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, Обн. ДВ. бр.89 от 22 Октомври 1996г., изм. ДВ. бр.30 от 22 Март 2002г.
25. Наредба №8 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, Обн. ДВ. бр.83 от 26. Септември 2004г., изм. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г. обезвреждане на отпадъци, Обн. ДВ. бр.83 от 24 Септември 2004г., изм. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г.
27. Наредба за изискванията за пускане на пазара на батерии и акумулатори и за третиране и транспортиране на отпадъци от батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.58 от 15 Юли 2005г., изм. ДВ. бр.53 от 10 Юни 2008г.
28. Наредба за изискванията за третиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, Обн. ДВ. бр.90 от 11 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.53 от 10 Юни 2008г.
29. Наредба № 8 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

отпадъци, Обн. ДВ. бр.83 от 24 Септември 2004г., изм. ДВ. бр.87 от 30 Октомври 2007г.

30. Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци, Обн. ДВ. бр.81 от 17 Септември 2004г.

31. Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки, Обн. ДВ. бр.19 от 9 Март 2004г., посл. изм. ДВ. бр.53 от 10 Юни 2008г.

32. Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци, Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999г.

33. Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите, Обн. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2004г.

34. Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда Закон за управление на отпадъците, Обн. ДВ. бр.86 от 30 Септември 2003г., посл. изм. ДВ. бр.105 от 9 Декември 2008 г.

3. Принципи на програмата

Националната стратегия за околна среда и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда, регламентирани в Закона за опазване на околната среда, а именно:

1. Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

2. Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа за устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтено разнообразие.

Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

3. Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве, следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда в случаи на потенциални или съществуващи въздействия

върху нея.

4. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в политиките на национално, регионално и местно равнище. На ниво община спазването и прилагането на този принцип изисква разработването, приемането и прилагането на различни концепции, стратегии, планове и програми за регионално развитие, за развитие на икономиката или на отделни нейни отрасли и сектори (транспорт, енергетика, строителство, селско стопанство, туризъм, промишленост, образование и други) на местно равнище (но съобразени с предвижданията на национално и регионално равнище) да осигуряват интегрирано опазване на околната среда в съответствие с принципите и целите на закона и Националната стратегия за околна среда.

5. Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

6. Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

7. Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на “чисти технологии” и

постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат “най-добри налични техники” в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и “добри земеделски практики” в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за храна и земеделие на ООН (FAO).

8. Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

9. Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги, следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

10. Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда, трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

11. Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

12. Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

4. Цели на програмата

Програмата за опазване на околната среда си поставя няколко основни цели:

- да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Сандански, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;
- да открие приоритетите в разглежданата област;
- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
- да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми;
- да подпомогне изпълнението на концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град”.

Програмата се приема от общинския съвет, който контролира и изпълнението ѝ. По предложение на кмета на общината ежегодно с приемането на общинския бюджет се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинската програма за опазване на околната среда. Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране. Отчетът за изпълнението на програмата се представя за информация в РИОСВ.

ПООС е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана и/или променяна съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение. Основният използван апарат в разработката е стратегическо планиране, почиващо на SWOT анализ.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на населението, селскостопанските производители и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентираните икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

5. Определяне и въвличане на заинтересовани страни

Процесът на определяне и въвличане на заинтересованите страни при разработване на ПООС премина през няколко стъпки. Първоначално бе **проведено анкетно проучване** сред следните целеви групи: представители на общинска администрация - Сандански, представители на Общински съвет - Сандански, бизнес организации, граждани, неправителствени организации и други заинтересовани страни. В резултат на анкетното проучване бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината.

Поставени са цели за развитие и мерки, които отчитат проблемите на общината и на основата на силните характеристики и възможностите ограничават слабите страни.

III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Териториално-административни характеристики

Община Сандански заема територия от 998,4 км² покриваща части от планините Пирин, Славянка, Огражден Малешевска и Санданско - Петричкото поле.

По големина тя е най-голямата община в Благоевградска област, на трето място в Югозападния планов район (след общините Столична и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Самоков) и девета по големина в Република България.

Община Сандански поделя граници със следните шест български общини: Петрич, Струмяни, Кресна, Банско, Гоце Делчев, Хаджидимово.

Като гранична община с Република Гърция тя граничи на юг чрез планината Славянка с гръцките общини Синтики от област Серес и Като Неврокопи от област Драма.

Общата територия от 998,4 км² обхваща следните територии по вид:

- земеделски територии 347 477 дка в това число:
158 588 дка обработваема площ, като от тях 73 531 са поливни площи.
- горски територии 543 450 дка
- населени места и други урбанизирани територии 19 893 дка
- водни територии 9 631 дка
- територии за добив на полезни изкопаеми 72 660 дка
- територии за транспорт и инфраструктура 4 305 дка

След приемането на новия общ устройствен план на община Сандански, ще нарасне площта на населените места и другите урбанизирани територии, тъй като той предвижда разширение на строителните граници на град Сандански и някои от по-големите населени места.

Освен това с предстоящото изграждане на Лот 3.3 на АМ „Струма“ ще се увеличи и територията за транспорт и инфраструктура.

Разположена сред величественя Пирин и граничните Гърция и Македония. Общината заема голяма част от обширната Санданско-Петричка котловина с живописната долина на Средна Струма. Разположението на община Сандански на равни разстояния от икономическите и транспортни центрове София и Солун (Гърция) 160 км, осигуряват интензивен транспортен трафик. През територията ѝ преминават международният път Е-79 и международната жп линия София – Кулата – Атина.

Община Сандански обхваща 54 селища – градовете Сандански и Мелник и 52 села.

Според възприетата класификация (по смисъла на териториалното и селищно устройство) населените места се разпределят, както следва:

- Един малък град (10000-30000 д.) - Сандански;
- Пет средни села (1000-2000 д.) – Катунци, Склаве, Дамяница, Ново Делчево, Поленица, ;
- Седем малки села (250-1000 ж.) – Петрово, Лешница, Джигурово, Левуново, Лебница, Плоски и Струма;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

□ Четиридесет и едно села (до 250 ж.) – Белевехчево, Бельово, Бождово, Черешница, Дамяница, Дебрене, Долени, Голем Цалим, Голешово, Горна Сушица, Горно Спанчево, Хотово, Храсна, Хърсово, Калиманци, Кашина, Ковачево, Кръстилци, Кърланово, Ладарево, Ласкарево, Лиляново, Лозеница, Любовище, Любовка, Малки Цалим, град Мелник, Ново Ходжово, Пиперица, Пирин, Рожен, Спатово, Стожа, Сугарево, Вихрен, Виногради, Враня, Яново, Златолист, Зорница.

Административен, стопански и културен център на общината е град Сандански. Разположен е в югозападните склонове на Пирин планина, по двата бряга на река Санданска Бистрица.

Градът се намира в Санданско-Петричката котловина, в подножието на Пирин. Курортът отстои на почти еднакво разстояние от София и Солун и е важен център по международния главен път Е 79. През града минава и железопътна линия по трасето София – Кулата – Солун.

Разстоянието от града до Егейско море и неговите курорти е 126 километра.

Община Сандански поделя граници със следните шест български общини: Петрич, Струмјани, Кресна, Банско, Гоце Делчев, Хаджидимово.

Като гранична община с Република Гърция тя граничи на юг чрез планината Славянка с гръцките общини Синтики от област Серес и Като Неврокопи от област Драма.

2. Природо-географски характеристики

2.1. Релеф

Община Сандански се отличава с изключително разнообразие на релефа – равнинен по долината на река Струма, високопланински, среднопланински и предпланински в планините Пирин, Славянка, Огражден и Малешевска. Това релефно многообразие предопределя и големите разлики в надморската височина, като във високопланинските части на Пирин тя достигат над 2800 метра (с най- високата точка връх Каменица - 2822 м. н.в.), и над 2000 метра за Славянка, а е най- ниска по долината на река Струма след село Левуново, където е малко над 100 м.н.в. Главните планини и намиращите се между тях основни речни долини имат меридиално разположение от север на юг.

Оценка и анализ на релефа

Положителното влияние на релефа се усеща в неговото многообразие и форми.

Той предопределя и богатия и разнообразен като ресурси туристически потенциал на община Сандански.

Отрицателното влияние на релефа е преди всичко в затрудняването на транспортната и инфраструктурна обезпеченост в планинските части на община Сандански. Въпреки, че тя граничи със шест български и две гръцки общини, тя е директно транспортно свързана само с три от тях - Петрич, Струмјани и Гоце Делчев.

2.2. Полезни изкопаеми

Полезните изкопаеми в община Сандански са ограничени по вид и разнообразие, като преобладават нерудните полезни изкопаеми.

- село Пирин - находище на мрамор
- село Плоски - находище на мрамор
- над село Лиляново се добива гранит, по открит способ
- по поречието на Струма се добиват пясък, баластра, чакъл

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

В община Сандански съществуват залежи и на други облицовъчни материали които обаче до този момент не са разработвани.

Териториите за добив на полезни изкопаеми са 72 660 дка или 7,3 % от общата територия на общината, при средни 4,8% за областта и 2,4% за страната

Оценка и анализ на дейностите по използване на полезните изкопаеми

Разработваните находища на полезни изкопаеми от мрамор и гранит произвеждат суровина с много високо качество. Една част от тях се изнасят в необработен вид, а друга по голяма част се преработват до предварителен или готов продукт. Днес за съжаление е малко количеството на влаганите облицовки и настилки произведени на територията на общината от горепосочените находища, при ремонтите и строителството на площадите, улиците, обществените сгради, паркове и архитектурните елементи като фонтани, паметници и др. поради по високата им цена.

В някои от новите елементи на градската среда са влагани облицовъчни материали с чужд произход, включително Китай.

Използването на местни естествени материали оказва благоприятно въздействие на развитието на местната икономика, и следва да се насърчава и да се търсят възможности да се прилага в практиката.

В бъдеще са възможни проблеми с рекултивацията на площите използвани за добив на полезни изкопаеми, като след изчерпване на ресурсите или при пазарна конюнктура, която възпрепятства използването и усвояването им, ще трябва да се предвидят решения за подобряване на ландшафта и възстановяване на екологичното равновесие в тези територии.

2.3. Климат

Община Сандански е разположена в Югозападна България.

Това и разположение в съчетание със специфичния релеф в района формират твърде своеобразен и уникален климат. В него се откриват черти на континенталния климат и близката средиземноморска климатична област.

Влиянието се отразява особено силно върху годишното разпределение на валежите и режима на температурите.

Орографията също влияе върху формирането на климата в района.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

С увеличаване на надморската височина, климата става планински с ясно изразено вертикално зонироване.

В община Сандански се обособяват четири климатични района – Санданско–Петрички климатичен район, Малешевско-Пирински припланински климатичен район, Планински климатичен район – среднопланинска част, Планински климатичен район – високопланинска част.

Средната годишна температура в Сандански (200 м.н.в.) е 13,9°C, в Попина лъка (1203 м.н.в.) е 7,3°C

Средната относителна влажност на въздуха е най-ниската в страната – 66%. Средният брой на дните с валежи над 1 mm е само 69-70.

Продължителността на слънчевото греене в Сандански е най-голямата в страната – 2 506 часа.

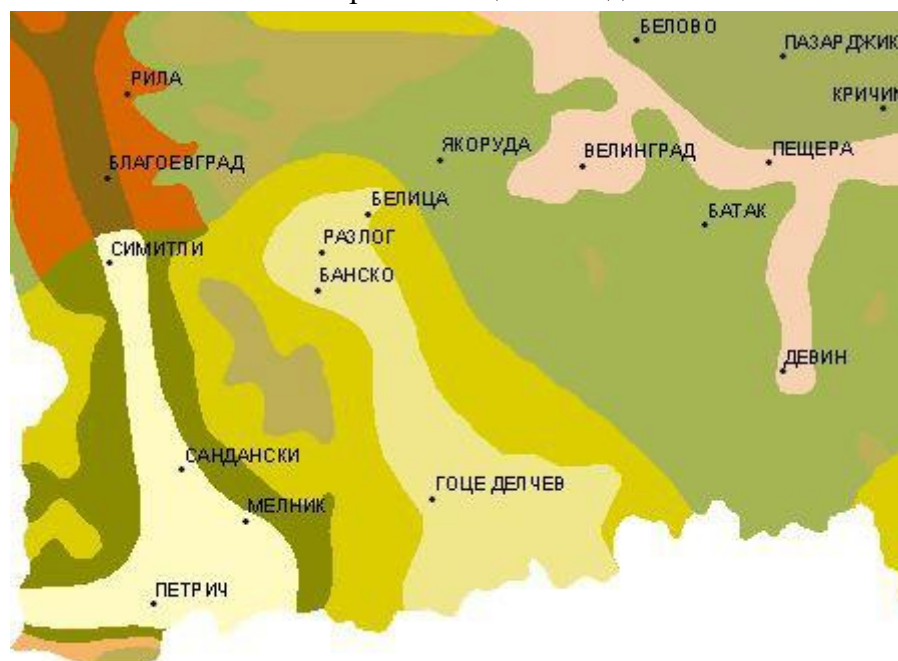
Във връзка със значителното слънцегреене и през зимните месеци снежната покривка в равнинната и предпланинска част на общината е рядкост – 4 – 5 дни годишно. Във високопланинската част обаче снежната покривка се задържа от ноември до април – май – над 150 дни годишно. Средната височина на снега през януари достига 100 см, а поради натрупването през март достига 130 – 140 см.

Натрупването на снежна покривка има голямо значение за формирането на речния отток на реките в общината. Дните с мъгла през годината са средно 5. Средната скорост на вятъра е 2 m/s.

Средната годишна сума на валежите е 536 мм – за Сандански, 562 мм. – за Мелник, 783 мм – за с. Пирин, 835 мм. – за Попина лъка.

В разпределението на валежите по сезони също се забелязва средиземноморското влияние – значителна сума за есенно-зимно-пролетните валежи с рязко намаление на летните, което създава условия за по-продължителни засушавания през лятото и първата половина на есента.

Климатична карта на община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Климатът в община Сандански се характеризира с голямо разнообразие.

Характерно за зимните месеци е, че средномесечните температури в равнинната и предпланинска част са с положителен знак и по величина са почти еднакви с температурите по южното Черноморие. Затова и валежите през зимните месеци са предимно от дъжд.

Пролетта настъпва най-рано в този район на страната. През пролетта валежите са над 127 л/кв.м.

Целият район през лятото има най-продължително слънчево греене у нас. Средната юлска температура е около 25°C, а дните с температура над 20°C през месец юли са около 16. Валежите и относителната влажност на въздуха в района на Сандански са най-ниските за страната.

Есента е сравнително мека. Отличава се със слънчеви дни, които продължават до края на ноември, а много често и през цялата зима.

Град Сандански има слава на най-добрата естествена лечебница на бронхиална астма в Европа с благодатния си климат, които се отразяват благоприятно и при болни с хронични алергични заболявания на дихателната система. Климатолечението в комбинация с балнеолечението с минерална вода има един невероятен потенциал за туристическо развитие.

Град Мелник също е много подходящ за лечение на алергични заболявания, тъй като той е населеното място у нас с най-малко съдържание на алергени във въздуха. В миналото е съществувал проект за изграждане на санаториум в него. Планинският климат в средно и високопланинските части на Пирин и Славянка е също подходящ за рекреационно и лечебно използване.

Микроклиматични условия

Поради южното си географско положение и специфичния релеф, в района на гр. Сандански се формира твърде своеобразен климат. Той представлява своеобразна комбинация от континентален климат, с близки до средиземноморската климатична област характеристики. Тази комбинация се отразява особено силно върху годишното разпределение на валежите и режима на температурите. Средният брой на дните с валежи над 1 мм е само 69-70, а валежната годишна сума е около 510 мм. В разпределението на валежите по сезони също се забелязва средиземноморското влияние – значителна сума за есенно-зимно-пролетните валежи, с рязко намаление на летните, което създава условия за по-продължителни засушавания през лятото и първата половина на есента. Средната годишна температура в града е 13,9°C, а средната относителна влажност на въздуха е най-ниската в страната – 66%.

Продължителността на слънчевото греене в Сандански е най-голямата в

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

страната – 2 506 часа, поради което през зимните месеци снежната покривка в района е рядкост. Средната скорост на вятъра е 2 m/s., средната годишна температура през зимния сезон е 3,4°C, а тази през пролетта – 12,6°C.

Режимът на ветровете в района е в границите от 1,0 до 1,4 м/сек.

Преобладаващите ветрове са северозападни с честота 35,6% главно през по-късните есенни и зимни месеци и югоизточните - 18,3% през пролетните месеци.

Дните с мъгли през годината са средно пет. Климатът в Община Сандански се характеризира с голямо разнообразие. Характерно за зимните месеци е, че средномесечните температури са с положителен знак и по величина са почти еднакви с температурите по Южното Черноморие. Затова и валежите през зимните месеци са предимно от дъжд. Пролетта настъпва най-рано в този район на страната.

Районът на община Сандански се характеризира с преходносредиземноморски климат. Средната годишна температура в Сандански е 13,9°C, а средната относителна влажност на въздуха е най-ниската за страната – 66%. Средният брой на дните с валежи над 1 мм е само 69 – 70 Продължителността на слънчевото греене в Сандански е най-голямата за страната – 2506 часа. Във връзка с продължителното слънцегреене и през зимните месеци снежната покривка в района се задържа само за няколко дни. Районът се характеризира със сравнително малък брой дни с мъгли – само 5 дни годишно, и то само през зимните месеци. Средната скорост на вятъра е 2 м/сек а дните със затишие са 35 %.

По този ход на валежа районът се отнася към областта с преходно-средиземноморски климат.

Средният брой на дните със снежна покривка за гр. Сандански е 13 дни, като средната дебелина на снежната покривка е 2 см.

Таблица 3. Климатични данни

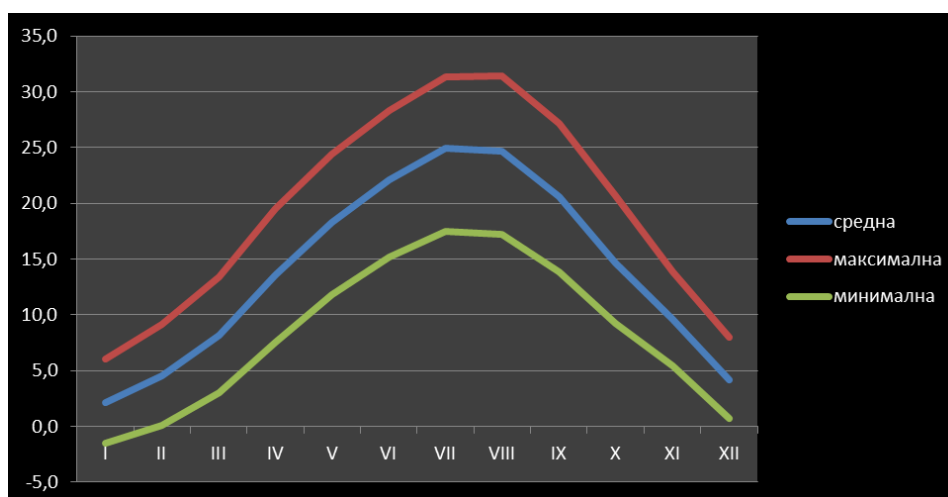

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

Елемент	Месец												Сезон				Средно годишни стойности
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	З	Л	Е		
Средна температура, С°	2.1	4.5	8.2	13.6	18.3	22.1	24.9	24.7	20.6	14.6	9.4	4.2	3.6	13.4	23.9	14.9	13.9
Средна максимална температура, С°	6	9.1	13.4	19.5	24.4	28.3	31.3	31.4	27.2	20.7	13.8	8	7.7	19.1	30.3	20.6	19.4
Средна минимална температура, С°	-1.5	0.1	3	7.5	11.8	15.2	17.5	17.2	13.8	9.2	5.4	0.7	-0.2	7.4	16.6	9.5	8.3
Количество валежи, мм	48	39	39	44	52	49	34	26	30	52	67	53	140	135	109	149	533

Графика - климатични данни

Средната годишна сума на валежите е 536 мм. – за Сандански, 562 мм. – за Мелник, 783 мм – за с. Пирин, 835 мм. – за Попина лъка. В разпределението на валежите по сезони също се забелязва средиземноморското влияние – значителна сума за есенно-зимно-пролетните валежи с рязко намаление на летните, което създава условия за по-продължителни засушавания през лятото и първата половина на есента. Характерно за зимните месеци е, че средно месечните 12 температури в равнинната и предпланинска част са с положителен знак и по величина са почти еднакви с температурите по южното Черноморие.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Затова и валежите през зимните месеци са предимно от дъжд. Пролетта настъпва най-рано в този район на страната.

През пролетта валежите са над 127 l/m². Валежите и относителната влажност на въздуха в района на Сандански са най-ниските за страната.

Оценка и анализ на използването на благоприятния климат

Климатолечение

Град Сандански се оформя като български климатолечебен и балнеолечебен курорт в средата на 60-те години. През 80-те придобива статут на български курорт с международно значение, статут който е запазил и до днес.

В миналото са провеждани редица медицински научни изследвания за въздействието на климатолечението и то се е реализирало под една модерна за времето си форма. Изградени са били медицински пътеки с различна степен на трудност за болните, осъществявани са медицински процедури и гимнастики, съчетаващи движението и въздуха за възстановяване на работните способности на болните от астма.

Днес за съжаление голяма част от натрупания опит и изградената база за нуждите на климатолечението са изгубени безвъзвратно, не се прилагат и използват или са в лошо състояние.

Балнеологията се развива преимуществено, а не се развива цялостният уникален комплекс от балнеология и климатолечение, който е без аналог в Европа.

За да се даде нов тласък в неговото развитие е необходимо да се започне от там където е прекъсната линията на модерното развитие – а именно да се намерят възможностите да се възобнови отново медицинската научна и изследователска работа извършвана на място в град Сандански. Тази работа трябва да отчита вече постигнатите достижения и натрупания опит на място в град Сандански, като ги пречупи през призмата на най-новите световни достижения и опит в областта на климатолечението. Така ще бъде създадена база за целенасочено развитие и на този специализиран туристически медицински продукт и съответно представянето на новите медицински изследвания и иновации от Сандански на научни медицински форуми, ще могат да бъдат и своеобразна реклама за нашия регион. Необходимо е обаче сериозна подготвителна работа – така щото да бъде обезпечен сериозен външен бюджет, по линия на реализация на проект с европейско външно финансиране, както и проучване и намиране на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

подходящи медицински специалисти – лекари, които биха искали да посветят значителни усилия в тези важни проучвания.

Ще бъде дадена възможност за достигане до нови иновации, които от своя страна ще създадат възможности за нови инвестиции в сектора на медицинския туризъм в Сандански.

Увеличението използването на дърва и въглища за отопление през зимата от населението оказва частично неблагоприятно въздействие на качествата на въздуха. Решения в тази насока могат да бъдат намирането на инструменти за стимулиране на по-широкото използване на природен газ и на съвременни високоефективни електрически системи за отопление от населението в град Сандански, продължаване процеса на бърза подмяната на горивната база в обществените сгради от газьол на природен газ, подобряване на енергоефективността в транспорта и промишлените предприятия.

В населените места на община Сандански, следва да се популяризират чрез рекламно – информационни кампании (съвместни администрация и бизнес), предимствата при използването на модерни технологии за отопление и охлаждане – климатични системи от ново поколение, соларни системи за битова гореща вода и отопление, мерки за енергийна ефективност и т.н.

Рекреация – разнообразия като форми климат на територията на общината е особено подходящ за развитието на различни туристически и рекреационни дейности.

Използването на фактора “най-продължително слънцегреене”

Енергийния потенциал на този фактор днес широко се прилага в частни и обществени жилищни сгради на територията на общината. По много от покривите на къщите са поставени слънчеви бойлери за битова гореща вода, а така също и фотоволтаични панели за производство на електрическа енергия.

Отново от този фактор са се възползвали и многобройните фотоволтаични паркове изградени на територията на община Сандански.

Важно е обаче, при прилагането на съвременните системи в общинските сгради, да бъдат подготвени наистина качествени технически проекти, които и в последствие да бъдат акуратно изпълнени. Това до голяма степен ще ни предпази от допуснати вече грешки от неправилно подготвени или реализирани ВЕИ инсталации.

В общинските сгради за които в настоящият планов период 2014 -2020 г. се предвиждат ремонти е целесъобразно регламентиране на тяхното задължително поставяне. Климатичните условия в община Сандански позволяват почти целогодишно използване на комбинирани слънчеви системи за битова гореща вода и за отопление. Най-съвременните системи са с

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

много висок КПД, като позволяват оползотворяването на слънчевата енергия и при студено и мрачно време, включително и за отоплителни цели. Тяхното изграждане и въвеждане в експлоатация в общински сгради ще демонстрират нагледно техните реални качества и ползи и на други заинтересовани страни – строителни предприемачи, частни лица и др.

Това ще спомогне за по-динамичното им приложение в нашата община, която има най-добрата предпоставка за това в България – най-продължително слънцегреене.

Настъпващите климатични промени, изискват община Сандански да следи настъпващите промени, да съобрази своите стратегически и планови документи по такъв начин, че да е подготвена за възможните неблагоприятни климатични проявления (интензивни валежи за кратък период от време, създаващи предпоставки за наводнения, периоди на дълго засушаване, рефлектиращи негативно икономиката и живота на хората. В тази връзка в периода до 2020 г. следва да бъде започнат този процес, включително да бъдат реализирани първите превантивни и/или инвестиционни дейности.

2.4. Почвени условия

Почвите в община Сандански са следните видове:

- алувиални и алувиално-ливадни предимно неутрални, песъкливи и песъкливо-глинести
- канелени горски излужени
- канелени горски тежко - песъкливи и глинести
- ерозирани излужени канелени
- плитки излужени канелени горски
- плитки тъмнокафяви и тъмноцветни горски
- плитки кафяви горски, предимно неутрални
- плитки планинско-ливадни и рендзини (хумосно-карбонатни)
- плитки планинско-ливадни анфехумусни

Конкретното им местоположение е показано детайлно на следната карта:

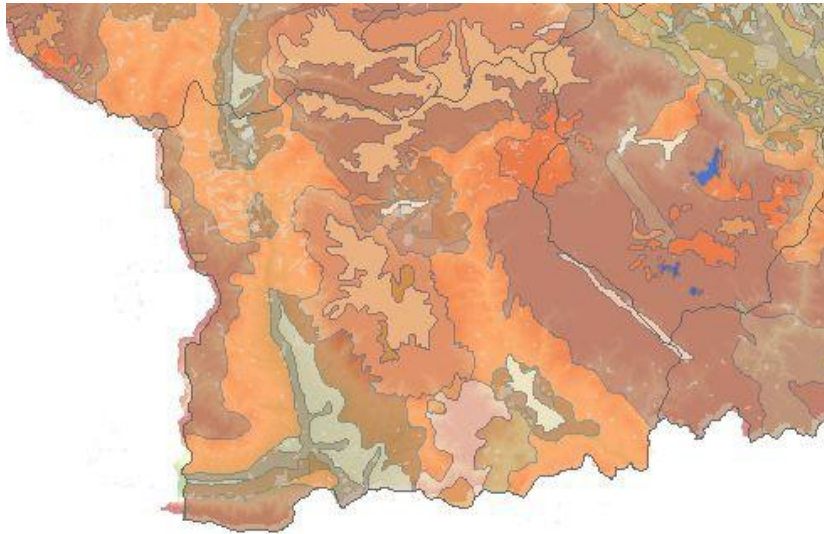

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Почвена карта на района на община Сандански

Не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди, тежки метали, нефтопродукти и други оказващи вредни въздействия вещества.

Причините за възникването на ерозията днес са добре изучени, а също са известни и начините, които могат да задържат развитието на ерозията върху почвената повърхност и да насочат почвените процеси в посока да противодейства на силата на ерозията и окончателно да отстранят загубите, които тя носи. Известно е, че ерозията протича интензивно на почви, оголени от растителност, с лоша водопропускливост и слабо съдържание на хумус.

Следователно мероприятията, които са насочени към подобряване на физическите свойства на почвата и към обогатяването ѝ с органически вещества, ще способстват за предпазването на почвата от ерозия.

Загубата на почва при оттичането на водите е по-рязка на земите с пресечен релеф и голяма дължина на наклона, затова пресичането на наклона, т. е. намаляване на неговата дължина, и изменение на направлението на оттичането (дълбоко в почвата), е една мярка, която намалява разрушителната дейност на стичащата се по релефа вода. Тази задача изпълнява залесяването на водоразделите, спомагащо за задържането на снежните води със своята горска постилка, правилната обработка на почвата напреки на наклона, засяването на чимо-образуващите пояси напреки на наклона и други мероприятия.

Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия.

Около 50 % от поливния фонд е застрашен от иригационна ерозия.

Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа площна ерозия, което налага мерки за противоерозионна дейност.

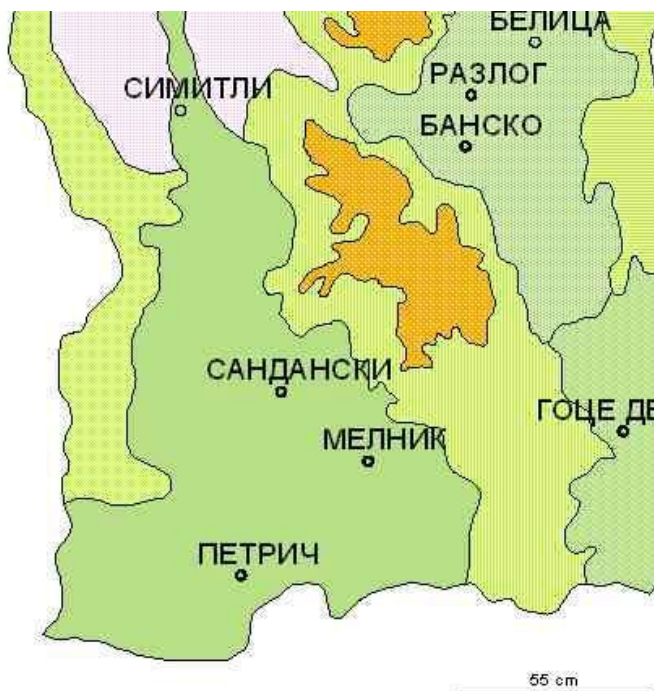
**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на ровинната ерозия.

Съгласно класификацията на агроекологичните райони в община Сандански попадат части на три агроекологични района: Петричко-Сандански, Рило-Пирински и Високо- Рило-Пирински

Карта на агроекологичните райони в община Сандански:

долу

В табличен вид по-са представени пригодността на съответния агроекологичен район за отглеждане на съответните земеделски

култури.

V1 Петричко-Сандански

култура	пригодност (0-100)
пшеница	60
царевица	53
соя	38
слънчоглед	36
захарно цвекло	44
ориенталски тютюн	80
картофи	36
люцерна	43

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

пасища и ливади	60
ябълки	65
лозя	32

VI6 Рило-Пирински

култура	пригодност (0-100)	пригодност (0-100)
	----- <=1000 метра	----- >1000 метра
пшеница	60	0
царевица	39	0
соя	5	0
слънчоглед	35	0
захарно цвекло	47	0
ориенталски тютюн	46	0
картофи	71	71
люцерна	30	0
пасища и ливади	52	52
ябълки	41	0
лозя	48	0

VII2 Високо-Рило-Пирински

култура	пригодност (0-100)
пшеница	0
царевица	0
соя	0
слънчоглед	0
захарно цвекло	0
ориенталски тютюн	0
картофи	0
люцерна	0
пасища и ливади	26

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ябълки	0
лозя	0

Насоки да опазване на почвите и мерки за борба с ерозията

Изключително голямо значение за предпазване на почвата от ерозия има чимовата покривка. Свързаната здраво с корените на многогодишните треви почва е напълно запазена от отмиване. По такъв начин тревосеенето позволява да се предпази почвата от загубите, които причинява отмиването.

За борба с ерозията, причинявана от вятъра се използва засаждането на горски полезащитни пояси, което не само намалява силата на вятъра и издухването на почвата, но изменя и климата и ограничава действието на сушата.

За борба с ерозията на почвата трябва да се приложи комплекс от мероприятия, включващи залесяването, въвеждане на тревополни сеитбообращения, напояване, укрепяване на пясъците и залесяване на поройните легла.

Само чрез дълбоко познаване на своеобразието на процесите, протичащи в почвата и атмосферата, на тяхната диалектическа връзка може да се дойде до правилно разрешаване на задачата по запазване на почвата от ерозия.

Голямо влияние за спиране или развитие на ерозионните процеси оказват социалните условия. В зависимост от социалните условия на обществото, които определят едно или друго въздействие на човека върху почвата, се изменя и степента, на която почвата може да бъде подхвърлена на разрушаване от ерозията.

Социалният фактор изигра твърде голяма роля за развитието на ерозията в редица страни. Ерозията на почвата като природен процес може да бъде спряна и засилена от човека. В миналото катастрофалното ѝ развитие е било в резултат на хищническото използване на землените площи.

Значителните залесявания и противоерозионно строителство в района през шестдесетте и седемдесетте години на двадесети век успя да овладее активните ерозионни процеси, в целия район на община Сандански. Днес не трябва да допуснем да се компрометира извършената огромна по мащаби работа и трябва да осигурим устойчивост на тези резултати, за да не се възобновят ерозионните процеси.

Започналото възстановяване и развитие на селскостопанското производство в резултат на прилагане на програмите и политиките на ЕС в областта на селското стопанство, води до интензифициране на използването

на почвите. Неспазването на задължителните дори земеделски практики може да доведе до тяхното увреждане. Затова при използването на почвените ресурси е необходимо да се прилагат иновации и технологични и технически нововъведения, както и мероприятия предпазващи почвите от неблагоприятни последици – замърсявания, ерозии, намаляване на почвеното плодородие и др.

Община Сандански кандидатства като партньор в международен проект за актуално проучване на почвите в трансграничния региона на Гърция и България, включително на територията на община Сандански. Предвидени са и малки демонстрационни проекти за възстановяване на почви в зони с увредени терени, както и за иновационно управление на земеделските процеси, съобразно състоянието на почвените ресурси. Ще бъде създадена интерактивна изложба за почвите в сградата на Земеделската гимназия, която да подпомага учебния процес на учениците в професионалната гимназия, както и на другите учебни заведения в общината.

2.5. Водни ресурси

Община Сандански е богата на различни видове надземни и подземни води.

Водните ресурси на общината се формират от следните реки: Струма, Санданска Бистрица, Пиринска Бистрица, Бождовска, Склавска, Мелнишка, Шашка и Лебнишка и техните притоци.

Речната мрежа се характеризира с висок воден стоеж през пролетта при топенето на снеговете и пролетните дъждове.

На територията на общината, в Пирин има няколко естествени езера. Изградени са и изкуствени съоръжения – язовири, водоеми, каскади и др.

Река Струма е петата по дължина в границите на страната. Долното и течение е в Гърция. Извира на височина 2180 m от мочурливите склонове на Витоша. Влива се в Орфанския (Струмския) залив на Егейско море.

Средното годишно количество на оттока след устието на р. Санданска Бистрица е $W_{cp} = 2290,4 \times 10^6 \text{ m}^3$. Водосборният басейн е $F = 8032 \text{ km}^2$. Коефициентът на вариация е $Cv = 0,31$.

Река Струма е водоприемник III-та категория.

Река Струма се характеризира със силно променлив и непостоянен отточен режим.

През пролетния сезон по р. Струма и притоците и средногодишно стават 40-50 прииждания. Някои от тях причиняват наводнения и ерозия по бреговете.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Отнемането на инертни материали от коритото и предизвиква ускоряване на водното течение, което също подпомага процесите на брегова ерозия.

- Необходимо е да се изгради система от хидротехнически съоръжения за стабилизиране на нивото, нормализиране скоростта на течението и да се подобри укрепването брега на река Струма по съществуващите диги.

Река Санданска Бистрица

Река Санданска Бистрица извира от Пирин планина. Тече в посока североизток- югозапад, пресича гр. Сандански по цялото му протежение и се влива в р. Струма. В района на град Сандански е изградена корекция на реката, която трябва да бъде продължена ,за да се избегнат неблагоприятните последици при големи прииждания на реката, като тези случили се през 1989 и 1957 г.

Река Санданска Бистрица е водоприемник I-ва категория до с. Лиляново, а след него – II-ра категория.

Средното количество на оттока е $W_{cp} = 114 \times 10^6 \text{ m}^3$. Водосборният басейн е $F = 1390 \text{ km}^2$.

Коефициентът на вариация е $Cv = 0,23$. Напояваната площ от водите на реката е 35 525 дка..

Водите на реката се използват за водоснабдяване.

- По реките и техните притоци трябва да бъдат построени различни технически и противоерозионни съоръжения, с което да се стабилизират леглата и бреговете на по-голяма част от поройните водни течения в района.
- За борба с ровинната ерозия трябва да се построят камени и/или други прагове, както и да се прилагат други дребни технико-укрепителни съоръжения.

Водните ресурси в община Сандански се използват за водоснабдяване, напояване, добив на електроенергия и за технически цели.

Водите и водните ресурси се управляват от Басейнова дирекция „Западен беломорски басейн“ – град Благоевград.

Оценка и на дейностите по използване на водите и водните ресурси

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Териториите на водните течения и водните площи заемат 9 631 дка което е 1% от територията на общината, което е равно на процента за Югозападния район за планиране, но е под средния процент за страната 1,8 %, по-малко и от този процент за съседната община Петрич – 1,5 %, но малко над този процент за област Благоевград -0,8.

Водните ресурси на община Сандански са достатъчни за задоволяване на всички настоящи и бъдещи общинските потребности.

Въпреки това повърхностните и подземните води остават ненапълно и рационално използвани. Все още на територията на община Сандански има неводоснабдени малки населени места. Големи са загубите във водоснабдителната система, а напоителните системи и хидромелиорационните съоръжения са в много материално техническо състояние. Липсват действащи акумулиращи и компенсирани обеми с водни запаси за водоснабдяване и други цели. Наличните водоеми общинска собственост не се експлоатират пълноценно. Това позволява големи водни количества да останат неизползвани и те да се оттекат в Република Гърция.

Изграждането на нови подобни съоръжения и възстановяване експлоатацията на съществуващите (след съответните ремонтни дейности) би осигурило по-пълноценното оползотворяване на водните богатства и ще допринесе за балансирането на териториалната структура на общината, като по показателя водни територии ще се достигне средния национален такъв показател.

Забелязва се тенденция за нарастващо водопотребление в община Сандански в следствие активното развитие на туризма (туристическо потребление, басейни, спа центрове и услуги).

Лесно видим е и проблемът с недостатъчното използване на земеделските площи годни за гравитачно напояване, въпреки че секторът на земеделието бележи подем и възстановяване в последните 5 години, като отново проблемът е в лошото състояние на хидро-мелиорационната система в община Сандански.

Проблем представлява и замърсяването на водните ресурси най-вече с битови отпадни води от град Сандански и големите населени места в общината.

Върху водните запаси и оттока на реките голямо влияние оказват наличните горски ресурси. Днес допуснатите грешки при залесяването с иглолистни дървета на мястото на изсечените широколистни и най-вече активното обезлесяване в резултат на браконьерския дърводобив нанасят непоправима вреда и на водните ресурси. Това е особено важно, при положение, че залесителните мерки за залесяване на горите може да даде ефект след период от 50 години.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

В градоустройствените решения на град Сандански са предвидени и реализирани естетически изкуствени водни площи - езерото в парка и езерото на Резиденцията. Съществуват малки водни площи и елементи от градския дизайн – каскади, водоскоци, шадравани, фонтани и водни огледала основно разположени в парка, на площадите, на входа на града и пред обществени сгради.

Поетапно голяма част от тях бяха възстановени, след много години в които същите не функционираха. Следва да се полагат необходимите усилия и да се осигурят необходимите средства за тяхната текуща поддръжка и да се постигне устойчивост на тези малки водни съоръжения от градската среда, които оказват ползотворно въздействие върху климата в населените места и върху качеството на живот на живеещите в тях. За съжаление все още част от съществуващи в миналото такива съоръжения, по една или друга причина продължават да не функционират, а други не функционират по своя първоначален и пълноценен начин. Същите следва в настоящият планов период 2014 -2020 да бъдат реконструирани и възстановени.

Бъдещи целенасочени действия за подобряване на водните ресурси.

- подобряване състоянието на водоснабдителната мрежа на територията на общината
- подобряване състоянието на хидро-мелиорационната мрежа на територията на общината
- обследване на необходимостта от изграждането на компенсационен язовир “Бождово”, който да компенсира отнетите води за енергоползване, и да осигури необходимите количества вода за водоснабдяване, за напояване и най-вече за гарантиране на минимален постоянен речен отток в реките в обхвата му.
- изграждане на акумулиращи и компенсационни водоеми и съоръжения
- въвеждане на мероприятия на всички нива (общинско, държавно, частно) за възстановяване екологичното равновесие на горите в община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- извършване на задълбочени екологични оценки за въздействието върху околната среда, включително отчитащи кумулативен ефект, за да бъдат избегнати бъдещи конфликти между заинтересованите страни при евентуално изграждането на нови малки и микро ВЕЦ (между природозащитници, земеделски производители, население, инвеститори и др.).
- довършване корекцията на река Санданска Бистрица
- изграждане на прагове в парковата част на р. Санданска Бистрица
- изграждане на ПСОВ – град Сандански
- да се спазва последователността при използване на водните ресурси –
водоснабдяване → хидромелиорации → екология → енергопроизводство

Геотермални води и ресурси

Общо по поречието на р. Струма се намират около 80 минерални извора, групирани в 13 находища. Повечето от тях се намират от лявата страна на реката. В сравнение с изворите по поречието на река „Места” те имат висока минерализация – от 500 до 2600 mg/l, а реакцията на водата е с пониско рН – от 6,2 до 9,0. Температурата на водата обикновено е над 60°C. Отделни извори имат и по-ниска температура. Само 6 от изворите са студени. Поради хидрокарбонатно-сулфатното си съдържание изворите по долината на р. Струма спадат към IV-ти клас по класификацията на Карстен-Александров, а по съдържание на активни вещества – флуор и метасилициева киселина, те се отнасят и към V-ти клас на същата класификация. Община Сандански е богата на минерални води.

Град Сандански е един от водещите български климатолечебни и балнеолечебни курорти с национално и международно значение. Това до голяма степен се дължи (наред с уникалните климатични условия) и на наличието на съществени термоминерални ресурси.

В общината има 5 находища на минерални води в гр. Сандански, с. Катунци, с. Левуново, с. Спатово и с. Хотово.

Находищата на минерални води в гр. Сандански, с. Катунци, с. Левуново и с. Хотово са изключителна държавна собственост.

Находището на минерална вода в с. Спатово е публична общинска собственост. Министъра на околната среда и водите предостави за срок от 25 години, безвъзмездно на община Сандански, за управление и ползване:

- находище на минерална вода „Левуново”, с. Левуново, община Сандански с Решение № 88 от 08.03.2011 г.;
- находище на минерална вода „Хотово”, с. Хотово, община Сандански с Решение № 97 от 10.03.2011 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

В курорта Сандански са известни следните минерални извори: изворите на Турската баня - чешмата при Мирото, КЕИ №8 с дълбочина 15,50 м. (каптаж на извор 'Парилото' – 1949 г.), Сондаж №1 хг с дълбочина 1 016 м. , Сондаж №6 с дълбочина 400 м. (1959 г.)

Парилото и новия сондажен извор (от 1964 г.). Минералните извори са с различна температура – от 33°C до 83°C, и с дебит 21,7 l/s.

Находище „Сандански”, гр. Сандански обхваща три от тези водоизточници:

Сондаж №1хг, Сондаж № 6 и КЕИ № 8.

Минералните води от изворите и сондажите в Сандански са хипертермални, слабо алкални, хидрокарбонатни, сулфатни, натриеви, флуорни (F=4-7 mg/l), силициеви с високо съдържание на H₂SiO₃ – 80-142 mg/l, с минерализация 0,57 – 0,69 g. От микрокомпонентите с относително завишена концентрация е Sr – 0,15 mg/l.

Водата не е подходяща за бутилиране като трапезна натурална и газирана минерална вода и за производство на безалкохолни напитки, поради повишеното съдържание на флуор.

Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Сандански”, съгласно Заповед № РД-953 от 27.12.2011 г. - 21,7 л/сек.

За питейни нужди на населението в град Сандански има изградени четири чешми – като една от тях не функционира (тази в алеята зад банята).

Находище „Левуново”, с. Левуново, община Сандански.

Находище „Левуново”, Община Сандански е изключителна държавна собственост и е включено под №40 от списъка – Приложение №2 от към чл. 14, т. 2 към Закона за водите. За находището е наличен Акт за изключителна държавна собственост №199. Находище „Левуново” е разкрито чрез водоземните съоръжения – Сондаж № МС-3 и Сондаж № 5хг и съоръжението за мониторинг Сондаж № 4021.

За минералните води от находището не е издаван сертификат и/или балнеологична оценка в съответствие със Закона за водите. Находището на минерална вода, обаче, е обявено като курортен ресурс съгласно Наредба №14 от 1987 г. на Министерство на народното здраве и социалните грижи.

Според идентифицирани проучвания водата се характеризира като слабо минерализирана, хипертермална, хидрокарбонатна, сулфатно-натриева, флуорна и силициева. Минералните извори в Левуново имат високо съдържание на метасилициева киселина-(96,2-120 mg/l). Високата

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

концентрация на флуориди (4,2-6,0 mg/l) е довела до масово изразена флуороза сред местното население.

Водата не е подходяща за пиене и бутилиране като трапезна натурална и газирана минерална вода и за производство на безалкохолни напитки, поради повишеното съдържание на флуор.

Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Левуново”, съгласно Заповед № РД-1120 от 26.10.2004 г. - 13,21 л/сек.

Находище „Хотово”, с. Хотово, община Сандански.

Находище „Хотово”, с.Хотово, община Сандански, област Благоевград е изключителна държавна собственост под № 94 от Приложение № 2 на Закона за водите. Находището се разкрива чрез два броя водоземни съоръжения – Сондаж № Сн – 7 и Сондаж №2920 на Редки метали.

Минералната вода от находището е определена като курортен ресурс съгласно Наредба № 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите.

През август 2001 г. от Министерство на здравеопазването е издаден сертификат със срок на валидност 5 г.

По данни от сертификата общата минерализация на водата е 0,476 г/л. Характеризира се като термална, слабоминерализирана, сулфатно - хидрокарбонатна натриева и флуорна, без санитарно - химични и микробиологични признаци на замърсяване. Съдържанието на изследваните микрокомпоненти и стойностите на радиологичните показатели са в границите на нормите за минерални води. Водата има устойчив физико - химичен състав и свойства и отговаря на изискванията на Наредба № 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите.

Лечебно - профилактичните свойства на минералната вода съгласно сертификата, издаден през 2001 г. от Министерство на здравеопазването, се определят от комплексното действие на нейните лечебни фактори - наличните химични компоненти и специфично действащите съставки (сулфатните, хидрокарбонатните, натриевите и флуорните йони и метасилициевата киселина), както и на нейната хипотоничност. Съдържанието на метасилициева киселина е под балнеозначимите концентрации - около 14 mg/l. Съдържанието на флуор е повишено – 6 mg/l, на арсен също – 16.4 mg/l. По съдържания на флуорид и арсен, водата от находище "Хотово" не отговаря на изискванията на Наредба №9 от 19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001) и не може да се ползва за питейно-битови нужди.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Хотово”,
съгласно Заповед № РД-757 от 03.10.2014 г. - 3,94 л/сек.

Утвърдени експлоатационни ресурси по водоизточници:

1. Сондаж № Сн-7 – 3,39 л/сек с температура на водата 38,7 °С;
2. Сондаж № 2920 – 0,55 л/сек с температура на водата 41,2 °С;

В момента водата от Сондаж № Сн -7 се ползва към малка обществена баня и от пералня за общо ползване. Водоползването за хигиенни цели в банята и пералнята не е регламентирано на разрешителен режим в съответствие със Закона за водите. Понастоящем Сондаж №2920 е каптиран като чешма с Г-образна желязна тръба отвеждаща самоизлива кам бетоново корито. Площадката е циментирана и е изграден частичен канализационен колектор към дерето, за да не се обрушва склона.

Минералната вода от сондажа се излива свободно в дерето под него и оформя повърхностният отток на последното.

Находище „Катунци”, с. Катунци, община Сандански.

Водоземните съоръжения на термоминералното находище Катунци се намират на 1300 м североизточно от с. Катунци, община Сандански, област Благоевград. Находището е изключителна държавна собственост и е включено под номер 33 в Приложение № 2 към чл. 14, т. 2 към Закона за водите.

Термоминералното находище обхваща два водоизточника:

1. Сондаж № 236 ХГ с дълбочина 291 м е основен сондаж за находището.
2. Сондаж № 235 с дълбочина 255 м. Не е включен в баланса на ресурсите.

За находище „Катунци” (водоземно съоръжение Сондаж №236 ХГ) са издадени 2 сертификата от Министерство на здравеопазването – през 1999 г. и през 2004 г.

Според издадените сертификати минералната вода се характеризира:

- като хипотермална, слабоминерализирана, хидрокарбонатна, натриева без санитарно - химични признаци за замърсяване. Не се установява наличие на нитрати, нитрити и амоний. Водата от сондажа има постоянен състав и е стабилна след престояване в бутилиран вид два месеца.

- отговаря на изискванията на Наредбата за курортните ресурси, курортните местности и курортите и Наредбата за бутилиране на натурални минерални води.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- по всички изследвани показатели отговаря на изискванията на

Наредбата за качествата на водите, използвани за питейно-битово водоснабдяване.

Сертификатът от 2004 г. е със срок на валидност пет години – до 23.02.2009 г. Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Катунци”, съгласно Заповед № РД-522 от 09.07.2014 г. - 1,65 л/сек.

Утвърдени експлоатационни ресурси по водоизточници:

1. Сондаж № 236 хг – 1,65 л/сек с температура на водата 27,9 °С;

До скоро вода от находището се използва от бутилиращо предприятие - „Мириам-90” АД по силата на концесионен договор. Концесионния договор с „Мириам-90” АД е прекратен към края на 2015 г.

Водопреносната мрежа за минерална вода от Сондаж №236ХГ до бутилиращото предприятие в с. Катунци е изградена от бившия концесионер-фирма „Мириам -90” АД. Вода от сондажа се подава за обществено водоналиване към нова чешма, построена до църквата на село Катунци. На чешмата не е поставена табела за химическия състав на водата с указания за употребата ѝ, но качеството на водата отговаря на изискванията за вода за питейно-битови цели.

Водата от Сондаж №235 постъпва гравитачно към обществена чешма, разположена недалече от сондажа, по PVC тръбопровод, започващ от дъното на шахтата. Циментовата площадка на чешмата се използва от местното население за хигиенни нужди (пране).

Находище „Спатово”, с. Спатово, община Сандански.

Находище „Спатово”, с.Спатово, община Сандански, област Благоевград, не е включено в Приложение № 2 към чл.14, т.2 на Закона за водите на минералните находища – изключителна държавна собственост, поради което представлява публична общинска собственост, на основание чл.19, ал.1, т.2 от ЗВ. Находището се разкрива чрез едно водоземно съоръжение, изливащо водите си на самоизлив – Сондаж № 1хг и едно консервирано съоръжение – Сондаж № 3хг.

Сондаж № 1хг е с дълбочина 944 m. Сондаж № 3хг с дълбочина 500 m.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Надземната част на Сондаж № 1хг е разположена в малка циментова каптажна постройка. На устието на сондажа няма спирателен кран. Монтирана е примитивно PVC тръба, която отвеждаща самоизлива през стената на каптажната постройка. Водите от сондажа се изливат на циментова площадка и се ползват от местното население за пране.

Сондаж № 3хг е оборудван за помпено водочерпене с надземна малка бетонова камера с метален капак. Водното ниво е на +0,20 m от терена. Върху устието на сондажа е монтирана желязна капачка изрязана за наблюдения на водното ниво.

В момента водата от Сондаж № 1хг се ползва само и единствено от местното население за водоналиване и пране. Няма изградена водопреносна мрежа. Водата от сондажа се излива на самоизлив от устието върху бетонов фундамент.

Сондаж №3хг не се ползва. Тук експлоатацията е възможна единствено на помпажен режим.

Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Спатово”, съгласно Заповед № РД-751 от 30.09.2014 г. - 5,46 л/сек.

Утвърдени експлоатационни ресурси по водоизточници:

1. Сондаж № 1хг – 3,77 л/сек с температура на водата 34 °С;
2. Сондаж № 3хг – 1,69 л/сек с температура на водата 34 °С;

Водата от двата водоизточника има еднотипен физикохимичен състав и свойства.

Единствено по обща минерализация има малка разлика.

Водата от основния водоизточник - Сондаж №1хг е хомотермална (температура

34-37 °С), прясна (с обща минерализация 0.573 g/l), алкална по реакция (рН 8.6), сулфатно- хидрокарбонатно-натриева по състав. Съдържанието на метасилициева

киселина е под балнеозначимите концентрации - около 10 mg/l. Съдържанието на флуор е повишено – 9.38 mg/l, на арсен също – 15.4 mg/l.

По радиологични показатели, водата отговаря на изискванията на Наредба №9 от

19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001), като общата индикативна доза е около 10 пъти по-ниска от граничната стойност.

По съдържания на флуорид и арсен, водата от находище "Спатово" не отговаря на изискванията на Наредба №9 от 19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001) и неможедасеползвазапитейно-битовинужди.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Потенциални геотермални води има и в други населени места на община Сандански, но те не са изведени на повърхността чрез сондажи и не са проучени детайлно, както и не е извършена тяхната точна локализация.

Утвърдени експлоатационни ресурси по водоизточници:

Сондаж № 236хг – 1,65 л/сек с температура на водата 27,9 °С;

До скоро вода от находището се използва от бутилиращо предприятие - „Мириам-90” АД по силата на концесионен договор. Концесионния договор с „Мириам-90” АД е прекратен към края на 2015 г.

Водопреносната мрежа за минерална вода от Сондаж №236ХГ до бутилиращото предприятие в с. Катунци е изградена от бившия концесионера-фирма „Мириам -90” АД.

Вода от сондажа се подава за обществено водоналиване към нова чешма, построена до църквата на село Катунци. На чешмата не е поставена табела за химическия състав на водата с указания за употребата ѝ, но качеството на водата отговаря на изискванията за вода за питейно-битови цели.

Водата от Сондаж №235 постъпва гравитачно към обществена чешма, разположена недалече от сондажа, по PVC тръбопровод, започващ от дъното на шахтата. Циментовата площадка на чешмата се използва от местното население за хигиенни нужди (пране).

Находище „Спатово”, с. Спатово, община Сандански.

Находище „Спатово”, с. Спатово, община Сандански, област Благоевград, не е включено в Приложение № 2 към чл.14, т.2 на Закона за водите на минералните находища – изключителна държавна собственост, поради което представлява публична общинска собственост, на основание чл.19, ал.1, т.2 от ЗВ. Находището се разкрива чрез едно водоземно съоръжение, изливащо водите си на самоизлив – Сондаж № 1хг и едно консервирано съоръжение – Сондаж № 3хг.

Сондаж № 1хг е с дълбочина 944 m. Сондаж № 3хг с дълбочина 500 m.

Надземната част на Сондаж № 1хг е разположена в малка циментова каптажна постройка. На устието на сондажа няма спирателен кран.

Монтирана е примитивно PVC тръба, която отвеждаща самоизлива през стената на каптажната постройка. Водите от сондажа се изливат на циментова площадка и се ползват от местното население за пране.

Сондаж № 3хг е оборудван за помпено водочерпене с надземна малка бетонова камера с метален капак. Водното ниво е на +0,20 m от терена.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Върху устието на сондажа е монтирана желязна капачка изрязана за наблюдения на водното ниво.

В момента водата от Сондаж № 1хг се ползва само и единствено от местното население за водоналиване и пране. Няма изградена водопреносна мрежа. Водата от сондажа се излива на самоизлив от устието върху бетонов фундамент.

Сондаж №3хг не се ползва. Тук експлоатацията е възможна единствено на помпажен режим.

Утвърдени експлоатационни ресурси за находище на минерална вода „Спатово”, съгласно Заповед № РД-751 от 30.09.2014 г. - 5,46 л/сек.

Утвърдени експлоатационни ресурси по водоизточници:

1. Сондаж № 1хг – 3,77 л/сек с температура на водата 34 °С;
2. Сондаж № 3хг – 1,69 л/сек с температура на водата 34 °С;

Водата от двата водоизточника има еднотипен физикохимичен състав и свойства.

Единствено по обща минерализация има малка разлика.

Водата от основния водоизточник - Сондаж №1хг е хомотермална (температура

34-37 °С), прясна (с обща минерализация 0.573 g/l), алкална по реакция (рН 8.6), сулфатно- хидрокарбонатно-натриева по състав. Съдържанието на метасилициева

киселина е под балнеозначимите концентрации - около 10 mg/l. Съдържанието на флуор е повишено – 9.38 mg/l, на арсен също – 15.4 mg/l.

По радиологични показатели, водата отговаря на изискванията на Наредба №9 от

19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001), като общата индикативна доза е около 10 пъти по-ниска от граничната стойност.

По съдържания на флуорид и арсен, водата от находище "Спатово" не отговаря на изискванията на Наредба №9 от 19.03.2001 г. на МЗ, МРРБ и МОСВ (ДВ, бр.30/2001) и неможедасеползвазапитейно-битовинужди.

Потенциални геотермални води има и в други населени места на община Сандански, но те не са изведени на повърхността чрез сондажи и не са проучени детайлно, както и не е извършена тяхната точна локализация.

Оценка на използване на геотермалните водни ресурси

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Минералните води на територията на общината са познати и използвани още от дълбока древност – от траки, от римляни, от славяни и българи, от турци и гърци.

Днес тяхното използване за лечебни цели се е запазило и доразвило.

Минералните води намират приложение в изградените няколко хотела, санаториум, спортен комплекс, лятна къпалня и др.

През 2005 г. бе извършена мащабна реконструкция на голяма част от водопреносната мрежа за минерални води в град Сандански.

Бъдещото използване на минералните води за цели различни от балнеологичните и балнеотуристическите (спа центрове и развлекателни аква паркове) на територията на община Сандански, трябва да бъде предварително проучено от всички възможни сфери на влияние на факторите, като се отчете първостепенната им важност и за бъдещото туристическо развитие на град Сандански.

На територията на община Сандански имаше реализирани две концесии за минерална вода – за част от минералните води на сондаж С-1 находище “Сандански” с “Интерхотел – Сандански - България” АД и за част от минералната вода от сондаж №236 на находище “Катунци” с “Мериам-90” АД. Концесията с „Мериам-90” АД бе прекратена през 2015 г. поради неизпълнение на концесионния договор от страна на концесионера.

В момента се изгражда нов резервоар за минерална вода в град Сандански с общ полезен обем от около 300 м³.

Централизираното и съвместното управление на геотермалните води в нашата страна в някои случаи създава проблеми пред местните власти с подобни ресурси.

Сериозно изостава процеса на изграждане на санитарно-охранителните зони за находищата на минерални води, както и модернизацията на водоземните съоръжения. Община Сандански е положила усилия и средства за находищата за които има предоставени права за управление от страна на държавата, както и за собственото находище. Изготвени са технически проекти за изграждане на санитарно-охранителни зони на находищата за минерална вода, и същите са внесени за съгласуване в Басейнова дирекция „Западнобеломорски басейн” – град Благоевград.

Поетапно в бъдеще ще се подготвят и проекти за модернизация и реконструкция на водоземните съоръжения, за да може да се отговори адекватно на съществуващия инвестиционен интерес и да се използва ресурса на минералните води адекватно.

Езера

Главнишки (Башлийски) езера

Това е малка езерна група от 4 езера в Пирин, принадлежаща към басейна на Санданска Бистрица, приток на Струма. Намират се в обширен циркус между върховете Башлийски, Бъндеришки, Превалски чукар и Типиците. Големината им е съвсем скромна - 19,4 декара, от които най-голямото е едва 7,8 декара. Най-високото е на 2461 м и е едно от десетте най-високи пирински езера. Оттичат се чрез река Башлийца.

Демиркапийски езера

Тази езерна група се състои от две езера – Митрово и Аргирово. Често обаче са наричани Демиркапийски заради разположението им в едноименния циркус. По-голямото от двете е Митровото езеро, което е с площ 34,7 дка и има триъгълна форма. Намира се на надморска височина от 2291 м. Аргировото езеро е голямо едва 6,9 дка, има неправилна форма и се намира на 2365 м надморска височина.

Кукленско (Бегово) езеро

Езерото е разположено в циркусно задълбаване между върховете Бегова капа, Зъбът и Куклите, на 2392 м надморска височина. Има триъгълна форма, дължината му е 125 м, ширината му е 75 м, а площта му е 7,5 дка. Езерото е дълбоко, заобиколено с каменни блокове. Водите му се оттичат в Козя река.

Тевното (Белеметско) езеро

Езерото е разположено в циркуса Белемето на 2512 м надморска височина. Дължината му е 450 м, широко е 175 м, а площта му е 60 дка. Максималната му дълбочина е 3,9 м. Водният му обем възлиза на 116 570 куб.м. То е най-голямото езеро от Малокаменишката езерна група и на осмо място по големина в Пирин. Има издължена, леко крива форма.

Чаирски езера

Западно от главното било на Пирин, в циркуса Чаира, е разположена група от 9 езера. Намират се между върховете Мозговишки и Превалски чукар

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

и лесно могат да бъдат открити, тъй като се намират на екопътеката до хижа „Яне Сандански“.

Представяват сравнително малки езера, с обща площ от 92 дка и воден обем от 16 000 куб. м. Разположени са на различна надморска височина. Най-високо разположеното се намира на 2430 м и е с площ 1,2 дка. Следващото по височина езеро се намира на 2427 м и заема площ от 9,2 дка. Третото езеро е разположено на 2416 м надморска височина, а площта му е 22,6 дка. Разликата в надморската височина на третото и четвъртото езеро е само метър, като четвъртото езеро е съвсем малко – площта му е само 1,2 дка. Петото езеро се намира на височина от 2413 м и е с площ от 1,6 дка. Шестото езеро от тази езерна група се намира на височина от 2412 м и има съвсем малка площ от 1,2 дка. Седмото езеро, което е наречено още Дълговидно, се намира на 2355 м и е с площ 18,9 дка.

Осмото езеро е най-голямото от тези езера и от там идва названието му Голямото езеро. Площта му е 25,2 дка и е разположено на 2235 м. надморска височина. Последното, девето езеро, което се намира най-ниско, на надморска височина 2205 м е разположено върху площ от 11,8 дка. Чаирските езера са в близост до туристическия маршрут, водещ от хижа Демяница до хижа Яне Сандански. Пътеката е маркирана в зелено.

Спанополски езера

Спанополските езера са група от девет постоянни и две временни езера в централната част на Северен Пирин. Осем от постоянните са разположени в циркуса Голямо Спано поле, а едно от тях - в циркуса Малко Спано поле. Средната им надморска височина е 2350 м. Имат ледников произход. Геоложката им основа е от гранити. Водата през лятото е с температура 10-12°C и е слабо минерализирана - съдържа предимно хидрокарбонатни йони. Дават начало на Спанополска река (Сърчалийца) и Малка Спанополска река (Малка Сърчалийца). От езерата в Голямо Спано поле първото езеро (надморска височина 2451 м) има продълговата форма – дължина 75 м, ширина 25 м и площ 1,2 дка. Най-голямо е езерото на надморска височина 2302 м. То е слабо сплеснато - дължина 175 м, ширина 120 м и площ 12,6 дка. Третото езеро е на надморска височина 2402 м. Има продълговата форма - дължина 150 м, ширина 75 м и площ 8,4 дка.

Четвъртото езеро е на надморска височина 2212 м. Има продълговата форма - дължина 250 м. и ширина 100 м. Площта му е 11,3 дка. Събира водите на горните 3 езера. Петото езеро е на надморска височина 2221 м. Има кръгла форма - дължина 75 м и ширина 70 м.

Останалите езера в циркуса не са проучени. Малкото Спанополско езеро е

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

единственото в едноименния циркус, което попада в рамките на община Сандански и е на надморска височина 2368 м, разположено е в местността Плитко и има продълговата форма - дължина 125 м, ширина 75 м и площ 5,1 дка. Всички постоянни Спанополски езера са зарибени с пъстърва.

2.6. Растителен и животински свят.

Според „Класификационна схема на типовете горски месторастения в България“, територията на общината попада в Южна крайгранична горскорастителна област.

ЮЖНА КРАЙГРАНИЧНА ГОРСКОРАСТИТЕЛНА ОБЛАСТ

I. Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори /от 0 до 800 /700-900/ м н.в./.

Ю-I:

Заливни и крайречни гори в Пиринската подобласт
/от 0 до 800 /700-900/ м н.в./.

II. Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни /от 800 /700-900/ до 2200 /2100-2300/ м н.в./.

Ю-II:

Нископланински гори от горун, бук и ела в Пиринската подобласт
/от 800 / 700- 900/ до 1500 /1400-1600/ м н.в./

Ю-III:

Среднопланински гори от бук, ела и смърч в Пиринската подобласт
/от 1500/1400-1600/ до 1900 /1800-2000/ м н.в./.

Ю-IV:

Горнопланински смърчови гори в Пиринската подобласт
/от 1900/1800-2000/ до 2200 /2100-2300/ м н.в./.

Ю-V:

Високопланински гори от субалпийски смърч и мури в Пиринската подобласт
/от 2200/2100-2300/ до 2500 /2400-2600/ м н.в./.

Община Сандански по зоогеографско райониране попада в *Струмско-Местенски фаунистичен район*, обхващащ долината на р.Струма и Места.

Характерни тук са едрите паякообразни, македонски гущер, скорпионите и др.

Според биогеографското райониране на страната, община Сандански попада в границите на Струмско-Местенския подрайон, част от Южнобългарския биогеографски район.

Струмско-Местенски подрайон. Той обхваща долината на Струма до към Симитли и долината на Места на юг от линията Огняново-Брезница. Към него спадат още и поречието на Струмешница, и полите на заобикалящите долините планини, включително най-южните части на Пирин. Трябва веднага да се

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

отбележи, че поради климатични особености в Славянка и Беласица средиземноморски растения и животни достигат много по-голяма надморска височина (1500 m и повече) в разпространението си, отколкото във всички останали наши планини. Така че тези две планини принадлежат към подрайона с по-голямата си част във вертикално направление от другите и само най-високите им части може да се отнесат към Планинския район.

Този подрайон е най-богат (особено струмската част на юг от Кресна) на средиземноморски растения и животни в България, тъй като в него средиземноморското климатично влияние, проникващо по Струмската долина, е най-силно.

От всички средиземноморски растения, разпространени у нас най-показателна роля за средиземноморското влияние в района има пърнарът (*Quercus coccifera*). Този единствен в България вечнозелен дъб има първостепенно участие в източносредиземноморските маквиса. Поради това и съобществата, в които участва (единствените му находища у нас се намират в този подрайон), най-силно наподобяват маквисите.

Освен пърнара други средиземноморски растения, разпространени в подрайона, са *Osyris alba* (озирис), кървавата къпина, кукучът, грипата, *Periploca graeca* (гърбач), *Asparagus acutifolius* (бодлива зайча сянка). Средиземноморските видове растения, които у нас се срещат само в Струмско-Местенския подрайон, са много. Някои от тях са *Dracunculus vulgaris* (дракункулус), *Amygdalus webbii* (уебов бадем), *Lamium bifidum* (раздвоенолистна мъртва коприва), *Crassula tillaea* (деболolist), *Silene graeca* (гръцко плюскавиче), *Ephedra campylopora* (катерлива ефедра).

Наред с тях тук растат и общи и за един или друг от останалите три подрайона средиземноморски видове, като *Euphorbia arios* (грудкова млечка), *Andrachne telephioides* (андрахне), *Alkanna primuliflora* (игликоцветна айважива), *Lupinus angustifolius* (теснолистна лупина), *Polypogon monspeliensis* (монпелийски полипогон), *Scleropoa rigida* (твърдокласница), *Aristolochia rotunda* (кръглолистна вълча ягода) и др.

Ендемит на подрайона е *Minuartia dilijane* (диляннова мишовка).

Характерни растителни съобщества в Струмско-Местенския подрайон освен псевдомаквисите са също преходносредиземноморските листопадни гори от космат дъб, виргилиев дъб, благун, келяв габър, мъждрян, придружени от много средиземноморски видове растения. Поради тримесечните летни суши особено разпространени тук са едногодишните растения (в Кресненското дефиле до 80% от видовете). Освен тях се срещат и много ефемероиди. Фауната има добре изразен преходносредиземноморски характер.

Освен средиземноморски и субсредиземноморски видове в подрайона се срещат и други топлолюбиви видове, както и голям брой европейски и евросибирски форми.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Може да се изброят и видове, които се срещат у нас само тук. Това са главно топлолюбиви видове животни (субирански, средиземноморски, южнобалкански и др.) като *Armadillidium palasi frontirostrae* от сухоземните изоподи, *Julodis onopordi ehrenbergi* и *Dorcadion lugubre* от твърдокрилите, *Odontotarsus rufescens*, *O. parvulus* и *Acrosternum millierei* от полутвърдокрилите, *Rethera komarovi*, *Acleris boscanoides*, *Scotia spinifera* и *Callopietria latreillei* от пеперудите, *Tinodes jansseni* и *T. raina* от ручейниците, *Allolobophora antica* от червеите, *Chondrula macedonica*, *Macedonica macedonica*, *Carinigera damjanovi* и *Delima schuetti* от охлювите, *Bothriogaster signata graeca*, *Callipodella fasciata* и *Hirudisoma hirsutum* от многоножките, *Andreiniimon nuptialis* от скакалците, малкият тритон (*Triturus vulgaris graecus*), пъстрият смок (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), котешката змия (*Telescopus fallax*), скалната мишка (*Apodemus mystacinus*). Само в Струмско-Местенския подрайон у нас се срещат и холомедитеранските видове хоботници: *Balaninus elephas* - вредител по кестена в Петричко, и *Anthonomus amygdali* - вредител по бадема около Сандански. Освен това само тук съществува единственият у нас представител на солпугите - *Galeodes graecus* (гръцки галеодес; Беласица при Петрич и при гара Кресна южно от Благоевград), както и представител на ембиите (разред Embioptera).

Подрайонът се характеризира и с добре изразен ендемизъм във фауната. Някои от неговите ендемични видове са: *Prodicus delcevi* (от многоножките); *Silvestrichilis macedonica*, *Trigonomachilis urumovi* и *Hoplomachilis orientalis* (от тизанурите), *Lampetia macedonica* (от мухите), *Aptinus merditans orientalis*, *Tapinopterus bureschi*, *Mylacus compactus*, *M. cylindrirostris*, *Duvalius marani*, *Zorochrus kourili* (от твърдокрилите), *Elachiptera bimaculata*, *Lasiosina immaculata*, *Aphanodrigonum nigripes* (от житните мухи), *Callopietria latreillei* (от пеперудите).

2.7. Защитени територии

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Защитените територии са чувствителни към натоварване и тяхното стопанско използване е ограничено.

Те представляват не само ограничител в стопанското развитие, но те са и източник на доходи на местното население в контекста на устойчивото развитие.

Защитени територии по смисъла на Закона за биологичното разнообразие на територията на община Сандански.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Наименование на обекта	Категория	Площ, ха
Национален Парк "Пирин"	Национален парк	12 354,4
Мелнишки скални пирамиди	Природна забележителност	1 173,3
Резерват "Али ботуш" (останалата част до 1628 ха се намира в община Хаджидимово)	Резерват	939,7
Водопад на р. Санданска Бистрица	Природна забележителност	0,4
Защитена местност „Хълма Скалата“	Защитена местност	17,684
Защитена местност „Любина скала“	Защитена местност	46,0671

Общата площ на защитените територии в община Сандански е около 145 км², което представлява малко над 14,5 % от територията на общината, доста над средния процент за страната, който е 4,9 % и е близък до 15% за ЕС.

НАЦИОНАЛЕН ПАРК „ПИРИН“

Категория: Национален парк

Площ: 40356.0 хектара

Местоположение:

- Област:** Благоевград, **Община:** Банско, **Населено място:** гр. Банско, гр. Добринище, с. Кремен, с. Обидим
- Област:** Благоевград, **Община:** Гоце Делчев, **Населено място:** с. Брезница, с. Корница
- Област:** Благоевград, **Община:** Кресна, **Населено място:** с. Влахи, с. Стара Кресна
- Област:** Благоевград, **Община:** Разлог, **Населено място:** гр. Разлог
- Област:** Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** с. Горна Сушица, с. Лиляново, с. Пирин, с. Плоски, с. Сугарево
- Област:** Благоевград, **Община:** Симитли, **Населено място:** с. Брежани, с. Градево, с. Сенокос
- Област:** Благоевград, **Община:** Струмьяни, **Населено място:** с. Илинденци

Попада на територията на следните Регионални дирекции по горите (РДГ):

РДГ Благоевград: ДГС Гоце Делчев, ДГС Добринище, ДГС Катунци, ДГС Кресна, ДГС Места, ДГС Сандански, ДГС Симитли, ДГС Цапарево, ДЛС Разлог

Документи за обявяване:

Заповед No.3074 от 08.11.1962 г., бр. 43/1963 на Държавен вестник 1-2-1-3074-1962

Документи за промяна:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

1. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.4050 от 29.12.1973 г., бр. 29/1973 на Държавен вестник 4050-1973 г.
2. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.3011 от 30.09.1974 г., бр. 85/1974 на Държавен вестник 3011-1974 г.
3. Промяна в името със Заповед No.3011 от 30.09.1974 г., бр. 85/1974 на Държавен вестник 3011-1974 г.
4. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.594 от 03.03.1976 г., бр. 24/1976 на Държавен вестник 594-1976 г.
5. Заповед No.5425 от 19.12.1979 г., бр. на Държавен вестник
6. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.1036 от 17.11.1987 г., бр. 94/1987 на Държавен вестник
7. Промяна в площта - намаляване със Заповед No.395 от 15.10.1999 г., бр. 44/2000 на Държавен вестник 395-1999 г.
8. Прекатегоризация със Заповед No.395 от 15.10.1999 г., бр. 44/2000 на Държавен вестник 395-1999 г.
9. Приемане на План за управление с Решение No.646 от 06.08.2004 г., бр. 73/2004 на Държавен вестник 646-2004 г.

План за управление на Защитена територия (препратка):

Международен статус:

Световно наследство

Цели на обявяване:

1. Запазване естествения характер на природните екосистеми и ландшафти заедно с техните растителни и животински съобщества и местообитания.

Предмет на опазване (видове и местообитания):

1. Съгл. Заповед за обявяване / План за управление: Смърч (*Picea abies*), бял бор (*Pinus sylvestris*), обикновенна ела (*Abies alba*), обикновен бук (*Fagus sylvatica*), черна боровинка (*Vaccinium myrtillus*), златиста кандилка (*Aquilegia aurea*), жълта тинтява (*Gentiana lutea*), клек (*Pinus mugo*), петниста тинтява (*Gentiana punctata*), крайснежно звънче (*Soldanella pusilla*), златовръх (*Rhodiola rosea*), картъл (*Nardus stricta*), хвойна (*Juniperus sibirica*), червена боровинка (*Vaccinium vitis-idaea*), мечка (*Ursus arctos*), вълк (*Canis lupus*), сърна (*Capreolus capreolus*), лисица (*Vulpes vulpes*), дива свиня (*Sus scrofa*), катерица (*Sciurus vulgaris*), черен кълвач (*Dryocopos martius*), глухар (*Tetrao urogalus*), лещарка (*Bonasa bonasia*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), усойница (*Vipera berus*), живороден гущер (*Lacerta vivipara*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), слепок (*Anguis fragilis*), балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*);

Режим на дейности:

1. Поддържане разнообразието на екосистемите и защита на дивата природа;
2. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в екосистемите;
3. Територии с режим на строга защита резервати - 16%
4. Територии с временен статут на строга защита - 3,1%
5. Територии с направляван режим

Припокриване (частично или пълно):

1. Резерват: БАЮВИ ДУПКИ - ДЖИНДЖИРИЦА

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

2. Резерват: ЮЛЕН
3. ЗЗ по двете директиви: Пирин

■ Национален парк Пирин

Национален парк „Пирин” се намира в Пирин планина, разположена в югозападната част на България. Територията на националния парк обхваща седем общини в област Благоевград - Банско, Гоце Делчев, Разлог, Сандански, Струмляни, Кресна и Симитли.

Национален парк „Пирин” е създаден през 1962 г. и първоначално е носел името Народен парк „Вихрен”. Тогава площта му е била 6212 ха и обхващала най-високите части на Демянишкия и Вихренския дял. През годините територията на парка се е увеличавала няколко пъти и днес национален парк „Пирин” обхваща над 40 000 хектара. От 1983 г. националният парк е под

защитата на ЮНЕСКО.

Част от националния парк е и един от най-старите резервати в България - „Баюви дупки - Джинджирица”. През 1934 г. е обявен за защитена територия, за да бъдат запазени естествените реликтни гори от бяла и черна мура и голямото разнообразие от растителни и животински видове. През 1977 г. е обявен за биосферен резерват по програмата "Човек и биосфера" на ЮНЕСКО. През 1994 г. е обявен и другият резерват в парка - „Юлен”.

На територията на парка има над 182 вида лечебни растения. Описани са 1315 вида висши растения, което е около 1/3 от българската флора. В парка се срещат още около 320 вида мъхове и 165 вида водорасли. Разнообразният релеф и флора е предпоставка и за многообразен животински свят. В националния парк са описани над 2000 вида безгръбначни животни и над 200 вида гръбначни животни. Парка обитават жабата дървесница (*Hyla arborea*) и шипоопашатата костенурка (*Testudo hermanni*), които са в Червения списък на Международния съюз за защита на природата.

На територията на национален парк "Пирин" са описани 159 вида птици, които представляват 40% от видовете на територията на България.

В парка има няколко паркови района - „Синаница”, „Баюви дупки”, „Вихрен”, „Безбог” и „Каменица”, част от който е и район „Трите реки”.

На територията на общ. Сандански се намират парковите райони: „Каменица” и „Трите реки”.

Парков район Каменица

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Офисът на парков район /ПР/"Каменица" и парков район "Трите реки" се намира в гр.Сандански.

ПР"Каменица" обхваща площ от 8516,2 ха. На изток граничи с ПР"Трите реки", на запад с ПР"Синаница", на север с ПР"Вихрен", на юг с ДЛ гр.Сандански. Общо залесената площ в ПР"Каменица" е 4130 ха, от която 3220 ха - горски насаждения, а около 900 ха - клекови формации. Най-често срещан дървесен вид е белият бор - 60%, смърч - 25%, бяла мура - 11%, ела -1%, бук - 0,7% и др. Доминират чистите насаждения -55%, от тях най-много са чисти бял борови - 43%, смесените заемат -33%, средната възраст на горите е около 80 години. Средният запас на 1 ха е около 300 м куб., а средният прираст - около 3,5 м куб./ха.

Тръгвайки по ПР"Каменица", туристите могат да видят едни от най-високите пирински била, 16 върха са с надморска височина над 2500 м. Над всички се откроява връх Каменица - 2822 м. На територията на парковия район се намират красивите езера -Спанополски, Башлийски, Чаирски, Мозговишки, Тевно езеро, Кукленско езеро. От тях най-голямо е Тевно езеро, разположено на 2512 м надм. вис. Района се пресича от реките Спанополска, Башлийска, Мозговишка, Беговишка и Крива река.

Най-посещаваните туристически обекти в района са х."Беговица", заслон "Спано поле" и заслон "Тевно езеро". Годишно през тези обекти преминават около 8-10 х. души, като голяма част от тях са чуждестранни туристи. ПР"Каменица" разполага с 35 км горски пътища Територията на ПР"Каменица" се пресича от атрактивни туристически маршрути: международен маршрут Е-4 /червена маркировка;/ х."Я.Сандански" - Спано поле - х."Вихрен"/жълта маркировка;/ х."Я.Сандански" - х."Беговица" - х."Демяница"/синя маркировка;/ х."Синаница" - Спано поле - х."Беговица"- х."Пирин"/кафява маркировка/.

Движейки се по туристическите пътеки, посетителите пресичат гъсти гори и дъхави поляни. Тук се срещат много ендемични видове като пирински мак, бълндеришко шапиче, пирински девисил и др. Може да се видят и защитените от Закона за биоразнообразието видове жълта и петниста тинтява.

Богат е и животинският свят, опазван на територията на ПР"Каменица".

В гъстите гори намира своя дом кафявата мечка, което е показател за съхранена дива природна среда. Друг интересен животински вид, който при повече късмет може да се зърне в алпийската зона, е балканската дива коза.

Наблюдава се и увеличаване популацията на вълка. ПР"Каменица" се обитава от доста видове птици. Особено радваща е появата на нови двойки

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

скални орли, които рейнджърите от парковия район виждат да кръжат все по-често. Тук може да се види и орелът змияр, и ветрушката. Срещат се и представители на нощните грабливи птици, както и представители на по-дребните птички - кръсточовка, лещарка и др.

За опазването на природните богатства се грижи екипът на парковата охрана, включващ главен инспектор на ПР, двама старши специалисти и един младши специалист, обезпечени с МПС.

Парков район Трите реки

Заема обща площ от 3841ха. Граничи на север с ПР "Безбог", на запад с ПР "Каменица", на изток с ДЛ гр. Гоце Делчев, на юг с ДЛ с. Катунци.

Общо залесената площ е 1346 ха, от която 1215 ха горски насаждения и 130 ха - клекови формации. Най-често срещан дървесен вид е бялата мура - 71,8 % ; бук - 11,7 %; бял бор - 5,8%; смърч - 5,7%; ела - 5,0%. Доминират чистите мурови насаждения. Средната възраст на гората е 95 години, среден запас на 1 ха - 300 м куб. Парковият район разполага с около 10 км горски пътища.

Територията на района се разпростира върху водосбора на три реки - Келява река, Средна река и Демиркапийска река, от където идва и името на парковия район.

През ПР "Трите реки" преминават туристическите маршрути:

- международен маршрут Е-4 /червена маркировка/;
- х."Пирин"- Митрово езеро - заслон Тевно езеро;
- х."Пирин"- Аргирово езеро през Демиркапия - Попово езеро -
- х."Безбог"/зелена маркировка/;
- х."Пирин"- Лопово - Келява река - Солицето - х."Беговица" /кафява маркировка/;
- х."Пирин"- Лопово - с. Рожен - гр. Мелник /зелена маркировка/;

На територията на ПР"Трите реки" се намира една от най-посещаваните и най-красиви хижи в Пирин, като архитектурно решение и ландшафтно разположение - х."Пирин", и кът за отдих "Горски рай", който предлага добри условия за посетителите. Съгласно Плана за управление, в района ще бъде изграден палатъчен лагер, а за подобряване на хигиенно-битовите условия - септична яма в съответствие със съвременните екологични норми за отпадните води. За нуждите на парковата охрана близо до хижата е изградено бунгало,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

където от дежурния винаги може да се получи информация за ПР"Трите реки" и Национален парк "Пирин".

ПР "Трите реки" е един от най-живописните райони в Пирин планина. По високопланинските пасища пасува едър рогат добитък. Този тип животновъдство е традиционен поминък за местното население. Горите в този дял от планината са обитание за много животински видове. Един от най-атраktivните е глухарят, птица, която за съжаление се среща рядко на други места в НП"Пирин".

Охраната на ПР"Трите реки" е поверена на двама старши специалисти и един младши специалист.

Екипът, работещ в ПР"Каменица" и ПР"Трите реки", поддържа добри контакти с ТД"Еделвайс" гр. Сандански, с ДЛ гр. Сандански, с ДЛ с. Катунци, все по-добро сътрудничество се установява с общинското ръководство на гр.Сандански. Работи се в партньорство с Противопожарна служба и РПУ гр.Сандански. Много добре се развиват дейностите, свързани с повишаване екологичното възпитание на подрастващите. С екоclubове в училищата и детските градини се организират походи, празници на парка, изложби, почистване на туристически пътеки.

Вратите на офиса на ПР"Каменица" и ПР"Трите реки" винаги са отворени за всеки, желаещ да сподели идеи и предложения, свързани с развитието на защитената територия.

Флора

Пирин е една от най-оригиналните във флористично отношение наши планини. Тя се характеризира с изключително растително разнообразие и висок процент на ендемичния компонент. Причина за това са твърде разнообразните условия, породени от съчетанието на южна географска ширина и голяма надморска височина. Освен това в планината и особено на територията на НП "Пирин", условията на релефа са твърде разнообразни и благоприятстват съществуването на голям брой екологични ниши, които служат като местообитания на различни растителни видове. Особено важна роля за разпределението на растителните видове играе реакцията на основната скала. Тук се срещат както силикатни, така и варовити терени. Езерата и потоците също разнообразяват условията, създавайки по-влажни местообитания за влаголюбивите видове.

Нисши растения и гъби

Водорасли - сравнително най-слабо изучената растителна група на планината. Причината за това е голямото им разнообразие, както и трудоемкостта на събирането и определянето им.

Общият брой на видовете на територията на НП “Пирин” е 165. Те принадлежат към 13 разреда, 25 семейства и 62 рода. Този брой включва минималното количество видове, тъй като в представения списък са включени само онези, които със сигурност са установени в района на парка. Вероятно броят на видовете водорасли е доста по-голям.

Мъхове (Бриофлора)

Бриофлората на НП “Пирин” включва 329 вида. Представители са на 4 класа: Marchantiopsida, Sphagnopsida, Andraeopsida и Bryopsida. Липсват представители на клас Anthoceroopsida.

Видовете принадлежат към 64 семейства и 138 рода. С най-много видове са представени семействата: Grimmiaceae – 23 вида, Amblydtegiaceae – 23 вида, Bryaceae – 21 вида, Brachytheciaceae – 19 вида, Sphagnaceae – 15 вида, Dicranaceae и Scapaniaceae – по 13 вида и Polytrichaceae – 12 вида. Най-многобройни са родовете *Sphagnum* с 15 вида, *Bryum* с 13 вида, *Scapania* и *Grimmia* с по 11 вида и *Mnium* и *Brachythecium* с по 10 вида.

Мъховата флора не се отличава с голям брой консервационно значими видове. Един вид е включен в Бернската конвенция *Vuxbaumia viridis*/и два вида в Приложение II на Директивата за опазване на дивата флора и фауна и нейните местообитания *Vuxbaumia viridis* и *Dicranum viride*/.

Лишеи

На територията на Национален парк “Пирин” са установени 367 вида лишеи, което е около 52% от видовете в българската лишейна флора. Болшинство от тях принадлежат към клас Ascolichenes и само незначителна част са несъвършените лишеи и лишеи с неясно систематично положение.

Най-много представители има разред Lecanorales, около 90% от лишеите. С повече от 10 вида са 12 семейства, като най-богати са такива семейства като Lecideaceae, Theloschistaceae, Parmeliaceae, Lecanoraceae, Physciaceae, Cladoniaceae. Най-голямо видово богатство има при родовете Caloplaca, Lecanora, Cladonia, Peltigera, Parmelia, Lecidea и др.

Гъби (Макромицети)

Установените в Пирин таксони се отнасят към 3 отдела (Mухомycota, Ascomycota и Basidiomycota), 3 класа, 28 разреда, 67 семейства, 152 рода и 375

вида. По отношение на екологичните си особености и спецификата на субстрата (гостоприемника), установените макромицети в Парка се разпределят в две основни групи: сапротрофи, усвояващи мъртва органична материя, и биотрофи, развиващи се върху живи растителни организми.

Шест от видовете са включени в Червен списък на гъбите в България, европейския Червен списък и в Приложение I на Бернската конвенция.

В НП „Пирин“ се развиват редица гъби с превъзходни вкусови качества като: *Agaricus arvensis* (анасонова печурка), *A. silvaticus* (кафява горска печурка), *Boletus edulis* (обикновена манатарка), *B. pinophilus* (боров манатарка), *Cantharellus cibarius* (пачи крак), *Lepista nuda* (виолетка), *Macrolepiota procera* (сърнела), *Marasmius oreades* (челядинка) и др.

Висши растения

На територията на НП Пирин са установени общо 1315 вида и вътревидови таксони, което представя около 1/3 от флората на България. Видовете принадлежат към 484 рода от 94 семейства.

Анализът на флорните елементи показва, че флората на Парка е запазила до голяма степен автохтонния си облик. Рудералните и плевелни елементи са малко.

Пиринската флора се характеризира с висок процент на ендемични (местни) видове. Присъствието на ендемичния флорен комплекс на територията на Парка е съсредоточен главно в северната част, но някои от ендемичните видове, особено балкански имат широко разпространение из целия Парк. В НП „Пирин“ се срещат 18 локални, 17 български и 86 балкански ендемита.

Локалните ендемити растат единствено в Пирин и никъде другаде по света!

Такива са Пирински мак (*Papaver degenii*), Пиринска ливадина (*Poa pirinica*), Урумов и Кожухаров окситропис (*Oxytropis urumovii*, *O. kozuharovii*), Йорданово зеле (*Brassica nivalis* ssp. *Jordanoffii*), Бъндеришко шапиче (*Alchemilla bandericensis*), Пиринско шапиче (*Alchemilla pirinica*), Келерерова асинеума (*Asyneuma kellerianum*), Пиринска песъчарка (*Arenaria pirinica*), Пиринска острица (*Carex pirinensis*), Пиринска злолетица (*Erigeron vichrensis*), Давидов лопен (*Verbascum davidoffii*), Малка пиринска власатка (*Festucapirinica*), Стояновов еньовче (*Galium demissum* ssp. *Stojanovii*), Пирински девесил (*Heracleum angustisectum*), Яворкова клопачка (*Rhinanthus javorkae*), Пиринска мащерка (*Thymus perinicus*), Кошаниново бясно дърво (*Daphne kosanini*).

По-интересни от българските ендемити са Фердинандова гъшарка, Урумов кривец, Българско вятърче, Костова тлъстига. Балканските ендемити са много на брой, като някои от тях са често срещани видове. Такива са например

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

златистата кандилка, дребнолюспест карамфил, балкански зановец и редица други.

Много от растенията са редки и защитени. Общо 114 вида, срещащи се в НП „Пирин“ са включени в Червената книга. От тях с категория “изчезнал” е един вид – *Carex rupestris*, с категория “застрашен” са 15 вида и с категория “рядък” – 98 вида. Общият брой на защитените от закона видове е 54.

Лечебни растения

За територията на НП “Пирин” са установени 182 вида, отнесени към категорията лечебни растения от 59 семейства. Най-многобройни са видовете от Rosaceae - 20 вида, Lamiaceae - 17 вида и Asteraceae - 13 вида.

Дирекция НП”Пирин” е картирала всички находища на лечебните растения на територията на Парка.

От установените общо 182 вида лечебни растения, 2 са включени в списъка на ендемитите (балканска пищялка и пиринска мащерка като част от *Thymus sp. diversa*), един е реликтен вид *Orchis pallens* (като част от *Orchis sp. diversa*), 10 вида са включени в Червената книга на България, 6 са защитени от закона лечебни видове и 17 са под специален режим на стопанисване. От видовете, включени в Червената книга на България и защитените от закона, най-голямо разпространение имат петнистата тинтява (*Gentiana punctata L.*) и златовръх (*Rodiola rosea L.*), а мечото грозде е локализирано в района на х. Яворов.

Икономически ценни видове

От особено стопанско значение са ценопопулациите на черната боровинка (*Vaccinium myrthillus L.*), която заема най-голяма площ от лечебните растения на територията на Парка. Със стопанско значение са и видовете мащерка (*Thymus sp. diversa*) и очанка (*Euphrasia officinalis complex*). Интерес от гледна точка на стопанското ползване в парка представляват и лечебните растения, разпространени в егречните съобщества, като алпийския лапад (*Rumex alpinus L.*), чувена.

Ф а у н а

Релефът на Пирин планина е разнообразен и включва добре изразена високопланинска част, осеяна с множество езера, гористи планински ландшафти, които определят уникалното фаунистично богатство в планината.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

В Национален парк "Пирин" са установени 2091 вида и подвиди безгръбначни животни (паяци, многоножки, насекоми, охлюви и др.). В това число са включени 294 редки вида, 216 ендемита, 176 реликта и 15 вида присъстващи в световни и европейски списъци на застрашените видове.

От гръбначните животни се срещат 247 вида. Това включва 6 вида риби, 8 вида земноводни, 11 вида влечуги, 159 вида птици, 45 вида бозайници.

От рибите змиорката, преди обитавала района на парка е включена в Червената книга на България като изчезнал вид, а планинският кефал е улавян еднократно в парка.

В Червения списък на Международния съюз за защита на природата са включени 2 вида земноводни и влечуги - жабата дървесница и шипоопоашатата костенурка.

От птиците в Червената книга на България са включени 31 вида, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата - 2 вида, в Европейската конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания - 148 вида, а в Европейската директива за опазване на птиците - 40 вида. Скалният орел, ловният сокол, трипръстият кълвач, глухарят, лещарката, ливадният дърдавец са част от това многообразие и се нуждаят от специална защита.

От бозайниците 5 вида са включени в Червената книга на България, в Червения списък на Международния съюз за защита на природата - 12 вида, в Европейската конвенция за опазване на дивата флора и фауна и природните местообитания - 37 вида, а в Европейската директива за опазване на природните местообитания - 24 вида. От особено внимание и защита се нуждаят кафявата мечка и балканската дива коза.

Безгръбначни животни

Те обхващат хиляди видове, голяма част от които са ендемити, реликти, редки и в много случаи реално застрашени от изчезване. Някои от тях се използват като индикатори при оценката на богатството и състоянието на фауната в планината. Видовото разнообразие на установените 2091 вида безгръбначни животни показва, че Националният парк Пирин е територия със значително фаунистично богатство. Този факт се определя и от наличието на 218 ендемични, 176 реликтни и 294 редки (стенотопни) таксона, сред които присъстват и 15 вида включени в Световни Европейски Червени списъци.

Гръбначни животни

Риби

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Установени са общо 6 вида риби, което представлява около 6 % от сладководна ихтиофауна на България. Два вида, дъговата пъстърва и сивена, не са типични представители на европейската ихтиофауна, а са интродуцирани северноамерикански видове. Във водоемите на Пирин те са разселени чрез изкуствено внасяне на зарибителен материал.

Земноводни и влечуги

Сигурно доказани обитатели на НП "Пирин" от класовете земноводни и влечуги са 19 вида: 8 вида земноводни и 11 вида влечуги.

Птици

На територията на НП "Пирин" са установени 159 вида птици, които съставляват 40 % от видовото разнообразие за територията на България.

Бозайници

Установени са 45 вида бозайници, които съставляват около 50 % от сухоземните бозайници у нас. В резултат на полевите изследвания се установи обитаването на 12 вида прилепи.

Реликти и ендемити

Реликтите сред гръбначните на Пирин се отнасят към т. нар. глациални реликти. Сред рибите това са планинският кефал и балканската пъстърва; сред земноводните и влечугите - планинската водна жаба, живородният гушер и усойницата; сред птиците - пернатоногата кукумявка, белогръбият кълвач и трипръстият кълвач; сред бозайниците - снежната полевка.

На територията на Пирин се срещат и местни форми (подвидове) гръбначни животни, характерни само за Балканския полуостров - балкански ендемити. С такива подвидове са представени македонският гушер, белогръбият кълвач, балканската чучулига, алпийската завирушка, качулатият синигер, скалната зидарка, кафявата горска полевка и дива коза.

Видове с природозащитен статус и мерки за тяхната защита.

Най-голям брой видове с природозащитен статус има сред най-многобройния клас гръбначни животни - птиците, следвани от бозайниците.

Сред рибите такива видове са планинският кефал и балканската пъстърва.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Сред птиците предмет на специални мерки трябва да бъдат: малък креслив орел, малък орел, скален орел, орел змияр, лавен сокол, сокол- скитник, глухар, лещарка, планински кеклик, ливаден дърдавец, горски бекас, гълъб хралупар, пернотонота кукумявка, белогръб кълвач, трипръст кълвач.

Сред необходимите мерки за тяхното запазване по-важни са: изясняване на причините за намаляването на всеки вид в парка; локализиране на териториите на едрите хищни птици и по-строга охрана на съответните горски участъци. Много от групите безгръбначни и гръбначни животни са изключително чувствителни към негативните антропогенни влияния. В много случаи опазването на застрашените популации животни изисква запазването на техните природни местообитания в ненарушен вид, а не защита на отделните представители (Бернска конвенция). Установяването на консервационната значимост на различните хабитати за успешното опазване на фауната се извършва на основата на критериите (отбелязани в Бернската конвенция): видово и популационно богатство и наличието на редки (стенотопни), ендемични, реликтни и застрашени видове (включени в световни или европейски Червени книги).

Редките видове обитават най-често единични находища в малочислени популации. Всяка негативна промяна в климата, замърсяване на околната среда и разрушаване на естествените местообитания могат да бъдат фатални и да доведат до изчезване на видове в локален или ареален план.

РЕЗЕРВАТ „АЛИ БОТУШ”

Категория: Резерват

Площ: 1638.12 хектара

Местоположение:

- 1. Област:** Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** с. Голешово
- 2. Област:** Благоевград, **Община:** Хаджидимово, **Населено място:** с. Нова Ловча, с. Парил

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): РИОСВ - Благоевград

Попада на територията на следните Регионални дирекции по горите (РДГ):
РДГ Благоевград: ДГС Гоце Делчев, ДГС Катунци

Документи за обявяване:

Постановление на Министерски Съвет No.1171 от 24.09.1951 г., бр. на Държавен вестник 1171-1951 г.

Документи за промяна:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

1. Постановление на Министерски Съвет No.14825 от 29.06.1952 г., бр. на Държавен вестник
2. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.27 от 13.01.1981 г., бр. 19/1981 на Държавен вестник
3. Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.131 от 22.02.1985 г., бр. 24/1985 на Държавен вестник 131-1985 г.
4. Промяна в площта - актуализация със Заповед No.РД-206 от 04.03.2013 г., бр. 33/2013 на Държавен вестник 206-2013 г.
5. Приемане на План за управление със Заповед No.РД-33 от 21.01.2016 г., бр. 15/2016 на Държавен вестник 33-2016 г.

План за управление на Защитена територия (препратка):

Международен статус:
Биосферен резерват

Цели на обявяване:

1. Най-голямото находище на черна мура и рядка скална планинска растителност

Режим на дейности:

1. В резервата се забраняват всякакви дейности, с изключение на: 1. тяхната охрана; 2. посещения с научна цел; 3. преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с образователна цел; 4. събиране на семенен материал, диви растения и животни с научна цел или за възстановяването им на други места в количества, начини и време, изключващи нарушения в екосистемите;

Припокриване (частично или пълно):
33 по директивата за птиците: Славянка

името „Али ботуш”.

Славянка е характерна с карстовия си характер и изключително разнообразен растителен свят. Наричана е „Китка планина”, защото почти през цялата година планината е като цветна градина.

Резерватът „Али ботуш” е разположен в планината Славянка, намираща се на юг от Пирин. По билото на планината преминава държавната граница между България и Гърция, а половината от площта ѝ се намира на територията на Гърция. Най-високата ѝ точка е Гоцев връх (2212 м), разположен на самата гранична линия. Дължината ѝ е около 20 км, а на ширина достига до 10-12 км. До 1955 г. планината е известна с

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Резерватът „Али ботуш“ е създаден с Постановление на Министерския съвет No.1171 от 24.09.1951 с цел да бъде запазено уникалното растително богатство на региона. Площта на резервата при основаването му е 523, 9 ха, а след неколkokратни разширения настоящата му територия достига 1628 ха.

939,7 ха от тази площ се намират на територията на община Сандански.

На 1 март 1977 г. резерватът е включен в листата на биосферните резервати по програмата “Човек и биосфера” на ЮНЕСКО. Целта е да се запазят уникалните реликтни гори от черна мура, черен бор, борисова ела, богатият растителен и животински свят.

В „Али ботуш“ са разпространени канелени горски, кафяви горски и хумусно-карбонатни (рендзини) почви. Срещат се също канелено-подзолисти, а по високите части – планинско-ливадни почви. Ниските части на резервата са заети от канелени горски почви и върху тях растат чисти иглолистни насаждения - черноборови и черномурови.

Зоната между 1000 и 1450 м н.в. е заета от черния бор (*Pinus nigra*).

Над района с черен бор, до 1800 м н.в. започват горите от черна мура (*Pinus leucodermis*) - един от редките, защитени и най-интересни представители на българската дендрофлора. Това е и най-голямото находище на черна мура на Балканския полуостров.

Само в северозападната част на резервата между 500 - 700 м н.в. се срещат широколистни гори - бук (*Fagus sylvatica*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*).

Установени са и над 1400 вида разнообразни тревни видове. От тях 20 - български ендемити (растения, срещащи се само на това място), 42 - балкански ендемити и редица други защитени, редки и застрашени от изчезване видове, включени в Червената книга на България.

Защитени растения са венерин косъм (*Adiantum capillus veneris*), дряновска кандилка (*Fritillaria drenovskyi*), родопската съсънка (*Pulsatilla rodopaea*).

Интересен е и животинският свят. Наред с типичните за страната видове – сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), заек (*Lepus europeatus*), лисица (*Vulpes vulpes*), се срещат още чакал (*Canis aureus*), два вида костенурки (*Testudo greca*, *T. eversmanii*), македонски гущер (*Lacerda erhardi*), изключително рядката котешка змия (*Telescopus fallax*).

Интерес представляват и пеперудите, между които има и нови за науката видове.

Територията на резерват „Али ботуш“ е с най-строг природозащитен режим. Забраняват се всякакви дейности, с изключение на посещение с научна цел, преминаване на хора по маркирани пътеки, събиране на семенен материал, потушаване на пожари и санитарни мероприятия в горите.

Резерватът се стопанисва и охранява от Регионалната инспекция по околната среда и водите - Благоевград. Достъпът до резервата е ограничен, придвижването става по определени пътеки, като е задължително предварително

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

съгласуване на всяко посещение с Министерството на околната среда и водите (МОСВ).

Пешеходни маршрути:

- Петрово – хижа „Извора“ – местност „Ливада“ – Гоцев връх – хижа „Извора“
- Петрово – Голешово – хижа „Славянка“ – Парил – Гоце Делчев

Флора

По богатство и разнообразие на растителни видове Славянка е естествена ботаническа градина, която поради недостъпността си относително е запазила и до днес първичният си вид и красота. От ранна пролет до късна есен тук не спират да цъфтят най-различни и редки за природата растения.

Изследователите определят Славянка като уникален природен кът именно заради богатството му на растителни и животински видове. Върху незначителната му площ преди разширението имаше над 1400 вида висши растения. Неслучайно резерватът е считан за ключов флористичен формообразователен център на Балканският полуостров.

Тук на едно място могат да се видят растителни видове, характерни за средиземноморските вечнозелени гори, както и редица растителни видове, които са типични за централна Европа. В иглолистния дървесен пояс преобладават черен бор, бял бор, обикновен смърч и ела. Особено ценни са бяла мура и черна мура, които рядко се срещат в България (черна мура се среща само тук и в Пирин). В резервата се намира най-голямото находище на черна мура като някои дървета във високите части са на възраст над 400 години.

В по-ниските части на планината, в широколистния пояс преобладават видовете бук и обикновен воден габър, а на места се срещат и кестенови дървета. Храстовата растителност в резервата също е изключително разнообразна. Установени са видовете тис, кошаниново бясно дърво, вълче лико и други.

Тук има над 20 вида български ендемични растения, а 5 от тях не се срещат никъде другаде в страната. Преобладаващият дървесен вид е черният бор (*Pinus nigra*), който расте в ниските части на резервата. Над него се е настанила черната мура (*Pinus leucodermis*), чиято горна граница минава на 1800m н. в. Тук се намира най-голямото находище на черна мура на Балканите -главна причина територията да стане резерват.

Горите от черна мура са на средна възраст 60 – 120 г. Има отделни дървета на възраст над 200 г., рядко до 400 г. Височината на тези дървета е над 30m. В ниските части на резервата има бук (*Fagus sylvatica*) и воден габър(*Ostrya carpinifolia*), докато в горните може да се види бяла мура (*Pinus peuse*).

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Обикновено букът и елата (*Abies alba*) се срещат на сенчести и по-богати месторастения, докато най-бедните места са заети от черната мура. Интересно е, че тук може да срещнете тис (*Taxus baccata*).

Още по интересна и разнообразна е тревната растителност. Богатството на тревни видове е обусловено от благоприятните почвени и климатични условия, и особено от карстовия терен, който е своеобразен оазис за южни и топлолюбиви видове.

От ендемитите заслужава да се споменат борисовата ела (*Abies borisi-regis*) и кошаниновото вълче лико (*kosanini*), което е терциерен реликт и балкански ендемит. То се среща и на други места в Югозападна България, както и от Боздаг планина до планините в Албания. В Славянка расте между 1000 и 1800 m н. в.

От защитените растения трябва да се отбележат венериният косъм (*Adiantum capillus-veneris*), дряновската кандилка (*Fritillaria drenovskyi*) и особено родопската съсънка (*Pulsatilla rhodopaea*). Това е най-красивата едра цветна съсънка. Среща се и в Родопите.

Цветовете ѝ са единични, с правилна звънчевидна форма.

Венчеличетата са тъмнолилави отвътре и светлолилави отвън.

Многобройните власинки им придават сребрист и пухкав вид, откъдето идва и народното име на съсънката – котенце.

Само в Славянка се среща и изключително редкият балкански ендемит зюндерманова поветица (*Convolvulus suendermanii*). Красивите ѝ розово -бели и тъмнорозови фуниеvidни цветове разнообразяват варовитите сухи каменисти терени на резервата. Красотата ѝ се дължи на Сребристоробелите власинки , които я покриват.

В Славянка и в резервата се среща и родопското лале (*Tulipa rhodopaea*), открито и описано, наименувано на латински от чешкия учен Йозев Веленовски. Като балкански ендемит, това лале се среща също в Родопите, Македония и Гръцка Тракия. С едрите си тъмно-или виеночервени цветове и с вълнообразните краища на венчелистчетата си е сериозен конкурент по красота на градинските лалета. Сега се използва като изходна форма за селектиране на културни форми.

Интересно е също и красивото ендемично наше цвете стрибърнова каменоломка (*Saxifraga sibirnyi*), която със своите малиночервени цветове ярко контрастира на белезникавият карстов фон.

Много красив тециерен реликт и балкански ендемит е дългошпорестата теменуца (*Viola delphinanta*), която в България се среща само по пукнатините на варовиците и на варовитите терени на резервата. Това е извъредно оригинална многогодишна туфеста теменуца с едри розово-червени цветове. Освен в

България може да се срещне още в Гърция – в Боздаг планина, на Олимп и на Халкидическият полуостров.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Ендемит на Славянка е и парилската метличина (*Centaurea pariliana*). Тя има красиви червени цветове и расте по варовити скални терени. Друг ендемит на Славянка е шахтиевата дрипавка (*Crepis schachtii*).

От останалите видове заслужават внимание крайнската (ницовата) телчарка (*Poligala Nicaeensis*), лъжливият зърнастец (*Rhamnus fallax*) и маслиновидното вълче лико (*Daphne Oleoides*), което е вечнозелен храст със сиво черна кора и с власинчести отдолу листа. Цветовете му са бели или белезникави, а плодовете – червени. Защитено е от закона също като кошаниновото вълче лико.

Фауна

Животинският свят в резервата е много разнообразен. Установени са над 1200 вида насекоми. Наред с типичните за страната видове – сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), заек (*Lepus europaeus*), лисица (*Vulpes Vulpes*), язовец (*Meles meles*) и др.

Срещат се и много средиземноморски видове. По-известни са чакалът (*Canis aureus*), два вида костенурки (*Testudo graeca*, *T. hermanni*), македонски гушер (*Lacerta erhardi*), изключително рядката котешка змия (*Telescopus fallax*) и др.

Особено много са средиземноморските представители на безгръбначните животни – над 55 – 60% от всички безгръбначни в резервата.

Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (Натура 2000) Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Двете директиви са отразени в българското законодателство чрез Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

Защитените зони на територията на община Сандански припокриват изцяло площта на защитените територии, като площта на защитените зони е много по-голяма. Също се припокриват и части от защитени зони определени по директивата за птиците с такива определени по директивата за хабитатите.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ „ХЪЛМА СКАЛАТА”

Категория: Защитена местност

Площ: 17.68 хектара

Местоположение:

Област: Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** с. Левуново

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): РИОСВ - Благоевград

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-232 от 11.03.2013 г., бр. 33/2013 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Заповед No.РД-643 от 14.08.2013 г., бр. 89/2013 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на растителен вид Катерлива ефедра (*Ephedra fragilis*) и неговото местообитание.

Режим на дейности:

1. Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Забранява се строителство с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения;
3. Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства.

ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ „ЛЮБИНА СКАЛА”

Категория: Защитена местност

Площ: 46.07 хектара

Местоположение:

Област: Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** с. Кръстилци

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): РИОСВ - Благоевград

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-93 от 04.02.2014 г., бр. 16/2014 на Държавен вестник 93-2014 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Цели на обявяване:

1. Опазване на растителен вид – Вебиев див бадем (*Amygdalus webbii Spach.*) и неговото местообитание.

Режим на дейности:

1. Забранява се промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
2. Забранява се строителство, с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения;
3. Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
4. Забранява се внасяне на неместни растителни видове.

Припокриване (частично или пълно):

1. ЗЗ по директивата за местообитанията: Огражден - Малешево
2. ЗЗ по директивата за птиците: Рупите

ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „ВОДОПАДА НА РЕКА САНДАНСКА БИСТРИЦА”

Категория: Природна забележителност

Площ: 0.5 хектара

Местоположение:

Област: Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** с. Лиляново

Попада на територията на следните Регионални инспекции по околната среда и водите (РИОСВ): РИОСВ - Благоевград

Попада на територията на следните Регионални дирекции по горите (РДГ): РДГ Благоевград: ДГС Сандански

Документи за обявяване:

Заповед No.3796 от 11.10.1965 г., бр. 12/1966 на Държавен вестник 3796-1965 г.

Цели на обявяване:

1. Опазване на водопад

Режим на дейности:

1. Забранява се разкриването на кариери, къртене на камъни, копаене на пръст и пясък
2. Забранява се риболова, ловуването, както и гърменето с всякакви оръжия и експлозиви
3. Забранява се прокарването на пътища, строеж на сгради, изменението или замърсяването на водните течения
4. Забранява се косенето на тревата, късането на цветята и събирането на билки и горски плодове
5. Забранява се палене на огън, замърсяването на района с отпадъци от храна,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

както и всякакви действия, които замърсяват или рушат красивия пейзаж около водопада

6. Разрешава се да се провеждат залесителни мероприятия за подобряване на ландшафта около тях

7. Разрешава се в горите да се провеждат санитарна, изборна или групово-изборна сечи, с оглед подобряване украсните и защитни функции на гората

8. Разрешава се прокарването на пътища и алеи и строителството на сгради, необходими за правилното ползване и стопанисване на защитените природни обекти.

Водопадът е разположен на 18 километра от град Сандански, в местността Попина лъка. Попинолъшкият водопад се намира на 1230 метра надморска височина. Водопадът е разположен по течението на река Башлийца на стотина метра над сливането ѝ с река Сърчалийца, които заедно дават началото на река Санданска Бистрица. Висок е 15 метра (според други сведения - 12), като през цялата година се отличава с пълноводие. На 11 октомври 1965 година е обявен за природна забележителност. Най-близкото до водопада населено място е село Лиляново, а до хижа Яне Сандански се стига за 5-6 мин.

ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „МЕЛНИШКИТЕ ПИРАМИДИ”

Категория: Природна забележителност

Площ: 1165.6 хектара

Местоположение:

Област: Благоевград, **Община:** Сандански, **Населено място:** гр. Мелник, с. Горна Сушица, с. Кърланово, с. Любовище, с. Рожен, с. Сугарево

Попада на територията на Регионална инспекция по околната среда и водите - Благоевград

Попада на територията на следните Регионални дирекции по горите (РДГ):

РДГ Благоевград: ДГС Сандански

Документи за обявяване:

Заповед No.2607 от 14.12.1960 г., бр. 5/1961 на Държавен вестник 2607-1960 г.

Документи за промяна:

Промяна в площта - увеличаване със Заповед No.РД-156 от 11.04.1978 г., бр. 36/1978 на Държавен вестник 156-1978 г.

Цели на обявяване:

1. Опазване на уникални и характерни теренни особености

Режим на дейности:

1. Забранява се да се повреждат дърветата и да се късат или изкореняват растенията

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

2. Забранява се пашата в граници 100 м около пирамидите
3. Забранява се преследването, убиването на диви животни и взимането на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата
4. Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя както естествения облик на местността, така и на водния и режим
5. Забранява се извършването на строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в проекта на природната забележителност
6. Разрешава се извършването на горскостопански мероприятия в съответствие с изготвените проекти за обекта
7. Разрешава се ползване на работните земи при спазване на необходимите противоерозионни мероприятия
8. Разрешава се пашата на добитък в съответствие с изискванията на Закона за горите и Правилника за приложението му

Припокриване (частично или пълно):

ЗЗ по директивата за птиците: Мелнишки пирамиди

Мелнишките пирамиди са скални образувания, които са едни от най-посещаваните от туристи скални пирамиди на територията на България.

Разположени са в подножието на югозападната част на планината Пирин в околностите на Мелник. Районът, освен самите пирамиди, обхваща още огромно количество други скални образувания като скални гъби, игли, конуси и други.

Най-популярните сред тях са група пирамиди, разположени недалеч от село Кърланово. Освен заради значително по-големия им размер, интересни за туристите ги прави и това, че са изградени почивна станция и други сгради за настаняване на туристи.

Мелнишките пирамиди на височина достигат до 100 м. Характерно за външния им вид е, че склоновете им са пясъчни и на места почти напълно отвесни. На върховете им растат широколистни растения и треви.

Мелнишките пирамиди са в процес на изграждане и външният им вид и форма се променят. Обявени са за природна забележителност през 1960 година.

Мелнишките скални пирамиди са красиви пясъчни образувания, на места напълно вертикални, с треви и широколистни дървета по върховете и притежаващи висока естетическа стойност. Освен пирамидална форма имат и форма на гъби, конуси, игли и др.

Образуването им започнало преди 4-5 милиона години, когато по тези места имало обширно плитко езеро. По дъното му се утаили глинесто-песъчливи материали. По-късно, с издигането на планините Пирин, Беласица и Огражден, езерните води се оттекли на юг. В осушената котловина започнали да се отлагат скални материали, свличани от планинските реки и потоци.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Върху езерните пясъчни утайки се образувала дебела наносна покривка около 500-600 метра, от слабо споени червеникави конгломерати. Точно в тези скални маси временно течащите води изорали дълбоките ровове и долове и изваяли разнообразните фигури.

Мелнишките скални пирамиди са обявени за природна забележителност през 1960 г. и обхващат площ от около 1 165,6 ха. Намират се на надморска височина от 350 до 850 м, а височината на самите пирамиди достига до 100 м.

Освен около гр. Мелник, впечатляващи пирамиди има и около селата Кърланово, Рожен и Сушица.

ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени територии, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най- ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Защитените зони заемат около 60-70% от територията на община Сандански. Защитени зони по директивата за птиците:

- BG 0000209 - „Пирин“;
- BG 0002072 - „Мелнишки пирамиди“;
- BG 0002078 - „Славянка“;
- BG 0002098 - „Рупите“;
- BG 0002003 - „Кресна“.
- BG 0002126 - „Пирин буфер“;

Защитени зони по директивата за хабитатите:

- BG 0001028 - „Среден Пирин – Алиботуш“;
- BG 0001023 - „Рупите – Струмешница“;
- BG 0000224 - „Огражден – Малешево“;
- BG 0000366 - „Кресна – Илинденци“.

– BG 0000209 - „Пирин“;

Защитени зони за опазване на дивите птици в община Сандански

Защитена зона – Пирин BG0000209

Защитената зона обхваща изцяло територията на Природен парк „Пирин“. Тук се срещат 129 гнездящи вида птици, 19 от които са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 44 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашени в категория SPEC1 е включен 1 вид, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 13 вида и в SPEC3 - 30 вида.

Пирин планина е от световно значение като представителен район за алпийския биом, поради срещащите се тук три биомно-ограничени вида, характерни за този биом, от общо 4 описани за България - скалолазката, жълтоклюнната гарга и алпийската завирушка, представена тук с ендемичния подвид *Prunella collaris subalpina*. Тя е едно от най-ценните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на лещарката, врабчовата кукумявка, пернатоногата кукумявка, трипръстия кълвач, скалния орел, глухаря, сокола скитник, черния кълвач, белогърбия кълвач и сивия кълвач. Пирин е едно от най-значимите места в Европа за опазването на пъстрия скален дрозд, планинския кеклик, керкенеца, червеногръдката, белогушия дрозд, пойния дрозд и жълтоглавото кралче.

Защитена зона Кресна BG0002003

В района на Кресна са установени 147 вида птици, основно гнездящи. От тях 22 са включени в Червената книга на България. От срещащите се видове 64 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004), като световно застрашен в категория SPEC1 е включен 1 вид (ливадният дърдавец), а като застрашени в Европа - в категория SPEC2 – 22 вида и в SPEC3 – 40 вида. Кресна е от световно значение като представителен пример за Средиземноморския биом. Тук се срещат 8 биомно ограничени вида – планинският кеклик, големият маслинов присмехулик, белочелата сврачка, черноглавата овесарка, испанското каменарче, червеногушото коприварче, малкото черноглаво коприварче и скалната зидарка. За късопръстия ястреб районът на Кресна е едно от най-важните за гнездене места в България. За планинският кеклик, градинската овесарка, големият маслинов присмехулик, червеногърбата сврачка, белочелата сврачка, горската чучулига, сивата овесарка, синия скален дрозд, жалобния синигер, гургулицата, пъстрия скален дрозд и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

чухала мястото поддържа значителна популация за страната. През Кресненския пролом преминава миграционния път ViaAristotelis, който има регионално значение за мигриращите птици – основно грабливи и пойни видове, но също така е важен за миграцията на водолюбивите птици.

Защитена зона – Мелнишки пирамиди BG0002072

В района на Мелнишките пирамиди са установени 113 вида птици. От тях 12 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 49 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLifeInternational, 2004). Като застрашени в Европа са включени съответно в категория SPEC2 - 19 вида и в SPEC3 - 30 вида. Мелнишките пирамиди са от световно значение като представителен район за Средиземноморския биом. Тук се срещат 5 биомно ограничени вида, характерни за този биом – черноглавата овесарка, големият маслинов присмехулик, испанското каменарче, червеногушото коприварче и малкото черноглаво коприварче. За дебелоклюната чучулига районът на Мелнишки пирамиди е едно от най-важните гнездови находища в България от значение за Европейския съюз. Районът поддържа представителни за страната гнездови популации на осояда, белоопашатия мишелов, късопръстата чучулига, ястребогушото коприварче, големия маслинов присмехулик, червеногърбата свръчка, горската чучулига и пъстрия скален дрозд.

Защитена зона – Славянка - BG0002078

В Славянка са установени 134 вида птици, от които 21 са включени в Червената книга на България (1985). От срещащите се видове 53 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004). Като световно застрашен в категория SPEC1 е включен 1 вид – ливадният дърдавец, срещащ се в ниските части на планината, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 19 вида, в SPEC3 - 33 вида. Славянка е едно от най-важните места в страната за дебелоклюната чучулига, глухаря и пернатоногата кукумявка, гнездящи тук в значими количества. Вrabчовата кукумявка и горската чучулига имат представителни за страната популации в района. Застрашеният от изчезване в света ливаден дърдавец също гнезди в района, макар и с ниска численост.

Защитена зона – Рупите - BG0002098

В района на Рупите са установени 141 вида птици. От тях 33 са включени в Червената книга на България. От срещащите се видове 63 са от европейско

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004).

Като световно застрашени в категория SPEC1 са включени 2 вида, а като застрашени в Европа съответно в категория SPEC2 - 19 вида, в SPEC3 - 42 вида. Мястото осигурява подходящи местообитания за 56 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 52 са вписани също в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Рупите са едно от най-важните места в България от значение за Европейския съюз за опазването на гнездящите тук късопръст ястреб, орел змияр и белия щъркел. Районът поддържа представителни за страната популации на големия маслинов присмехулик, белочелата сврачка и черночелата сврачка. По време на миграция и зимуване тук се среща и световно застрашения малък корморан.

Защитена зона – Пирин буфер - BG0002126

Зона Пирин Буфер е разположена в ниските части на Пирин планина, като обхваща основно територии южно и западно от Национален парк Пирин. Територията има средно- и нископланински характер.

В Пирин Буфер гнездат 17 вида от Приложение 1 на Директивата за дивите птици, като през територията преминават 20 вида мигриращи птици, които също са включени в Приложение 1 на Директивата за дивите птици. Зоната поддържа значителни в национален мащаб популации на осояд, сокол скитник, пернатонога кукумявка, черен кълвач, както и допринася в голяма степен за опазване на популациите на орел змияр, скален орел, белоопашат мишелов, лещарка, козодой, горска чучулига и червеногърба сврачка на територията на Пирин планина и ОВМ „Пирин“.

Съвместно със СЗЗ Пирин, зона Пирин Буфер цели ефективното опазване на популациите от консервационно-значимите видове птици в Пирин планина и ОВМ Пирин.

Защитени зони за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна

Защитена зона – Пирин - BG0000209

Пирин планина като морфоструктурна единица представлява хорстово-блокова високо планинска структура, която се издига в средната част на Рило-Родопския масив между грабеновите долини на реките Струма и Места. Пирин се характеризира с изключително биологично разнообразие, действащи формообразуващи процеси и висок процент на ендемичния компонент: 14 висши растения са пирински ендемити, което е повече от половината от всички

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

български ендемични растения, 17 висши растения и 2 животни са български ендемити, 86 висши растения и 6 представители на гръбначната фауна са балкански ендемити. От всички установени на територията на Пирин хабитати, скалният хабитат най-добре представя особеностите на планината. 35-те циркусни долини, 118-те глациални езера, пирамидалните и конусовидни върхове, зрелищните скални феномени са убежище на уникална скална флора и фауна. 9 вида бозайници, 1 вид влечуго, 1 вид земноводно, 1 вид риба, 4 вида безгръбначни и 1 вид растение от Приложение II към Директива 92/43/ЕЕС и 25 типа природни местообитания от Приложение I към Директива 92/43/ЕЕС. По критериите застрашени видове, застрашени хабитати и флористично богатство, НП Пирин е определен като едно от 114-те важни места за растенията в България.

Среден Пирин – Алиботуш - BG0001028

Защитената зона обхваща средната и южна част на Пирин планина и граничната с Гърция планина Алиботуш (Славянка). Представлява естествено продължение на Национален Парк Пирин на юг. Зоната е много слабо населена и с много добре запазена природа. Съдържа два резервата: Алиботуш и Ореляк и редица защитени местности и природни забележителности. В зоната се осъществява прехода от алпийската към средиземноморската планинска иглолистна растителност и се срещат и двата типа местообитания.

Мястото осигурява подходящи местообитания за 41 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 33 са вписани в приложение I на Директива 79/409 на ЕС. Зоната е най-важното място за опазване на местообитание Гръцки букови гори с българска ела (цар-борисова ела). Тя е едно от двете места с опазване на горите от черна мура. В зоната се осъществява прехода от алпийската към средиземноморската планинска иглолистна растителност и се срещат и двата типа местообитания, като южните подтипове проникват и по на север докато за местообитанията със северен произход това е южна граница на разпространение. Зоната е едно от двете места в България за опазване на местообитание Средиземноморски влажни съобщества на високи треви от съюз *Molinio-Holoschoenion*. Типовете местообитания са изключително разнообразни. Зоната е едно от най-важните места за опазване на местообитание Източни гори от космат дъб. В редица речни долини почти не са осъществявани човешки дейности и има напълно запазена естествена зоналност в горските съобщества, започвайки от най-долният пояс на източните гори от космат дъб, през балкано-панонски церово-горунови гори, дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*, буковите гори, гръцките букови гори с българска ела (цар-борисова ела), субсредиземноморските борови

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

гори с ендемични подвидове черен бор, до най-високият оропояс с местообитания ацидофилни гори от смърч в планинския и доалпийския пояс, гори от бяла и черна мура. Зоната е ключова за опазване на мечката, като този вид до голяма степен е решаващ за определяне на нейните граници и площ. Зоната има значение за достигане на нужното покритие и за редица видове влечуги и природни местообитания.

Кресна - Илденци - BG0000366

Защитената зона има няколко самостоятелни ядра, свързани чрез речни долини в единна зона: зоната, обхващаща като буфер от запад Национален парк „Пирин”, високите части на Малешевска и Влахина планина към границата с Република Македония и между тях дълбокото Кресненско дефиле по долината на река Струма. В зоната се концентрира уникално биологично разнообразие.

Зоната съхранява 99% от националната площ на приоритетното

местообитание Ендемични гори. То опазва едно от трите най-важни места за местообитание на годишни чинарови дървета около Горно Брезнишкият поток. В планините към Македонската граница се срещат стари дъбови и букови (до 180 годишни) гори, като някои от дъбовите гори са със семенен произход. В буфера на Националният Парк Пирин са разположени ключови летни местообитания на всички мечки от тази част на планината. Зоната е важен стъпков биокоридор за видовете риба. В пролома е северната граница на разпространение на местообитания Ендемични гори от хвойна и гори от източен чинар и на видовете леопардов смок и ивичест смок. В зоната е разположена най- високо живеещата известна жизнена популация на шипобедрена костенурка в сухи светли борови гори, хвойнови храсталации, горски поляни до 1400 м.н.в. Рядко се намират гигантски костенурки и от двата вида, дълги повече от 30 см – световният рекорд за шипоопашата костенурка 357 mm е оттук. Важни прилепни колонии живеят в пещери до Националният Парк и в скални цепнатини и изоставени сгради в пролома.

Огражден - Малешево - BG0000224

Защитената зона обхваща по-голямата част от граничната с Република Македония планина Огражден и най-южната част от Малешевска планина. В билните части са запазени стари букови и дъбови гори и значителни по площ слабо населени зони. Значими са долините на реките Лебница и Рибник. Ихтиофауната е богата и разнообразна (важен източник на храна за популацията на видра). Има 11 вида, 3 от които са включени в Приложение II

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

на Директива 91/43/ЕЕС и 9 вида херпетофауна, 5 от които са включени в Приложение II на същата Директива. Това прави зоната Огражден – Малешево една от най-ценните за опазването на ихтиофауната, херпетофауната и естествените местообитания. Зоната съхранява непроменени от човешка дейност крайречни местообитания – Гори от Източен чинар, преминаващи във високите части (над 500 – 600 м.н.в.) в Алувиални гори с черна елша и планински ясен. По долината на Лебница се намират едни от трите най-представителни места за Гори от Източен чинар в България – вековни чинарови гори без човешка намеса, освен традиционна паша на животни по околните склонове. Зоната е едно от малкото места в България, където има съхранени семенни дъбови гори. В ниските части на зоната в миналото са се срещали гори от дървовидна хвойна (приоритетно местообитание), които са били унищожени в миналото (вероятно опожаряване и свръх паша) и сега се срещат единични дървета, но има добри условия за възстановяване.

Доколкото се съди по съвременната растителност по долината на река Лебница те са били от уникален тип за България с участието на балканският ендемит *Amigdalus webbii* (вебиев бадем), каквито има по долината на река Вардар (Република Македония) и различаващи се от сега представените гори от този тип в Кресненски пролом. В откритите и ниско разположени местообитания в зоната са установени едни от най-високите известни плътности за вида шипобедрена костенурка (около 20 индивида на хектар), като на по-гористи места шипоопашатата костенурка също достига подобни плътности на големи площи. В зоната е мястото с най-високото установено находище на вида шипоопашатата костенурка в България - 1450 м.н.в. Ниските части до 500-600 метра, в близост до долини с наличие на вода и през сухите месеци, са важни за опазването на леопардов смок и ивичест смок.

Рупите - Струмешница - BG0001023

Зоната включва долината на река Струма с околните ниски хълмове, част от тях с вулканичен произход, преди влизането на реката в Гърция. Към зоната се включва и притока Струмешница до границата с Република Македония и свързващите тази река малки притоци към съседните планини.

Зоната сама по себе си носи важни и представителни местообитания, но освен това е непрекъснат биокоридор по реката, свързващ обкръжаващите района по-високи планини. В зоната се намира най-представителната площ с местообитание бяла върба в цяла Западна България, като извън тази зона то е представено само с малки фрагменти.

Мястото осигурява подходящи местообитания за 56 вида, включени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. Тук се опазват вековни гори от чинар, растящи в

по-горното течение на река Струмешница и нейните по-малки притоци – едно от трите най-представителни места за опазването на този тип местообитание Гори от Източен чинар в България. На много места, даже в най-ниските части, има и вековни галерии с черна елша. Зоната е едно от двете места в България с наличие на местообитание Средиземноморски влажни съобщества на високи треви от съюз *Molinio-Holoschoenion*. Зоната е единственото място в Западна България за опазване на много редкия за България вид каспийска блатна костенурка.

Храсталачните и тревни местообитания по хълмовете и склоновете на речните долини формират естествена мозайка от местообитания и биокоридори за термофилната фауна – леопардов смок, ивичест смок, шипобедрена и шипоопашата костенурка.

3. Социално-демографска характеристика

3.1. Демографски процеси в община Сандански. Динамика на населението.

Демографските процеси в община Сандански обхващат четири етапа с различни характеристики.

През първия етап е от началото на 20-ти век до 1992 година, когато се наблюдава постоянен ръст на населението.

През втория етап периода 1992 – 1996 г наблюдаваме задържане на населението, като към края на периода се забелязват първите признаци за намаляване на населението с регистрирането на лек спад. лек спад.

Третият период обхваща годините от 1997 до 2010 г. Спадът на населението е относително константен, като само в най-силните години в икономически план в страната 2006 – 2008 спадът е почти минимален. След 2009 негативният тренд от годините преди 2006 отново се завръща (до нива – 200 жителя годишно).

Четвъртият период обхваща годините от 2011 до днес. Спадът на населението на територията на общината ежегодно е двойно по-висок спрямо спадът в предходния период (средногодишно до нива – 420 жителя).

Като бъдещи тенденции се очаква в периода до 2020 не очакваме промяна в протичащите демографски процеси – ще продължава да бъде регистрирано намаление на населението с темпове сходни на тези, след 2011 г.

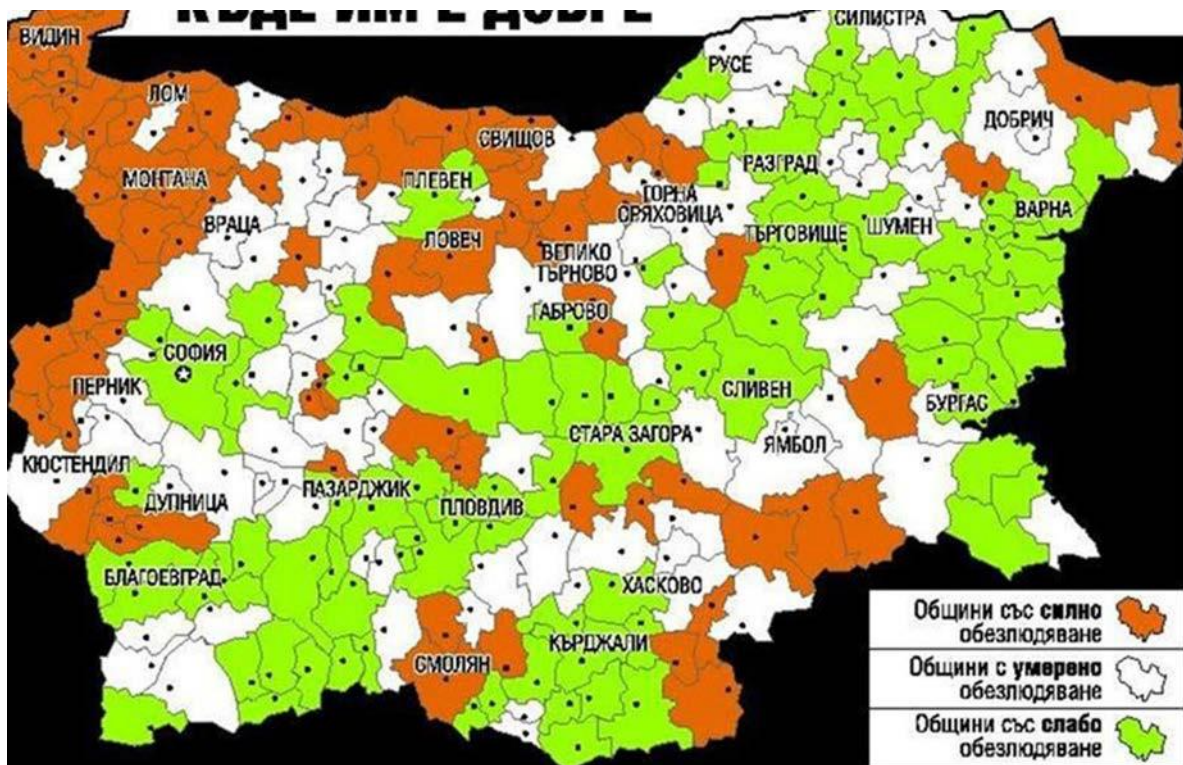

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

В настоящия момент средната гъстота на населението на територията на община Сандански е 38,7 жители на квадратен километър. Това е значително по малко от средните стойности за страната - 64,5, за Югозападния планов район - 104,5 и за област Благоевград – 48,5.

В сравнение със съседните общини по-висока е гъстотата в община Гоце Делчев – 101 жители на кв.км., в община Петрич – 79,2 , но доста по-ниска в общините Кресна, Струмяни и Хаджидимово.

На националната карта, съгласно протичащите демографски показатели община Сандански се определя като община с умерено обезлюдяване, като до 2010 г. по показатели бе в по-благоприятната категория община със слабо обезлюдяване.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ИЗМЕНЕНИЕ В НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА САНДАНСКИ В ПЕРИОДА 2011 - 2015

Области	Общини	Общо			В градовете			В селата		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2011	Сандански	40220	19716	20504	26422	12844	13578	13798	6872	6926
2012	Сандански	39922	19589	20333	26294	12808	13486	13628	6781	6847
2013	Сандански	39509	19351	20158	26066	12672	13394	13443	6679	6764
2014	Сандански	39099	19059	20040	25885	12509	13376	13214	6550	6664
2015	Сандански	38609	18777	19832	25487	12279	13208	13122	6498	6624

От друга страна, след 2011 година броя на новородените намалява до 2013 г., след което започва леко увеличение на раждаемостта.. Сравнявайки съставените актове за раждане и тези за смърт в гр. Сандански се наблюдава разлика между раждаемост и смърт в гр. Сандански и че тази разликата между раждаемост и смъртност е относително константна (около - 160 жителя на година).

ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА САНДАНСКИ В ПЕРИОДА 2011 - 2015

Община	Сандански	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
		всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2011	Сандански	387	183	204	561	309	252	-174	-126	-48
2012	Сандански	386	194	192	517	282	235	-131	-88	-43
2013	Сандански	341	176	165	503	275	228	-162	-99	-63
2014	Сандански	363	178	185	523	315	208	-160	-137	-23
2015	Сандански	372	202	170	534	294	240	-162	-92	-70

Неблагоприятната трайна тенденция на запазване на равнищата на раждаемост и смъртност води до спад на естествения принос на населението.

От общото население дялът на жените е по-голям от този на мъжете.

Мъже - 49 % , жени - 51 % . Тези дялове се запазват както в градското, така и в селското население.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

По-големия брой на жените до голяма степен е резултат на намалялата раждаемост и стареенето на населението, при което изпъква влиянието на свръх смъртността сред мъжете и по-високата средна продължителност на живота при жените.

**НАСЕЛЕНИЕ ПОД, ВЪВ И НАД ТРУДОСПОБНА ВЪЗРАСТ В
ОБЩИНА САНДАНСКИ В ПЕРИОДА 2011 - 2015**

Община Сандански	Общо			В т.ч. в градовете		
	всичко Total	мъже Male	жени Female	всичко Total	мъже Male	жени Female
2011 Сандански	40220	19716	20504	26422	12844	13578
Под трудоспособна възраст	5757	2950	2807	4039	2080	1959
В трудоспособна възраст	25213	13230	11983	17536	8945	8591
Над трудоспособна възраст	9250	3536	5714	4847	1819	3028
2012 Сандански	39922	19589	20333	26294	12808	13486
Под трудоспособна възраст	5744	2935	2809	4035	2065	1970
В трудоспособна възраст	24993	13140	11853	17384	8909	8475
Над трудоспособна възраст	9185	3514	5671	4875	1834	3041
2013 Сандански	39509	19351	20158	26066	12672	13394
Под трудоспособна възраст	5707	2901	2806	4013	2042	1971
В трудоспособна възраст	24669	12952	11717	17164	8791	8373
Над трудоспособна възраст	9133	3498	5635	4889	1839	3050
2014 Сандански	39099	19059	20040	25885	12509	13376
Под трудоспособна възраст	5700	2886	2814	4045	2046	1999
В трудоспособна възраст	24129	12632	11497	16777	8550	8227
Над трудоспособна възраст	9270	3541	5729	5063	1913	3150
2015 Сандански	38609	18777	19832	25487	12279	13208
Под трудоспособна възраст	5656	2862	2794	4042	2042	2000
В трудоспособна възраст	23644	12369	11275	16271	8283	7988
Над трудоспособна възраст	9309	3546	5763	5174	1954	3220

В периода за последните пет години 2011 – 2015, са получени следните данни:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Населението в трудоспособна възраст е намаляло с 1 569 лица, населението в под трудоспособна възраст е намаляло с 101 лица, а населението в над трудоспособна възраст се е увеличило с 59 лица.

Намалението на населението в трудоспособна възраст за частта от градско население е 1 265 лица, а за частта от селското население 304 лица.

Лицата в под трудоспособна възраст за частта от градско население се увеличават с 3 лица, а за частта от селското население намаляват с 104 лица.

Увеличават се лицата от населението в над трудоспособна възраст за частта от градско население е 327 лица, а за частта от селското население на общината намалението е 268 лица.

Относителните дялове между градско и селско население, към края на 2015 г. са както следва:

Община Сандански	Градско	селско
Под трудоспособна възраст	71,5% (4 042 лица)	28,5% (1 614 лица)
В трудоспособна възраст	68,8% (16 271 лица)	31,2% (7 373 лица)
Над трудоспособна възраст	55,6% (5 174 лица)	44,4% (4 135 лица)

Съотношението на лицата в под трудоспособна и трудоспособна възраст в градската територия (Сандански и Мелник) и селската територия (52 села) на община Сандански е приблизително еднакво – малко повече от две трети от всяка група живее в градовете.

Вътрешно разпределение на градското население

Община Сандански	Градско 25 487 лица	Относителен дял
Под трудоспособна възраст	4 042 лица	15,9%
В трудоспособна възраст	16 271 лица	63,8%
Над трудоспособна възраст	5 174 лица	20,3%

Вътрешно разпределение на селското население

Община Сандански	Селско 13 122 лица	Относителен дял
Под трудоспособна възраст	1 614 лица	12,3%
В трудоспособна възраст	7 373 лица	56,2%
Над трудоспособна възраст	4 135 лица	31,5%

**3.2. Естествен и механичен прираст на населението в община
Сандански.**

**МЕХАНИЧНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА САНДАНСКИ В
ПЕРИОДА 2010 - 2015**

Община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2010 Сандански	575	265	310	867	373	494	-292	-108	-184
2011 Сандански	423	213	210	531	249	282	-108	-36	-72
2012 Сандански	430	250	180	597	289	308	-167	-39	-128
2013 Сандански	368	160	208	619	299	320	-251	-139	-112
2014 Сандански	405	190	215	655	345	310	-250	-155	-95
2015 Сандански	615	296	319	943	486	457	-328	-190	-138

– след 2008 г. механичното движение е само в негативен тренд за община Сандански

Обособяване на групи населени места според демографските им параметри:

Населени места с благоприятна демографска структура на населението (лицата под 18 г., са повече от лицата в пенсионна възраст): 8 броя

село Поленица ($\approx 9\%$)
град Сандански ($\approx 5\%$) село
Дамяница ($\approx 7\%$) село
Вълково ($\approx 4\%$) село Склаве
($\approx 3,5\%$) село Лиляново
($\approx 2,5\%$) село Струма ($\approx 2\%$)
село Лешница ($\approx 0,1\%$)

Населени места със задоволителна демографска структура на населението 6 броя

село Ново Делчево ($\approx 2\%$)
село Джигурово ($\approx 3\%$) село
Лебница ($\approx 3\%$) град
Мелник ($\approx 8\%$) село Стожа
($\approx 8\%$)
село Зорница ($\approx 10\%$)

**Населени места с влошаваща се демографска структура на населението
броя 7**

село Катунци (~- 15%)
село Рожен (~-16%) село
Левуново (~-22%) село
Петрово (~- 25%) село
Яново (~-30%) село Плоски
(~-30%)
село Ласкарево (~-30%)

**Населени места с изключително влошена демографска структура на населението
16 броя**

**Група А – с относителен дял по-малък от 50% от население в пенсионна възраст
6 броя**

село Любовище
село Калиманци село
Кърланово
село Горно Спанчево село
Враня
село Пирин ®

**Група Б – с относителен дял повече от 50% от население в пенсионна възраст
9 броя**

село Лозеница
село Ново Ходжово село
Спатово
село Хотово

село Хърсово село
Голешево село
Виногради село
Черешница село
Дебрене ®

® - населено място в което няма лица в под трудоспособна възраст

**Населени места със затихващи функции, трансформиращи се по естествен път
във вилни зони (лица в под трудоспособна възраст 0 и население между 1 и 32
жителя)**

- 18 броя

село Белевехчево
село Бельово село
Бождово село
Вихрен
село Голям Цалим село
Горна Сушица село
Долени

село Златолист село
Ковачево село
Кашина село
Кръстилци село
Ладарево село
Лехово село
Любовка
село Малък Цалим село
Пиперица село
Сугарево
село Храсна

3.3. Обобщена оценка на демографската ситуация в община Сандански

Обобщена оценка на демографската ситуация:

Демографските показатели започват да се влошават, като 2015 г. е най-лошата за община Сандански – като населението на общината намалява за тази календарна година с 490 жителя, като основната причина за разликата в механичния прираст – привлечени са в общината 615 лица, но са се изселили 942 лица, което генерира намаление на населението с 328 човека.

Основните причини за това се крият в намиране на по-добра професионална реализация на лица в трудоспособна възраст в големите градове на страната (и основно в столицата София), както и в чужбина (основно страните от ЕС).

Възможностите на община Сандански като приложим инструментариум за противодействие на тази неблагоприятна тенденция са ограничени, но като основни трябва може да посочим - привличането на външни инвестиции за модернизирание на съществуващи и разкриване на нови производствени мощности с висока добавена стойност, които да дават възможност за получаване на по високи нетни доходи на трудещите се, както и по-добри условия за правене на бизнес (базисна техническа инфраструктура, промотиране на местния бизнес, подкрепа за разрешаване на административни трудности и др.). В много по-малка степен влияние оказват качеството на живот, на образование, на здравеопазване, за спорт и т.н., тъй като към момента в тези сфери община Сандански не е толкова далеч от големите общини и градове в страната ни.

Разбира се този негативен тренд да бъде ограничен или преборен (в по-дългосрочен план) следва да се стремим да се подобряваме във всички области, но с оглед на ограничените ресурси, следва да приоритизираме нашите усилия, така че да успеем още в периода до 2020 г. да имаме постигнат напредък.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Защото ако до 2020 г. демографските показатели в община Сандански запазят тази си негативна посока, каквото и друго да бъде направено в изпълнение на нашите стратегически цели, съвкупният резултат от нашето стратегическо планиране ще може да бъде определено като неуспех.

Райони в община Сандански с вътрешно общински различия

Подобно разделяне е оправдано и от административно-историческа гледна точка.

До средата на 80-те години на територията на днешна община Сандански са съществували като самостоятелни общини още – община Катунци (обхващала 15 села) и община Мелник (обхващала 1 град и 9 села).

Т.е. изхождайки от това ние можем да ги анализираме по отделно, за да се добие по ясна картина за вътрешно-общинските различия.

Подрайон Катунци

Процесите на обезлюдяване и начален стадии на отмиране са характерни за южната периферна територия на община Сандански, заемаща планински и полупланински части с малки села, отдалечени от градът-център.

Населението днес в тези 15 населени места е 3 287 д. То живее в две села с над 250 жители (Катунци и Петрово), в пет села между сто и двеста и петдесет жители, и десет села с под сто жители. Изключително критичен и тревожен е факта, че за периода между последните две преброявания този район е загубил 28% от своето население.

	Населено място	Население 2013	Население 2001	Население 1992	Пик на населението	Тренд на населението
1	село Катунци	1 360	1706	2045	2290 – 1975 г.	Период на задръжане до 1975 – 1985, след което намаляване активно след 1985 г.
2	село Петрово	632	882	1144	1911 – 1956 г.	Намалява от 1956 г., активно след 1992 г.
3	село Хърсово	245	341	438	974 – 1946 г.	Намалява активно от 1965 г.
4	село Калиманци	212	294	371	787 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.
5	село Пирин	191	334	476	1415 – 1956 г.	Намалява активно от 1975 г.
6	село Яново	161	213	257	609 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.
7	село Враня	151	196	238	622 – 1946 г.	Намалява активно от 1956 г.
8	село Горно Спанчево	80	144	184	386 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

9	село Ново Ходжово	67	127	176	550 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.
10	село Голешево	63	117	172	1096 – 1946 г.	Намалява активно след 1956 г.
11	село Черешница	46	68	111	445 – 1956 г.	Намалява активно след 1956 г.
12	село Пиперица	23	31	65	482 – 1956 г.	Намалява активно след 1956 г.
13	село Златолист	19	37	43	484 – 1946 г.	Намалява активно след 1946 г.
14	село Ковачево	18	31	47	543 – 1956 г.	Намалява активно след 1956 г.
15	село Лехово	9	18	21	456 – 1946 г.	Намалява активно след 1946 г.
16	село Белъово	5	13	32	806 – 1946 г.	Намалява активно след 1956 г.
17	село Храсна	5	19	25	451 – 1946 г.	Намалява активно след 1956 г.

Подрайон Мелник

Процесите на обезлюдяване и отмиране са характерни и за района на Мелник – 10 населени места - град Мелник с 208 жители (най-малкия град у нас) и шест села, най-големите от които са Зорница е с 92 жители, Лозеница с 83 жители и Виногради с 80 жители а останалите пет са с под четиридесет жители.

Общо население на Мелнишкия подрайон наброява едва 578 д. Неговият спад на населението между последните две преброявания е около 24%.

	Населено място	Население 2013	Население 2001	Население 1992	Пик на населението	Тренд на населението
1	Град Мелник	217	243	287	552 – 1934 г. 551 – 1965 г.	Променливо движение между 1934 – 1965 г., последвано от намаление след 1965 г.
2	село Зорница	92	87	104	154 – 1965 г.	Населението намалява след 1975 г., като след 2001 бележи минимално покачване
3	село Лозеница	83	122	151	403 – 1946 г.	Намалява активно след 1965 г.
4	село Виногради	80	124	173	654 – 1946 г.	Намалява от 1946 г., активно от 1965 г.
5	село Кърланово	36	60	83	247 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.
6	село Рожен	19	29	48	372 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

7	село Любовище	19	36	42	383 – 1956 г.	Намалява активно от 1956 г., с много голям спад след 1965 г.
8	село Сугарево	19	20	55	228 – 1956 г.	Намалява активно след 1956 г.
9	село Кашина	10	21	27	324 – 1946 г.	Намалява активно след 1956 г., с голям спад след 1965 г.
10	село Долени	3	16	18	192 – 1956 г.	Намалява активно след 1956 г., с голям спад след 1965 г.

Подрайоните на Катунци и Мелник заемат почти половината от територията на Община Сандански, но на нея живеят само около 10% от населението на общината, като гъстотата на населението е 10 д. на кв. км

Подрайон Сандански

Той е най-добре и хармонично развит. Това се дължи на неголемите отстояния от общинския център – град Сандански. Те позволяват развитието на динамични и лесно достъпни социално-икономически и транспортни връзки. Тук преобладават селата с неразрушена възрастова структура, с изключение на няколко села по-отдалечени в планинската част на Пирин и Огражден.

Общо население на Санданския подрайон наброява 36 605 д.

Неговият спад на населението между последните две преброявания е около 3,11%.

	Населено място	Население 2013	Население 2001	Население 1992	Пик на населението	Тренд на населението
1	град Сандански	26 255	26 507	26 096	26 507 – 2001 г	Ръст на населението до 2001 г., след това фаза на поддържане на населението
2	село Склаве	1 464	1 559	1 679	1 679 – 1992 г.	Ръст на населението до 1992 г., след което намаление
3	село Дамяница	1 312	1 369	1 385	1 385 – 1992 г.	Задържане на населението, с тенденция към намаляване след 2001 г.
4	село Поленица	1 220	1 092	1 002	1220 – 2011 г.	Ръст на населението след 1934 г. (с изключение задържане между 1956 и 1965)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

5	село Ново Делчево	1 171	1 246	1 360	1 360 – 2011 г.	Ръст на населението до 1992 г., след което намаляване
6	Село Лешница	769	838	903	903 – 1992 г.	Ръст на населението до 1992 г. (изключение между 1956 и 1965 намаляване). От 1992 г. активно намаляване
7	Село Джигурово	715	762	816	1 042 – 1956 г.	Много плавно намаляване от 1956 г. насам
8	Село Левуново	694	830	897	1 314 – 1965 г.	Намаляване на населението след 1965, активно след 2001 г.
9	Село Плоски	631	819	997	1 886 – 1956 г.	Намаляване активно след 1965 г.
10	Село Струма	598	628	680	680 – 1992 г.	Ръст на населението до 1992 г., след което плавно намаляване
11	Село Лебница	433	440	437	466 – 1975 г.	Ръст на населението до 1975 г. – след което задържане на населението до днес
12	Село Вълково	410	418	452	452 – 1992 г.	Ръст на населението до 1992 г., след което намаляване до 2001, от 2001 фаза на задържане (равновесие от 1975)
13	Село Ласкарево	205	257	339	570 – 1946 г.	Активно намаляване на населението след 1965 г.
14	Село Лиляново	196	190	207	269 – 1956 г.	Известен спад след 1965 г. – след което относително равновесие. Малък ръст от 2001 г.
15	Село Стожа	122	151	168	221 – 1946 г.	Колебания нагоре-надолу в целия период 1946 – 2001, но след 2001 активно намаляване
16	Село Спатово	110	156	191	372 – 1965 г.	Рязък спад след 1965, след което активно намаляване след 1975 г.
17	Село Хотово	99	158	172	474 – 1946 г.	Задържане на населението до 1965 г., рязък спад до 1975, след което активно намаляване
18	Село Дебрене	52	76	95	465 – 1946 г.	Активно намаляване на населението след 1946 г. (един рязък пад между 1956 и 1965 г.)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

19	Село Любовка	32	61	68	451 – 1956 г.	Активно намаление след 1956 (два резки пада 1956 и 1975)
20	Село Ладарево	32	63	78	271 – 1946 г.	Активно намаление след 1946 г.
21	Село Горна Сушица	28	58	80	720 – 1956 г.	Изключително падане на населението в периода 1956 – 1975, след което активно намаление
22	Село Кръстилци	21	40	77	836 – 1956 г.	Изключително голямо намаление непрекъснато след 1956 г.
23	Голем Цалим	14	26	33	203 – 1946 г.	Изключително намаление в периода 1956 – 1975, фаза на задържане 1975 – 2001, активно намаление след 2001
24	Малки Цалим	9	20	24	190 – 1946 г.	Изключително намаление в периода 1956 – 1975, плавно намаление 1975 – 2001, активно намаление след 2001
25	Бождово	6	6	15	280 – 1946 г.	Изключително намаление от 1946 до 2001, след това фаза на задържане
26	Вихрен	6	9	10	100 – 1946 г.	Рязко намаление в период 1956 – 1975, след което фаза на задържане до днес
27	Белевехчево	1	1	3	90 – 1956 г.	Рязко намаление в период 1956 – 1975, след което фаза на задържане до днес

3.4. Заетост на човешките ресурси

ЗАЕТОСТ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

В таблицата по-долу е показана динамиката на заетостта в отделните отрасли през последните шест години

Отрасли	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Общо в това число:	12488	11567	11363	10591	10447	10507

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Селско, горско и рибно стопанство	431	398	335	315	312	289
Добивна промишленост	..	..	..	..	..	..
Преработваща промишленост	5399	5163	5276	4566	4482	4500
Производство и разпределение на електрическа и топлоенергия и газ	..	..	..	..	..	..
Дейности свързани с води; управление на отпадъци и възстановяване	150	142	143	..	..	..
Строителство	958	659	525	494	499	495
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	1424	1374	1363	1343	1358	1314
Транспорт, складиране и пощи	411	413	429	433	482	524
Хотелиерство и ресторантьорство	1177	1034	880	858	797	883
Информационни и далекосъобщителни услуги	44	47	50	47	54	63
Финансово и застрахователни дейности	57	46	30	23	13	22
Операции с недвижими имоти	62	56	52	64	63	64
Професионални дейности и научни изследвания	93	100	98	98	138	139
Административни и спомогателни дейности	236	203	318	329	247	219
Държавно управление	278	254	231	234	223	218
Образование	767	761	715	720	741	752
Хуманно здравеопазване и социална работа	626	609	604	617	602	608
Култура , спорт и развлечения	155	133	133	95	103	85
Други дейности	129	114	126	145	135	136

ЗАЕТОСТ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ И БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА

Равнището на безработица в община Сандански намалява към края на 2015 г. спрямо предходните няколко години и достига 9,8%.

Равнището на безработица като най-синтезиран показател както за заетостта, така и за безработицата продължава да е по-ниско от средното за страната.

Предлагането на труд чрез ДБТ-Сандански за периода 01.2015-12.2015г. обхваща **1 861 лица активно търсещи работа** /средногодишен брой лица/. Спрямо предходната година броят им е намалял с 181 лица.

Разпределение на безработните по териториален признак

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Териториалният анализ на изменението на броя на безработните лица показва намаляване на тази величина спрямо 2014 г. за община Сандански.

РЕГИСТРИРАНАТА БЕЗРАБОТИЦА В ТЕРИТОРИАЛЕН РАЗРЕЗ

Община:	2014.	2015г.	Изменение I+ или -
Сандански	2042	1861	-181
Кресна	374	359	-15
Струмяни	614	579	-35
ЗА РЕГИОНА	3030	2799	-231

Продължително безработните лица са основен проблем,, от една страна поради ниската им мотивираност да започнат работа, а от друга - ниското образователно и квалификационно ниво. Алтернатива за намаляване натиска на пазара на труда върху тази група са програмите и мерките за заетост, в които с приоритет се включват именно лицата от тази група.

Средният брой на продължително безработните лица с престой в ДБТ-Сандански над 1 година през 2015г. е 1094 лица.

Средно год.брой на регистрираните в ДБТ лица без специалност през 2015 г. достига 1 467 лица. Броят на безработните без квалификация бележи тенденция към намаление спрямо 2014г. със 145 лица.

Средно годишния брой на безработните млади хора в региона на общините Сандански, Кресна и Струмяни през 2015г. възлиза на 415 лица или 15% от безработните. По отношение на 2014 година, се регистрира намаление на безработните млади хора със 72 лица.

Входящ и изходящ поток от безработни

Входящ поток

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Входящият поток /новорегистрирани лица и лица с възобновена регистрация/ през 2015 год. **обхваща 3618 лица**. Наблюдава се увеличение с 2 лица в сравнение с предходната 2014 година.

Лицата с възобновена регистрация съставляват 3% от входящия поток /93 лица/.

Сравнено с 2014 г. броят им намалява - със 24 лица

Новорегистрирани са 3 525 лица и се увеличават с 26 лица в сравнение с броя им през 2014 г. Относителният им дял е 97% от входящия поток.

Изходящ поток

Изходящият поток през 2015г. обхваща **3601** регистрирани безработни лица, при 3 929 за миналата година.

С най-голям дял в структурата на изходящия поток са **постъпилите на работа на обявени и необявени в ДБТ работни места** през периода - **1859** лица и съставляват 52% от всички напуснали по различни причини ДБТ.

Движение на работните места

Обявените свободни работни места (СРМ) общо на първичния и вторичния трудов пазар са 1877. Спрямо 2014 година се наблюдава намаление на броя на общо обявените в ДБТ СРМ със 148 места.

Обявените свободни работни места само на първичния трудов пазар и по мерки (без тези по програми за заетост) през 2015 г. са 1522. Спрямо 2014 г. се увеличават със 4 места. Относителният им дял в общата съвкупност на обявените СРМ е 81% и се увеличава със 6 пункта спрямо 2014 г.

Обявените свободни работни места на вторичния трудов пазар (по програми за заетост) през анализирания период са 355. Спрямо същия период на миналата година е налице намаление със 152 места. Делът им възлиза на 19%, като намалява със 6 пункта спрямо предходната година.

Новоразкритите работни места на първичния пазар през периода са 120, като в относителен дял съставляват 8% от всички обявени в ДБТ работни места (без местата разкрити по програми за заетост). Спрямо предходната година броят им се е увеличил със 6 места.

Най-много места на първичния пазар са обявени в преработващата промишленост 38%, в търговията 13%, в селско, горско и рибно стопанство 10% и т.н.

Мерки за заетост

През 2015г. броят на сключените договори с работодатели по насърчителни мерки са 33 като са включени 33 безработни лица.

Програми за заетост

Действащите програми за заетост се отразяват благоприятно на натиска на пазара на труда и дават възможност да бъдат ангажирани в заетост лица от рискови групи като: лица над 50 г., лица без специалност и професия, продължително безработни лица, лица на социално подпомагане, лица с намалена работоспособност.

През отчетната година по програми за заетост са сключени 29 договора с работодатели.

4. Икономически характеристики

4.1. Състояние на основните икономически сектори

Стопански сектор, бизнес, промишленост и търговия

Община Сандански се отличава с развитие на многоотраслова икономика предимно в сферата на леката промишленост и услугите.

Индустриалното производство е концентрирано главно в общинския център - град Сандански. Състоянието и динамиката в развитието на икономиката в община Сандански може да се види от основните икономически показатели за периода 2012-2014г., отразени в таблица № 1

Таблица № 1. Икономически показатели за периода 2012-2014г.

	Показатели	2012г.	2013г.	2014г.
1.	Брой предприятия	2 323	2 476	2615
2.	Произведена продукция (хил. лв.)	354 672	393 506	403 493
3.	Приходи от дейността (хил. лв.)	523 189	564 452	597 057
4.	Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	472 942	525 271	534 617
5.	Брой на заетите лица	10 796	10 680	10 786
6.	Брой на наетите лица	9 185	9 049	9 143
7.	Размер на ДМА (хил. лв.)	228 745	238 678	240 613

Анализът на данните показва, че за посочения период икономиката в община Сандански се развива устойчиво, като бележи слаб ръст във всички отчетени показатели: произведена продукция →

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

+13.85%, приходи от дейността → +14% и нетни приходи от продажби → +14%. Запазва се относително постоянен и броя на зетите и наети лица.

Нараства броя на предприятията, като най-голям дял имат микро предприятията с до 9 заети лица. Забелязва се единствено тенденция за намаляване броя на средните предприятия, а също така при тях се наблюдава спад при останалите икономически показатели - произведена продукция, приходи от дейността, нетни приходи от продажби. Микро предприятия и малките предприятия формират основния дял от печалбата на предприятията. Печалбата на предприятията през 2014 г. е в размер на 82 944 хил.лв. и е нараснала спрямо 2012г. с 53.8%, като основен принос за нарастването на печалбата имат микро предприятия. Това е отразено в следните таблици:

Таблица № 2. Брой на предприятия по групи за периода 2012-2014г.

Групи предприятия	2012г.	2013г.	2014г.
	брой	брой	брой
Общо	2323	2 476	2 615
Микро до 9 заети	2 162	2 312	2 449
Малки от 10 до 49	127	132	139
Средни от 50 до 249	31	28	22
Големи над 250	3	4	5

Таблица № 3. Печалба на предприятия по групи за периода 2012-2014г.

Групи предприятия	2012г.		2013г.		2014г.	
	печалба	загуба	печалба	загуба	печалба	загуба
	хиляди левове					
Общо	53 910	11 163	51 563	10 406	82 944	13 702
Микро до 9 заети	30 141	8 147	31 707	5 957	58 380	9 145
Малки от 10 до 49	11 588	1 906	8 629	3 993	11 550	4 179
Средни от 50 до 249	-	-	8 244	456	9 268	-
Големи над 250	-	-	2 983	-	3 746	-

В отрасловата структура на икономиката на община Сандански водещо място заемат: преработващата промишленост; търговията; хотелиерството и ресторантьорството, транспорта и строителството. Това може да се види от следната таблица:

Таблица № 4. Отраслова структура на икономиката на община Сандански по основни икономически показатели за 2014г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Показатели	Предприятия (брой)	Произведена продукция (хил. лв.)	Приходи от дейността (хил. лв.)	Заети лица
Общо за община Сандански	2 615	403 493	597 057	10 786
Селско, горско и рибно стопанство	65	7 327	10 256	258
Преработваща промишленост	393	211 807	228 452	5 004
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия	21	5 595	6 287	54
Строителство	76	19612	30 018	534
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	1 051	37 987	171 269	1 969
Транспорт, складиране и пощи	247	65 786	69 624	673
Хотелиерство и ресторантьорство	231	15 218	21 864	1 019
Създаване и разпространение на информация	35	5 442	5 982	86
Операции с недвижими имоти	81	4 161	21 793	91
Професионални дейности и научни изследвания	135	4 325	4 439	218
Административни и спомагателни дейности	29	1 849	1 850	39
Образование	15	462	474	27
Хуманно здравеопазване и социална работа	93	10 707	11 265	455
Култура, спорт и развлечения	31	8 461	8 480	58
Други дейности	107	1 366	1 508	144

Преработващата промишленост формира 52.5% от произведената продукция и 38.3% от приходите от дейността. Заетите в отрасъла съставляват 46.4% от заетите на територията на общината. Общият брой на предприятията в сектора са 393. Водещи са хранително-вкусовата промишленост, фармацевтичната и медицинската промишленост, шивашката промишленост, дървопреработвателната промишленост.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Хранително-вкусовата промишленост притежава стабилни позиции в икономиката на община Сандански. Традиционни са производството на вина и спиртни напитки („Винпром Дамяница“ - най-големият винпром в Югозападна България, „Вимпром Сандански“, винарска изба „Вила Мелник“ ООД), безалкохолни напитки („Дару 1“ ООД), мляко и млечни продукти („БОБО К“ ЕООД), хляб и хлебни изделия („Хлебозавод Свети Врач - 2003“ ЕООД, ЕТ“Дансис - Силвия Гетова“). „Примо Трейд“ ЕООД е средно голямо предприятие специализирано в производство на пилешки продукти. „Лийв Табако А.Михайлидис“ АД е едно от малкото големи предприятия в община Сандански. То работи в сектора на промишлена обработка на тютюн и осигурява работни места за много хора в общината.

Развитието на хранително-вкусовата промишленост е в пряка зависимост от състоянието и развитието на селското стопанство в региона, затова подобряването на състоянието на селското стопанство ще окаже благоприятно влияние за нарастване на темповете на развитие в хранително-вкусовата промишленост.

Шивашката промишленост придоби особено значение за икономиката на община Сандански. Характерно за нея е участието на чужди инвеститори (гръцки, германски, френски), които създадоха нови собствени или смесени предприятия в общината. Много от тези фирми са конкурентно способни и произвеждат висококачествена конфекция и трикотажни изделия за износ. Поради относително ниските инвестиции, които са вложени за неговото развитие, отрасълът е мобилен и с несигурни перспективи за развитие. Това налага да се търсят решения за запазване и бъдещо развитие на отрасъла. Една от формите за постигане на стабилност и сигурност е формирането на клъстер от предприятия в текстилната, шивашката, кожарската и обувната промишленост. По този начин предприятията ще могат по-лесно да се адаптират към постоянно променящата се пазарна среда, да прилагат иновационни технологии и да останат конкурентно способни на пазара. По-големи предприятия в сектора са: „Пирос“ ООД, „МИС БО“ ЕООД, „С&П Текстил“ ЕООД, „Г&А Текстил“ ЕООД.

Въпреки намаляването на общата тежест на фармацевтичната и медицинската промишленост в икономиката на общината, отрасълът има важно значение на пазара на трудовата сила. В сектора работят две от петте големи предприятия в община Сандански с над 250 заети. Това са „Салвамед“ АД и Тексан Медикал“ ЕООД.

„Медика“ АД е средно голямо предприятие, което продължава да задържа позициите в бранша. Поради преимуществено експортната си ориентация, отрасълът е един от основните износители на произведени продукти на международните пазари.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Металообработването, което е един от приоритетните отрасли в миналото, днес има силно ограничено присъствие в общинската икономика.

Отрасъл **Търговия; ремонт на автомобили** заема второ място по значение в отрасловата структура на икономиката в община Сандански.

Той формира 9.4% от произведената продукция, 28.7% от приходите от дейността, а заетите в отрасъла са

18.2%. Общият брой на фирмите в сектора са 1 050 или това са 40% от общия брой на предприятията. Търговските фирми осъществяват търговия на едро и дребно. Изградена е добре развита съвременна складова база. В община Сандански присъстват големи търговски вериги като Техномаркет, Била, Кауфланд. Динамиката във вида и стоковата специализация на търговските обекти се вижда от Таблица № 5.

Таблица № 5. Вид и стокова специализация на търговските обекти за периода 2010-2014г.

Вид и стокова специализация на търговските обекти	2010	2011	2012г.	2013г.	2014г.
	брой	брой	брой	брой	брой
Общо	944	948	965	899	915
Складове - магазини	49	39	62	56	62
Магазини и павилиони за храни, напитки и тютюневи изделия	334	341	328	290	292
Магазини и павилиони за нехранителни стоки	495	515	513	489	488
Будки и сергии в стационарната търговска мрежа	44	30	43	38	41
Подвижни обекти за разносна и развозна търговия	10	13	12	15	22

От данните в таблицата се вижда, че броят на търговските обекти за посочения период се запазва относително постоянен с леки колебания през годините. Складовете - магазини са се увеличили от 49 през 20 Юг. до 62 през 2014г. Значително по-голям е броя на магазините и павилионите за нехранителни стоки спрямо магазините и павилионите за хранителни стоки, като съотношението между тях се запазва почти постоянно през годините (1.5 - 1.6). За периода 2012-2014г. търговията запазва добри икономически показатели с тенденция към устойчивост и слабо увеличаване на икономическите показатели.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Хотелиерството и ресторантьорството е сектор, който заема важно място в икономиката и развитието на община Сандански. Той формира 3.8% от произведената продукция и 3.7% от приходите от дейността, като по тези показатели секторите транспорт и строителство са с по-добри икономически резултати, но по показателя заети лица сектор хотелиерство и ресторантьорство се нарежда на трето място с 9.4% заети в отрасъла. Общият брой на предприятията в сектора са 231. Община Сандански разполага със следните места за настаняване:

- Хотели - 14 броя с общо 1 547 легла, от тях:
5* - 1 бр., 4* - 3 бр., 3* - 3 бр., 2* - 1 бр., 1* - 6 бр.;
- Мотели - 5 броя с общо 144 легла, от тях: 1* - 5 бр.;
- Семейни хотели - 28 броя с общо 852 легла, от тях: 3* - 18 бр., 2* - 10 бр.;
- Почивни станции - 3 броя с общо 130 легла, от тях: 2* - 1 бр., 1* - 2 бр.;
- Бунгала - 1 брой с общо 22 легла, 1*;
- Къщи за гости - 17 броя с общо 230 легла, от тях: 3* 6 бр., 2* - 6 бр., 1* - 5 бр.;
- Стаи за гости - 61 броя с общо 428 легла, от тях: 3* 29 бр., 2* - 16 бр., 1* - 16 бр.;

Общо местата за настаняване са 129 броя с общо 3 353 легла.

Заведенията за хранене и развлечения са разположени равномерно на територията на община Сандански. Общият им брой е 255 с капацитет около 15 000 места.

Наличието на достатъчно и разнообразни места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, природни дадености (географско разположение, климат, води), природни забележителности (Национален парк Пирин, Резерват Али Ботуш, Защитена местност Мелнишки скални пирамиди, и др.), археологични забележителности (Епископска базилика, Раннохристиянски комплекс и др.), като и други забележителности (Архитектурен резерват град Мелник, Роженският манастир и др.) са основната предпоставка за успешното развитие на туризма в община Сандански. Град Сандански се превърна в утвърден балнео и спа курорт в страната и чужбина. Туризмът е не само структуроопределящ, но е и отрасъл със стратегическо значение за развитието на община Сандански. Една от стратегическите цели на община Сандански е утвърждаването и развитието на община Сандански като международен туристически център.

Много важно място в отрасловата структура на общинската икономика заема и отрасъл

Транспорт, складиране и пощи. Той формира 16.3% от произведената продукция, 11.7% от приходите от дейността, заетите в отрасъла са 6.2%. Общият брой на фирмите в сектора са 247. Основен

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

фактор за развитието на отрасъла е граничното разположение на община Сандански. Общината има обща граница с Република Гърция и макар да няма обща граница с Република Македония, се намира в непосредствена близост до нея.

В непосредствена близост са и двата гранично контролно-пропускателни пункта - с Гърция при Кулата и с Македония при Златарево. Община Сандански се намира на равни разстояния от административния и икономически център на България - София (160 км.) и от град Солун (160 км.), който е вторият по значение икономически и транспортен център в Гърция, както и до редица гръцки пристанища. Това местоположение обуславя динамиката на транспортните връзки и транспортните потоци, което спомага за нарастване значението на отрасъла в икономиката на общината. За успешното развитие на отрасъла допринася и това, че през територията на община Сандански преминава един от петте общоевропейски транспортни коридори - Общоевропейски транспортен коридор №4, както и изграждането на автомагистрала „Струма“ по трасето София - Кулата. Изброените предпоставки за развитието на отрасъл транспорт, както и неговото развитие допринасят в голяма степен за развитието на отрасъл търговия.

Строителството е сред водещите отрасли в икономиката на общината. Броя на фирмите е 76, като за последните години се запазва относително постоянен. Заетите в отрасъла са 5%, произведена продукция - 4.9%, приходи от дейността - 5%. Въпреки леките колебания, сектор строителство запазва относително устойчиви икономически показатели за периода 2012-2014г. В сектора работят малки и средни по мащаби строителни фирми, които реализират своята дейност главно на територията на община Сандански - „Бетон“ ЕООД, „Монолит 21 Андонов и Захов“ ООД, „Пътно поддържане - Сандански“ ЕООД, „РИАЛ“ ЕООД и др.

Селско, горско и рибно стопанство. Въпреки, че не е сред водещите отрасли в икономиката на община Сандански, отрасълът е от голямо значение за нейното развитие. Той формира 1.8% от произведената продукция, 1.7% от приходите от дейността а заетите в отрасъла са 2.4%.

Селското стопанство е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие, както и голям потенциал за развитие. Този отрасъл остава основен източник на доходи в селата. Той е суровинна база за развитието на хранително-вкусовата промишленост, затова развитието на селското стопанско до голяма степен ще определя и развитието на преработващата промишленост. От зеленчукопроизводството най-силно е застъпено оранжерийното зеленчукопроизводство, производството на ранни и средноранни зеленчуци. Добре се развива лозарството и овощарството. Отчита се подем и в развитието на пасищното животновъдството. Като цяло селското

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

стопанство започва постепенно да се възражда. Това се констатира не само от икономическите показатели за последните години, но и от оборудването на земеделските стопанства със повече и по-съвременна селскостопанска техника, което е предпоставка за развитието модерно земеделие. Друг показател за подема в селското стопанство е и засиленият интерес към закупуване на земеделски земи и реализираните продажби на земи, както от общинския поземлен фонд, като и в частния сектор. Горските територии заемат 54.4% от територията на общината.

Горският фонд се управлява и стопанисва от две държавни лесничейства ДЛ „Сандански“ и ДЛ „Катунци“.

Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия е отрасъл добре застъпен в икономиката на община Сандански. На територията на общината са изградени следните енергийни обекти:

- 15 ВЕЦ - използващи енергията на водата
- 21 Фотоволтаични електрически централи с обща инсталирана мощност 2511 kW - използващи слънчевата енергия.

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Селското стопанство е отрасъл на икономиката, включващ отглеждането на домашни животни и растения, от които се произвеждат храна, влакна, биогорива, лекарства и други продукти.

Селското стопанството обхваща широк кръг подобласти и специализирани технологии. Традиционно в основата му са отглеждането на растения върху обработваема земя и на животни в пасища.

По справка предоставена от ОСЗ Земеделие гр.Сандански към дата юни 2016 г. баланса по начин на трайно ползване обработваема земя общо за Община Сандански е 318183,188 дка. което е 31,863% от общата площ която е 998611,254 дка.

Тяхното разпределение съгласно данните е както следва:

№	начин тр.ползване	Имоти Бр.	Площ в дка	Площ %
1.	Нива	38 501	112 385,469	11,254
2.	Гр.насаждения	80	519, 682	0,052
3.	Ливада	1012	3374,708	0,338
4.	Пасище,мера	8745	95 706,743	9,584
5.	Пасище с храсти	762	28223,259	2,826
6.	Планин.Пасище	40	46644,608	4,671
7.	Овощна Градина	974	3024,652	0,303
8.	Лозе	8316	27709,762	2,775
9.	Оранжерия	12	594,305	0,060

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

В Община Сандански географското разположение и климата благоприятстват за отглеждане на богата гама от различен вид растителност. Тук може да се открие пояс с условия подходящи за отглеждане на различни редки тропични и субтропични култури като например маслини, киви,смокиня, нар и други.

Трайни насаждения

В различните землица около Сандански се отглеждат местният сорт Широка мелнишка лоза, каберне совиньон, мерло, керацуда и други. Също така и редица десертни сортове грозде от които по известен е сандански - мискет.

Зеленчукопроизводство

В община Сандански преобладава оранжерийното зеленчукопроизводство. Поречието на река Струма е най благоприятния район за отглеждането на ранното зеленчукопроизводство. Основни култури са: дребните зеленчуци, домати краставици, тиквички и други.

Полското производство на зеленчуци е представено основно за задоволяване за нуждите на семейството. Производството е ограничено до малки парцели земя.

Овощни насаждения

На територията на общината овощните насаждения са представени предимно от ябълки и праскови, по-малко се отглеждат сливи, круши, череши и кайсии. В последните няколко години производството на плодове от овощни култури значително нараства.

Възстановяват се някога съществуващи изоставени насаждения. Една голяма част от нарастващото производството се дължи на финансирането от Европейски Програми.

Храстовидни и тревни трайни насаждения

Съществуват малки площи ягодови и малинови насаждения, но повечето от площи не са с комерсиална цел, а за домашно производство.

Тютюнопроизводство

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

През последните години продължи намаляването на отглежданите площи - тютюни на територията на Община Сандански. Основни причини за намаленото производство официалните анализи сочат:

- забавяне на аграрната реформа
- влошаване на агротехническото обслужване
- влошаване на сортовата структура на произвежданите тютюни
- ниската изкупна цена на тютюна

В заключение трябва да се отбележи, че тютюнопроизводството не е регионален, а национален проблем. Всяко закъснение в разработването и защитаването на национална политика тютюнопроизводството може да доведе до ликвидиране на отрасъла.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Към настоящият момент делът на животновъдството непрекъснато започва да нараства, така и броя на отглежданите животни. Една от най-важните причини за това е субсидирането на глава добитък, както и подпомагането за декар земя. Друга причина е преминаването на животновъдството почти изцяло в частния сектор, където има условия за стопански ефективна концентрация за въвеждане на съвременните технологии при отглеждането на голям брой животни. Към настоящия момент е най-силно развито пасторалното отглеждане на животни (пасищно). Това развитие на животновъдството тласна напред развитието на фуражното производство и пшеничните култури. В периодите когато, климатичните условия не са подходящи за паша голяма част от животновъдите подсигуряват изхранването на животните, като отглеждат сами фуражите. Планинските и полупланинските райони в общината благоприятстват за развитието и производството на сертифицирани екологично чисти животински продукти, които имат интерес за развитие на пазара и имат цена за реализация значително по-висока от тази на продуктите произведени в мега фермите на много от страните в ЕС.

ГОРСКО СТОПАНСТВО

Горите собственост на община Сандански, попадат по цялата територия на Държавно горско стопанство „Катунци“ в границите на горскостопански участъци: „Трите реки“, „Пирин“, „Петрово“, и „Катунци“.

Горите и голите горски площи собственост на община Сандански в границите на ДГС „Катунци“, попадат в части от землищата, както следва: с.Голешово, с.Горно Спанчево, с.Златолист, с. Калиманци, с. Петрово, с. Пирин, и с.Яново, с обща площ 456 ха. Зелената площ на общинските гори е 409,4 ха. което е 89,7 % от устроената площ.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Насажденията от издънков приход са 212,3 ха. или 51,9% от залесената площ.

По вид гора преобладават иглолистните - 128,2 ха. Или 31,1 % от залесената площ. Културите заемат общо 97,9 ха. или 23,9% от залесената площ като всички са иглолистни.

Незалесената дървопроизводителна площ е 3,7 ха. или 0,8 % от устроената площ. Това са само голини.

Горите, като източник на дървесина и други ползи имат голямо значение за жителите на общината. През последните години общинските гори служат за задоволяване нуждите на местното население в горе споменатите села от дърва. От странични ползвания най - голямо значение има пашата. Увеличава се събирането на билки и гъби от горите.

Също така има значение за населението в района защитно-водоохранните и противоерозионните функции на гората. Горските комплекси са единствен водоизточник за селищата в района. Значителните залесявания и противоерозионно строителство в района през шестдесетте и седемдесетте години на двадесети век в общи линии са овладели голямата ерозия, която се наблюдава в района.

През територията на общината преминават редица туристически маршрути.

Горите, собственост на община Сандански, се устройват самостоятелно за пръв път. Санитарно състояние на гората е един от определящите фактори за нейната производителност.

Перспективи в развитието на селското стопанство в община Сандански

Българското селско стопанство има нужда от ефективни действия е за модернизация и развитие на сектора. През последните години най-позитивен момент се подчертава растящия принос на общата селскостопанска политика на Европейския съюз (получаваните средства от Европейския гаранционен фонд и от Програмата за развитие на селските райони) насочени към подкрепа на селското стопанство и селските райони.

Въпреки организацията на българското общество българинът е свързан със селското стопанство не само, като потребител. Към момента една част от населението е свързано с него по начин, който създава и му носи доход - притежава земя, дава я под аренда, сам произвежда аграрна и животинска продукция или разчита на рента. Голяма част от земите са обработваеми, но все още има малка част пустеещи земи.

В Община Сандански преобладава средиземноморското влияние и природно климатичните условия дават възможност за интензивно земеделие и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

производство на ранни зеленчуци. Най-рентабилно за селищата по течението на река Струма и землищата на селата Левуново и Склаве е приоритет за оранжерийното и полското производство на зеленчуци.

Колкото по висока е надморската височина толкова по-развито лозарството и овощарството. Практичното отглеждане на житни култури показва, че районът не е подходящ за тяхното масово отглеждане, но те имат своето присъствие в производството, като база за осигуряване на фураж за животновъдството.

В планинските и полупланинските райони на общината, където условията не благоприятстват за отглеждането на традиционни култури или пък рентабилността не е добра, може да се въведат алтернативни форми на земеделие. Отглеждането на някои медицински култури – босилек, лавандула и други.

Като алтернативи могат да се посочат и създаването на трайни насаждения от субтропични култури - нар, смокиня, райска ябълка, киви, както и непознати технически култури като корков дъб, бамбук, дафин, и други. Успешно могат да се отглеждат също насаждения от маслини и ягоди.

През последните години перспективите са насочени главно към биологичното земеделие. Продукцията произведена е с високо качество и екологични чиста, има голям интерес на пазара за биопродукти. Цената е по – висока, но има интерес от потребителя.

В областта ще продължи да се развива пасищното говедовъдство и осигуряването на екологично чисти продукти-месо, мляко и млечни продукти.

Овцевъдството и козевъдството също така са с изключителна перспектива за развитие в пасищен вариант. Продуктите от овце и кози все по често се налагат на пазара. Съществуват подходящи условия за увеличаване делът на пчеларството с подчертан семеен характер.

Важен принос в развитието на селското стопанство ще има и туризма. Селският туризъм може да изпълнява функциите на директна реклама на производствения процес на българските продукти и на техните вкусови качества. Макар и в по малка степен подобен подход би се реализирал и в планинския и познавателния туризъм - основно чрез опознаване на екологичните качества на събираните диворастящи продукти (билки, гъби и други).

ОТРАСЪЛ ТУРИЗЪМ

Туризмът в община Сандански е добре развит, което косвено или пряко оказва влияние върху заетостта, доходите и бита на населението в общината. Значителен брой са работните места и заетите в сектор туризъм - в хотели, ресторанти, кафета, а значителна част от другите сектори също се

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

възползват от благотворното му влияние – търговия (магазини, пазари), услуги (финансови, застрахователни, здравни, за красота и други), транспорт (автобусен, таксита) и т.н.

Основните видове туризъм които се развиват са: природният, културният, като според целта си се разделят на подотрасли:

- рекреационен туризъм;
- културен туризъм;
- еко туризъм;
- лечебен (балнеоложки и климатолечебен) туризъм;
- бизнес туризъм (тук влизат още и конгресния и експозиционния);
- познавателен туризъм;

Община Сандански продължава да привлича най-силно туристи заради балнеолечение и спа. Предпочитани остават също климатолечебният, културният и еко туризъм според направено социологическо изследване. Отново според направеното проучване активно посещавани са разнообразни природни, исторически, културни забележителности. Интервюираните туристи в общината изразяват по-подчертан интерес към обектите: Роженски манастир, Кордопулова къща, гр. Мелник. Мнозинството от туристите в общината (78%) се възползват от възможността да посетят обекти извън нея, на територията на община Петрич: местността Рупите и Самуилова крепост, както и част от Гърция – гр. Серес и Солун. Туризма на територията на община Сандански не е сезонен, въпреки, че се наблюдава повече посещаемост през сезони: пролет и есен.

Като основна цел на посещение от туристите на община Сандански е поради балнеолечение и спа, следван от еко туризъм, винен, културен и климатолечебен.

Туристите които посещават тази територия, биха препоръчали дестинацията заради природата, климата, балнеологията и спа, историческите места и местната кухня. Основните канали по които са добили информация за дестинацията са интернет портали насочени към туризъм и Туристически информационен център Сандански, уеб сайта: www.visitsandanski.eu

Има създадено и действащо сдружение с нестопанска цел с основна цел на НПО –то е подпомагане и развитие на туризма „Сдружение на хотелиерите, ресторантьорите, туроператорите – Сандански“. Сдружението работи съвместно с местната власт, като също е било партньор по проекти в областта на туризма.

В община Сандански действа и консултативен съвет по туризъм съгласно Закона за туризма, като членове са освен служители от общинска администрация Сандански, а и представители на местния туристически бизнес и председател на „Сдружение на хотелиерите, ресторантьорите, туроператорите – Сандански“.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

По проект „Развитие за устойчив туризъм“ община Сандански съвместно, чрез подписано споразумение за партньорство с общините Петрич, Струмьяни, Сдружението на хотелиерите, ресторантьорите, туроператорите Сандански и Българския съюз по балнеология и спа туризъм създадоха туристическа дестинация Сандански Петрич и Струмьяни. По проекта се изработи лого на туристическата дестинация, множество рекламни материали, като: брошури, карти, интерактивна карта, рекламен филм, филм със субтитри на 9 езика, флаери, тефтери, фланелки, календари, чадъри и т.н. като самите те бяха предвидени за разпространение по 10 международни туристически изложения, 2 информационни журналистически и туроператорски тура, както и в 2 форума.

Община Сандански участва ежегодно на международно туристическо изложение „Ваканция и Спа Експо“, като е имала участие и на следните международни туристически изложения:

- Международно туристическо изложение МИТТ Москва, Русия;
- Международно туристическо изложение ИТВ Берлин, Германия;
- Международно туристическо изложение ТТР (Romexpo) Букурещ, Румъния;
- Международно туристическо изложение ИФТ Белград, Сърбия;
- Международно туристическо изложение Philoxenia, Солун, Гърция;
- Международно туристическо изложение ЕМИТТ, Истанбул, Турция;
- Международно туристическо изложение Травел Маркет, Скопие, Македония;
- Международно туристическо изложение – WTM, Лондон, Великобритания;
- Международно туристическо изложение – ИМТМ, Тел Авив, Израел;

Материалната база на територията на община Сандански в легла е равна на 3187 броя. В таблицата по-долу е представена изградената настанителна база.

№	Наименование на обекта	Категория	Капацитет: брой легла
	Хотели:		
1.	„Парк хотел Пирин“	5 звезди	230
2.	„Интерхотел Сандански“	4 звезди	570
3.	„Свети Никола“	4 звезди	161
4.	„Медите“	4 звезди	72
5.	„Панорама“	3 звезди	132
6.	„Мелник“	3 звезди	70
7.	„Свети Врач“	3 звезди	60
8.	„Европас“	2 звезди	55

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

9.	„Сокол“	1 звезда	33
10.	„Тайм аут“	1 звезда	66
11.	„Лумпарова къща“	1 звезда	15
12.	„Карталовец“	1 звезда	30
13.	„Елли Греко“	1 звезда	36
Семейни хотели:			
1.	„Дева“	3 звезди	27
2.	„Авис“	3 звезди	28
3.	„Алекс“	3 звезди	40
4.	„Перун“	3 звезди	43
5.	Семеен хотел „Медите“	3 звезди	40
6.	„Колозеум“	3 звезди	30
7.	„Болярка“	3 звезди	30
8.	„Деспот Слав“	3 звезди	34
9.	„Финикс“	3 звезди	40
10.	„Макензен“	3 звезди	34
11.	„Славова крепост“	3 звезди	32
12.	„Сантана“	3 звезди	33
13.	„Офир“	3 звезди	30
14.	„Едиа“	3 звезди	32
15.	„Булгари“	3 звезди	40
16.	„Златен Рожен“	3 звезди	26
17.	„Парк хотел Сандански“	3 звезди	34
18.	„Андони“	2 звезди	17
19.	„Анели“	2 звезди	20
20.	„Блажи“	2 звезди	37
21.	„Виктория“	2 звезди	24
22.	„Астра“	2 звезди	20
23.	„Балевуров“	2 звезди	36
24.	„Свети Георги“	2 звезди	38
25.	„Марио“	2 звезди	24
26.	„Свети Никола“ Мелник	2 звезди	12
27.	„Рожена“	2 звезди	24
28.	„Ляпчев“	1 звезда	26
29.	„Паугалия“	1 звезда	40
Мотели:			
1.	„Ерос“	1 звезда	28
2.	„Драг Далас“	1 звезда	26
3.	„Прим“	1 звезда	26
4.	„Шатра“	1 звезда	22
5.	„Рожен“	1 звезда	8
Бунгала:			
1.	„Сън Сити“	1 звезда	22
Къщи за гости:			
1.	„Мони“	3 звезди	16
2.	„Кермедчиева къща“	3 звезди	12

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

3.	„Ваис“	3 звезди	20
4.	„Динчова къща“	3 звезди	16
5.	„Свети Георги“	3 звезди	10
6.	„Узунова къща“	2 звезди	19
7.	„Чинарите“	2 звезди	20
8.	„Бисерова – Гоф“	2 звезди	12
9.	„Марио“	2 звезди	19
10.	„Пирин А“	2 звезди	10
11.	„Пирин Б“	2 звезди	10
12.	„Ами Бет“	2 звезди	12
13.	„Ана-Вал“	1 звезда	8
14.	„Хит Хот Хаус“	1 звезда	6
15.	„Баба Гиздава“	1 звезда	18
16.	„Калцунова къща“	1 звезда	8
17.	„Чинар круши“	1 звезда	12
18.	„Свети Георги“	1 звезда	10
Почивни станции:			
1.	„Тевното езеро“	2 звезди	12
2.	„Здравец“	1 звезда	88
3.	„Мрамор“	1 звезда	30
Стаи за гости:			
1.	„Изгрева“ 1,2,3,6 и 7	3 звезди	20
2.	„Бистрица Дуков“	3 звезди	3
3.	„Бистрица Димитров“	3 звезди	5
4.	„Бистрица – Катя Дукова“	3 звезди	2
5.	„Елит – Дуков“	3 звезди	6
6.	„Елит – Димитров“	3 звезди	6
7.	„Елит – Ст.Дуков“	3 звезди	6
8.	„При братята“	3 звезди	4
9.	„При братята“	3 звезди	6
10.	„Хевън“	3 звезди	10
11.	„АмореЕл“	3 звезди	8
12.	„Вангелови“	3 звезди	6
13.	„Самсара“	3 звезди	10
14.	„Мариана“	3 звезди	6
15.	„Джамбазова“	3 звезди	4
16.	„Дева“	3 звезди	8
17.	„Рози“	3 звезди	4
18.	„Чонгов“	3 звезди	6
19.	„Принцес“	3 звезди	4
20.	„Рая“	3 звезди	4
21.	„Жасмин“	3 звезди	10
22.	„А.Стоянов“	3 звезди	6
23.	„Попови 1 и 2“	2 звезди	10
24.	„Томас Палас“	2 звезди	12
25.	„Вдовин“	2 звезди	3

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

26.	„Амборзия“	2 звезди	13
27.	„Кочев“	2 звезди	2
28.	„Орхидея“	2 звезди	5
29.	„Студио“	2 звезди	10
30.	„Римски мост“	2 звезди	10
31.	„Виктор“	2 звезди	8
32.	„При Стамена“	2 звезди	5
33.	„При Шестака“	2 звезди	5
34.	„Чавкова къща“	2 звезди	10
35.	„Д.Стоянова“	2 звезди	4
36.	„Св.Св. Константин и Елена“	1 звезда	10
37.	„Дебелянова“	1 звезда	5
38.	„Фердинандова	1 звезда	6
39.	„Център“	1 звезда	4
40.	„Спасов“	1 звезда	3
41.	„Бориков“	1 звезда	2
42.	„Илиев“	1 звезда	4
43.	„Ейприл студо“	1 звезда	6
44.	„Марков“	1 звезда	4
45.	„Пашов“	1 звезда	6
46.	„Милушев“	1 звезда	2
Общо леглова база в община Сандански : <u>3187 броя</u>			

Легловата база на територията на община Сандански е общо 3187 броя легла разпределени както следва:

- Хотели – 1503 броя;
- Семейни хотели – 891 броя;
- Мотели – 110 броя;
- Бунгала – 22 броя;
- Къщи за гости – 238 броя;
- Почивни станции – 130 броя;
- Стаи за гости – 293 броя;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Приходите от туристически данък платен от туристическия бизнес през период от 2010 г. до 2015 г. са посочени в съответната диаграма.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Приходи в лева

***Данните са предоставени от община Сандански.

Спрямо диаграмата се наблюдава ръст на платен туристически данък, като въпреки това има задлъжнялост от местата за настаняване.

По отношение на посещаемостта от туристи на територията на община Сандански се наблюдава също ръст посочени в долната фигура. ***

За да се направи подробен анализ на посещаемостта от туристи на територията, данни предоставени от НСИ по години от 2010 г. до 2015 г. посочва, че през годините са се променили туристите, като българските туристи са се увеличили за сметка на чужденците.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Нощувки българи	110 961	129601	134731	180794	191786	198473
-----------------	---------	--------	--------	--------	--------	--------

Нощувки чужденци   Нощувки българи

*** От фигурата по – горе би могло да се заключи, че трябва да се наблегне на международното сътрудничество с туроператори, които да предлагат на техния пазар туристическата дестинация Сандански с цел реализирани посещения от чужденци в община Сандански.

От горе изложената справка, чрез предоставени данни от НСИ се наблюдава посещението на чужденците като туристи от съответните държави на територията на община Сандански от което е видно и общият спад на нощувките по държави от 2010 г. до 2015 г.

Според направеният анализ се добива представа за необходимостта от наблягането на реклама в съответните страни, както и да се мисли в посока осъществяване на бизнес срещи с туристически бизнес, а именно туроператори от страните, за да се предлага туристическата дестинация Сандански.

Туристически информационен център създаден през 2010 година от община Сандански, работи като е в услуга на гостите на града и местните жители, давайки информация за всичко което е в областта на туризма. Посочената по – долу статистика изготвена от служителите на Туристическия информационен център, показва посещаемостта от туристи като са разделени на българи и чуждестранни туристи, както и извадка „какво търсят туристите“.

Брой посещения по месеци:

2010	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Септември	165	84	51	81	49
Октомври	91	55	60	36	40
Ноември	78	45	58	33	42
Декември	50	31	62	19	38
Общо за годината	384	215	56	169	44

2011	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	48	19	40	29	60
Февруари	56	34	61	22	39
Март	81	53	65	28	35
Април	190	-	-	-	-
Май	177	123	69	54	31
Юни	150	93	62	57	38
Юли	113	58	51	55	49
Август	148	74	50	74	50
Септември	237	170	72	67	28
Октомври	146	80	55	66	45
Ноември	72	38	53	34	47
Декември	88	53	60	35	40

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

Общо за годината	1506 (без април - 1316)	795 (без април)	60	521 (без април)	40
------------------	-------------------------	-----------------	----	-----------------	----

2012	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	46	19	41	27	59
Февруари	26	15	58	11	42
Март	78	47	60	31	40
Април	137	86	62	51	38
Май	142	83	58	59	42
Юни	123	60	49	63	51
Юли	96	41	43	55	57
Август	193	105	54	88	46

Септември	235	147	63	88	37
Октомври	177	96	54	81	46
Ноември	100	51	51	49	49
Декември	69	30	43	39	57
Общо за годината	1422	780	55	642	45

2013	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	70	38	54	32	46
Февруари	50	26	51	24	49
Март	103	52	50	51	50
Април	163	103	63	60	37
Май	178	101	57	77	43
Юни	99	52	53	47	47
Юли	137	80	48	57	42
Август	102	28	27	74	73
Септември	208	117	56	91	44
Октомври	106	50	47	56	53
Ноември	121	86	71	35	29
Декември	55	40	73	15	27
Общо за годината	1392	773	56	619	44

2014	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	84	43	51	41	49
Февруари	58	35	60	23	40
Март	134	85	63	49	37
Април	140	90	64	50	36
Май	205	142	69	63	31
Юни	163	92	56	71	44
Юли	126	70	56	56	44
Август	202	117	58	85	42

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Септември	290	200	69	90	31
Октомври	192	117	61	75	39
Ноември	58	32	55	26	45
Декември	60	36	60	24	40
Общо за годината	1712	1059	62	653	38

2015	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	58	32	55	26	45
Февруари	58	39	67	19	33
Март	69	52	75	17	25
Април	125	80	64	45	36
Май	131	87	66	44	34
Юни	102	57	56	45	44
Юли	109	63	58	46	42
Август	138	67	49	71	51
Септември	210	132	63	78	37
Октомври	117	62	53	55	47
Ноември	79	47	60	32	40
Декември	75	40	53	35	47
Общо за годината	1271	758	60	513	40

2016	Общ брой посещения	Българи	%	Чужденци	%
Януари	50	29	58	21	42
Февруари	78	62	79	16	21
Март	70	47	67	23	33
Април	119	76	64	43	36

***Средно при всяко посещение влизат по двама души.

Какво търсят туристите?

- Карта на Сандански и общината със забележителностите;
- Други карти (Пирин, България, Гърция, Македония и др.);
- Забележителности в Сандански и региона;
- Рекламни и информационни материали за Сандански, Мелник, Арх. музей, Пирин, Рупите, Рилски манастир, България и др.;
- Настаняване;
- Каталог с хотели, ресторанти, магазини и търговски центрове;
- Интересни занимания в града и околностите (голяма роля играят изготвените каталози – „Екстреман микс от приключения” и „Изкуство, обичаи и занаяти в Санданско”);
- Развлечения, нощен живот;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Добър ресторант, най-често с традиционна кухня и жива музика;
- Екскурзии, най-често – едномесечни (до Мелник, Рожен, Златолист, Рупите, Самуилова крепост, Рилски манастир, Банско, София, Гърция, Македония и др.);
- Разписание на транспортните линии;
- Самолетни и автобусни билети до чужбина;
- Басейн с минерална вода, СПА и балнео центрове;
- Информация за културния календар на града, събития и фестивали;
- Информация и координати на туристически агенции, агенции за недвижими имоти, банки, застрахователни дружества, интернет клубове, санаториума, поща, обменни бюра, книжарници, галерии, банкомати и др.;

ТИЦ – Сандански често се посещава от местни хора, работещи или учещи в чужбина, които търсят рекламни материали за представяне на града извън границите на страната. Също така от местните власти, училища и фирми, които рекламират Сандански по други райони на България и чужбина. Те представляват потенциален начин за безплатна реклама при наличието на качествени материали, които да им бъдат предоставени. Като цяло може да се отбележи положителното отношение на посетителите от съществуването на ТИЦ – Сандански.

Целенасочени действия за подобряване на туризма в община Сандански

Община Сандански към момента не изготвя и не разполага с рекламни материали които са конкретно за туристическа дестинация Сандански (освен с реклами материали създадени по проект „ Развитие за устойчив туризъм“ за туристическа дестинация Сандански, Петрич и Струмьани) с необходимата информация за туристическите обекти, транспорт и др. Също не разполага и с рекламни материали тип сувенири като картички, магнити, карти, моливи, химикали, чаши и др. които да се закупуват от туристите като спомен от тяхната почивка. Добре би било да се направи конкурс сред артистите в община Сандански, за визия на сувенирите за община Сандански, които да бъдат отличителни, емблематични.

Други действия, които биха могли да допринесат за развитие на туризма в община Сандански са:

1. Да се наблегне на проекти, които да превърнат в туристическа атракция праисторическо селище – с. Ковачево (8-7 в. пр.н.е.) и праисторическо селище – с. Дамяница (8-7 в. пр.н.е.);
2. Да се урегулират правата за управление на следните обекти от Министерството на културата които са от Национално значение :

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Деспот Славова крепост, Болярска къща, Турски конак в гр. Мелник.

3. Централните улици в град Мелник да се съгласуват проекти за облагородяването им с Министерство на културата, тъй като са от Национално значение;
4. Да създаде център за занаятчийство, обхващайки занаятчийското, обичайте и традициите в региона;
5. Да се изгради Исторически музей за историята на община Сандански;
6. Да се обогати културния живот в община Сандански, създавайки интересни културни мероприятия които да привличат повече туристи;
7. Създаване на еко пътеки;
8. Строеж, реконструкция и обновление на туристическата инфраструктура в обсега на туристическите атракции:
  - паркинги;
  - зелени площи;
  - зони за отдих на открито (за пикник);
  - обществени тоалетни;
  - осветление на туристическите атракции;
  - системи за видеонаблюдение;
9. Участие на международни туристически борси съвместно с туристическия бизнес;
10. Организиране на работни срещи с български и чуждестранни туроператори.
11. Утвърждаване и развитие на туристическата дестинация Сандански, Петрич и Струмяни;
12. Реконструиране на туристическия информационен център в гр. Мелник

В контекста на общинската програма за опазване на околната среда, от ключово значение е развитието на **екотуризма** в общ. Сандански. Всяка индустрия, създадена от човека оказва въздействие върху околната среда.

Туристическата индустрия не е изключение от това правило. Туризмът е най-голямата индустрия в света, която генерира 10% от общата заетост в световен мащаб и формира 11% от световния БВП. До 2020 г. се очаква увеличение на туристическите пътувания с над 1.6 млрд. Световната организация по туризъм е регистрирала 924 милиона международни туристи през 2008 г., т.е. абсолютен рекорд.

Туризмът има голямо и засилващо влияние, както върху хората, така и върху природата. Ефектите от това влияние може да бъдат, както отрицателни, така и положителни. Въздействията върху околната среда, причинени от масовия

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

туризъм са известни от много години насам. Тези въздействия върху околната среда и екосистемите са почти неизчислими и техните неблагоприятни ефекти са безкрайни. Неправилното развитие на туризма може да доведе до деградиране на местообитанията и ландшафта, до нарушаване на естествените ресурси, както и до генериране на отпадъци и замърсяване. Отговорният туризъм е този, който може да спомогне за повишаване на осведомеността и подкрепа за опазване на природата и местната култура, както и да създаде икономически възможности за страните и общностите.

Доколкото екотуризмът е относително нов сектор в туристическата индустрия, той е предизвикал, както значителен интерес, така също спорове и дискусии, много от които все още продължават да се водят по различни въпроси.

Едно от първите определения за „екотуризм“ е даденото през 1983 г. от световноизвестния мексикански експерт по екотуризъм Ектор Себальос-Ласкурайн и е дефинирано от Международния съюз по опазване на околната среда като: *„Пътуване или посещение, отговорно към околната среда, до сравнително непокътнати природни територии с цел удоволствие и възприемане на природата (и всички съпътстващи я културни забележителности – както минали, така и настоящи), което подкрепя опазването на природата, при което посетителите оказват ниска степен на негативно въздействие, и което осигурява активно и рентабилно социално-икономическо развитие на местното население“*.

Според някои автори понятието “екотуризм” се свързва с Hetzer, който го е въвел през 1965 г. Макар че споменаването и обяснението на екотуризма може да бъде проследено повече от 20 години назад, полемиките върху точна, прецизна, и много добре формулирана дефиниция не са спирани през цялото това време.

Международното Общество за Екотуризъм - The International Ecotourism Society (TIES) определя екотуризма, като "отговорно пътуване до природните райони, което опазва околната среда и подобрява благосъстоянието на местните общности" (TIES, 1990). Екотуризъм представлява набор от принципи, които са били успешно приложени в различни глобални общности, и са подкрепени с богат опит в индустрията и академичните изследвания. Екотуризмът, когато се упражнява правилно, въз основа на тези принципи, е пример за ползите от социалното и екологосъобразно развитие на туризма. Екотуризмът се отнася до обединяване на *опазването на околната среда, общностите и устойчивото пътуване*. Това означава, че тези, които организират или участват в екотуристически дейности трябва да прилагат следните принципи:

- Намаляване на въздействието.
- Изграждане на съзнателно отношение и уважение към околната среда и културата.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Осигуряване на запомнящо се изживяване.
- Осигуряване на преки финансови ползи за опазване на околната среда.
- Осигуряване на финансови и социални облаги за местните общности.
- Повишаване отговорността при разработване на социалните и екологични политики.

Най-значителното усилие за осигуряване на глобално съгласие върху понятието “екотуризм” бе осъществено по време на Световната Екотуристическа Конференция в Квебек през 2002 г. – година, обявена от ООН като Международна година на екотуризма. Конференцията приема, че екотуризмът обхваща принципите на устойчивия туризъм, що се отнася до икономическите, социалните и свързаните с околната среда (т.е. екологични) влияния на туризма. Също така се приемат и следните специфични принципи, които разграничават екотуризма от по-широката концепция на устойчивия туризъм:

- Активно допринася за опазването на природното и културно наследство.
- Включване на местните общности в неговото планиране, развитие и прилагане, допринасяйки за тяхното благосъстояние
- Запознаване на посетителите с природното и културно наследство на дадената дестинация
- По-подходящ за самостоятелни, свободно пътуващи и независими туристи, както и за турове на малки по размер групи.

Значение на екотуризма

Както видяхме по-горе в световен мащаб туристическата индустрия е една от основните индустрии. В същото време са налице постоянни темпове на нейното развитие. Най-голям дял в това развитие се пада на екотуризма.

Според СТО от всички разходи, свързани с международни пътувания, приблизително 7% се дължат на екотуризма. Ако туризма, като цяло бележи средно годишен темп на нарастване от 4%, то нарастването на пътуванията сред дивата природа имат ставка от 10 до 30%.

Колкото повече обществеността е осведомена за крехкостта на околната среда, толкова повече тя е наясно с проблемите на околната среда.

Колкото обществото е по-наясно с проблемите на околната среда, толкова повече неговите представители искат да знаят повече за застрашените

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

местообитания и искат да разберат предизвикателствата за опазване на екосистемите, чрез своя практически опит. С течение на годините, екотуризмът доказва, че е важен инструмент за защита и опазване на околната среда.

С въвеждането на този сравнително нов вид туризъм се заражда и нов образ на туриста, търсещ тези услуги. Екотуристът е по-взискателен и по-внимателен към околната среда и местните общности. Световната организация по туризъм и Международното дружество по екотуризъм дефинират образа на екотуриста така:

- има голям опит в пътуванията;
- пътува в малки групи, най-често със семейството си;
- има по-високо образование (в сравнение с масовия турист);
- има по-високи доходи;
- предпочита съчетаване на природното богатство с културно-историческото наследство на посещаваните места;
- предпочита малки хотели, къщи за гости и хижи;

За един екотурист са важни както природните, така и антропогенните ресурси, местата за настаняване и дори хората, живеещи по тези места.

Екотуризъм и опазване на околната среда

Екотуризмът може да допринесе за опазването на околната среда по различни начини. **Първо**, той може да генерира средства, които да бъдат използвани за опазване на защитените територии. На **второ** място, може да създаде работни места за околните общини и по този начин да се създадат икономически стимули за защита на защитените територии. **Трето**, може да предостави знания за околната среда на посетителите. **Четвърто**, може да осигури необходима обосновка за защита на определени природни зони или увеличаване на целеви помощи за тях. **Пето**, екотуристическите програми могат да доведат до намаляване на отрицателното въздействие на туристите върху природата. Екотуризмът може да помогне за предоставяне на статут на закрила на области, които все още не са официално защитени. Развитието на екотуризма, като всяка друга форма на туризъм изисква развитие на инфраструктурата и наплив на хора с различни култури, ценности и

потребности. Поради това населението, предприемачите и природозащитниците трябва активно да противодействат на нежеланите последици, защото екотуризмът може да има негативни последици за околната среда.

Въздействия и ограничения на екотуризма

Въздействие върху екосистемите

Неправилното развитие на екотуризма води до деградиране на местообитанията и ландшафта, дисбаланс в екосистемите, както и до генериране на отпадъци и замърсяване. В същото време упражняването на този вид туризъм много често позволява обществото да се информира за проблемите на заобикалящата го среда. Това от своя страна води до осъзнаване на необходимостта от опазване на тази среда и генерира активно поведение в тази насока.

Въздействие върху икономиката

Екотуризмът може да генерира значителни приходи, както за населението така и за регионите. Екотуризмът също така създава работа за местното население, свързана със защита и опазване на природни паркове, обслужване на туристите и т.н. Екотуризмът може да бъде възможност за регионите да разнообразяват своите икономически дейности.

Социално въздействие

Бързото нарастване на броя посетители в определено място има социално и културно въздействие върху местните общности.

Разнообразяването на икономическите дейности, генерирането на допълнителни приходи, води до подобряване на качеството на живот в тези райони. От друга страна нарастването на посетителите оказва влияние върху традициите и обичаите на местните общности.

Ограничения на екотуризма

Въпреки, че екотуризмът има много предимства по отношение на защитата на околната среда, подобряване на качеството на живот на приемните общности и опазване на културата, много често проблем е постигането на устойчивост в неговото развитие.

Обикновено печалбите, които се реализират посредством развитието на екотуризъм са относително ниски, което от своя страна води до демотивация на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

инвеститорите и влияе върху устойчивостта на този вид туризъм.

В България, макар и през последните няколко години да има силно раздвижване в областта на екотуризма, той все още остава слабо развит, тъй като няма ясни законодателни рамки и добра реклама, които да насърчават туроператорите, местните власти и населението да го развиват. България е изключително богата на природни и антропогенни ресурси, които поддържани и използвани правилно, бързо ще спомогнат за превръщането ѝ в една от най-привлекателните и известни екотуристически дестинации.

Туризмът в общината е един от главните икономически отрасли, в който са заети по-голямата част от населението. Залегнал е като основна точка и във визията на общината, описана в Стратегията за развитие на община Сандански. Поради изключително богатото наличие на минерални извори, тук успешно се развива балнеологията и спа туризмът. Такива извори се намират в административния център – град Сандански, край село Рожен, Хотово, Лебница и Катунци.

Успешно се развиват и планински, културен и селски туризъм.

Районът притежава голямо разнообразие от природни и антропогенни ресурси – главен двигател на туристическото предлагане.

Територията на общината попада в рамките на Югозападната екотуристическа дестинация, която се отличава с богато биологично и природно разнообразие. На територията на общината са обособени 2 природни забележителности, един резерват, както и части от Национален парк „Пирин“. Като стратегически цели за Югозападната екотуристическа дестинация, заложили в изготвената Национална стратегия за развитие на екотуризма, са определени следните: съхраняване на биоразнообразието, опазване на природното и културно наследство, развитие на екотуристическия пазар, регионално и местно развитие.

Важно е да се отбележи, че една голяма част от общината е включена в НАТУРА 2000. Очертани са няколко защитени зони, делящи се на Зони за опазване на птиците: Пирин буфер, Кресна, Мелнишки скални пирамиди, Славянка, Рупите и Защитени зони за защита на местообитанията: Пирин, Среден Пирин – Алиботуш, Кресна– Илинденци, Огражден-Малешево и Рупите-Струмешница. Други обекти, защитени от националното законодателство са Мелнишките пирамиди и Попинолъшкия водопад, както и резерватът „Алиботуш“. Освен защитените места, в рамките на общината влизат и изключително красиви езера, водопади и реки. В центъра на град Сандански и град Мелник, както и в някои от околните села могат да се намерят вековни дървета, най-старите жители в региона.

Общината е изключително богата и на археологически и архитектурни паметници. С най-голямо значение са откритите епископски базилики и раннохристиянски комплекс в центъра на град Сандански, възрожденските къщи в град Мелник, Деспот-Славовата крепост и Болярската къща отново в

Мелник, повечето църкви в Сандански, Мелник и околните села. Все още са запазени редица занаяти, практикувани в миналото, а всяка година се провежда Фестивал на занаятите в град Сандански. Региона е популярен със своите самобитни фолклорни дейци, прочули своя край из цяла България. Ежегодно тук се провеждат фестивалите „Пирин фолк“, Балкански младежки фестивал, „С песните на сестри Бисерови“ и редица не толкова известни фолклорни събития.

Защо е нужен устойчив екотуризъм на община Сандански?

Богатството от туристически забележителности, защитените територии, добрата туристическа инфраструктура на общината – всичко това поражда нуждата от по-строг контрол и повече внимание. Тези ресурси също както петролът, златото, водата не са неизчерпаеми.

Природата е създала един кръговрат, който не бива да прекъсваме.

Състоянието на водите, почвите и въздуха влияе пряко върху растителността. Тя от своя страна оказва влияние върху ерозиите, наводненията, свлачищата. Прекъснем ли природният кръговрат вредим не само на околната среда, но и на себе си.

Ето защо, най-добрата форма на туризъм, който може да бъде практикуван в регион с голямо наличие на защитени територии е екотуризъм, тъй като основните му елементи, изброени по-долу, не са в разрез с нито едно от изискванията за поддържане на доброто състояние на тези чувствителни зони:

- съхраняване на биоразнообразието;
- повишаване благополучието на местните хора;
- опазване на околната среда;
- опознаване и съхраняване на природата, традиционния бит и култура;
- отговорно поведение на туристите и туристическия бизнес към природното и културно богатство;
- предоставяне на туристически услуги от малкия бизнес на малки туристически групи;
- минимално използване на природни ресурси, които не могат да се самовъзстановят.

Природни обекти, подходящи за екотуризъм

По-долу следва кратко описание на най-интересните природни обекти с потенциал за развитие на екотуризма на територията на община Сандански.

Някои от тях са добре познати и на българските и на чуждестранните туристи, а на други обекти им трябва повече публичност, за да станат интересна дестинация за туристите.

а) Скални и земни образувания

Климатът, времето и ерозията, породена от природата са причината за образуването на множество скални обекти на територията на община Сандански. Интересната им форма и легендите, предавани за тях са добър повод да бъдат посетени.

- Мелнишките пирамиди
- Кърлановски пирамиди
- Роженски пирамиди
- Гарванова скала
- Облата скала

б) Пещери

Пещерите в община Сандански наброяват около 40. Някоя от тях обаче не е достъпна за масовия турист и поради тази причина са безизвестни за повечето хора. За хората с добра екипировка и интерес към скалното катерене биха били привлекателни следните обекти:

- Яворова дупка
- Змейова дупка

в) Реки

- Река Струма
- Санданска Бистрица
- Пиринска Бистрица
- Мелнишка река
- Река Лебница
- Доленска река

г) Минерални води и извори

Минералните извори на община Сандански представляват неоценимо природно богатство. Общият им брой е около 80, но само някои от тях са поголеми и се използват пълноценно. Благодарение на своите качества Санданските, Левуновските, Хотовските и Катунските извори са лековити за изключително широк кръг от заболявания.

- Минерални извори в Сандански
- Хотовски минерални извори
- Левунски минерални извори
- Минерални извори – село Катунци
- Карстов извор край село Петрово

д) Езера и язовири

- Главнишки (Башлийски) езера
- Демиркапийски езера
- Кукленско (Бегово) езеро
- Тевното (Белеметско) езеро
- Чаирски езера
- Спанополски езера
- Язовир „Бели брег”

е) Водопади

- Попинолъшки водопад
- Кашински водопад „Скока“
- Водопад „Бяла река”

ж) Села с туристическо значение

За българина селото винаги е било равнозначно на гостоприемност и сплотеност. Българските села са малки и хората се познават. Дойде ли чужд човек, той непременно трябва да бъде нагостен с домашна баница и домашно вино, такива каквито не могат да бъдат купени от магазина. Всяко село си има свой собствен бит и фолклор, своя традиционна кухня и занаяти, а фактът, че повечето от тях са закътани някъде в планината, далече от градския шум, сред красива природа, ги прави все по-предпочитана дестинация.

Едни от най-красивите села в община Сандански – Голешово, Кашина, Петрово, Горна Сушица, Бождово, Храсна, Рожен отговарят точно на горното описание. Всяко от тях има собствена история, собствен дух и легенди, предавани за тях. Посетителят сам може да се убеди – в тези села има нещо

магично, нещо, което те кара да се върнеш пак!

з) Местности с туристическо значение

- Десети километър
- Туричка черква
- Тремошница
- Попови ливади (Папазчаир)

и) Защитени територии

В пределите на община Сандански има пет защитени от закона обекта, като общата им площ е 140 км², което е 14% от общината. Това са Национален парк „Пирин“, Резерват „Али ботуш“, Мелнишките скални пирамиди, защитена местност „Славянка“ и водопада на река Санданска Бистрица (Попинолъшки водопад). Функцията на защитените територии е да опазват биоразнообразието, като ограничат човешката дейност. Тези територии са потенциален източник на доходи за местното население, защото представляват интерес за екотуристите.

й) Защитени зони по НАТУРА 2000

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени територии, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най- ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Защитените зони заемат около 60-70% от територията на община Сандански.

Защитени зони по директивата за птиците:

- BG 0000209 - „Пирин“;
- BG 0002072 - „Мелнишки пирамиди“;
- BG 0002078 - „Славянка“;
- BG 0002098 - „Рупите“;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- BG 0002003 - „Кресна“.
- BG 0002126 - „Пирин буфер“;

Защитени зони по директивата за хабитатите:

- BG 0001028 - „Среден Пирин – Алиботуш“;
- BG 0001023 - „Рупите – Струмешница“;
- BG 0000224 - „Огражден – Малешево“;
- BG 0000366 - „Кресна – Илинденци“.
- BG 0000209 - „Пирин“;

к) Вековни дървесни видове

На територията на община Сандански са регистрирани около 10 вековни дървета в регистъра на РИОСВ – Благоевград. С дълга история са чинарите в град Сандански и град Мелник. Стари дървесни видове се намират и в селата Хърсово, Враня, Джигурово, Лешница и Златолист. Всяко едно вековно дърво представлява само по себе си една екосистема. То предотвратява ерозията, предпазва от свлачища и наводнения, тъй като изсмуква влагата от почвата. В миналото вековното дърво е било своеобразен храм. Около него са ставали всички важни събития за местните и то често носело името на светец. Вековното дърво не расте на случайно място, в много случаи то расте там, където има лечебен извор. По-долу са изброени най-известните вековни дървета в общината:

- Чинари в град Мелник
- Чинари в град Сандански
- Чинар – село Джигурово
- Чинар в село Златолист

л) Туристически маршрути

- Екопътека „Към Башлийца“
- Гр. Сандански – хижа „Яне Сандански“
- Хижа Яне Сандански – поречието на река Беговишка – Хижа Каменица (Беговица)
- Хижа „Яне Сандански“ - хижа „Вихрен“
- Хижа „Яне Сандански“ - хижа „Синаница“
- Хижа „Беговица“ – заслон „Гевното езеро“
- Хижа „Беговица“ - хижа „Демяница“
- Хижа „Беговица“ – хижа „Синаница“

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Хижа „Пирин” - Хижа „Каменица” – комплекс бунгала „Спано поле”
- Хижа „Пирин“ - долината на река Демиркапийска – Митрово езеро - Краледворска лява порта - заслон „Тевно езеро“
- Хижа „Пирин” - поречието на Башмандревска река - Кукленско езеро - превал между върховете Зъбът и Куклите - поречието на река Беговишка - хижа „Беговица”
- Хижа „Пирин“ - Аргирово езеро (през седловината Демиркапия)
- Попово езеро - хижа „Безбог”
- Хижа „Пирин“ - местността Лопово - Келява река – местността
- Солицето - хижа „Беговица“
- Хижа „Извора”- с. Голешево – Парил – хижа „Славянка”
- Хижа „Извора”- Сухото езеро-Гоцев връх
- Мелник – Рожен
- Мелник – Златолист

План за развитие на екотуризма в община Сандански

Обща цел

При планиране на развитието на екотуризма трябва да се отчита общата стратегическа цел, която си поставя определена община. Като се отчитат даденостите на община Сандански и най-вече наличния потенциал за развитие на екотуризма в общината може да се предложи, като обща цел: Увеличаване на предлагането на екотуристически продукти в района, като инструмент за опазване на околната среда и устойчиво развитие на общината.

Стратегически Цели:

а) Подобряване и разнообразяване на екотуристическата инфраструктура:

- Изработване на общи устройствени планове на населените места с потенциал за развитие на екотуризма;
- Ремонт и реконструкция на пътната инфраструктура, свързваща екотуристическите обекти в рамките на общината;
- Възстановяване и обновяване на планински хижи, заслони и съоръжения за безопасност;
- Изграждане, облагородяване и поддържане на адекватна допълваща инфраструктура, необходима за екотуристическия бизнес и за задоволяване на потребностите на екотуристите - обособени места

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

за отдих, атракционни съоръжения, екотуристически пътеки и алеи, места за пикник, къмпинги, указателни табели, посетителски информационни центрове, малки съоръжения за събиране на отпадъци и др.;

- Изграждане на център за екотуризъм;
- Изграждане на екоселища.

б) Изграждане на партньорства

- Активизиране и солидаризиране на всички местни актьори за развитие на екотуризма в общината;
- Насърчаване на партньорите да се присъединят към избраната програма за развитие;
- Изграждане на чувство за съвместна работа за изграждане на хомогенна екотуристическа концепция;
- Изграждане на политика на отвореност към проблемите на екотуризма;
- Повишаване на информираността на местните актьори по проблемите на екотуризма и съвместното управление на екотуристическите ресурси;
- Създаване на консултативни съвети и сдружения в името на успешното развитие на екотуризма с включването на общински власти, неправителствени организации, училища, групи за защита на природата, частни собственици на земя и гори, бизнесмени, граждани;
- разработване на партньорства между публичния и частния сектор в областта на екотуризма;
- изграждане на капацитет на местните общности, за да се включат активно в планирането на екотуризма и осигуряване на ползи от екотуризма за местните общности;

в) Осъществяване на професионален и целенасочен маркетинг на екотуризма в района

- Разработване на специализиран сайт за екотуризма в общината, чрез който да се промотира природното богатство и възможностите за екотуризъм, за да се мотивират туроператорите и туристите;
- Участие в панаири и търговски изложения за да се постигне по-добра познаваемост; да се развият връзките с туроператори, доставчици на услуги, медии; да се привлекат потенциални клиенти;
- Създаване на средства за директен маркетинг на екотуризма – киоскове, пътеводители, карти, брошури и др.;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Привличане вниманието на преса, радио, телевизии, телевизионни и радио оператори, за да се провокират да създадат предавания за региона; да се публикуват статии; да се разработят филми и информационни материали;
- Организиране на публични дейности – фестивали, семинари, конференции;
- Мрежи и виртуални общности в интернет;
- Пътни знаци по пътищата;
- Анализ на туристическото търсене

г) Насърчаване на екологичното образование

- Провеждане на практически обучения по основни знания и умения, необходими за започване на екотуристически бизнес и предоставяне на допълнителни туристически услуги;
- Информационни кампании за запознаване с ценността на съхранената природа; богатството и проблемите на флората и фауната в района; природни забележителности и защитени зони; културно-историческото наследство; законодателство в сферата на разнообразието и т.н.;
- Обучение на местните предприемачи, курсове и консултации по опазване на околната среда, интерпретация, идентифициране, подготовка и осъществяване на проекти; грижа за клиента и други свързани с устойчиво развитие на екотуризма;
- Демонстрационни инициативи – организиране на събития; учебни пътувания; изработка на съвместни материали и др.;
- Провеждане на специализирани обучения за планински водачи и туристически гидове;

д) Развитие на екотуристически бизнес

- Създаване на екотуристически туроператори;
- Консултиране и подпомагане на предприемачите от екотуристическия бизнес в областта на европейските програми, финансовите инструменти и ресурсите за финансиране;
- Разработване на съвместни пакети от екотуристически и културно-исторически продукти;
- Развитие на малки и микро-предприятия в съпътстващите туризма услуги и производства – храни, напитки, сувенири;
- Развитие на резервационна дейност;
- Развитие на екстремни спортове, като скално катерене и парапланеризъм;

- Създаване на фототуризм и фотопленери;
- Развитие на планински и конен туризъм

5. Състояние на инфраструктурата

5.1. Водоснабдяване и канализация

Съвременното развитието на ВиК сектора на територията на община Сандански, започва веднага след освобождението на Пиринска Македония от Османската империя и присъединяването и обратно към България. Първите водоснабдителни съоръжения се изграждат за нуждите на военните и гражданите, като процеса на благоустрояване е прекъснат от Балканската и Първата световна война.

След което през 20-те години на ХХ-и век и най-вече през 30-те години (след обявяването на Свети Врач за град през 1929 г.), се извършва първото мащабно полагане на вътрешна водопроводна мрежа с „манесманови” тръби.

Канализационните системи в населените места започват да се изграждат едва след 1950 г., като при тях може да се открият четири различни периода на строителство:

- първият период от 50-те до средата/края на 70-те – изградените канализационни системи в този период са с много добро качество, и повечето продължават да функционират нормално, с изключение на факта, че в някои участъци диаметрите са по-малки от нормативно регулираните в момента
- вторият период от края на 70-те до началото на 90-те – канализационните системи в този период, повече от двадесет години след тяхното въвеждане в експлоатация, могат да се охарактеризират, като канализационни системи с много повече проблемни зони и места и оттам аварии
- третият период е от началото на 90-те до 2002/2003 г. – като в този период повече от изградените съоръжения са с по-ниско качество, поради хроничния недостиг на средства и реализацията на част от тях от стопански субекти, без опит във ВиК инфраструктурата
- четвъртия период е от 2004 насам – когато в практиката навлизат по активно модерни материали и съоръжения и се завишават изискванията и контрола при строителството им

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

На територията на община Сандански първите пречиствателни станции са както следва за питейна вода ПСПВ – Сандански – от 2010 г., – за отпадни води ПСОВ – Вълково от 2009 г. (още от 80-те години на миналия век – няколко промишлени предприятия са разполагали / разполагат и до днес с пречиствателни станции – „Винпром Дамяница”, Медика и др.)

Иначе ВиК инфраструктурата има много по-стари корени по тези земи, които могат да се разгледат в разкритите части на антични римски град, находящ се под днешния град Сандански. Той е разполагал със завидна система от външни водоснабдителни водопроводи, вътрешна водопроводна мрежа, съоръжения за съхранение / акумулиране на водни количества (водни резервоари), чешми и бани за обществено ползване, канализационна система по изградената улична система и т.н.

БАЗИСНИ ДОКУМЕНТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ВиК ИНФРАСТРУКТУРАТА

В периода 2013 г. – 2014 г. за първи път (или поне отново след 1989 г.) се приложи европейския и международен модел за стратегическо планиране на ВиК сектора – който изисква дългосрочно (генерално) планиране, средносрочно планиране и краткосрочно планиране.

В този период бяха изготвени генерални регионални планове, включително генерален (мастър) план за територията на община Сандански обслужвана от „Увекс” ЕООД, който определи основните приоритети за развитието на ВиК инфраструктурата в дългосрочен план.

През месец август 2015 г., със средства по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.” приключи подготовката на инвестиционен проект за развитие на ВиК инфраструктурата на Градска агломерация – Сандански. Изготвени са пълен набор от документи, включително прединвестиционно проучване, идеен проект за ПСОВ – Сандански и външни връзки и идеен проект за Рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на Градска агломерация – Сандански (град Сандански и село Поленица).

Поради бавното провеждане на реформата във водния сектор и затрудненото прилагане на стратегията за неговото развитие, предвиждаща окрупняване на ВиК операторите до един за територията на една област, съществува риск за съществуващите изготвени проекти да не бъде осигурен достъп до финансиране по ОПОС 2014 – 2020 и/или други национални външни източници.

Държавата и ресорните за ВиК сектора органи (МРРБ и МОСВ) следва да намерят решение на възникналите проблеми, особено в сектор пречистване на отпадни води, където страната ни е поела ангажимент, залегнал и в договора за присъединяване, да изгради пречиствателни станции за отпадни води в

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

градовете с над 10 000 еквивалент жители до 2010 г. Град Сандански при липсата на обезпечено външно финансиране няма да има възможност да се сдобие с пречиствателна станция за отпадни води и съответно държавата е заплашена да плаща санкции за неизпълнение на договореностите си.

Т.е. следва да се намери решение, без значение дали ще се приложи принципа на пълна централизация (концентрация) на ВиК операторите предвиден в националната реформа.

ВОДОСНАБДЯВАНЕ

На територията, обслужвана от УВЕКС ЕООД, град Сандански има обособени 11 водоснабдителни системи. Най-големият водоизточник е изтичалото на ВЕЦ „Лиляново“ и река „С. Бистрица“, от които се захранват град Сандански и част от прилежащите села – с. Н. Делчево, с. Дамяница, с. Лебница, с. Струма и с. Вълково.

Останалите населени места се захранват от подземни водоизточници, като каптажи и шахтови кладенци, с изключение на населените места от група Мелник – смесена система – подземен водоизточник и алпийско водохващане «Мочура».

За разпределение на водните количества от водоизточниците до потребителите са изградени 220,361 км довеждащи водопроводи и 186,678 км разпределителни водопроводи.

<i>Година</i>	<i>Довеждащи тръбопроводи, м</i>	<i>Разпределителни тръбопроводи, м</i>	<i>Общо, м</i>
до 31.12.2009г.	211 504	181 712	393 3216
до 31.12.2010г.	212 829	182 985	395 814
до 31.12.2011г.	217 185	186 142	403 327
до 31.12.2012г.	220 361	186 678	407 039

Изграждането на довеждащите тръбопроводи е започнало през 1957 г. от етернитови тръби. Основната част от довеждащите водопроводи е изградена в периода от 1957 до 1980 г. основно от етернитови тръби и малка част стоманени, основната част от които са амортизирани и се нуждаят от подмяна.

Вътрешната водопроводна мрежа е започната да се изгражда през 1930 г. от манесманови тръби. 80 % от вътрешната мрежа е изградена от етернитови тръби през периода 1960 – 1980 г. След този период има изградена мрежа и от стоманени тръби.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Материал	Довеждащи тръбопроводи, м	Разпределителни тръбопроводи, м	Общо, м
Етернитови тръби	133752	129915	263667
Стоманени тръби	31916	17631	49547
Поцинковани тръби	-	2195	2195
Полиетиленови тръби	49142	36937	86079
Други – чугунени	5551	-	5551
Общо	220,361 км	186,678 км	407,039 км

Дължината на сградните водопроводни отклонения е около 86 829 м. Изградени са основно от поцинковани тръби от ¾” до 2 ½”. В периода от 2001 до сега са подменени водопроводни отклонения основно с тръби полиетилен висока плътност с ф 25 до ф 63 мм.

Водоснабдяването на община Сандански с питейна вода към момента е изцяло гравитачно, помпите на с.Лебница и с.Вълково се използват само при аварийни ситуации.

Водоснабдителни системи на територията на община Сандански:

Наименование	Водоизточници	Населени места	Общ обем вода, разпределян в зоната на водоснабдяване м3/ден
ВС гр.Сандански	-изтичалото на ВЕЦ”Лиляново” -водохващане	гр.Сандански с.Дамяница с.Ново Делчево	17 280
	на р.С.Бистрица	с.Лебница с.Струма с.Вълково	
ВС „Извора” - група Петрово	-каптаж „Извора”- с.Петрово	с.Катунци с.Петрово с.Яново с.Враня с.Калиманци с.Хърсово с.Ново Ходжово	9 504
ВС „Шашка река”- група Плоски	-каптажи „Шашка река” - с.Плоски	с.Плоски	1 242
ВС „Арнаут дере”	-каптаж „Арнаут дере” -каптажи „Горен и Долен Въртоп” -каптажи „Мечкарката”	с.Лиляново с.Стожа санаториуми на гр.Сандански част от висока зона на гр.Сандански	1 296 345,205 86,40

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

ВС „Голям Цалим”	-каптажи „Изворите” с.Г.Цалим	с.Голям Цалим с.Поленица комплекс „Св.Врач” част от кв.„Изгрев”- гр.Сандански	777,60
ВС „Бождово”	-каптаж „Бождово”	с.Бождово с.Малък Цалим с.Дебрене с.Белевехчево с.Ладарево с.Джигурово с.Склаве с.Лешница	777,60
ВС„Владиков кладенец”	-каптажи „Владиков кладенец”	с.Любовка с.Ласкарево	15,81
ВС „Мочура”- група Мелник	-каптажи „Мочура” -повърхностен водоизточник „Мочура”	с.Сугарево с.Рожен с.Кърланово с.Любовище гр.Мелник с.Виногради с.Лозеница с.Хотово с.Спатово с.Зорница с.Левуново с.Склаве	432 432
ВС „Студената вода”	-каптаж „Студената вода”	с.Черешница с.Ковачево	12,44

Данните относно броя на потребителите на В и К услуги са относително постоянни и не се очаква силно негативна тенденция, което е свързано с демографските и икономическите особености на региона. Понастоящем данните са следните:

№	Описание	Мярка	Данни 2012 г.	Дял от цялото население
1	Население, ползващо водоснабдителни услуги	бр.	45 086	99%
2	Население ползващо канализационни услуги	бр.	37 500	83%
3	Водоснабдяване население	бр. СВО	12 094	
4	Канализация население	бр. СКО	7 769	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

От 54-те населени места в община Сандански – 43 от тях са водоснабдени и се обслужват от общинското ВиК дружество, което в процентно изражение представлява 99,22 % (45 072 жители) от населението на община Сандански (45 427 жители).

Други 6 населени места (предимно малки) с 0,68 % от населението (310 д.) са водоснабдени, но се обслужват и поддържат пряко от кметовете по места и общината.

Пет селища на територията на общината са неводоснабдени – Златолист (11 д.), Кръстилци (18 д.), Бельово (6 д.), Лехово (7 д.), Долени (3 д.) или 0,10 % от населението на общината.

Степента на водоснабденост на населението на Община Сандански – 99,90 %.

Доставената общо вода за населението е 2 614 хил.м³, в това число за домакинствата 1 996 хил. м³.

Доставена вода общо – 159 л/ж/ден., в това число за питейно-битови нужди – 121 л/ж/ден.

За акумулиране на питейна вода има изградени 38 бр. резервоари в населените места на общината с изключение на селата Лиляново, Ласкарево, Ладарево, Стожа, Дебрене, Калиманци, Враня, Спатово и Петрово.

Поради голямата денивелация на терена на гр.Сандански, водопроводната мрежа е зонирана. Оформени са три зони - висока, средна и ниска зона.

Въпреки зонирването, поради остарялата водопроводна мрежа се получават много аварии, което наложи монтиране на регулатори на налягането – 8 броя.

С изграждане на довеждащия водопровод за питейно-битово водоснабдяване на гр.Сандански се създаде възможност за въвеждане в експлоатация на градската пречиствателна станция за питейни води и се осъществи: подаване на вода с качества, отговарящи на БДС “вода за пиене”, както и удължаване технологичния живот на водоснабдителната мрежа.

ПСПВ - гр.Сандански е въведена в експлоатация през 2010 г. Същата е публична общинска собственост. и е предоставена на „Увекс” ЕООД за стопанисване и експлоатация. Станцията е оразмерена за водно количество $Q = 350 \text{ л/сек} = 1260 \text{ м}^3/\text{час} = 30240 \text{ м}^3/\text{ден}$, което включва и собствените нужди на станцията.

Разположена е на около 9 км североизточно от гр.Сандански и на около 350 м. югозападно от ВЕЦ Лиляново. Представлява едностъпална схема на пречистване на водата – бързи пясъчни филтри, машинна зала, реагентно стопанство и хлораторно.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Изградено е озонаторно- съоръжение от ново поколение, с цел постигане на все по-високите изисквания за качеството на водата за питейно-битови нужди.

Оценка на водоснабдителната система

Снабдяването на населението с вода в настоящия момент е сигурно и стабилно, но зависи пряко от природните и климатични условия и от състоянието на техническата инфраструктура (водоизточници, водопроводна мрежа и съоръжения).

Няма икономически обусловен режим на водата, както и спирания, с изключения на аварията.

Предприятието ВиК - “УВЕКС” град Сандански е основано като ЕООД през месец юни 1992 г. Собственик на дружеството на 100% е община Сандански. Основната дейност на ВиК Сандански като водоснабдително и канализационно дружество съставлява повече от 90% от цялостната му дейност и реализира на 90% от неговите приходи.

Имиджът на ВиК сектора се оценява от обществеността според общинската управа като добър.

ВиК дружеството определя около 40% загуби на питейна вода за последните пет години. Загубите по водопроводната мрежа, се дължат основно на амортизираната водопроводна мрежа, причиняваща аварията.

Средно годишно се отстраняват около 650 аварии.

Проблем за общината са също и силно амортизираните сградни водопроводни отклонения – аварират често, което води до спиране на водоподаването до потребителите.

Експлоатиращото предприятие ежегодно поема задължението съгласно Закона за устройство на територията и Наредба № 4 за условията и реда за присъединяване на потребителите и за ползване на водоснабдителните и канализационните системи за тяхната подмяна.

Подменят се с полипропиленови или полиетиленови тръби.

Съществен процес е развитието на водопроводната мрежа в нововъзникващите квартали на град Сандански. Пример за това е неизграденето на водопроводна мрежа за новопроектирани и новостроящи сгради в землището на с.Поленица – местността “Нишан Таши” и местността “Чинар Куши”. В настоящият момент собствениците сами изграждат водопроводи, но това не решава съществуващата проблема, тъй като те изграждат съоръжения които са капацитет да обслужват само техните конкретни обекти. Трябва да се осигурят средства за изграждането им с необходимият диаметър за предвиденото бъдещо строителство, съгласно наличните идейни разработки за ВиК мрежата на град Сандански.

Целенасочени действия за подобряване на водоснабдителната система

За развитието на водния сектор в община Сандански е вече извършена голяма по обем аналитична и подготвителна работа, при която са използвани модерните национални и европейски подходи за проучване на ресурсите, проблемите и класифицирането им. Взети са под внимание бъдещите тенденции за развитие на общината и е определена последователността на планираните интервенции във водоснабдителната инфраструктура. Но трябва да се вземе предвид, че изготвен идеен / технически проект, ако до три / четири години не се реализира се нуждае от актуализация.

Необходими са значителни инвестиции във вътрешните водопроводни мрежи на населените места /приоритетно за град Сандански/, подмяна на износените и често аварирани водопроводи, както и повсеместна подмяна на етернитовите тръби с нови отговарящи на съвременните стандарти.

Някои от довеждащите водопроводи, които са изчерпали своят експлоатационен ресурс също се нуждаят от основна реконструкция - например подмяна на довеждащия водопровод от хлораторно с.Петрово до шахта №5 /за когото има изготвен работен проект/.

Подмяната на амортизираните сградни отклонения, генериращи значителни загуби на вода е също наложителна.

С реализирането на тези инвестиционни проекти ще се постигне намаляване на загубите по водопроводната мрежа, а увеличението на потреблението на вода в следствие на туристическото развитие в община Сандански, ще бъде компенсирано основно с намаляването на загубите на вода и в по-малка степен от нарастване на подаваните количества вода за потребление.

Съществува потребност от провеждане на кампании за разумно използване на питейната вода и избягване на разхищението ѝ. Тези кампании да бъдат основно насочени към подрастващите в учебните заведения, но да достигат и до по-възрастните.

В населените места без изградени акумулационни съоръжения е наложително такива да бъдат изградени – резервоари в селата Лиляново, Ласкарево, Ладарево, Стожа, Дебрене, Калиманци, Враня, Спатово и Петрово. При провеждането на подготовката за инвестиции във водния сектор на община Сандански, може да се установи, че е необходимо разширяване на съществуващия капацитет от подобни съоръжения и в други населени места.

От особена важност за икономическото развитие и качеството на живот е последните 5 неводоснабдени села, да бъдат водоснабдени. Това ще позволи да се използва съществуващия им туристически потенциал за задържане на хората в тези места и избягване на неблагоприятната тенденция за обезлюдяване на големи територии от общината.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

След успешно приключване на изграждането и въвеждане в експлоатация на I-ви етап от схемата за водоснабдяване на гр.Сандански и околните села, а именно ПСПВ- гр.Сандански, довеждащ водопровод от ПСПВ до резервоари гр.Сандански и селата – с. Ново Делчево, с. Дамяница, с.Вълково, с.Лебница и с.Струма, следва с приоритет да се разглежда осъществяването на II- етап от схемата за водоснабдяване, за което има и изготвен работен проект, а именно – подобряване на водоснабдяването на част от гр.Сандански и селата – с.Лешница, с.Склаве и с. Поленица.

При всички случаи за реализирането на тези проекти, или поне на една част от тях в плановия период 2014 - 2020 г., следва община Сандански и/или ВиК оператора да имат достъп до външно безвъзмездно финансиране от европейските фондове (ОПОС и ПРСР) и национални източници за финансиране.

КАНАЛИЗАЦИЯ

Канализационните системи в населените места на общината имат важно значение за поддържането на благоприятна и здравословна жизнена среда, опазване на водните ресурси от замърсяване и поддържане на екологичното равновесие. По степен на изграденост на канализационната мрежа в населените места и пречиствателни станции за отпадни води има значително изоставане спрямо развитието на водоснабдителните системи.

Канализационната система е съставена от 8 обособени канализационни системи, изградени частично или цялостно в населените места: градовете Сандански и Мелник и селата Поленица, Катунци, Склаве, Петрово, Дамяница, Плоски и с.Вълково. Канализационна система с.Ново Делчево е изградена и въведена в експлоатация.Към момента предстои предаването ѝ от страна на Община Сандански за поддръжка и експлоатация от Увекс ЕООД.

Началото на проектирането и строителството на канализационната мрежа на гр.Сандански датира от 1957 г. За главни колектори се използват естествените корита на реките Санданска и Пиринска Бистрица, както и Склавска, Петровска и Мелнишка реки, в които водите се отвеждат по възможно най-прекия път. Канализацията е проектирана така, че да събира битовите, производствените и атмосферните води, без да ги разделя.

Населено място	Бетонови тръби /м/	РВС тръби/м/	Общо /м/	Колектори/м/	Второстепенни канализационни клонове /м/
Склаве	4668	-	4668	1345	3323
Поленица	4188	603	4791	2035	2756
Петрово	2075	-	2075	-	2075
Катунци	6122	-	6122	1507	4615

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Сандански	47632	5697	53329	10598	42731
Плоски	1760	165	1925	-	1925
Мелник	1800	-	1800	-	1800
Ново Делчево	9505	-	9505	2938	6567
Дамяница	3677	586	4263	1777	2486
Вълково	2364	326	2690	1466	1224
ОБЩО	83791	7377	91168	21666	69502

За отвеждане на отпадните водни количества от населените места са изградени 21,666 км отвеждащи колектори и 69,502 км второстепенни канализационни клонове.

Общата дължина на канализационна мрежа на територията на община Сандански е 91,168 км, а на сградните канализационните отклонения – 54,531 км, изградени съответно през периода на изграждане на каналната мрежа на съответното населено място.

Към днешна дата 98% от канализационната система на гр.Сандански е изградена. Отпадъчните води на гр.Сандански се заустват в река Санданска Бистрица.

В останалите осем населени места степента на покритие с канализация варира от 30 до 100%.

Населено място	Мяста на заустване	Покритие, %
гр. Сандански	р. Санданска Бистрица	98
с. Поленица	р. Санданска Бистрица	98
с. Петрово	р. Петровска	98
с. Катунци	р. Пиринска Бистрица	95
гр. Мелник	р. Мелнишка	50
с. Склаве	р. Склавска	95
с. Дамяница	Отводнителен канал	80
с. Плоски	Дере	30
с. Вълково	р. Струма	100
с. Ново Делчево	р. Склавска	100

Има изготвени работни проекти за изграждане на канализационни системи в селата: Струма, Лебница, Джигурово, Лешница и Левуново.

Главният колектор в град Сандански е почти напълно завършен.

Остава да бъде доизградена отсечка от около 200 метра включваща го в предвидената площадка на градската пречиствателна станция за отпадни води,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

като това ще се изпълни в хода на строителство на самата ПСОВ – Сандански. Главният градски колектор е заустен днес на около 200 метра от устието на река Санданска Бистрица. Такава връзка не е осъществена и от някои предприятия от Промислената зона, включително от бившия стопански двор на АПК.

Канализационните системи в повечето населени места на община Сандански са от смесен тип и поемат отпадните и дъждовните води.

Има забавяне в процеса на довършване и изграждане на канализационните системи в населените места на територията на общината. Само 13 населени места в общината имат канализационни системи изградени в една или друга степен, при 49 водоснабдени населени места от всички 54.

Много от населените места нямат изградени канализации и в практиката се използват септични ями, попивни кладенци или поливни вади. Те обаче замърсяват силно почвата, подземните и повърхностните води и нарушават екологичното равновесие и създават здравни рискове за населението на тези селища.

Там където има икономическа логика може да се предвиди бъдещо изграждане на канализационни системи, но за повечето населени места следва да се предвиди изграждането на съвременни септични ями, от които отпадните води да бъдат събирани с мобилно превозно средство и транспортиране за пречистване до бъдещата ПСОВ – Сандански. Няма как всяко село и всяка къща да има достъп до канализационна система, тъй като две от най-богатите държави в Европа – Германия и Швейцария – имат население с достъп до канализационна система малко над 80 %. Необходимо е преди взимането на решение за изграждане на канализационна система в дадено населено място, да се извършат социално-икономически и финансови анализи, които да дефинират дали е целесъобразно и икономически изгодно да бъде започнато проектиране на такива съоръжения и последващата им реализация.

Оценка на канализационната система

Проблематичните моменти в канализационната мрежа за град Сандански са доста и различни:

- основният проблем, е пълната амортизация на отделни канализационни клонове
(ул. „Рила”, ул. „Стефан Стамболов” и др.)
- използване на отводнителни съоръжения на дерета за канализационни клонове и неудачни технически импровизации за избягване на точкови замърсявания на река Санданска Бистрица, което на практика лишава реката от обезпечаване с постоянен приток на чисти води и замърсява

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

условно чисти води, вкарвайки ги в канализационната система, което пък създава излишен воден товар

- нефункциониращи преминавания на главни клонове през река Сандански

Бистрица към главен канализационен колектор, водещи до замърсяване

- недостатъчни диаметри на главните клонове и клонове – за поемане на битовите отпадни и дъждовни води. Подмяната на тръбите с по-голям диаметър, да се прилага внимателно за да се избягва преоразмеряване на канализационната мрежа и разходването на неоправдано много средства
- влиянието на минералната вода в зони на нейно вливане в канализацията, тъй като е силно агресивна към бетон, което води до повреждане на тръбите.

Има изготвени проекти за основен ремонт на канализация по улици в град Сандански, но предвижданите технически решения, до голяма степен не са съобразени със състоянието на канализационната система като единен „организъм”. Използването им може просто да прехвърли един проблем от едно място на друго. Ето защо следва основополагащ принцип и база за бъдеща работа в градската агломерация – сандански

– следва да бъде съществуващия идеен проект за рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на града Сандански.

Особен проблем представлява и липсата на изградени канализационни системи и пречиствателни съоръжения в планинските туристически центрове в Пирин – Попина лъка и Туричка черква. Поради големите мащаби на хаотичното строителство в миналото, те представляват сложен казус за разрешаване. Неговото разрешаване ще позволи продължаване на процеса на нормалното туристическо развитие и формирането на отговарящо на стандартите курортно образувание.

Делът на непречистените отпадъчни води, зауствани във водните обекти, трябва да бъде постоянно намаляван в бъдеще, за да избегнем плащането на санкции, наказващи ни на принципа замърсителя плаща. Т.е. община Сандански в бъдеще трябва да отговори на това изискване, като една част от тежест трябва да бъде подготвена и реализирана в настоящият планов период 2014 – 2020.

Целенасочени действия за подобряване на канализационната система

Да се използва и развива наличната база от стратегически и планови документи за ВиК сектора на територията на община Сандански, като същите бъдат основополагащи отправни точки при приоритизирането и избора на последователност на интервенциите.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Изграждането на надеждна и отговаряща на съвременните изисквания канализационна инфраструктура е задължително условие за повишаване атрактивността на община Сандански като място за инвестиции, особено в местата с потенциал за развитие на туризма, както и по отношение повишаване качеството на живот за населението в населените места.

Доизграждане на главния канализационен колектор паралелно с изграждането на ПСОВ в град Сандански.

Цялостно решаване на отвеждане на отпадните води от Промислена зона – стопански двор, пътя за гарата и др. и включването им в градски колектор.

Изграждане и доизграждане на канализационните мрежи в населените места на общината, като приоритетно такива бъдат изградени в по-големите села на общината и после се премине към по-малките.

ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ОТПАДНИ ВОДИ

Необходими са дейности по осигуряване пречистването на отпадните води в общинския център и в по-големите села, както и в туристическите центрове, където се наблюдава концентрация на потребление на вода и съответно на концентрация на отпадни води.

Заустваните в р. Санданска Бистрица отпадъчни води не отговарят на нормите за заустване във водоприемник III-та категория по показателите БПК₅ – около 7 пъти над ПДС; неразтворени вещества – около 2 пъти, ХПК /бихроматна/ - около 3 пъти, Създават се условия за замърсяване на водите на река Струма. От първостепенно значение за общината е изграждане на градска ПСОВ.

През годините за ПСОВ за град Сандански са изготвяни различни проекти, които са дефинирали местоположението на площадката на пречиствателната станция, като единствена възможна алтернатива.

Площадката за изграждане на ПСОВ на гр. Сандански се намира на 3 км. югозападно от града в района на заустването на река Санданска Бистрица в р. Струма. Теренът е определен за изграждане на ПСОВ със съответни решения от 1980 г., 1988 и 2012 г.

Първият проект е изготвен още през 70-те години, вторият проект на “Водоканалпроект” – София, е от 1989 г. Проектът е актуализиран през 1998 г. в част механично пречистване и третиране на утайките, от “Водоканалинженеринг” ЕООД, София.

Всички тези проекти разглеждаха остарели в една или друга степен бяха базирани на морално остарели технически решения от времето на Съветския съюз.

Ето защо в периода 2011 – 2015 бе разработен напълно нов идеен проект за ПСОВ- Сандански, базиран на най-съвременните достижения на науката и практиката за пречистване на отпадните води. Същият бе съгласуван от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Министерство на околната среда и водите (през август 2015) и одобрен като подходящ за финансиране на строителство в новия планов период 2014 -2020 г.

Инвестиционният проект за Пречиствателна станция за отпадни води /ПСОВ - град Сандански/ ще обезпечава цялостното пречистване на отпадните води от града и промишлените предприятия (след първично пречиствана на отпадните води за някои от предприятията от техните вътрешнофирмени пречиствателни станции) до изискванията на приемника – река Струма. До момента отпадните води от бита и промишлеността се заустват директно в река Санданска Бистрица, която се влива в река Струма. Създават се условия за замърсяване на устието на река Санданска Бистрица, оттам на река Струма и пренос на транс-гранично замърсяване.

Капацитета на проектираното съоръжение отчита демографските тенденции на населението, тенденцията за развитие на туризма, легловата база и продължителността на туристическите посещения, както и развитието на индустрията и селското стопанство.

Необходими са бързи и целенасочени действия, и ползотворно сътрудничество между централна и местна власт, за да се преодолее изоставането ни в развитието на екологичната инфраструктура за пречиствателна отпадни води и да се ограничи риска за плащане на санкции поради неизпълнение на предприсъединителни ангажименти и замърсяване на околната среда.

ХИДРОМЕЛИОРАЦИИ

До 1990 г. напояваните площи с помощта на хидромелиорационни съоръжения са били значително повече. По-голямата част от главните напоителни канали „Струма-ляв” и „Струма-десен” и прилежащите към тях второстепенни канали са разрушени, повредени или не се експлоатират.

Земеделието и животновъдството в региона на Сандански са били много години основен поминък за местното население. Много от малките хидромелиорационни съоръжения, в землищата в близост до реките, са изградени на стопански от земеделските стопани, преди настъпването на колективизацията.

Освен множеството негативни ефекти за хората от насилственото отнемане на поземлената собственост, окрупняването на поземления фонд, позволява формирането на нов модел за неговото управление, и масово изграждане на система от хидромелиорационни съоръжения.

В края на 80-те години на миналия век, тя е изключително актуална за това време – и включва големи и средни язовири със смесено водостопанско предназначение, малки язовири и водоеми за поливни цели, главни напоителни канали започващи от реки и водоакмулиращите съоръжения, второстепенни напоителни канали с разпределителни шлюзове, напоителни тръбопроводи и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

съоръжения, съоръжения за преминаване под полски и други пътища, помпени станции за прехвърляне на водни количества между напоителни зони и землища и много други. Големите съоръжения са изградени от държавни дружества като Напоителни системи към Министерство на земеделието, Язовири и каскади към Министерство на икономиката и енергетиката, ВиК дружества към Министерство на регионалното развитие, а средните и по-малките от съответното АПК (преди това ТКЗС).

Някои от съоръженията освен за напояване, питейни нужди и енергетика са изпълнявали и други важни функции. Поетапно през 50-те, 60-те и 70-те години на миналия век с изграждане на хидромелиорационни съоръжения са обезводнявани блатата и мочурищата по поречието на река Струма - с основна здравна цел – за борба с маларията, пренасяна от маларийния комар. След това те са придобили и селскостопанска – за обособяване на нови земеделски площи за селското стопанство.

Днес картината е нерадостна. Основни части от хидромелиорационните системи са разрушени, разграбени и нефункциониращи. Във функциониращата част от системата повече от 25 години не са правени никакви съществени инвестиции, както и почти не са отделяни средства за текуща поддръжка.

Отговорността за стопанисването на хидромелиорационната система и съоръжения е поделено между много собственици – „Напоителни системи” ЕАД, общините и сдружения за напояване, а някои съоръжения са безстопанствени.

Всички те не разполагат с достатъчно средства и са недофинансирани от държавата. Преобладаващата част от изградените помпени станции в общината са разграбени и разрушени. Тяхното възстановяване е вече икономически необосновано поради получаваща се много висока себестойност на водата за напояване (поради необходимост от откупуване на актива – съоръженията) и поради високата цена на електрическата енергия за функциониране на помпите.

Много от тръбните съоръжения и други метални елементи са разбити и откраднати за да бъдат предадени за скрап през годините.

В настоящият планов период един от основните приоритети на Европейско ниво е борбата с климатичните промени и засушаването.

Същевременно почти никъде не са предвидени европейски и национални средства за възстановяване на хидромелиорациите в страната ни. Едва през последните една – две години, най вече в следствие на възстановяване на земеделието и разширяване на обработваемите площи (и повдигането на проблемите с поливането от земеделските собственици) започна да се говори малко повече за проблематиката на хидромелиорациите.

Запазването на статуквото на наличие на пустеещите площи е в разрез с икономическите интереси на земеделските стопани, агробизнес, местните власти и държава.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

На много места е трябва да се възстанови гравитачното напояване и системите за неговото обезпечаване. В община Сандански това е възможно чрез възстановяване на част от напоителните канали от съществуващите водоеми и реки, упражняване на контрол на тяхното стопанисване или стопанисване от страна на структура в общинската администрация, както и на правилното използване на водата от тях за напояване.

Особено важно е да се разработи стратегия за използване на наличните водоеми, базирана на съвременен професионален и научен подход, тъй като те са един от основните активи на община Сандански – 83 водоема (наследени като актив от бившето АПК). Местата подбрани за разполагане на акумулиращи съоръжения за поливна вода (микроязовири и водоеми) не са избрани случайно, а са подбрани при детайлни проучвания.

Дори (неизползвани и повредени такива) да бъдат изключени от списъка на действащите съоръжения, за които общината следва да отделя средства за ремонт, поддръжка и стопанисване, те би могло да се разгледа възможността да попаднат в специален забранителен списък за продажба, за да се запазят като актив и възможност за възстановяване при бъдеща потребност от поливна вода от страна на земеделския отрасъл.

По мащабни проекти използвани съвместно, включително и за нуждите на хидромелиорациите в настоящият планов период (на практика на отделяните към момента средства от държавата) не следва да се очаква да се реализират.

Все пак удачно е да се търси възможност да се повдига въпроса с завършването на язовир Бели брег 2 (замразен обект в напреднала фаза на строителство), проучвателни дейности (финансово-икономически анализи, екологични анализи) за приложимостта от изграждане на компенсационен язовир „Бождово”, който прехвърля водни количества за обезпечаване на вода за поречието на река Санданска Бистрица, големият междуобщински проект за язовир „Никудин” (от интерес основно за общините Струмани и Петрич, в по-малка степен за община Сандански) и други.

Следва да се търсят и всички други възможности за използване на по-малките водоеми и осигуряване работата на хидромелиорационните съоръжения, включително и използването на публично-частните партньорства (макар, че съществуващата практика в страната и региона не е особено положителна).

Без промяна на тенденцията на липсващо финансиране и средства, не може да се очаква промяна и подобряване на състоянието на хидромелиорационните съоръжения. Ето защо и община Сандански следва да започне да отделя целеви средства хидромелиорациите и техните съоръжения. Може да се започне през първите две – три години с относително малки по

размер средства, които после постепенно да бъдат увеличавани (при налични бюджетни възможности).

Защото без финансово обезпечаване възстановяването и изграждането е невъзможно, а потребностите от поливна вода в бъдеще ще започнат трайно да се увеличават.

5.2. Електроенергийна инфраструктура

Електроснабдяване

Електропреносната мрежа в общината обхваща всички населени места в региона. Основната транзитна електропреносна мрежа се експлоатира от държавната компания „Електроенергиен системен оператор” ЕАД.

Междуселищното електроснабдяване е с напрежение 20 кВ. от подстанция 110/20 кВ. в град Сандански. Тази мрежа средно напрежение е сравнително добре развита.

Има участъци захранващи гранични застави, хижи или по-малки села със стара изолация, стоманени проводници и дървени стълбове, които поетапно се ремонтират и подменят.

Към момента няма проблеми с изградената мрежа ниско напрежение на територията на община Сандански, обслужвана от „ЧЕЗ Разпределение” АД.

Обслужването и снабдяването с електроенергия за крайни потребители на енергийната мрежа се извършва от „ЧЕЗ Електро България” АД. То осъществява включването на нови потребители, отчита потреблението на електроенергията и събира таксите за консумация.

В програмата за развитие на дружеството за община Сандански са предвидени изграждане на нови трансформаторни постове, разширяване и реконструкция на стари, където е необходимо, подмяна на морално остарели кабели и линии, изнасяне на уредите за отчитане на обществено достъпни места други.

Електропроизводство

Електропроизводството е традиционен за община Сандански отрасъл, с дългогодишни традиции.

В община Сандански са изградени 5 големи водноелектрически централи, формирани от две водноелектрически каскади – Каскада Санданска Бистрица и Каскада Пиринска Бистрица.

Мащабното строителството на двете каскади е извършено през 60-те и 70-те години на миналия век и включва десетки километри деривации в Пирин,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

акумулиращи съоръжения /изравнители, тръбни пътища, както и самите водено електрически централи.

И петте водоелектрически централи са приватизирани от националната електрическа компания и централите от двете каскади са собственост на компанията Енерго-Про, която е и електроразпределително дружество в Североизточна България.

Освен това на територията на община Сандански има изградени и още 12 по-малки водоелектрически централи, което определя община Сандански като общинската територия с най-много водоелектрическите централи в област Благоевград. Производството им се характеризира с висока рентабилност и относително позитивен екологичен ефект (при осигуряване на гарантиран воден оток и изграждане на функциониращи рибни преходи за преминаване на ихтиофауната).

Може да се каже, че ресурса за изграждане на ВЕЦ в общината е почти изчерпан (въпреки съществуващи инвестиционни интереси за ново строителство на нови мини ВЕЦ).

Днес ВЕЦ на територията на общината използват максимално почти всички водни обеми и произвеждат далеч повече електроенергия отколкото в миналото.

Това максимално използване на водните обеми, в бъдеще при възстановяване на земеделските дейности и най-вече на поливното земеделие, както и на увеличаването на консумацията на питейна вода в населените места поради развитието на туризма може да доведе до сблъсък на интересите при експлоатиране на водните ресурси. Трябва да се знае, че при всички случаи водоснабдяването има приоритет, а и за хидромелиорациите също трябва да се осигуряват необходимите количества вода при осигуряване на разумното и изразходване за нуждите на селско стопанство.

Необходимо е да се гарантира при всички случаи и минималния отток по реките, за да не се нарушава екологичното равновесие, с цел за да се избегнат наблюдаваните неблагоприятни явления в последните години като почти пълното пресъхване на река, водещо до пълното унищожаване на речната флора и фауна.

В бъдеще все по-стриктно следва да се обследва влиянието на бъдещи мощности върху водните баланси в зоната на изграждане им – за да не се допуска ясно изразен негативен ефект върху околната среда. Поради големият брой изградени мощности, задължително да се изследва съвкупността от изградени енергийни мощности в съответната територия за определяне на техния краен кумулативен ефект.

Като цяло електропроизводството от води в общината функционира и се развива успешно и позволява доброто усвояване на богатите водни ресурси в Пирин планина.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Съществуващи мощности за електропроизводство в община Сандански

Водноелектрически централи – ВЕЦ - 110 кВ.

	Наименование обект	Инсталир. мощност /МВт/	Год. производство на електроенергия /ХИЛ.КВТЧ./	Клиент / Фирма
1	Попина лъка	24.5	32244	Енерго Про
2	Лиляново	23.5	20211	Енерго Про
3	Сандански	18.0	11378	Енерго Про
4	Пирин	25.0	26539	Енерго Про
5	Спанчево	32.0	33441	Енерго Про

Водноелектрически централи – ВЕЦ - 20 кВ.

№	Наименование Обект	Адрес	Клиент/Фирма
1	ВЕЦ Яново	Яново	Хидроенерджи ООД
2	ВЕЦ Катунци 1	Катунци	Хидроенергострой ООД
3	ВЕЦ Петрово Генератор 3	Петрово	Ариел ТХ ЕООД
4	ВЕЦ Петрово Генератор 2	Петрово	Ариел ТХ ЕООД
5	ВЕЦ Петрово Генератор 1	Петрово	Ариел ТХ ЕООД
6	ВЕЦ Арнаут дере	Сандански	Еко Енерджи АД
7	ВЕЦ Ярчова скала	Сандански	Елпром ЕС ООД
8	ВЕЦ Ощава	Сандански	РОУД Енерджи ООД
9	ВЕЦ Дамяница	Дамяница	Мело 98 ООД
10	ВЕЦ Катунци 2	Катунци	Енерго Про България ЕАД
11	ВЕЦ Кашина	Кашина	Елпро-ЕС ООД
12	ВЕЦ Лъки	Пирин	Лъки Енергия АД

Фотоволтаични централи

№	Обект	Адрес	Клиент/Фирма
1	ФЕЦ Кантилена	Склаве	Кантилена ЕООД

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

2	ФЕЦ Зорница	Зорница	Вентчър Екуити България ЕООД
3	ФЕЦ Ново Делчево	Ново Делчево	Георги Ковачев
4	ФЕЦ Пе Еко1	Джигурово	ПЕ ЕКо Енерджи ЕООД
5	ФЕЦ Пе Еко2	Джигурово	ИВ ЕКо Енерджи ЕООД
6	ФЕЦ Пе Еко3	Джигурово	РАИ ЕКо Енерджи ЕООД
7	ФЕЦ Пе Еко 4	Джигурово	ГА/1 ЕКо Енерджи ЕООД
8	ФЕЦ Пе Еко 5	Джигурово	ВЕЛ ЕКо Енерджи ЕООД
9	ФЕЦ Пе Еко 6	Джигурово	ПЕ ЕКо Енерджи ЕООД
10	ФЕЦ Ранковец	Поленица	Сандански Солар Систем ЕООД
11	ФЕЦ Ми Солар	Ладарево	Ми Солар ЕООД
12	ФЕЦ Фи Енерджи	Ладарево	Фи Енерджи ЕООД
13	ФЕЦ Алекс	Сандански	Диал Солар ООД
14	ФЕЦ Балеви	Петрово	Балеви Солар ЕООД

15	ФЕЦ Па Солар	Джигурово	Па Солар ЕООД
16	Фец Дига	Склаве	Дига Консулт ЕООД
17	ФЕЦ Стомар	Ново Делчево	Стомар ООД
18	ФЕЦ Чурлянов	Склаве	ЕТ Георги Чуролянов Боби
19	ФЕЦ Запрянов	Лешница	Запрянов ЕМ Джи ЕООД
20	ФЕЦ Пиви Енерджи	Петрово	ПИ ВИ Енерджи ЕООД
21	ФЕЦ Чурлянов2	Дамяница	ЕТ Георги Чуролянов Боби

Вторият стълб в електропроизводството на територията на общината е производството на електрическа енергия от слънцето.

Изградени са 21 ВЕИ соларни парка с различна големина. Периода на бум на тяхното изграждане премина, така че очакванията са за ограничаване на броя на соларните фотоволтаични паркове и на инсталираните мощности в тях.

Ако в бъдеще се продължи с изграждането на нови такива мощности, следва да се съблюдава опазването на съществуващия поземлен фонд от земеделски земи (висока категория), мери, пасища и гори.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Територията на община Сандански не разполага със значим потенциал за изграждане на ВЕИ вятърни централи. Но все пак, ако се изградят такива мощности за добив на електроенергия от вятъра, следва да има гаранции за опазване на орнитологично важните места и пътищата на птиците (т.е. изграждане на вятърни централи да се извършва извън тях).

Електро мрежа

Данните за електроразпределителната мрежа са предоставени от "ЧЕЗ Разпределение България" АД, което извършва на дейностите по "разпределение на ел. енергия" за територията на Западна България.

Като разпределително дружество то осъществява експлоатацията и ремонта на електроразпределителната мрежа на територията на област Благоевград.

Поради това, че Дружеството използва схеми на електрическите съоръжения, включени в диспечерски софтуер, то не е предоставянето информация на мрежата в цифров или хартиен носител, която да може да бъде отложена върху кадастралната основа на КК.

Получените данни за съществуващи електропроводни и съоръжения на територията на Община Сандански, са както следва:

Данни за ел. мрежата на община Сандански

Електропроводи 1кV		Електропроводи 20кV		Графопостове		ВЕИ	
Въздушни /км./	Кабелни /км./	Въздушни /км./	Кабелни /КМ./	Брой	Обща мощност /MVA/	Брой	Обща мощност /MVA/
273	423	461	58	360	103 3	33	16 1

Разпределителната мрежа на "ЧЕЗ Разпределение България" АД е в добро техническо състояние и би могла да поеме допълнително натоварване при бъдещо разрастване на населението в територията на община Сандански.

5.3. Газоснабдяване

Община Сандански попада в газоразпределителната мрежа на Регион "Запад", с център град Благоевград.

През територията на община Сандански преминава транзитния газопровод за Гърция, който е собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД. Именно от отклонение на този газопровод е изпълнено захранването на газопреносната система и мрежа на град Сандански.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Газовият оператор „Арес газ” АД е дружеството, което изгражда и управлява газоразпределителната мрежа на територията на регион „Запад” в България, с център град Благоевград. Тази инициатива се осъществява със съдействието на общините, управляващи всяка отделна административно обособена територия, в това число и с община Сандански.

Програмата за газификация на „Арес газ” АД за град Сандански, предвижда изграждането на нова газоразпределителна мрежа и сградни отклонения, в годините до 2020 г.

„Арес газ” АД притежава два лиценза – за разпределение на природен газ и за снабдяване с природен газ от краен снабдител на територия „Запад” до 2041 година.

Икономическата ефективност от използването на природен газ и замяна на по-скъпите енергоносители, икономията при потребление на горива вследствие повишаване КПД на системите използващи природен газ, техническа безопасност на газифицираните уредби и подобряване екологичната обстановка след преустройство на котлите от нафта, мазут и твърдо гориво на газ.

Използването на природен газ е една изключителна алтернатива, от която вече се възползваха редица от обществените учреждения в град Сандански (училища, детски градини и други).

Благодарение на това, че природният газ е един от най-чистите енергоизточници, може да се постигне висок екологичен ефект, което е особено важно за град Сандански, като климатолечебен курорт.

Мощен икономически ефект имат неговите възможности и предимства - ниските разходи при използването му енергоизточник както в бита, така и в промишлеността. При възстановяването на съществуващи и изграждането на бъдещи нови индустриални и промишлени зони в община Сандански задължително трябва да се предвиди и осигуряване на газоснабдяване за производствени нужди на инвеститорите.

Изграждането на газоразпределителна мрежа за град Сандански и промишлените зони (настоящи и бъдещи) на територията на общината е една от първостепенните задачи в настоящият планов период 2014 – 2020.

Териториално газоразпределителната мрежа на гр. Сандански е проведена върху 70.51% от градската улична мрежа и захранва 2329 имота в СТ (селищната територия).

Газоразпределителната мрежа захранва и обекти извън селищната територия, предимно производствени сгради – общо 142 обекта.

Мрежата в СТ е проведена основно по обслужващите улици, където е едностранна, а по главната входна артерия – двустранна, поради разделителната зелена площ между двете платна за движение.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

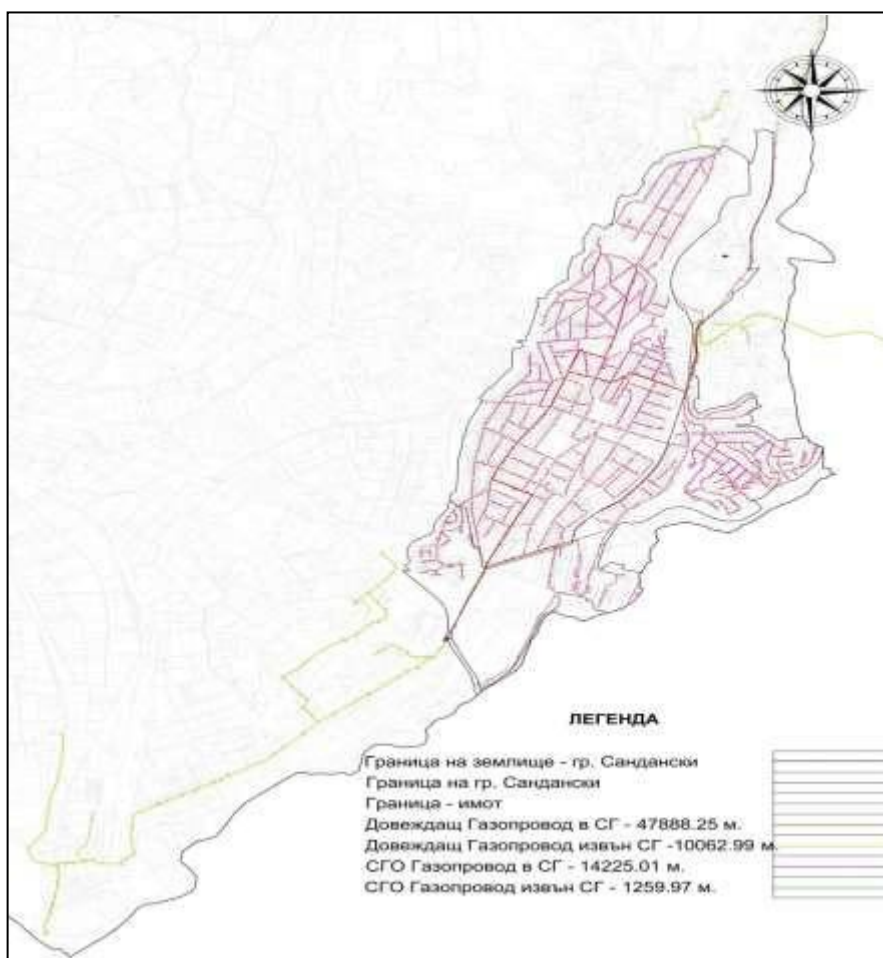

Долната таблица представя параметрите на проводите:

Газоразпределителна мрежа, гр. Сандански

№	Вид газопровод	Дължина м	%
1	Газоразпределителна мрежа в СГ	47888.247	65.211
2	Газоразпределителна мрежа извън СГ	10062.992	13.703
3	Сградни отклонения в СГ	14225.014	19.371
4	Сградни отклонения извън СГ	1259.9748	1.716
ОБЩО ГАЗОПРЕНОСНА МРЕЖА		73436.23	100.00

Фиг. 42. Карта на газоразпределителната мрежа, гр. Сандански

Изводът за състоянието на газоразпределителната мрежа е, че тя задоволява настоящите потребности и има възможност за развитие с оглед покриването на цялата територия на града.

5.4. Транспортна инфраструктура и комуникации

ГЕОСТРАТЕГИЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ И ТРАНСПОРТНИ КОРИДОРИ

Граничното разположение на община Сандански в близост до две държави – Република Гърция (с която има обща граница) и Република Македония, без обща граница, но разположена в непосредствена близост предопределят динамиката на транспортните връзки и транспортните потоци.

В съседните общини има три гранично контролно-пропускателни пункта (пътен и жп. ГКПП „Кулата – Промахон“ с Република Гърция, пътен ГКПП „Илинден - Екзохи“ с Република Гърция и пътен ГКПП „Златарево – Ново село“ – с Република Македония. Един ГКПП на пътя Струмани – Берово с Република Македония – ГКПП „Клепало – Берово“ е все още във фаза на проект от българска страна, докато от македонска е завършен от много години.

Разположението на община Сандански, на равни отстояния от административния и икономически център на България – София (160 км.) и от втория икономически и транспортен център на Гърция – Солун (160 км.), както и до редица егейски пристанища осигурява постоянно интензифициране на транспортния трафик.

През територията на общината преминава един от петте общо европейски транспортни коридори преминаващи през страната ни (общо 10 за цяла Европа) – Общоевропейски транспортен коридор №4 (Дрезден/Нюрнберг – Прага – Виена/Братислава – Гьор – Будапеща – Арад – Констанца/Крайова – София – Солун/Пловдив – Истанбул).

В участъка София – Кулата – Солун преминаващ през община Сандански се провеждат транзитните потоци от Северна, Централна и част от Източна Европа към Гърция, България и Румъния, както и локалните транзитни потоци.

С членството ни в ЕС, се увеличи допълнително и размера на транзитния трафик - поради съкращаването на времето за изминаване на разстоянията, поради отпадането на престоя по границите за митнически и други проверки от една страна и поради постоянно подобряване на транспортната инфраструктура (изградени и изграждащи се магистрални връзки) от друга страна.

Това нарастване на транзитния трафик е пряко обвързано и с оптимизацията на транспортната инфраструктура. Облекчаването на трафика е възможно с увеличаване на транспортната пропускливост - изграждането на магистрални пътища, които да осигурят бърз и сигурен достъп до основните

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

населени места, както и да осъществят връзка на републиканската и общинска пътна мрежа с международните транспортни коридори. Довършването на автомагистрала "Струма" в участъка на цялото трасе София – Кулата в настоящият планов период ще осигури надеждно и бързо преминаване на трафика по направление Централна Европа – Гърция и връзката с пристанищата на Средиземно море.

От друга страна, в дългосрочен план е необходимо да се търсят възможности за изграждане на центрове за интермодален / комбиниран транспорт, които да облекчат бъдещото натоварване на пътната ни инфраструктура. Интермодалните и комбинираните превози между жп. транспорт и автотранспорт са и екологична алтернатива на съвременния транспорт.

Според приоритетите на ЕС за "Хоризонт 2050" до 2025 година 50% от всички товари, превозвани на разстояние до 300 км, трябва да преминат от пътя върху релсите, а тези над 300 км вече ще трябва да са поети изцяло от железопътния транспорт.

Тези ограничения върху шосейния товарен трафик, означават че е необходимо качването на товарите, превозвани в контейнери или в ремаркета, на релси и жп.композиции. На влак те ще трябва да изминават основното разстояние в Европа, а камионите влекачи ще имат роля в началото и в края на превозите, до и от терминалите за претоварване. Т.е. камионите ще са активни в радиуси до 150 - 300 км. Освен намаляване на вредните емисии и разтоварване на пътищата има и плюсове за превозвачите. Те ще спестят разходи и ще намалят броя на използваните камиони, а оттам и от зависимостта си от шофьорите. Работата, която досега се е вършила с определен брой камиони, вече ще става с много по-малко. Това ще бъде и реалното решение на проблема с километричните опашки от камиони по границите.

Подобни приоритети са залегнали и в транспортната стратегия на страната ни, която започна бавното, но поетапно стабилизирането на БДЖ – Товарни превози, и освен това либерализира пазара на товарни превози. Този процес на модернизиране на транспортните възможности на страната ни в жп. инфраструктурата, ще продължи и в бъдещите периоди. За някои от тези дейности могат да бъдат привлечени и нови оператори – частни национални и международни или публични международни такива. Наличните три функциониращи жп. гари със свободен капацитет в региона за реализиране на интермодален и комбиниран транспорт са жп. гарата в село Кулата и жп. гара в село Дамяница и жп. гара Сандански.

Особено удачно решение би могла да бъде жп. гара Дамяница, тъй като е в близост до АМ „Струма“, до два ГКПП пункта и на кръстопът на пътищата водещи до три ГКПП. Освен това някои от новите проектни разработки при изграждането на новата жп. линия за скорости до 160 км./ч предвиждат

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

изместването на основното трасе извън пределите на съществуващата жп. гара, а тя разполага с жп.коловози с дължина 600 –700 метра – особено подходящи, включително и за големи блок влакове.

Развитието на концепцията за интер модалния транспорт е в пряка връзка с реализираните в България в момента два проекта за такива комплекси (Русе – работещ, Пловдив – пред завършване) и в планираните за изграждане (Варна, Видин и Свиленград). Техният евентуален успех, може да бъде надграден по-късно и в следващи на други места в страната, макар и в други мащаби.

ПЪТНА МРЕЖА

Релефното многообразие на община Сандански предопределя и различията в развитието на общинската пътна мрежа в отделните и части – Сандански район, Мелнишки район, Катунски район. Между тези райони съществуват съществени различия в гъстота, изградеността и текущото им състояние.

Общата дължина на пътната мрежа на територията на община Сандански е 282,20 км.

Републиканска пътна мрежа

Автомагистрални пътища

В средата на 2015 г. бе открит, първия изграден автомагистрален участък от АМ „Струма” - Лот 4 с дължина 14 км., 6 км. от които са на територията на община Сандански.

Този автомагистрален участък бе изграден на трасето на първокласен републикански път I-1 / E-79. Продължението на АМ „Струма” от участъка на Лот 3.3. на територията на община Сандански, няма да бъде вече по трасето на първокласния път, т.е. следващото увеличение на автомагистралната пътна мрежа няма да бъде за сметка на първокласната републиканска такава.

Първокласни пътища от републиканската пътна мрежа в община Сандански

Втората основна обслужваща артерия за община Сандански (след АМ „Струма” изпълнява първокласен път I-1 (Видин-София-Кулата), който същевременно има означение за международен европейски път E-79.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Участъкът от него, който попада в границите на община Сандански към момента е с дължина 11,8 км (от км.413,5 граница с община Струмяни до км. 425,3 до включване с временна пътна връзка с АМ„Струма“).

Извършената качествена рехабилитация на участъка Дупница – Кулата по програма ФАР – транзитни пътища в периода 2002 – 2003, позволи, въпреки изключителната натовареност с пътен трафик, състоянието на пътя може да продължи да бъде много добро и отговарящо на европейските стандарти, с ограничен брой от навременни интервенции за отстраняване на възникнали повреди.

Общо дължина на републиканските първокласни пътища: 11.8 км.

На територията на община Сандански няма републикански пътища от втори клас.

Третокласни пътища от републиканската пътна мрежа в община Сандански

Републикански пътища трети клас са :

Третокласен път 109 от Е-79 (София-Кулата) за град Мелник с дължина 12.8 км.

Пътят е в задоволително състояние. За него по ОП „Региони в растеж 2014 – 2020 г.” е предвидена пълна рехабилитация. В процеса на нейното изпълнение следва да се подобри пътната безопасност при преминаванията на пътя през населените места – Спатово, Хотово, Лозеница, Мелник, както и на кръстовището с общински път ВLG1180 Ново Делчево – Левуново.

Третокласен път 108 от Е-79 (София – Кулата) за Петрич до границата с община Петрич. Участъка на територия на община Сандански е с дължина около 2,1 км. Неговото състояние е много добро, като преди месеци приключи неговата реконструкция в участъците около мост над река Струма.

Третокласен път 198 (Гоце Делчев-Катунци-Петрич-Златарево), на територията на община Сандански е участъка от км. 19.2 (граница с община Гоце Делчев) до км.51.1 (граница с община Петрич) с обща дължина 31.9 км. Като цяло общото състояние на пътя също е много добро, в следствие на извършвана рехабилитация през последните 5 години, последната от която между село Враня и село Долно Спанчово бе приключена през 2016 г. Единствено като задоволителен може да бъде определен участъка в рамките на строителните граници на село Катунци, особено в неговия център,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

поради наличието на компрометирани паважни настилки и компрометирани изкуствени неравности.

След 2000 г. два четвъртокласни пътя бяха прекласираните в третокласни:

Третокласен път 1082 (Ш-108-Рибник-Лебница-Струма-Вълково-Микрево-Кресна). На територията на община Сандански е участъка му от км.1.5 (граница с община Петрич) до км.14.5 (граница с община Струмляни) с обща дължина 13 км.

Участъкът на този републиканския път от границата с община Петрич през село Лебница и село Струма до кръстовище с общински път ВLG1243 бе рехабилитиран. Но участъка след това до село Вълково и оттам до граница с община Струмляни (посока село Микрево) е в незадоволително състояние, въпреки провежданите ежегодни частични изкърпване на дупки. Следва да бъдат предприети действия по подобряване на неговото техническо състояние, чрез реализацията на неговата цялостна реконструкция или поне среден ремонт, включително в участъка в строителните граници на село Вълково с дължина 350 метра.

Третокласен път 1906 (Катунци-Петрово-Голешево-Парил-път за ГКПП „Илинден” граница Гърция) в участъка му Катунци – границата с община Хаджидимово) с дължина 27 км.

Път с асфалтова настилка има до село Голешево. Пътят е в добро състояние до село Петрово. Пътят в участъка село Петрово – село Голешево е в задоволително състояние, с изключение на отделни участъци, но е сравнително тесен.

След село Голешево (7,5 км. до границата с община Хаджидимово) пътят е с преобладаващо земна настилка с изключения на няколко участъка с трошено каменна настилка. Същият може да се характеризира като много лош и е подходящ само за автомобили с висока проходимост.

Обща дължина на републикански пътища трети клас: 85,7 км., от които 78,2 са с асфалтова настилка, а 7,5 са без настилка.

Обща дължина на републиканските пътища в община Сандански: 103,5 км.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Таблица:

Автомагистрални пътища от републиканската пътна мрежа в община Сандански

№	Номер	Път	Дължина Км	Състояние	Проблеми, проблемни участъци
1.	A3	Лот 4 в участък от временна връзка с I-1 / E-79 при село Дамяница до граница с община Петрич преди ПВ Генерал Тодоров / Ново Кономлади на АМ „Струма”	6 км.	Отлично	няма
			6 км.		

Таблица:

Първокласни пътища от републиканската пътна мрежа в община Сандански

№	Номер	Път	Дължина Км	Състояние	Проблеми, проблемни участъци
1.	I-1 ----- E-79	Участък от E-79 (София-Кулата) От граница с община Струмляни до Временна пътна връзка с АМ „Струма”	11.,8 км	Отлично	отклонение за село Лешница
			11,8 км.		

Таблица:

Третокласни пътища от републиканската пътна мрежа в община Сандански

№	Номер	Път	Дължина Км,	Състояние	Проблеми, проблемни участъци
1.	III-109	От E-79 (София-Кулата) за град Мелник	12.,8 км	Добро / Задоволително	Предстои цялостна рехабилитация на този път по ОПРР 2014 -2020
2.	III-108	От E-79 (София-Кулата) за град Петрич до границата с община Петрич	2,1 км.	Много Добро	Няма

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

3.	III-198	От граница община Петрич – през с. Катунци – до граница община Гоце Делчев	31,9 км.	Много Добро * С изключение на участъка в рамките на централната част на село Катунци	централната част на село Катунци – наличие на компрометиран паважи и изкуствени неравности
4.	III-1082	От граница община Петрич – с. Лебница-с. Струма – с. Вълково – до граница община Струмани	11,9 км.	Много Добро За участък 8,9 км. Задоволително за участъка 3 км.	Участък в задоволително състояние през село Вълково се нуждае от среден ремонт / цялостна реконструкция
5.	III-1906	Катунци – Петрово – Голешево до граница с община Хаджидимово	27 км.	7 км. добро състояние 13 км. задоволително 7,5 км. без настилка	Необходим е частичен / среден ремонт за отделни участъци Проблемен участък от село Голешево до границата с община Хаджидимово през Парилската седловина 7,5 км. без настилка.
		Общо:	85,7 км.		

Състояние на републиканските пътища	Километри
Отлично	17,8 км.
Много Добро	31,9 км.
Добро	19,8 км.
Задоволително /средно/	16,0 км.
Лошо	няма
Без настилка	7,5 км.

Процента на републиканските пътища от всички пътищата в община Сандански е 36,7 %. Той е значително по-нисък от средния за страната 51,5 % и малко по-нисък от процента на област Благоевград 37,4 %.

През последните 10 години една основна част от републиканската пътна мрежа бе рехабилитирана и реконструирана, което до някаква степен компенсира по-малката обезпеченост в републиканска пътна мрежа на територията на община Сандански. Предстои до 2020 г. да се рехабилитира и третокласен път III-109 до град Мелник, както и да се изградят нови автомагистрални пътища – част от Лот 3.3. на АМ „Струма” на територията на община Сандански с дължина 15,5 км.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

По този начин в рамките на два планови периода може да се декларира постигането на качествен прелом в състоянието на републиканската пътна мрежа на територията на община Сандански.

Ако в периода до 2020 или няколко години след това се успее да се достигне до реализацията на участъка през „Парилската седловина” на третокласен път III-1906, то цялостната картина на гръбнака на пътната мрежа – републиканската такава би придобила почти завършен вид.

Като предимство може да се определи, че всички междуобщински транспортни пътни връзки са част от републиканската пътна мрежа, което обуславя техният по висок приоритет.

ПЪТНА МРЕЖА - ОБЩИНСКИ ПЪТИЩА

Общата дължина на общинската пътна мрежа към момента е 178,7 километра. От тях 119,9 км. са с изпълнени трайни настилки, които са по вид както следва:

- Асфалт 112,3 км.
- Бетон 6,6 км.
- Трошен камък 1,0 км.

Останалите 58,8 км. общински пътища са без трайна настилка на земна основа. Състоянието на общинските пътища на територията на община Сандански през последните десет години се подобрява, но хроничния недостиг на средства за нормална поддръжка, ремонтни дейности, цялостна реконструкция и изграждане на тази пътна инфраструктура продължава да възпрепятства постигането на прелом в нейното състояние – така че тя да отговори на съвременните изисквания за комфорт и безопасност.

Отлаганите във времето основни ремонти и влагането почти постоянно на средства по изкърпване, често в дългосрочен план на практика излиза значително по-скъпо.

Днес обективното състояние на общинските пътища е такова, че една част от тях се нуждаят от основна реконструкция и изцяло ново асфалтово покритие, отводнителни системи и системи за безопасност (еластични огради, подпорни стени, маркировка и пътни знаци, други). Но поради големия интензитет на използването им и липса на средства за цялостна реконструкция и рехабилитация, в средносрочен план ще продължат активните мероприятия по ежегодно изкърпване.

Върху техническото състояние на пътищата като цяло, най-силно влияние от природните фактори оказва водата. От особено важно значение за опазване на изградената пътна инфраструктура е възстановяване и поддържане на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

изградените отводнителни съоръжения, а там където такива липсват, на места с констатирани проблеми, следва преимуществено да бъдат изградени.

Извършването във възможно най-кратки срокове на тези текущи мероприятия е в пряка връзка с удължаването на експлоатационния им живот, и отдалечаването на отдалеч по-капиталоемък основен ремонт.

До недотам добър ефект води реализирането активно досега - само и единствено подновяването на пътните настилки, без да се ремонтират прилежащите отводнителни съоръжения и пътни банкети. Липсата на изобщо на хоризонтална пътна маркировка и остарялата и често липсваща или повредена вертикална сигнализация (пътни знаци и пътни табели) създават по-големи предпоставки за пътно транспортни произшествия, поради нарастване на средната скорост на пътуващите.

В краткосрочен план на реконструирани участъци и пътища с обща дължина на новите асфалтови покрития от над 20 км., следва да се извършат тези довършителни мероприятия – като това ще увеличи и процента на общинските пътища в отлично състояние.

В таблицата по-долу е показано състоянието на общинските пътища:

община Сандански състояние на общинските пътища	Километри
-----	-----
Отлично	6 км.
Много добро	44 км.
Добро	29,9 км.
Задоволително /средно/	34,6 км.
Лошо	5,4 км.
Без настилка	58,8 км.
Общо	178,7 км.

В таблицата по долу е показано състоянието на общинските пътища по всяко от трите категории – първа, втора и трета:

категория	отлично	много добро	добро	задоволително	лошо	без настилка	общо км.
първа	6	9,8	25,6	6,9	2,4	12,5	63,2
втора	-	34,2	1,5	10,9	2,5	7,9	57,0
трета	-	-	2,8	16,8	0,5	38,4	58,5
общо по състояние	6	44	29,9	34,6	5,4	58,8	178,70

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Общата дължина на общинските пътища между отделните три категории е относително равномерно разпределена – всяка по около една трета от общата дължина, а именно първа категория 63,2 км., втора категория 57 км. и трета категория 58,5 км.

Общинските пътища без трайна настилка – на земна основа (58,8 км.) представляват 32,9 % от всички общински пътища.

Това са основно пътища до малки населени места в планинската и полупланинска част на общината. От друга страна, обаче тези селища притежават значителен туристически потенциал, поради близостта им до туристическите маршрути в Национален парк „Пирин“ и защитената местност „Мелнишки скални пирамиди“, поради съхранената природа и богато културно-историческо наследство (възрожденски къщи, църкви и други). В някои от тези населени места има и съществуващ постоянен туристически поток и инвеститорски интерес, но недоизградената инфраструктура се явява като основна пречка за реализацията на такива туристически инвестиционни проекти.

Участък от 3,5 км. от общински път BLG3232 между Голям Цалим и село Вихрен (от цялото разстояние от 6 км.) на практика в непроходим от години, поради свличания на земни и скални маси. Достъпът до село Вихрен се извършва по път с трайна настилка след село Лиляново (кръстовище при 10-ти километър на BLG2234), който обаче не е категоризиран като общински път. Сходна е ситуацията и на общински път BLG3233 между село Джигурово и село Бождово с дължина 8 км., тъй като същият е в много лошо техническо и експлоатационно състояние (включително големи наклони) и е достъпен само за високо проходим моторни превозни средства. На практика за достъп до село Бождово се използва път на земна основа от село Малък Цалим, който обаче на практика няма статут на общински път.

Т.е. 11,5 км. (или 6,4%) от общинската пътна мрежа при настоящото състояние са на практика неизползваеми.

Другите пътища и участъци от общински пътища на земна основа на практика изпълняват и осигуряват основните транспортни функции, за които са изградени.

Липсата на значителни финансови ресурси за тяхното доизграждане с трайна настилка, на практика предопределя селектирането на определен ограничен набор от мерки, който основно да бъде насочен към съществуващи проблемни участъци.

Там където следва да се осигури по добро отводняване (почистване и изграждане на канавки и водостоци, в единични случаи мостови съоръжения) и/или стабилизиране на пътната основа, поради наличието на слаби почви

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

(полагане на трошено каменна настилка и/или предпазване от други рискове (огради и подпорни стени).

В изключително лошо състояние от пътищата с трайна настилка са участъци с обща дължина 5,4 км. (3% от общинската пътна мрежа).

За тях при това им състояние липсата на трайна настилка би била за предпочитане пред тези изключително амортизирани пътни участъци с трайна асфалтова настилка (с множество дълбоки дупки, коловози и пътни пропадания).

Поради относително малката им обща дължина, следва в настоящият планов период до 2020 г. да се извършат текущи или цялостни основни ремонти, за да достигнат поне категория задоволителна – за да изчезнат предпоставки за автотранспортни произшествия, опасностите от повреди по превозните средства преминаващи по тях, да се подобри времето за пътуване и др.

Автомобилния трафик се стреми да избягва пътуването по тях (когато това е възможно – както във случая с участъка от 1,4 км. общински път BLG1180 от I-1 / E-79 до село Ново Делчево (старият път), но във всички останали случаи това са единствените пътища до прилежащите им населени места.

Общинските пътища в задоволително техническо състояние са около 19,4% (34,6 км.). Разбира се критериите за задоволително техническо състояние за пътищата от всяка една от трите категории общински пътища следва да се различават.

На практика при общинските пътища от трета категория, въпреки недотам доброто техническо им състояние, но при много ниската интензивност на трафика – обслужващ изключително и само населението на много малки населени места – можем да бъдат определени в задоволително състояние. Такива са например пътните участъци до село Ковачево, до село Пиперица, до село Черешница, до село Горна Сушица и др.

При пътищата от по-висока категория и най-вече при първа категория общински пътища критериите които биха определили един пътен участък като задоволителен са по-високи.

Благодарение на отделяните не-малко средства за развитие на общинската пътна мрежа около 44,7% (79,9 км.) от общинските пътища могат да бъдат определени като такива в добро, много добро и отлично експлоатационно състояние. Това с малко изключения (BLG2234 Пътя за Попина лъка и BLG Пътя за село Плоски) са участъци и пътища в Сандански район и в равнинната част на общината.

Това обаче е крайно недостатъчно, при положение, че като цяло основна част от пътната инфраструктура се нуждае от текущи леки

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

мероприятия по изкърпване, поддръжка и малки други инвестиции в съоръжения или от по-мощни инвестиционни действия.

Допълнително утежняващ фактор е и важноста на значението на общинската пътна мрежа, като относителен дял от общата пътна инфраструктура, тъй като е доста по-големия процент на общинските пътища в пътната мрежа на Сандански.

При средно за страната 48,5% и за област Благоевград 62,6%, в община Сандански общинските пътища са 63,3% от всички пътища.

Средната гъстота на пътищата в общината 282,20 км./1000 кв. км. е по-малка от средната за страната 336 км./1000 кв.км. и за Югозападния планов район 338,7 км./1000 кв.км. , но е малко по-висока от тази за областта – 267,7 км./1000 кв.км.

От гореизложените данни е видно, че следва да се предприемат действия няколко вече активно ползвани и важни за социално-икономическия живот пътни отсечки да бъдат прекатегоризирани от горски/полски/други пътища в общински пътища, а именно:

- Пътя Попина лък – Туричка черква
- Пътя Рожен – Роженски манастир
- Път от кръстовище с ВЛГ2234 при 10-ти километър до село Вихрен
- Път от село Малък Цалим до село Бождово
- Път от главен път I-1 / E-79 (при кръстовище срещу Магазин „Бамбино“) до животински пазар в град Сандански) с отклонение до Регионалното депо за неопасни отпадъци
- Изграждания участък от северната дъга на град Сандански

След прехвърлянето на IV-класната пътна мрежа (понастоящем общинска пътна мрежа) от Изпълнителна агенция „Пътища“ на МРРБ към общините през 2002, през последните 14 години местните власти натрупаха известен административен капацитет за тяхното управление и поддръжка.

Практиката показва, че процеса на управление на общинската пътна мрежа е сложен и изисква както финансов ресурс, така и технически и управленски познания.

Въвеждането на добри европейски и международни практики в процеса на управление на общинската инфраструктура ще позволи по правилното и управление.

Необходимо по-бързо да бъде приключена дейността по пълна инвентаризация на общинска пътна мрежа. Процеса на инвентаризация обхваща бази от данни за пътищата, техните съоръжения, за текущото им състояние, допълнително разделяне на подучастъци, като тяхното текущо състояние се оценява по определени критерии и компоненти.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

С помощта на картографски софтуер и на GIS и GPS системи се създават дигитални карти на пътищата с всички съоръжения по тях – мостове, тунели, водоскоци, канавки, защитни съоръжения и др. Периодично данните се обновяват и се анализират. Удачно е да се използва специализиран софтуер, който подпомага начините и моментите на интервенция.

Средствата, инвестирани в поддръжка и ремонт по време на полезния живот на общинската пътна мрежа могат да увеличат жизнения цикъл на общинските пътищата и съоръженията по тях, като същевременно отложат необходимостта от цялостната им и изключително скъпа реконструкция. Друг важен момент е определянето на точния момент за текущо инвестиране и мерките за поддръжка на транспортната инфраструктура.

Това би позволило на община Сандански да стопанисва и експлоатира своята транспортна инфраструктура по възможно най-добрия начин.

ОЦЕНКА НА ПЪТНАТА МРЕЖА

Разположението на община Сандански в периферията на Югозападна България и релефното многообразие с преобладаващо планински и полупланински релеф обуславят до голяма степен развитието на пътната инфраструктура.

Наред с периферността по отношение на географското разположение се добавя и транспортна изолираност поради некачествена или недоизградена пътна инфраструктура.

До 12 населени места на общината се стига по пътища без трайни настилки.

Има и междуобщински републикански път без настилка, чието доизграждане и реконструкция би имало важно значение за социално-икономическото развитие на района и създаването на нови икономически и социални връзки между община Сандански и община Хаджидимово..

Отделни участъци, както от републиканската пътна мрежа, така и от общинската са също в лошо състояние.

Отделно част от републиканската пътна мрежа и особено прекатегоризираните бивши IV класни в III класни републикански пътища не отговарят на европейските изисквания за габарит, сигурност, сложност и комфорт на пътуване (III-1906 Катунци – Петрово – Голешево – Парил).

С оглед развитието на община Сандански е необходимо да се използват всички възможни външни източници (основно проекти по ПРСР 2014 – 2020) за да бъде поне запазен размера на инвестициите в пътна инфраструктура, изведено като основен приоритет в стратегическата част на Общинския план за развитие 2014-2020. Подобряването на инфраструктурата в периферните гранични райони, както и в планинските и полупланински

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

райони ще позволи да се използват пълноценно съществуващите природни и културно-исторически дадености за нуждите на туризма и икономическото развитие на тези места. Това би оказало положително влияние и на процесите на обезлюдяване на тези региони, поради тяхната недостъпност и транспортна и икономическа изолация.

Продължаването на изграждането на автомагистрала „Струма“ също има важно значение за развитието на общината. Наличието на едно такова съоръжение предразполага инвеститорския интерес, поради динамизирането на потоците за доставка на суровини, дистрибуция, логистика на готовата продукция.

Тя би имала благотворно влияние и за нуждите на туризма, съкращавайки значително необходимото време за пътуване до зоните на туризъм в община Сандански и региона. За нуждите на туризма е желателно да се изградят нови пътища или съществуващи горски и други пътища да се прекатегоризират и модернизират и да бъдат включени в общинската пътна мрежа на община Сандански.

В настоящият планов период трябва да започне процеса на изграждане и на нови общински пътища предвидени в разработките на Общия устройствен план на община Сандански – като например северната дъга и южната дъга на околовръстния път на град Сандански.

ТРАНСПОРТНА ДОСТЪПНОСТ

Транспортната достъпност до общинския център или до опорните центрове в подрайоните е от първостепенно значение за осигуряването на достъп до професионална мобилност, образователни услуги, здравни услуги, културни услуги и събития, търговски пътувания, използване на свободното време и т.н..

По отношение на достъпност до общинския център се оформят групи на привилегировани (с бърз и лесен достъп) и дискриминирани (с по-бавен и труден достъп) населени места.

Времевия период за транспортната достъпност е показан в следващите таблици:

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

САНДАНСКИ ПОДРАЙОН

	разстояние до общинския център	време за достъп до общинския център с		Село
		<u>автомобил</u>	<u>автобус</u>	
Поленица	1 км.	4 мин.	10 мин.	
Село Склаве	10 км.	10 мин.	25 мин.	
Село Дамяница	6 км.	8 мин.	10 мин.	
Село Ново Делчево	6 км.	8 мин.	10 мин.	
Село Лешница	3 км.	5 мин.	10 мин.	
Село Плоски	14 км.	18 мин.	30 мин.	
Село Левуново	8 км.	10 мин.	20 мин.	
Село Джигурово	4 км.	15 мин.	25 мин.	
Село Струма	7 км.	12 мин.	20 мин.	
Село Лебница	8 км.	15 мин.	25 мин.	
Село Вълково	5 км.	10 мин.	20 мин.	
Село Хърсово	17 км.	20 мин.	30 мин.	
Село Лиляново	7 км.	10 мин.	18 мин.	
Село Ласкарево	7 км.	20 мин.	30 мин.	
Село Спатово	10 км.	16 мин.	23 мин.	
Село Хотово	11 км.	15 мин.	20 мин.	
Село Виногради	20 км.	20 мин.	25 мин.	
Село Зорница	16 км.	25 мин.	30 мин.	
Село Лозеница	18 км.	20 мин.	25 мин.	
Село Стожа	19 км.	20 мин.	Няма	
Село Горна Сушица	14 км.	30 мин.	45 мин.	
Село Любовка	13 км.	30 мин.	40 мин.	
Село Дебрене	7 км.	15 мин.	30 мин.	
Село Ладарево	9 км.	22 мин.	35 мин.	
Село Кръстилци	10 км.	20 мин.	Няма	
Село Малки Цалим	12 км.	30 мин.	Няма	
Село Голем Цалим	16 км.	35 мин.	Няма	
Село Бождово	12 км.	35 мин.	Няма	
Село Вихрен	19 км.	35 мин.	Няма	
Село Белевехчево	2 км.	7 мин.	Няма	

МЕЛНИШКИ ПОДРАЙОН

	разстояние до общинския център	време за достъп до общинския център с	
		<u>автомобил</u>	<u>автобус</u>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

От посочените данни става ясно, че до 13 населени места може да се достигне единствено с автомобил, тъй като обществен транспорт не пътува до тях.

По-голямата отдалеченост и състоянието на пътищата са причина необходимото време за достигането до общинския център да надхвърли 45 минути за около 10 села, като за селата Лехово, Пирин, Кашина, Бельово, Долени, Храсна е възможно времето да е повече от час.

Ето защо като вторични опорни центрове, се обособяват село Катунци и град Мелник, които да предоставят набор от първични здравни, образователни, административни и други услуги за гражданите на съставните им села.

Ето и данните за достигането на вторичния център в населените места в подрайона.

МЕЛНИШКИ ПОДРАЙОН

	разстояние град Мелник	време за достъп до до град Мелник	
		<u>с автомобил</u>	<u>с автобус</u>
град Мелник	-	-	-
Село Кърланово	3 км.	5 мин.	5 мин.
Село Сугарево	7 км.	9 мин.	13 мин. Село
Любовище	10 км.	15 мин.	20 мин.
Село Рожен	8 км.	10 мин.	15 мин.
Село Кашина	15 км.	20 мин.	30 мин.
Село Долени	17 км.	20 мин.	30 мин.

КАТУНСКИ ПОДРАЙОН

	разстояние до център подрайон Катунци	време за достъп до център подрайон село село Катунци	
		<u>с автомобил</u>	<u>с автобус</u>
Село Катунци	-	-	-
Село Петрово	7 км.	13 мин.	15 мин.
Село Пирин	19 км.	20 мин.	30 мин.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

автоблокировки без проходни сигнали с броячи на оси, изградена телекомуникационна мрежа Тетра.

Изпълнена бе реконструкция на гарите и гаровите съоръжения, с цел подобряване атрактивността на жп. транспорта. За да бъде направен жп. транспорта по атрактивен и общините следва да подпомогнат този процес, чрез подобряване на инфраструктурата осигуряваща достъп до жп. гарите, за което община Сандански следва да предприеме действия за подобряване на общинския път и около гаровото пространство.

В крайна фаза на подготовка са технически проекти за реконструкция и модернизация на жп.трасето за скорости до 160 км/ч

Карта на железопътната инфраструктура

На територията на община Сандански се намират около 17 км. от жп. линията София –Кулата.

В този участък има две железопътни гари – гара Сандански и гара Дамяница, и една железопътна спирка – Плоски.

Двете железопътни гари разполагат със значителен ресурс за развитие, включително за бъдещо развитие на комбиниран и интер модален транспорт за превози на товари.

Жп. гара Сандански е разположена в съществуващата индустриалната зона на града и на по-малко от 0,5 км. от бъдещия Пътен Възел „Сандански” на АМ „Струма”.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Чрез общински път ВLG1240 е свързана с него, както и с републикански път I-1 / Е-79 и град Сандански, който като технически параметри (поради четири лентовия си габарит) има голяма пропускливост.

Жп. гара Дамяница също от своя страна е разположена в непосредствена близост до ПВ „Дамяница / Ново Делчево” на АМ „Струма”, както и до регионалните отклонения за ГКПП „Илинден” и ГКПП „Златарево”.

Съгласно европейската и националната транспортна стратегия, развитието на жп. инфраструктура по направление Солун – София – Белград – Будапеща – Виена е приоритетно и следва да се развива приоритетно, особено след приключване на работата на територията на нашата страна на направление сръбска граница – София – Пловдив - турска граница с отклонение до Бургас.

Модернизирането на основните жп. коридори, и достигането на съвременните стандарти за безопасността на пътуване на пътници и товари, подпомага изграждането на производствени и складови терминали, обслужващи бизнеса и съответните отклонения към тях..

Наличието на жп.гарите на територията на община Сандански, наличието на пан- европейския коридор №4 на който те са разположени, и продължаващата модернизация на трасето са фактор, който не бива да се пренебрегва.

Друго голямо предимство на тези жп. гари са наличните възможности за изграждане на нови отклонения от основната ж.п. мрежа към бъдещи или настоящи индустриални предприятия. Това е фактор, който оказва голямо значение при формулиране инвестиционния избор на инвеститорите за локализацията на техния бизнес на територията на дадена община и район.

НК ”Железопътна инфраструктура” успя да подобри значително състоянието на техническата инфраструктура в региона, което създава привлекателен облик на жп. транспорта и жп. инфраструктурата в община Сандански.

Все още има какво да се желае по отношение на подвижния състав на „БДЖ” ЕАД – въпреки че в направление София – Дупница – Благоевград – Сандански – Кулата, приоритетно пътува едни от най-добрите екземпляри на подвижен състав (вагони, локомотиви и мотрисни влакове).

Държавата следва да окаже подкрепа на БДЖ ЕАД за разрешаване на проблема със състоянието на подвижния състав и неговото модернизиране, тъй като това ще има изключително благотворно влияние за развитие на този вид транспорт.

Гъстотата на железопътната мрежа в община Сандански е 17 км./1000 кв.км., което е далеч под средната за страната (39 км. /1000 кв. км), средната за

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Югозападния планов район (44,8 км. / 1000 кв. км) и средната за област Благоевград (29,2 км. / кв. км).

Тази по ниска гъстота на жп. мрежа и в сравнение със някои съседни общини се дължи на основно на особеностите на релефа.

Недостига на жп. инфраструктура трябва да бъде компенсиран от заместваща пътна инфраструктура.

ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВЪЗДУШЕН ТРАНСПОРТ

На територията на община Сандански няма изградено летище с асфалтово-бетонена настилка.

Обезпечаване на въздушните транспортни връзки се осъществяват чрез двете благоприятно разположени на големите градски центрове град София (летище София) и град Солун (летище Солун).

Добрите транспортни връзки чрез почти завършени автомагистрала (с изключение на няколко участъка в строеж) позволяват бързото достигане на пътници и товари до тях.

В миналото на територията на община Сандански е съществувало военно летище в близост до град Сандански, използвано активно през Първата световна и Втората световна война.

По късно на друга локация, отново в района на град Сандански в съществувала летищна площадка на земна основа, която е била експлоатирана от селскостопанската авиация за нуждите на селското и горско стопанство.

За нуждите на хеликоптерната авиация на територията на община Сандански има и няколко площадки за кацане на хеликоптери.

На територията на съседната община Петрич има изградена летищна площадка с полоса за излитане и кацане, използвана в миналото за селскостопански и военни нужди, която обаче не разполага с никаква поддържаща инфраструктура – така, че да може да бъде използвана понастоящем освен за тези цели които е била използвана в миналото. За съжаление тя има неясен статут и от години не се стопанисва.

Като цяло община Сандански, като община с туристически възможности и с мек климат с най-голям брой дни без мъгла и с най-голямо слънчево греене е подходяща точка за изграждане на малко летище за лека и свръх лека авиация, която бележи бум в своето развитие през последните десет години в световен план.

Експлоатирането на подобен вид летателни средства, може бъде използвано и за туристически цели, както и за транспортни цели.

Изграждането на летище за лека и свръх лека авиация може да бъде изцяло частна инвестиция или съвместна инвестиция между публични власти

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

и частни инвеститори. Изключително важно е обаче предварително да се достигне до консенсус за неговото местоположение, поради наличие на много защитени зони по директивата за птиците, както и преминаващия по поречието на река Струма – път на прелетните птици Виа Аристотелис.

Трябва да бъдат определени и зоните разрешени за полети, с цел опазване на биоразнообразието и на птичите местообитания с цел опазване на защитените и застрашени от изчезване видове.

Както е видно на картата по горе, в региона на Югозападна България няма налични функциониращи летищни площадки за лека авиация, с изключение на тези ситуирани в близост до столицата София.

В предходния планов период се говореше усилено, за изграждане на летище Банско, в зоната на бивше летище край Гоце Делчев – нещо което е твърде трудно да бъде реализирано. Концепцията за изграждане на летище за лека и свръхлека авиация в близост до град Сандански, изключително- добрите транспортни връзки с двата големи европейски града София и Солун, интересния релеф на региона, отличните климатични предпоставки, създават възможности за откриване освен на самото летище и на обучителен център за пилоти, който ще може да функционира целогодишно, за разлика от много от другите съществуващи летища, където има периоди със затруднена видимост през три от сезоните в годината.

6. Анализ на компонентите на околната среда

Ръководството на община Сандански отчита факта, че опазването на природата е в основата на устойчивото развитие на общината и провежда системно политика за подобряване на компонентите на околната среда, защита на природното наследство и популяризиране на биологичното разнообразие.

Географските и икономическите условия в община Сандански са благоприятни за запазване на околната среда. На територията няма големи замърсяващи предприятия. Община Сандански попада в района на действие на Регионалната инспекция по околната среда и водите - гр. Благоевград, която осигурява на регионално равнище държавната политика за опазването и осигуряването на благоприятна и здравословна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи.

Непрекъснатата връзка с РИОСВ допринася за намаляване конфликта между развитието на местната промишленост и замърсяването, което оказват нейните производства върху състоянието на околната среда.

6.1. Въздух

Атмосферен въздух На територията на Община Сандански се контролират общо 38 обекта, съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух. За състоянието на атмосферния въздух в гр. Сандански значително влияние оказва котловинния характер на местността.

Автомобилният транспорт съществено влияе върху чистотата на атмосферния въздух в града. За натоварване на атмосферния въздух с вредни вещества през зимния сезон в гр. Сандански най-голямо влияние оказват емисиите от битовото отопление (локални горивни източници предимно на твърдо гориво). Епизодично, в най-ниските части на града, при определени метеорологични условия (високо атмосферно налягане, липса на вятър, ниска и плътна облачност, наличие на температурна инверсия) се създава потенциална възможност за повишаване нивата на замърсителите, изпускани от битовите горивни източници, най-вече на фини прахови частици и серен диоксид.

Източници на замърсяване на въздуха

На територията на град Сандански и Община Сандански функционират различни по своя вид и капацитет източници на замърсяване на атмосферния въздух, като най-съществените могат да се групират по следния начин:

- промишлени предприятия;
- горивни устройства в заведения за обществено обслужване и жилищни сгради;
- моторни превозни средства.

Основни източници, замърсяващи атмосферния въздух на територията на града са промишлените предприятия, чиято производствена дейност е насочена главно в областта на леката, хранително-вкусовата, дървообработващата и текстилната промишленост. Промишлените предприятия в района на гр. Сандански са ситуирани в промишлената зона, разположена в югозападната част на града. Поради спецификата на производството им те замърсяват въздуха предимно с прах и серен диоксид, които се емитират в резултат на изгарянето на течни и твърди горива в различни по мощност парокотелни централи.

Изхвърляните вещества слабо влияят върху състоянието на въздуха в жилищните квартали и централната част, тъй като ветровете са предимно северни и северозападни, и отвяват димните газове извън пределите на града.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Прах и серен диоксид се отделят и при изгарянето на дърва, въглища, нафта, и мазут, използвани за отопление на жилищните и обществените сгради.

Другият основен източник на замърсяване на въздуха е автомобилният транспорт. Той замърсява въздуха с въглероден окис (СО), СО₂, азотни окиси (N_xO_y), алдехиди, оловни аерозоли и други токсични вещества (въглеводороди).

Трябва да се отбележи, че общината не е включена в националната мрежа за мониторинг на въздуха и редовни наблюдения върху съдържанието на атмосферния въздух не се провеждат, тъй като на територията на общината липсват крупни замърсители. Продължаващата към момента газификация на града ще доведе до намаляване на емисиите на вредни вещества, отделяни в приземния слой от горивните процеси в промишлеността и в бита.

Качествата на атмосферния въздух са измервани през 2015-та г. с мобилна автоматична станция към ИАОС, позиционирана в двора на РСПБЗН – Сандански. Основните показатели/индикатори, които са би обследвани са: озон, азотни окиси, азотен диоксид, серен диоксид, полициклични ароматни въглеводороди във ФПЧ, бензопирен. От регионалния доклад на РИОСВ-Благоевград се вижда, че резултатите от изследваните показатели са в допустимите норми.

Мерки за подобряване състояние на въздуха и микроклимата

Предвидените в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град“ са обвързани с Европейската политика в областта на околната среда в една от основните точки в дневния й ред - Борбата срещу изменението на климата. След приемането през 2008 г. на пакета „Климат и енергетика“ на ЕС за 2020 г., Европейската комисия стартира „Споразумение на кметовете за климата и енергията“, за да одобри и подкрепи усилията, положени от местните власти, за внедряване на политики за устойчива енергия чрез разработване на планове за действие и насочването на инвестиции към мерки за смекчаване на климатичните промени.

В тази връзка са предприети първи стъпки от местната власт за присъединяването на Сандански към амбициозната инициатива за ангажиране на европейските градове в борбата с климатичните промени, обявена за най-голямата в света инициатива за градския климат и енергия, в което обединени местни и регионални власти поемат задължението да намалят емисиите на СО₂ с минимум 20% до 2020 г, а за новите страни по него – с минимум 40% до 2030 г., чрез възприемане на интегриран подход за смекчаване на климатичните промени и адаптиране към тях.

В едно с всички стратегически и програмни документи свързани с опазването на околната среда и развитието на общ. Сандански, има разработена

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

и „*Рамкова Стратегия за нисковъглеродно развитие на град Сандански до 2020 година*”, за изпълнението на която са включени всички проектни идеи от концепцията за превръщането на гр. Сандански в Европейски „зелен град”, при реализирането на които е изчислено, че ще бъдат спестени емисии от въглероден диоксид възлизаци количествено на **24 909,83 t CO₂** (много над 20% от предвидените за намаление по базова година /2008 г./).

Изчисленията са правени чрез инвентаризация на базовите емисии, отделяни в резултат от потреблението на енергия на територията на община Сандански. ИБЕ (инвентаризацията на базовите емисии) позволи да се идентифицират основните антропогенни (предизвикани от хората) източници на CO₂, като се приоритизираха мерките за тяхното намаляване.

Община Сандански има изготвена идейна концепция за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град”.

Философията „Зелен град“ има няколко измерения, преплетени в цялостна визия за града: икономика, здраве, чистота, уют и наслада от средата, в която хората живеят и работят. Имотите в „зелените” райони са по-скъпи и привлекателни за хората в сравнение със сивите квартали. Зелените покриви и стени намаляват разходите за отопление през зимата и за климатици през лятото, спомагат за намаляването на рисковете от наводнения в градовете. Зеленината се бори успешно и със замърсяването на въздуха. Дървета, храсти, цветя и дори мъхът помагат за пречистването на фините прахови частици, които са основният източник на замърсяването на въздуха в много европейски български градове.

Пациентите се възстановяват по-бързо, ако гледката от прозореца им е зелена, жителите на зелените квартали боледуват по-рядко. В паркове и градинки хората общуват по-често и се сближават по-лесно. Концепцията за „зелен град“ се основава на разбирането, че това не е лукс, а печеливша инвестиция.

„Зеленият град“ тръгна и в България.

Страната ни е вече част от международната инициатива, която се стреми да направи градовете ни по-зелени, по-приветливи и уютни. Началото бе поставено на специална конференция “Зеленият град – въображаем и реален” на 29 май 2015 в хотел “Хилтън” в София.

Съюзът на ландшафтните архитекти, Асоциацията на производителите на декоративни растения и холандската фондация iVerde, със съдействието на Посолството на Кралство Нидерландия в България, обявиха началото на инициативата и в България.

Инициативата „Зелен град“ възниква през 2002 година по време на Флориада, световен фестивал на цветята, който се организира веднъж на десет години в Холандия. За тринадесетте години на своето съществуване концепцията е възприета в много страни в Европа и света като Германия,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Франция, Великобритания, Китай, Сингапур, Канада, Италия, Испания, Унгария, където „зеленото“ трайно навлиза в дневния ред на властите, бизнеса и обществото. Холандия продължава да има водеща роля в „Зелен град“, залагайки на обществен диалог, научен подход и целеви финансови инструменти. Съчетан с насърчаването на електрическия транспорт и възобновяемите източници на енергия, „Зеленият град“ води до забележителни резултати.

Когато става въпрос за иновативни градове, Европа е модел за останалата част от света. Европейските градове имат по-добър обществен транспорт, по-голяма загриженост за велосипедисти и пешеходци, по-силен акцент върху устойчивостта и нисковъглеродните решения, а може би най-важното е ангажираността на гражданското общество в културата и вървенето към по-устойчиви и интелигентни градове.

Изследванията сочат, че успешните градове са тези, които са в състояние да привлекат и задържат креативната класа, която се грижи за градското обновление и икономическия растеж чрез иновации и предприемачество и подкрепя активната културна сцена. В това отношение Берлин е в пика си.

За втора поредна година първото място е за Копенхаген, който има репутация на водещ зелен град в целия свят. Градът е с отлични показатели за въглеродни емисии на глава от населението. Той има и най-амбициозния план за намаляване на въглеродните емисии на всеки голям град по света. Велосипедния транспорт в Копенхаген е много добре развит - около 40% от пътуванията се извършват с велосипеди.

Съчетан с насърчаването на електрическия транспорт и възобновяемите източници на енергия, „Зеленият град“ води до забележителни резултати.

Концепцията за „зелен град“ се основава на разбирането, че това не е лукс, а **печеливша инвестиция.**

Какви са стимулите за насърчаване на ЕПС в България?

- Безплатно паркиране в платените зони за паркиране в големите общини (сини и зелени зони).
- Освобождаване от местен данък (чл. 86, ал. 2 от ЗМДТ).
- Намалена продуктова такса (екотакса) при първоначална регистрация.

Какво може да се направи още за насърчаване на ЕПС?

Мерките за насърчаване могат да са директно стимулиране и/или индиректни ограничения за превозни средства с по-ниска енергийна ефективност и високи емисии. Според БАЕПС, необходимите допълнителни мерки, които могат да бъдат приложени в България, степенувани по сила на въздействие, с цел постигане на максимален резултат са следните:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Норми за разход на енергия при движение (енергийна ефективност).
- Норми за емисии за пътни превозни средства (ниски или нулеви емисии в градска среда).
- Въвеждане на зони за достъп (особено в централни градски части) само с ЕПС.
- Прогресивно данъчно облагане, насърчаващо използването на ЕПС.
- Реален контрол за спазване на определените норми за енергийна ефективност и ниски емисии.
- Директни субсидии при покупка на нови ЕПС *.
- Данъчни кредити при покупка и използване на ЕПС *.
- Достъп до автобусни ленти за ЕПС *.
- Използване на електромобили за нуждите на публичната администрация и местните власти.
- Стимулиране на навлизане на услуги за споделеното използване на ЕПС.

Проблемът поставя България на първо място в Европа и на второ място в света по брой смъртни случаи, причинени от замърсяване на въздуха по данни на СЗО. България е и на първо място в Европейския съюз по количество отделяни фини прахови частици (ФПЧ), които са най-опасни за човешкото здраве.

От 31 декември 2016 г. в сила влиза и новата Директива за намаляване националните емисии за някои атмосферни замърсители, която трябва да бъде транспонирана в националните законодателства на страните-членки до юни следващата година. Поради тази причина подобни мерки не търпят отлагане и отговорните институции следва да се заемат приоритетно със задачата, с оглед грижата за живота и здравето на населението и особено на децата, които са най-чувствителни към проблема.

Насърчаването на електромобилността би трябвало да е водеща дългосрочна мярка за разрешаване на проблема с отделяните вредни газове и ФПЧ в градски условия. Сравнени с автомобилите с двигатели с вътрешно горене (ДВГ), електромобилите имат нулеви емисии на вредни газове и минимални на ФПЧ на мястото на употребата им. Поетапната подмяна на автопарка в страната от превозни средства с ДВГ с електромобили значително ще намали замърсяването на въздуха от транспорта.

Към момента са предприети частични, но недостатъчни мерки за насърчаване на електромобилността, като освобождаване от пътен данък и безплатно паркиране в Синя и Зелена зона в някои големи градове. Основна

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

мярка за насърчаване на електромобилността е промяната в данъчната политика за облагане на МПС, която да поощрява по-незамърсяващи технологии.

Социалната цена на поддържането на автопарк, където 87% от превозните средства са на възраст над 10 години, а 42% са произведени преди 1996 г., е неизмерима.

Спешна подкрепа следва да се окаже и на общините за подмяна на автопарка на градския транспорт с електрически превозни средства (ЕПС).

Удобният обществен транспорт е ключов за намаляване на задръстванията в градовете, а по-ниската му цена на експлоатация при електрическо задвижване позволява да се увеличи честотата на движение и да се подобри комфорта за пътниците.

Потенциалът на Сандански да се превърне в **зелен град** е толкова голям, че актуалната „зелена” идея в световен план, прави стратегическата посока на развитието му икономически още по-целесъобразна, предвид ресурсните дадености на града и предвид най-важния факт: Сандански е признат **за най-добрата естествена лечебница в Европа на бронхиална астма**. Основен фактор за това е уникалният климат на Сандански – преходно-континентален с изразено средиземноморско влияние, заради което градът е известен като „българския климатичен юг”. Въздухът тук е чист, беден на алергени, богат на кислород и отрицателни йони, с ниска относителна влажност (66%), със средна годишна температура +13,9 С, със сравнително малки денонощни и сезонни температурни амплитуди.; липсват замърсяващи производства. Освен за лечение на хора с астма, климатът в Сандански е показан и при хронични неспецифични белодробни заболявания, в това число състояния след бронхопневмония, хронична обструктивна белодробна болест, бронхиектазии и бронхиектазна болест, емфизем на белите дробове, състояния след белодробни резекции, хронични хреми, фарингити, синусити, вазомоторен ринит, както и при алергии.

Изследванията показват, че климатолечението в Сандански води до пълно отзвучаване на клинични показатели като задух, кашлица и експекторация при 80% от пациентите; намалява необходимостта от прием на медикаменти – бронхоспазмолитици и кортизон; подобряват се статичните и динамичните белодробни обеми и дебити. Постига се пълен оздравителен ефект при климатолечение два пъти годишно.

Другото богатство на Сандански са ценните минерални води, подходящи както за питейно лечение, така и за балнеолечение (за профилактика на неврологични заболявания, хронични ставни заболявания, кожни алергии, някои бъбречни и урологични заболявания) и уникално-красивата му и запазена природа. Сандански е идеално място за модерна климатотерапия на научна основа, балнеоложко лечение, рехабилитация, първична и вторична

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

профилактика и рекреация. Курортът е утвърден като първостепенен климатичен и балнеолечебен център с национално и международно значение.

Както се вижда Сандански разполага с достатъчно **природен капитал**, за международното конкурентно предимство на града по отношение на **з е л е н а т а** икономика.

Градът се вписва в природата среда, като се развива успоредно с изразените релефни, климатични и биотични дадености на мястото, където е ситуиран – разположен в югозападните склонове на Пирин планина по долното течение на река „Санданска Бистрица”, между Кресненското и Рупелското дефиле (важна предпоставка за изключително благоприятните му климатични особености). Това е и една от причините успешната климатотерапия да бъде благоприятсвана от пресечените и разнообразни терени в околността, създаващи отлични условия за дозирано теренно лечение.

Всичко това дава посоката на развитие на Сандански като **з е л е н** град, чиито принципи при планирането му да са съобразени с най-значимия и ключов отрасъл от местната икономика - устойчив и висококачествен здравен туризъм, с ефективно използване на изобилието от природни ресурси, без екологични дефицити и рискове за околната среда, със запазване и поддържане на богатото му биоразнообразие.

Според данните на Световната здравна организация, близо 300 милиона души по света страдат от астма (70 млн. от тях европейци /6,2 млн. само в Германия/), като броят им продължава да се увеличава - особено сред децата. През 2025 г., този брой се очаква да нарасне с още 100 млн. Други 80 милиона души по света страдат от хронична обструктивна белодробна болест и 400 милиона - от алергичен ринит.

Това е дало основание на местните власти при разработването на стратегическите и програмни документи на общината да предвидят огромния потенциал за развитие на здравния туризъм в гр. Сандански (и в трите му разновидности: профилактичен, профилактично-възстановителен, лечебно-възстановителен), с което всички активни действия в посока зелен град да са социално и икономически оправдани.

Концепцията за превръщането на Сандански в „Зелен град“ има няколко измерения, преплетени в цялостната визия за града: икономика, здраве, чистота, уют и наслада от средата, в която хората живеят, почиват и работят - лекуващите се туристи доказано се възстановяват по-бързо при повече зеленина (в т.ч. и заради приноса ѝ за поддържане качествено състояние на лечебния климат и въздух в града); имотите в „зелените” райони са по-скъпи и привлекателни за хората; зелените площи намаляват чувствително разходите за отопление през зимата и за климатици през лятото; растителността в града подобрява цялостния му облик, като зелената околна среда осигурява и по-добро качество на живот.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Запазването, поддържането и развитието на Сандански като респираторна лечебница на Европа е неотменимо-свързано с неговия **з е л е н градски статут**.

Това поставя нови изисквания към градоустройственото планиране чрез солидни инвестиции в изграждането на съвременна градската зелена инфраструктура с въвеждане принципите за нисковъглеродна регионална икономика, които могат да бъдат обезпечени със сериозен външен бюджет, по линия на реализация на проекти с европейско външно финансиране. В настоящата концепция са описани обобщено проектните идеи в ключовите зелени сектори: транспорт, паркоустройство и благоустрояване, сгради, енергия, вода, отпадъци и др., които са заложени в плановия период за развитие на града: 2016 – 2020 г., чието реализиране ще позволи по-нататък и тяхното последващо надграждане.

В изготвената концепция за превръщането на Сандански в Европейски „зелен“ град са включени пакетно проектни идеи, свързани с устойчивото управление на зелени сектори (транспорт, озеленяване, енергия, води, отпадъци и др.), които пряко са свързани със състоянието на въздуха и микроклимата.

В усилието да стане Европейски „зелен град“, Сандански ще намери и интелектуална посока за развитие.

Възпитателната и социализиращата полза от подобна придобивка е несравнима. В града ще бъде структуриран център за зелено градско планиране, който в бъдещ период може да прерасне в Институт за зелено градско развитие, изследвайки и предлагайки стратегически и практични решения не само за този град, но и за други градове в страната и региона.

Класическа стратегия в **зеления транспорт** е намаляване използването на лични автомобили. Динамичното развитие на Сандански през последните години, доведе и до чувствително увеличаване броя на личните автомобили, което предизвиква не само интензивно натоварване на тясната градска улична мрежа, а се отразява и негативно върху качествените характеристики на атмосферния въздух. Като климатолечебен курорт с международно значение, е недопустимо да продължи замърсяването му, поради което се налага общинското ръководство да предприеме бързи и адекватни мерки за ограничаване на това замърсяване чрез вземането на интегрирани зелени решения за „дружелюбен към околната среда градски транспорт“. Едно такова решение е въвеждане на електроавтобусен транспорт в Сандански, чрез който чувствително ще се намалят въглеродните емисии на човек от населението и ще се използва като допълнителен инструмент за подобряване качеството на градския въздух.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

За целта е предвидено да бъдат използвани 12 бр. електроавтобуси за нуждите на градския обществен транспорт, 5 бр. за междуселищен (обслужващи най-близките до града населени места) и 10 бр. електроавтобуси за организиран ученически транспорт. Използваните в момента общински леки автомобили (автомобилите използвани от общинската администрация, общинските здравни и социални заведения и общинските фирми), ще бъдат заменени с 10 бр. електромобили, като успоредно с това общинската управа ще разработи и мерки за насърчаване постепенното навлизане и закупуване на електромобили от местното население. За зареждането на тези електрически превозни средства ще се изгради бърза електрозарядна станция, позиционирана в ненатоварената периферна зона на града.

С въвеждането на градския електроавтобусен транспорт ще се постигне чувствително облекчаване на автомобилното движение в голяма част от уличната градска мрежа, което ще позволи от своя страна да бъдат обособени и по-голям брой велоалеи.

Преминаването към ефективен екологосъобразен публичен транспорт ще допринесе и за подобряване на устойчивото развитие на града: 1. В икономически план ще се намали консумацията на горива, които най-често се внасят – и така косвено ще се подобри платежният баланс (с разкриващ се висок потенциал за икономии); 2. Градският трафик ще се облекчи и ускори, а с него и стопанският кръговрат.

Това ще доведе и до промяна на транспортната система/схема в града, чрез преобладаващ публичен транспорт, облекчавайки трафика с извеждане на автомобилите от интензивно-натоварените централни улици, съчетано с освобождаване на повече място за велосипеди и пешеходци. В тази връзка, общинската управа е предвидила на мястото на част от съществуващата дълга второстепенна улична ивица по десния бряг на р. „Санданска Бистрица”, да се обособи и изгради допълнителна градска пешеходна зона с дължина от **1,27 км.**, чието начало ще започва от моста на р. „Санданска Бистрица” в района на III-то ОУ „Христо Ботев”, и ще стига до моста на реката при входа на градския парк „Свети Врач”, до Интерхотел „Сандански”. По протежението на пешеходната алея ще бъдат изградени: зелени декоративни композиции (съчетания от широколистни дървета и храсти) и аранжирани цветни лехи, малки водни атракциони, детски кътове, пейки и фотоволтаично алеино осветление. Тази пешеходна зона ще бъде частично прекъсната само на едно място (при моста на р. „Санданска Бистрица” на ул. „Воден”, в района на кооперативния пазар), където е предвидено намиращия се в момента в доста неугледно и материално-остаряло състояние кооперативен пазар да бъде разрушен и на негово място да се построи масивна модулна конструкция на две нива: на първото ниво ще се изгради нов общински пазар със съвременна

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

търговска инфраструктура, а на второто ниво над него – ще се обособи извънуличен надземен автомобилен паркинг, чрез който до голяма степен ще бъде на практика решен проблема с липсата на свободни за паркиране места в централната градска част, а от там значително ще се облекчи и трафика по уличната мрежа в най-интензивно натоварената градска зона.

Електрозахранването на това модерно съоръжение ще се осигурява от високоефективни ВЕИ -фотоволтаични модули.

В урбанизираната градска територия в четири от кварталите с високоетажно застрояване (ж.к. „Спартак”, ж.к. „Изгрев”, ж.к. „Зора”, ж.к. „Изток”) както и в два от районите със средно и нискоетажно застрояване (районът заключен между улиците: „Г. Казепов”, „Илинден”, „Гоце Делчев”, „Самуил”, както и в районът между бул. „Свобода” и улиците: „Иван Вазов”, „Асен Хадживасилев” и „Ю. Гагарин”) се предвижда да бъдат проектирани и изградени общо 6 /шест/ бр. полуподземни паркинги със **зелени** (тревни) покривни конструкции и обграждения, които ще способстват както за осигуряването на достатъчно места за паркиране на личните автомобили в тези гъстонаселени жилищни райони и освобождаването на по-голямо улично пространство за пешеходци и велосипедисти, така и ще допринесат за подобряване на вътрекварталното озеленяване с увеличаване на зелените площи и подобряване на техния цялостен естетически облик. Освен това, зелените полуподземни паркинги допълнително ще предотвратят натрупването на топлина в горещите летни месеци, създавайки охлаждащ ефект за микроклимата на кварталите.

Известен е фактът, че продължителността на слънчевото греене в Сандански е най-голямата за страната – **2 506 часа** в годината.

Енергийния потенциал на този фактор (най-продължително слънцегреене) днес широко се прилага в частни и обществени жилищни сгради на територията на общината. По много от покривите на къщите са поставени слънчеви бойлери за битова гореща вода, а така също и фотоволтаични панели за производство на електрическа енергия. От този фактор са се възползвали и многобройните фотоволтаични паркове изградени на територията на община Сандански.

В „*Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Сандански 2016-2020*”, е предвидено задължителното поставяне на фотоволтаични покривни системи за производство на електрическа енергия върху покривите на всички общински сгради (61 бр.) на територията на общ. Сандански. Най-напред, с такива енергийни покриви ще бъдат оборудвани общинските сгради (17 бр.) в града след последователно изпълнение на отделните проектни фази по изграждането им.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Тяхното въвеждане в експлоатация в общински сгради ще демонстрират нагледно техните реални качества и ползи и на други заинтересовани страни – строителни предприемачи, частни лица и др.

Това ще спомогне за по-динамичното им приложение в нашата община, която има най-добрата предпоставка за това в България – факторът: най-продължително слънцегреене.

Предвидено е да бъдат конструирани и поставени нови електроавтобусни спиркозаслони (22 бр.) със соларни покриви за производство на ел. енергия, допълнително-оборудвани със система за звуково известяване, ефектно подзаслонно осветление и илюминирани информационни табели. В следствие с такива ще бъдат поетапно обзаведени и останалите населени места (гр. Мелник и селата) в общината.

Известно неблагоприятно въздействие върху качеството на градския въздух през зимата, оказва използването на част от населението на дърва и въглища за отопление. За целта е предвидено стимулиране на по-широкото използване на природен газ (чрез субсидиране изграждането на газопреосни връзки към съществуваща градска газоразпределителна мрежа) и/или на съвременни високоефективни комбинирани соларни системи с висок КПД за целогодишно оползотворяване на слънчевата енергия (вкл. и при студено и мрачно време) за отоплителни цели (в т.ч. и за битова гореща вода), както и на пречиствателни филтри за пушешите комини.

По отношение на мерките свързани с подобряване на енергийната ефективност, общ. Сандански има спечелени проекти за саниране на част от многофамилните жилищни сгради в кварталите с високоетажно застрояване, както и на някои обществени сгради (7бр.), като в „План за енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение на община Сандански 2016-2020” са заложили приоритетно за саниране още 8/осем/ бр. общински сгради в града и други 19/деветнадесет/ бр. в останалите населени места (гр. Мелник и селата).

За постигането на заложените общи и специфични цели на настоящия ПЕЕ на Община Сандански се предлага следният набор от мерки и дейности и възможни източници на финансиране за тяхното изпълнение:

Мерки и възможните източници на финансиране

№	Мярка	Финансиране
1.	Създаване на Общинска информационна система за енергийна ефективност	Програми на АУЕР или ОП Програми и фондове на ЕС

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

2.	Въвеждане на алтернативни системи за отопление	ПЧП ЕСКО услуги Програми и фондове на ЕС
3.	Извършване на енергийни обследвания на общинския сграден фонд	Собствени средства Програми и фондове на ЕС
4.	Енергийно обследване на системата за улично осветление на територията на общината	Собствени средства Програми и фондове на ЕС ПЧП
5.	Периодична поддръжка на системата за улично осветление	Собствени средства ПЧП
6.	Популяризиране използването на немоторни превозни средства	Собствени средства ПЧП Програми и фондове на ЕС
7.	Въвеждане на морални и материални стимули за повишаване на ефективността на крайното потребление на енергийни ресурси	Собствени средства ПЧП ЕСКО услуги Програми и фондове на ЕС

В тази връзка формулирането на целите на общинския план за енергийна ефективност на община Сандански, очакваните резултати от изпълнението му и неговата актуализация е в унисон с областната стратегия за енергийна ефективност на област Благоевград.

Целите, които залага местната управа на община Сандански в ПЕЕ, произтичат от реалните обстоятелства и нуждите на общината.

В изпълнение на своя ПЕЕ община Сандански е извършила редица мероприятия в сферата на енергийната ефективност, а именно:

- при ежегодното отчитане пред АУЕР, крайното енергийно потребление по години резултатите показват намаляване на потреблението
- извършени са енергийни одити на част от общинските сгради.

Списък на общински обекти, на които има готови енергийни одити са :

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Общински обекти над 250 м² с изготвени енергийни одити

N	Сграда	Година	Изпълнител на енергийния одит
1	Общинска Администрация Сандански	2016	СОФЕНА ЕООД
2	РУП Сандански	2016	Да/2016/, „Технострой – Инвестконсулт“ ЕООД
3	РСПБЗН-Сандански	2016	„Технострой – Инвестконсулт“ ЕООД
4	Дом на културата в гр.Сандански	2016	СОФЕНА ЕООД
5	Дневен център "Света Неделя"	-	-
6	Четвърто ОУ "Св.Св.Козма и Дамян"	2016	СОФЕНА ЕООД
7	ЦДГ N:1 "Първи юни"	2016	СОФЕНА ЕООД
8	Трето ОУ "Хр.Ботев"	2016	СОФЕНА ЕООД
9	с.Склавe-детска градина	-	-

Списък на общински обекти, за които няма готови енергийни одити

Общински обекти над 250 м², за които няма изготвени енергийни одити

№	Обекти в Община Сандански над 250 м ² , на които няма изготвен енергиен одит	РЗП (м ²)
1	Първо ОУ "Свети Климент Охридски	1540
2	Второ ОУ "Хр.Смирненски"	7802

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

3	ОДЗ "Здравец"	910
4	Четвърто ОУ -общезитие	3018
5	Сграда на „Стройрайон“	992
6	Спортно училище (+ 2бр. общезитие + стол+ физкултурен салон)	13500
7	Алхеологически музей	455
8	Читалище "Отец Паисий"	1366
9	МБАЛ Св.Врач-гр.Сандански	8000
10	гр.Мелник - Кметство	300
11	гр.Мелник-клуб на пенсионера, музей	340
12	с.Виногради-културен дом	470
13	с.Вълково-Кметство	540
14	с.Джигурово-Културен дом	304
15	с.Джигурово-детски ясли	280
16	с.Дамяница-детска градина и детски ясли	560
17	с.Дамяница-Кметство	412
18	с.Катунци-детска градина, кухня, пералня	1142
19	с.Катунци-Кметство	400
20	с.Ласкарево-Читалище	368
21	с.Лебница-Читалище	720

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

22	с.Левуново-Кметство, Читалище	1050
23	с.Ново Делчево-Кметство	520
24	с.Ново Делчево-Детска градина	275
25	с.Петрово-Читалище, Лятно кино	1220
26	с.Плоски-Кметство, детски ясли, читалище	326
27	с.Поленица-Кметство	420
28	с.Склавe-Читалище, кино, сладкарница	948
29	с.Склавe-детски ясли	340
30	с.Яново-Кметство	456
31	с.Склавe-Училище	1460

До края на програмния период ще бъдат направени енергийни одити на посочените в таблицата общински обекти, като приоритетно най-напред ще се санират тези, които са на територията на гр. Сандански (съгласно разработената концепция за „зелен град“), след това и в останалите населени места (гр. Мелник и селата).

През 2016 г. , Община Сандански участва с работни проекти за 8 /осем/ бр. общински обекта (сгради) за подобряване на енергийната им ефективност по Процедура „BG16RFOP001-2.001 „ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ В ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ“, по приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ по оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г., като целта е достигане на енергиен клас „С“.

Във връзка с гореизложеното е и посочената по-долу информация както следва:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

N	Сграда	Програма, по която се кандидатства с изготвен работен проект
1	Общинска Администрация Сандански	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони“
2	РУП Сандански	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони“
3	РСПБЗН-Сандански	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони“
4	Дом на културата в гр.Сандански	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони“
5	Дневен център "Света Неделя"	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони” Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони”
6	Четвърто ОУ "Св.Св.Козма и Дамян"	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони” Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони”
7	ЦДГ N:1 "Първи юни"	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони” Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони”
8	Трето ОУ "Хр.Ботев"	Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. Приоритетна ос 2 : „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони” Процедура: BG16RFOP001-2.001 „Енергийна ефективност в периферните райони”

Списък на реализирани напълно проекти по енергийна ефективност – обект и стойност.

Обект (сграда)	Реализация	Стойност на
----------------	------------	-------------

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	Чрез ЕСКО – проекти на ФЕЕВИ	проекта
ЦДГ 3 „Пролет“-гр.Сандански	„Алмина консулт“ЕООД, гр.София	190 858 BGN
ОДЗ №2 „Здравец“- филиал „Мики Маус“;ОДЗ „Дора Габе“и ЦДГ №3,„Пролет“- град Сандански	Обединение "Алфа Кристал Про" ДЗЗД	1 399 074.57 BGN

За да се постигне енергийна ефективност при консумацията на енергия се правят енергийни обследвания на обектите и се установяват рентабилните мерки за реализиране на икономии, и подобряване комфорта на обитаване в сградите. Подобряване състоянието на отоплителните инсталации и сградния фонд, а също и довършване подмяната на уличното осветление, се очертават като основни възможности на общината за въздействие с цел повишаване на енергийната ефективност. Изградените мрежи за високо , средно и ниско напрежение са в добро състояние. Община Сандански попада в газоразпределителната мрежа на Регион “Запад”, с център град Благоевград.

През територията на община Сандански преминава транзитния газопровод за Гърция, който е собственост на „Булгартрансгаз” ЕАД. Именно от отклонение на този газопровод е изпълнено захранването на газопреносната система и мрежа на град Сандански.

Основни използвани горива:

- газ за отопление,
- твърдо гориво,
- електроенергия,

Потреблението на енергия обхваща следните основни сфери:

- Сградния фонд, собственост на общината
- Превозните средства- служебни коли и МПС
- Общински услуги – улично осветление, водоснабдяване и др.

Дейностите по намаляване на енергопотреблението в тези сфери могат да се обединят в следните групи:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

1. Дейности в общинските сгради – енергийни обследвания за установяване на потенциала за икономия на енергия, предпроектни проучване в сгради със значителен потенциал за икономия, разработване на дългосрочни планове за действия по отношение на сградите на територията на общината;
2. Дейности в областта на транспорта - превантивно поддържане на превозните средства, обновяване на автомобилния парк
3. Дейности в уличното осветление – разработване на планове за поддържане на системата за улично осветление, подобряване на ефективността на енерго - потреблението в процеса на експлоатация.

Резултатите от изброените по-горе действия могат да се очакват в следните направления:

1. Икономия на финансови средства, които може да се използват за други по-належащи обществени нужди, като с това се подобрят и качествата на предлаганите енергийни услуги;

2. Намаляване на замърсяването на околната среда;

3. Намаляването на потреблението на енергия в общинските сгради може да послужи като пример и стимул за подражание от други крайни потребители.

В долната таблица е представена информация за начина на отопление и осветяване на общинските обекти.

Списък на общински сгради над 250 м² с описан начин на отопляване и осветяване към момента

№	Наименование на сградата	Начин на отопление	Начин на осветление
1	Общинска Администрация Сандански	ел.енергия	ел.енергия
2	РУП Сандански	ел.енергия	ел.енергия

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

3	РСПБЗН-Сандански	ел.енергия	ел.енергия
4	Дом на културата в гр.Сандански	ел.енергия	ел.енергия
5	Дневен център "Света Неделя"	ел.енергия	ел.енергия
6	Четвърто ОУ "Св.Св.Козма и Дамян"	газъл	ел.енергия
7	ЦДГ N:1 "Първи юни"	газ	ел.енергия
8	Трето ОУ "Хр.Ботев"	газ	ел.енергия
9	с.Склаве-детска градина	течно гориво	ел.енергия
10	Първо ОУ "Свети Климент Охридски	газ	ел.енергия
11	Второ ОУ "Хр.Смирненски"	газ	ел.енергия
12	ОДЗ "Здравец"	газ	ел.енергия
13	Дневни детски ясли	газъл	ел.енергия
13	Спортен интернат по плуване	ел.енергия	ел.енергия
14	Сграда на „Стройрайон“	ел.енергия	ел.енергия
15	Спортно училище (+ 2бр. общежитие + стол+ физкултурен салон)	газъл	ел.енергия
16	Археологически музей	ел.енергия	ел.енергия
17	Читалище "Отец Паисий"	ел.енергия	ел.енергия
18	МБАЛ Св.Врач-гр.Сандански	газ	ел.енергия
19	гр.Мелник - Кметство	ел.енергия	ел.енергия

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

20	гр.Мелник-клуб на пенсионера, музей	ел.енергия	ел.енергия
21	с.Вълково-Кметство	ел.енергия	ел.енергия
22	с.Джигурово-Културен дом	ел.енергия	ел.енергия
23	с.Джигурово-детски ясли	ел.енергия	ел.енергия
24	с.Дамяница-детска градина и детски ясли	ел.енергия	ел.енергия
25	с.Дамяница-Кметство	ел.енергия	ел.енергия
26	с.Катунци-детска градина, кухня, пералня	ел.енергия	ел.енергия
27	с.Катунци-Кметство	ел.енергия	ел.енергия
28	с.Ласкарево-Читалище	Твърдо гориво - дърва	ел.енергия
29	с.Лебница-Читалище	ел.енергия	ел.енергия
30	с.Левуново-Кметство, Читалище	ел.енергия	ел.енергия
31	с.Ново Делчево-Кметство	ел.енергия	ел.енергия
32	с.Ново Делчево-Детска градина	ел.енергия	ел.енергия
33	с.Петрово-Читалище	ел.енергия	ел.енергия
34	с.Плоски-Кметство, детски ясли, читалище	ел.енергия	ел.енергия
35	с.Поленица-Кметство	ел.енергия	ел.енергия
36	с.Склаве-Читалище, кино, сладкарница	ел.енергия	ел.енергия
37	с.Склаве-детски ясли	ел.енергия	ел.енергия

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

38	с.Яново-Кметство	ел.енергия и твърдо гориво	ел.енергия
39	ОУ“Св.Св.Кирил и Методий“-с.Дамяница	газ	ел.енергия
40	с.Поленица- Основно Училище	ел.енергия и твърдо гориво	ел.енергия

В „Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Сандански 2016-2020”, е предвидено задължителното поставяне на фотоволтаични покривни системи за производство на електрическа енергия върху покривите на всички общински сгради на територията на общ. Сандански. Най-напред, с такива енергийни покриви ще бъдат оборудвани общинските сгради (17 бр.) в града след последователно изпълнение на отделните проектни фази по изграждането им.

Тяхното въвеждане в експлоатация в общински сгради ще демонстрират нагледно техните реални качества и ползи и на други заинтересовани страни – строителни предприемачи, частни лица и др.

Това ще спомогне за по-динамичното им приложение в нашата община, която има най-добрата предпоставка за това в България – факторът: най-продължително слънцегреене.

Предвидено е да бъдат конструирани и поставени нови електроавтобусни спиркозаслони (22 бр.) със соларни покриви за производство на ел. енергия, допълнително-оборудвани със система за звуково известяване, ефектно подзаслонно осветление и илюминирани информационни табели. В следствие с такива ще бъдат поетапно обзаведени и останалите населени места (гр. Мелник и селата) в общината.

Ключов елемент в плана е подмяната на съществуващото улично осветление в общината (6 300 бр. осветителни тела) с високоефективно LED-осветление, с което да се осигури създаването на комфортна и естетична нощна среда на територията на цялата община чрез монтирането на висок клас осветителни LED-тела, (вкл. и с използването на съвременни ВЕИ технологии), които да гарантират работеща в пълен обем система за улично осветление (с висока осветяемост на всички терени за обществено ползване), отговаряща на съвременните изисквания за експлоатация, позволяваща централизирано програмируемо управление и автоматизация съобразно часовете и интензивността на движението.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Там където липсва улично осветление, ще бъде изградено ново такова, като е предвидена и подмяна на някои от кабелните линии. На много места в града ще бъде поставено декоративно осветление на важни сгради в общината, паметници на културно-историческото наследство, археологически места, зелени площи, които да засилят своята представителност чрез постигането на висок художествен ефект.

Газификация

Община Сандански попада в газоразпределителната мрежа на Регион „Запад”, с център град Благоевград.

През територията на община Сандански преминава транзитния газопровод за Гърция, който е собственост на „Булгартрансгаз” ЕАД. Именно от отклонение на този газопровод е изпълнено захранването на газопрепосната система и мрежа на град Сандански.

Газовият оператор „Арес газ” АД е дружеството, което изгражда и управлява газоразпределителната мрежа на територията на регион „Запад” в България, с център град Благоевград. Тази инициатива се осъществява със съдействието на общините, управляващи всяка отделна административно обособена територия, в това число и с община Сандански.

Програмата за газификация на „Арес газ” АД за град Сандански, предвижда изграждането на нова газоразпределителна мрежа и сградни отклонения, в годините до 2020 г.

„Арес газ” АД притежава два лиценза – за разпределение на природен газ и за снабдяване с природен газ от краен снабдител на територия „Запад” до 2041 година.

Икономическата ефективност от използването на природен газ и замяна на по-скъпите енергоносители, икономията при потребление на горива вследствие повишаване КПД на системите използващи природен газ, техническа безопасност на газифицираните уредби и подобряване екологичната обстановка след преустройство на котлите от нафта, мазут и твърдо гориво на газ.

Използването на природен газ е една изключителна алтернатива, от която вече се възползваха редица от обществените учреждения в град Сандански (училища, детски градини и други).

Благодарение на това, че природният газ е един от най-чистите енергоизточници, може да се постигне висок екологичен ефект, което е особено важно за град Сандански, като климатолечебен курорт.

Мощен икономически ефект имат неговите възможности и предимства - ниските разходи при използването му енергоизточник както в бита,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

така и в промишлеността. При възстановяването на съществуващи и изграждането на бъдещи нови индустриални и промишлени зони в община Сандански задължително трябва да се предвиди и осигуряване на газоснабдяване за производствени нужди на инвеститорите.

Изграждането на газоразпределителна мрежа за град Сандански и промишлените зони (настоящи и бъдещи) на територията на общината е една от първостепенните задачи в настоящият планов период съгласно „План за енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение на община Сандански 2016-2020”.

В концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен” град е предвидено стимулирането на по-широкото използване на природен газ (чрез субсидиране изграждането на газопреносни връзки към съществуваща градска газоразпределителна мрежа).

Предвидените в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град” са обвързани с Европейската политика в областта на околната среда в една от основните точки в дневния й ред - Борбата срещу изменението на климата. След приемането през 2008 г. на пакета „Климат и енергетика“ на ЕС за 2020 г., Европейската комисия стартира „Споразумение на кметовете за климата и енергията”, за да одобри и подкрепи усилията, положени от местните власти, за внедряване на политики за устойчива енергия чрез разработване на планове за действие и насочването на инвестиции към мерки за смекчаване на климатичните промени.

В тази връзка са предприети първи стъпки от местната власт за присъединяването на Сандански към амбициозната инициатива за ангажиране на европейските градове в борбата с климатичните промени, обявена за най-голямата в света инициатива за градския климат и енергия, в което обединени местни и регионални власти поемат задължението да намалят емисиите на CO₂ с минимум 20% до 2020 г, а за новите страни по него – с минимум 40% до 2030 г., чрез възприемане на интегриран подход за смекчаване на климатичните промени и адаптиране към тях.

В едно с всички стратегически и програмни документи свързани с опазването на околната среда и развитието на общ. Сандански, има разработена и „**Рамкова Стратегия за нисковъглеродно развитие на град Сандански до 2020 година**”, за изпълнението на която са включени всички проектни идеи от концепцията за превръщането на гр. Сандански в Европейски „зелен град”, при реализирането на които е изчислено, че ще бъдат спестени емисии от въглероден диоксид възлизащи количествено на **24 909,83 t CO₂** (много над 20% от предвидените за намаление по базова година /2008 г./).

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Целта на рамковата стратегия за нисковъглеродно развитие район „Слатина” е превръщане на района в “Нисковъглероден район”. Рамковата стратегия обръща внимание на общото екологични състояние на район „Слатина” и столицата, но е фокусирана основно върху политиките за нисковъглеродно развитие. Стратегията следва залегналите в разработения от Европейската комисия пакет документи „Климат – енергетика”. Основните цели на пакета

„Климат – енергетика” са:

- 20% намаляване на емисиите на парникови газове (30% - при постигане на глобално споразумение) до 2020 г. спрямо базовата година по протокола от Киото.
- 20% увеличение на енергийната ефективност.
- 20% дял на енергията от възобновяеми източници в общото потребление на енергия в ЕС до 2020 г.
- 10% дял на биогоривата в транспорта до 2020 г.

Целта на рамковата стратегия за нисковъглеродно развитие район „Слатина” е превръщане на района в “Нисковъглероден район”.

Изменението на климата, като следствие от концентрацията на парникови газове и особено на въглероден двуокис, е глобално предизвикателство, но това, което го отличава от другите предизвикателства на съвременното е че всеки човек е както част от проблема, така и част от решението. За да бъде спечелена битката с изменението на климата, всеки сектор на обществото и всеки един от нас трябва да даде своя принос. Като отчита спецификата на проблема, рамковата стратегия разглежда възможностите за нисковъглеродно развитие на територията на град Сандански. Предложените различни политики покриват целия спектър от национален, през градски и районен мащаб и стигат до конкретни поведенчески модели, приложими в домакинствата и на индивидуално ниво.

По форма на собственост жилищата общинска и държавна собственост са под 0,8% от всички други 0,5 % са частни на юридически лица, а останалите около 98% са частни жилища на физически лица.

Общата им полезна площ е 1 564 662 кв.м. , от тях 1 208 157 кв.м. са жилищна площ , 182 930 кв.м. са спомагателна площ и 173 575 кв. м. са кухни.

Обитаваните жилища в община Сандански са 7 663 броя, необитаваните са 2026 броя, вилите са 870 броя.

В градовете Сандански и Мелник необитаваните жилища са 221, а останалите 1 805 в селата.

Обитаваните жилища в община Сандански са 79%, а необитаваните 21%,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

което е малко над средното за страната, но пък малко под средното за област Благоевград.- 82.8%.

Масивните сгради в община Сандански са 9 319 броя.

Полезна площ на човек от населението е около 40 кв.м. , което е малко над средното за страната (30,1 кв.м.), както и над средното за област Благоевград (26,0 кв.м.) и над процента за съседните общини Петрич (24,6 кв.м.) и Гоце Делчев (25,0 кв.м.) Това се дължи на факта, че на територията на общината има значителен брой ваканционни жилища.

Броят на жилищата на 1000 човека от населението е 488 броя - под средното за страната и за Югозападния планов район.

Жилищата по материал на външните стени са основно тухлени 61% стомано-бетонни са 26% а други са 13% .

Рамковата стратегия използва статистически данни от ЕС, които показват, че 20% от емисиите на парникови газове в Европейския съюз се дължат на електропотреблението на домакинствата. 70% от консумираната от домакинствата енергия се изразходва за отопление на дома, 14% - за затоплянето на вода и 12% - за осветление и от домакински уреди.

Нормативната уредба за енергийна ефективност на сгради е базирана на Закона за енергийна ефективност.

Законът за енергийната ефективност е разработен в съответствие с Директива 2006/32/ЕО за ефективността при крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийните услуги и Директива 2002/91/ЕО за енергийната ефективност на сградния фонд. Основна цел на Директива 2006/32/ЕО е повишаването на енергийната ефективност при крайните потребители чрез система от мерки и дейности за повишаване конкурентоспособността на икономиката, сигурността на енергийните доставки и опазването на околната среда като основни стълбове на политиката за устойчиво развитие. Във връзка с това директивата изисква страните членки да предприемат действия за подпомагане на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и да осигурят непрекъснат растеж и развитие на пазара на енергийните услуги, като по този начин допринесат за постигане целите на Лисабонската стратегия.

Законът за енергийната ефективност предвижда:

Специална уредба, свързана с управлението на енергийната ефективност, чрез въвеждането на допълнителни задължения за собствениците на сгради за планиране, изпълнение и отчитане на дейности и мерки за повишаване на енергийната ефективност.

Въвеждат се правни норми, свързани с регламентацията на предоставянето на енергийни услуги от физически или юридически лица - търговци с енергия. Услугите, извършвани от тези лица, имат за цел комбиниране на доставката на енергия с енергоефективни технологии и/или действия, водещи до проверимо,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

измеримо или оценимо повишаване на енергийната ефективност и/или спестяване на първични енергийни ресурси.

Създаване на национална информационна система за състоянието на енергийната ефективност в Република България. Информацията от тази система е необходима за правилното планиране и осъществяване на планове и програми за подобряване на енергийната ефективност и за насърчаване и наблюдение на енергийните услуги и другите дейности и мерки за подобряване на енергийната ефективност. Информацията от системата служи за изготвяне на годишни анализи за състоянието на енергийната ефективност, включително изпълнението на индикативните цели, постигнатите резултати и изготвянето на докладите до Европейската комисия. Информацията ще бъде достъпна за всички крайни потребители на енергия.

В допълнение на вече въведените в изпълнение на Директива 2002/91/ЕО за енергийната ефективност на сградния фонд дейности и мерки по енергийна ефективност в сгради, в закона се предлага въвеждането и на задължителна периодична инспекция за енергийна ефективност на водогрейни котли и климатични инсталации в сгради.

Намаляване на електропотреблението на енергия произведена от въглеродни горива чрез повишаване на енергийната ефективност води до намаляване на емисиите от парникови газове. Общинската администрация вече работи за повишаване на енергийната ефективност на общинските сгради – през 2016г. одобрени са осем проекта за саниране, които очакват да започне финансирането им.

Повишаването на енергийната ефективност при крайните потребители е фактор за намаляване на първичното енергийно потребление и смекчаване натрупването на емисии на въглероден двуокис и другите парникови газове, което води до предотвратяване на опасни промени в климата.

- Необходимо е да се възложи изготвяне на експертна оценка за използваните жилищни площи в района.
- Необходимо е да се иницира от общината намаляване на данък сгради за собствениците на енергийно ефективни жилища.
- Информационна кампания за наличните банкови кредитни линии за повишаване на енергийната ефективност сред жителите на района с цел саниране на жилищата им. Информационна кампания за възможностите за финансиране, предвидени в ЗЕЕ. Интелигентно улично осветление, с вградена автоматизирана системи за индивидуално управление на лампите и отчитане на осветеността за средата.
- Отопление и климатизация на всички общински сгради (вкл.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- термопомпи, нови котли с висок КПД, подобряване ефективността на топлофикационните системи).
- Топлинна изолация и вентилация на всички общински сгради (вкл. изолация на стени, прозорци, пасивно отопление и охлаждане).
  - Топла вода за битови нужди на обществените сгради (нови ефективни бойлери, перални машини и т.н.).
  - Осветление в обществените сгради (енергоспестяващи лампи, автоматично изключване на осветлението и др.).
  - Готвене и хладилници в столовете на училищата, детските градини, ясли и детските кухни (нови ефективни уреди, използване на отпаднала топлина и др.).

Управление на енергийната ефективност в сгради

Собствениците на сгради с РЗП над 1000кв.м. са длъжни да извършват управление на енергийната ефективност. Управлението на енергийната ефективност се извършва чрез:

- ежегодно изготвяне на планове и програми за повишаване на енергийната ефективност;
- осъществяване на мерките, предвидени в плановете и програмите; представяне в Агенцията за енергийна ефективностна информация за ефекта от изпълнените мерки и за очаквания ефект от изпълнението на предвидените в плановете и програмите мерки;
- определяне най-малко на един служител, в чиято длъжностна характеристика се включва изпълнение на задълженията по управлението на ЕЕ.

Общинската администрация може да работи за повишаване на ефекта от управлението на енергийната ефективност чрез информационни кампании към собствениците на сгради от една страна, а от друга като подпомага Агенцията по енергийна ефективност с данни за сградния фонд в района и за издадените разрешения за строеж и реконструкция на сгради на предвидената в закона РЗП от 1000 кв. м.

Обществен екологичен транспорт

Намаляването на емисиите на парникови газове, емисиите на озониви прекурсори и прахови частици от транспортна дейност поставят пред сектор

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

„Транспорт“ сериозни предизвикателства. Транспортът като цяло и най-вече автомобилният транспорт, влияят отрицателно върху околната среда, като увреждат качеството на атмосферния въздух в населените места създават шум и отпадъци.

Няма конкретни данни за човекопотока и потока на МПС през територията на гр. Сандански.

В стратегията се използват статистически данни за Европейския съюз, където леките автомобили допринасят за 10% от емисиите на парникови газове.

В тази връзка Европейският съюз прие, измени или подготвя редица транспортни директиви и регламенти, насочени към прилагане на принципите „потребителят плаща“ и „замърсителят плаща“, към по-стриктни изисквания за леките и лекотоварните автомобили по отношение на емисиите на прахови частици и азотен оксид – Евро 5 и Евро 6, въвеждането на екологични изисквания при закупуването на превозни средства, предназначени за обществения транспорт, с цел стимулиране на пазара на екологични и енергийно ефективни превозни средства.

През 2006 г. беше направен преглед на Бялата книга „Европейска транспортна политика до 2010 г. – време за решение“. Прегледът отбеляза, че потреблението на енергия и отрицателното въздействие на транспорта върху качеството на околната среда, трябва да бъдат намалени, и че са необходими допълнителни инструменти за постигането на тази цел. Тези мерки включват: План за действие на ЕС за товарната транспортна логистика, насърчаване въвеждането на интелигентни транспортни системи за по-устойчив и по-ефективен транспорт, промяна на мобилността на хората в урбанизираните райони, план за действие за насърчаване на вътрешноводния транспорт и програма за “зелена енергия” за превозните средства. Предлага се да бъде изготвена и методология за определяне на такси за използване на транспортната инфраструктура.

Една от основните цели на ревизираната през 2006 г. Европейска стратегия за устойчиво развитие е да се създадат условия транспортните системи да посрещат икономическите и социалните нужди на обществото като се минимизират техните нежелани въздействия върху икономиката и околната среда.

С тази цел е заложено в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен“ град развитието на градския обществен транспорт чрез електроавтобуси.

Динамичното развитие на Сандански през последните години, доведе и до чувствително увеличаване броя на личните автомобили, което предизвиква не само интензивно натоварване на тясната градска улична мрежа, а се отразява и негативно върху качествените характеристики на атмосферния въздух. Като

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

климатолечебен курорт с международно значение, е недопустимо да продължи замърсяването му, поради което се налага общинското ръководство да предприеме бързи и адекватни мерки за ограничаване на това замърсяване чрез вземането на интегрирани зелени решения за „дружелюбен към околната среда градски транспорт“. Едно такова решение е въвеждане на електроавтобусен транспорт в Сандански, чрез който чувствително ще се намалят въглеродните емисии на човек от населението и ще се използва като допълнителен инструмент за подобряване качеството на градския въздух.

За целта е предвидено да бъдат използвани 12 бр. електроавтобуси за нуждите на градския обществен транспорт, 5 бр. за междуселищен (обслужващи най-близките до града населени места) и 10 бр. електроавтобуси за организиран ученически транспорт. Използваните в момента общински леки автомобили (автомобилите използвани от общинската администрация, общинските здравни и социални заведения и общинските фирми), ще бъдат заменени с 10 бр. електромобили, като успоредно с това общинската управа ще разработи и мерки за насърчаване постепенното навлизане и закупуване на електромобили от местното население. За зареждането на тези електрически превозни средства ще се изгради бърза електроразрядна станция, позиционирана в ненатоварената периферна зона на града.

С въвеждането на градския електроавтобусен транспорт ще се постигне чувствително облекчаване на автомобилното движение в голяма част от уличната градска мрежа, което ще позволи от своя страна да бъдат обособени и по-голям брой велоалеи.

Преминаването към ефективен екологосъобразен публичен транспорт ще допринесе и за подобряване на устойчивото развитие на града: 1. В икономически план ще се намали консумацията на горива, които най-често се внасят – и така косвено ще се подобри платежният баланс (с разкриващ се висок потенциал за икономии); 2. Градският трафик ще се облекчи и ускори, а с него и стопанският кръговрат.

Политики при възлагане на обществени поръчки

При възлагане на обществени поръчки район „Слатина“ ще прилата предвидените в Закона за енергийна ефективност изисквания за повишаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове:

- Изискване за използване на финансови инструменти за енергоспестяване, включително договори за предоставяне на енергоефективни услуги;
- Изисквания за закупуване на ново оборудване и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- автомобили отговарящи на предварително определени характеристики за енергийна ефективност;
- Изисквания за замяна на съществуващо оборудване или автомобили с ново отговарящо на определени характеристики за енергийна ефективност;
  - Изисквания за извършване на енергийно обследване на сгради публична собственост и прилагане на предложените мерки;
  - Изисквания за закупуване и наемане на енергоефективни сгради или части от сгради.

Обществено участие

Разяснителна програма – на индивидуално ниво и ниво домакинства

Разяснителна програма цели да запознае жителите на район „Слатина” с ползите от реализирането на нисковъглеродната стратегия за развитието района и да им предложи лесни, икономически обосновани действия, чрез които да допринесат за подобряване на качеството на живот в района и същевременно да намалят разходите за поддръжка на домакинствата си.

Като основен инструмент в тази разяснителна програма ще залегне калкулирането на въглероден отпечатък. Въглеродният отпечатък, изчислен на базата на алгоритми, демонстрира, че освен прякото отделяне на емисии, културата, навиците, възпитанието на членовете на всяко домакинство непряко причиняват отделяне на емисии на парникови газове. Това е и определението на Carbon Trust(2007) "Общото отделяно количество емисии парни газове, в резултат на преки и непреки действия на човек, организация или производствен процес". Изчисляването на въглеродния отпечатък по един увлекателен и лесен начин внася яснота за това как и колко човек или домакинство консумира енергия и отделя парникови газове. На базата на това изчисление, могат да бъдат взети решения с цел спестяване на енергия и , най- важното за едно домакинство, средства. Качеството на живот на няма да бъде влошено, но същевременно значително ще бъдат намалени сметките за електричество, храна, придвижване, хигиена, отопление. Малките промени в личния и семейния живот водят директно до чувствително намаляване на емисиите на парникови газове. Използването на въглеродния калкулатор освен директните ползи, които носи има и образователна функция.

Нагледните изчисления показват зависимостта на околната среда от всяко човешко действие, но и предоставя лесни за изпълнение и приложение

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

практически съвети.

Обществена подкрепа

С оглед постигане целите на настоящата стратегия, водени от принципа на прозрачност и в търсене на максимално широка обществена подкрепа се идентифицират следните групи заинтересовани страни на територията на района:

1. Местният бизнес.
2. Структури на държавната администрация – АСП, АЗ.
3. Образователни структури – училища, детски градини.
4. Домоуправители на кооперации съгласно закона за етажната собственост.
5. Структури на общината – Стройкомтранс ЕООД, УВЕКС ЕООД, общински отдел „Озеленяване”.
6. Неправителствени организации.
7. Финансови институции.
8. Представители на автомобилни компании, превозвачи и фирми за таксиметрови услуги.
9. Домоуправители на кооперации съгласно закона за етажната собственост.

Преди приемането на стратегията от ОбС - Сандански е необходимо да се предприеме широка кампания за нейното популяризиране, което ще даде възможност за получаване на и обратна връзка от заинтересованите страни.

Публичното обсъждане на стратегията ще се осъществи посредством серия от кръгли маси със заинтересованите лица.

Ще бъдат организирани в рамките на 6 месеца, по една кръгла маса месечно на различни места в града. За тази цел могат да се използват сгради на съответните заинтересовани лица – спортните салони, общината. Целта е всеки път представянето и обсъждането да е на различно място, за да се осигури достъпност и всеобхватност на града.

Ще бъде организирана и кампания “Зелен Сандански”, която ще включва изграждането на “зелени точки”, общо 5 /пет/ на брой на оживени места в града, където млади хора, подготвени по темата ще информират гражданите за целите на стратегията.

Ще бъдат изработени различни рекламни материали, под формата на флаери, запалки, ключодържатели, химикалки, тейфтери и т.н., носещи лого и мото на стратегията. На билбордове в района ще бъдат представени различните цели от стратегията под формата на въпроси от типа на: „Искате ли да намалим нивото CO₂?”, „Искате ли да ползваме чиста енергия?” и т.н.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Като след един месец на мястото на този въпрос се появява неговия отговор.

Ще бъдат отпечатани няколко вида листовки с извадки от стратегията и съдържащи координати за обратна връзка, които освен, че ще се раздават на публични места и ще се пускат в пощенските кутии на гражданите.

Изключително важно е да бъдат ангажирани, както местния бизнес, така и общински структури като: Стройкомтранс ЕООД, УВЕКС ЕООД, общински отдел „Озеленяване”. Преди приемането на стратегията от общински съвет е необходимо да се предприеме широка кампания за нейното популяризиране, което ще даде възможност за получаване на и обратна връзка от заинтересованите страни.

6.2. Води

Община Сандански е богата на различни видове надземни и подземни водни ресурси. Надземните водни ресурси на общината са формирани от реките Струма, Санданска Бистрица, Пиринска Бистрица, Бождовска, Склавска, Мелнишка, Шашка и Лебнишка. Състоянието на съществуващата канализационна система е сравнително добро, но главният канализационен колектор зауства директно в река Санданска Бистрица, а обектът фигурира в списъка за задължителен контрол през 2013 г. общината има сключен договор за финансиране на проект „Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански” на площадка с площ 42 дка на 3 км. югозападно от града, в района на вливането на р. Санданска Бистрица в р. Струма.

Проектът предвижда подготовката и реализацията на инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ – Сандански с капацитет 36 000 еквивалентни жители, която да обслужва територията на административния център града и прилежащите към него села Поленица и Лиляново, както и рехабилитация и ново изграждане на канализационна инфраструктура с обща дължина 36 км. и на водоснабдителна инфраструктура с обща дължина 33 км. С реализацията на проекта се цели подобряване екологичното състояние на р. Санданска Бистрица, възстановяване на рекреационните ѝ възможности и опазване чистотата на водите на р. Струма, както и подобряване възможностите за водоползване за различни цели от поречието на Струма. Това е най-мощният проект, който предстои общината да реализира.

Въпреки че територията е богата на различни видове надземни и подземни води, водните течения и водните площи заемат 9 631 дка1 което е 1%

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

от територията на общината, което е под средния процент за страната 1,8 %. Водните ресурси на общината се формират от следните реки: Струма, Санданска Бистрица, Пиринска Бистрица, Бождовска, Склавска, Мелнишка, Шашка и Лебнишка и техните притоци.

Надземни води – реки на територията на общината.

Река Струма е петата по дължина в границите на страната. Разположена е меридионално. Общата ѝ дължина е 360 км, от които 242 се намират на територията на България и 118 км на територията на Гърция. През общината преминава малка част от общата дължина на реката, в района на град Сандански. Тя извира на височина 2180 m от мочурливите склонове на Витоша. Влива се в Орфанския (Струмския) залив на Егейско море. Река Струма е водоприемник III-та категория и приема водите на около 42 притока. По-големите от тях са: Конска река, Драговищица, Бистрица, Джерман, Рилска река, Илиина река, Благоевградска Бистрица, Санданска Бистрица и Струмешница (последната извира от Р. Македония). Река Струма се характеризира със силно променлив и непостоянен отточен режим. През пролетния сезон по р. Струма и притоците и средногодишно стават 40-50 прииждания. Някои от тях причиняват наводнения и ерозия по бреговете.

Река Санданска Бистрица е ляв приток на р. Струма с дължина 33 км. Тя изтича от югоизточния ъгъл на Тевното езеро (на 2512 м н.в.), разположено в циркуса Белемето в Северен Пирин. Бистрица се образува от реките Сърчалийца, Башлийца, Чаирска река, Мозговица и Беговица (Крива река). Те извираят от циркусите Големо и Мало Спано поле, Башлийски, Чаирски, Белемето и Беговишки в Пирин. Бистрица минава през село Лиляново, през град Сандански и се влива в Струма. По горното течение на реката се намира Попинолъшкият водопад - един от петте големи водопади в Пирин планина. По течението на реката има изградени три малки ВЕЦ-а, между местността Попина лъка и Сандански.

Река Пиринска Бистрица също е приток на р. Струма. Тя води началото си от южния ъгъл на Аргировото езеро (на 2365 м н.в.), разположено заедно с Митровото езеро (на 2291 м н.в.) в Железничкия (Демиркапийски) циркус в Северен Пирин.

Река Бождовска влива се в р. Струма. Използва се като повърхностен водоизточник за питейно-битови нужди на с. Бождово, с. Малки Цалим, с. Дебрене, с. Белевехчево, с. Джигурово, с. Ласкарево, с. Ладарево, с. Лешница, с. Ново Делчево, с. Дамяница, с. Левуново.

Мелнишката река е с дължина 30 км и е приток на Струма. Тече през град Мелник. Началото на Мелнишката река дават Доленската и Сугаревската река,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

които водят началото си от Пирин и се сливат северно от Мелник. Тече на югозапад, а след Капатово извира на запад. Реката е образувала Мелнишките пирамиди. Водосборната площ на басейна на реката е 97 км².

Лебница или *Лебнишка река* е десен приток на река Струма. Извира южно от първенеца на Огражден - връх Огражденец на територията на Република Македония.

Тече на изток и след 8 километра пресича държавната граница. След границата до село Никудин Лебница тече на североизток.

Подземни води вкл. термални води

Природно богатство на територията на общината са минералните извори в гр. Сандански и в селата Левуново, Хотово, Спатово и Катунци. В курорта Сандански са известни следните минерални извори: изворите на Турската баня, чешмата при Мирото, Поленишката баня, Парилото и новия сондажен извор (от 1964 г.). Минералните извори са с различна температура – от 37°С до 82°С.

Таблица. 4

Находище	Температура, °С	Дебит, l/s
Сандански сондаж № 1	74	7,0
Сандански сондаж № 2	73	6,5
Сандански каптаж на главната улица	82	6,5
Село Хотово	40	3,0
Село Левуново	81	8,8
Село Спатово	37	4,0
Село Катунци	38	2,0

Общо по поречието на р. Струма се намират около 80 минерални извора, групирани в 13 находища. Повечето от тях се намират от лявата страна на реката. В сравнение с изворите по поречието на река Места те имат по-висока минерализация – от 500 до 2600 mg/l, а реакцията на водата е с по-ниско рН – от 6,2 до 9,0.

Температурата на водата обикновено е над 60°С. Отделни извори имат и пониска температура. Само 6 от изворите са студени. Поради хидрокарбонатносулфатното си съдържание изворите по долината на р. Струма спадат към IV-ти клас по класификацията на Карстен-Александров, а по съдържание на активни вещества – флуор и метасилициева киселина, те се отнасят и към V-ти клас на същата класификация.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

За питейни нужди на населението в град Сандански има изградени две чешми, а в с. Катунци – 1 чешма с минерална вода. В Катунци се бутилира минерална вода “Преподобна Стойна”. Потенциални геотермални води има и в други населени места на община Сандански, но те не са изведени на повърхността чрез сондажи и не са проучени детайлно, както и не е извършена тяхната точна локализация. Минералните води в общината са от национално значение и се използват главно за балнеолечение от болницата, санаториума и в хотелите.

Замърсителите на водите на територията на Община Сандански могат да се разграничат на следните три вида:

- Точкови източници на замърсяване Това е замърсяването от непречистени градски отпадъчни води, зауствания от пречиствателни станции за отпадъчни води от населените места и локални замърсявания от индустриални източници, изградените рудници и хвостохранилища.
- Дифузни източници на замърсяване Замърсяване от земеделие и животновъдство, отток от населени места без изградени канализационни системи, замърсени индустриални терени от минали екологични щети, депа за ТБО, неотговарящи на екологичните изисквания, нерегламентирано изхвърляне на отпадъци в речните корита;
- Морфологични изменения – добив на инертни материали, корекции на речното русло, миграционни бариери, дейности по укрепване на бреговете.

Регистрираните по-големи промишлени замърсители на територията на гр. Сандански са: „Медика” АД, „Пирин Мрамор” АД, „Винарска изба – Вила Мелник” ООД, „Щампа експрес” ООД, „Примотрейд” ЕООД, „Винпром Дамяница” АД, „Стоун 2002” ООД, ПСК „Спартак”, „Рок 2005” ООД.

По долу е изложен информация (в едно с компонентите подлежащи на екологичен мониторинг) за издадените (и действащи) разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти на територията на община Сандански:

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Канализационна система на с.Плоски"

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Титуляр: Община Сандански
Седалище: гр.Сандански, общ.Сандански, обл.Благоевград, п.к. 2800, бул. "Свобода", № 14
ЕИК: 000024955
Номер и дата на разрешителното: 43140009/14.09.2016 г.
Наименование на обекта: "Канализационна система на с.Плоски"
Населено място: с.Плоски
Община: Сандански
Област: Благоевград
ЕКАТТЕ: 56839
Дата на влизане във сила на разрешителното: 14.09.2016г
Крайна дата на действие на разрешителното: на 14.09.2022г.
Код на водното тяло: BG4ST500R063
Воден обект: дерета
Поречие: Струма
Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³/год.: Поток №1 19250; Поток № 2 19250;
Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: Поток № 1-0,086; Поток № 2-0,086;
Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: Поток № 1- 52,74; Поток № 2- 52,74;
Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: Поток № 1-19250; Поток № 2 - 19250;
Активна реакция, рН: 6,0-9,0
Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35
БПК₅, mg/dm³ : 25
ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125
Нефтепродукти mg/dm³: 0,5
Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От влизане в сила на разрешителното

ОБЩИНА САНДАНСКИ, "Канализационна система на с.Дамяница

Титуляр: Община Сандански
Седалище: гр.Сандански, общ.Сандански, обл.Благоевград, п.к. 2800, бул. "Свобода", № 14
ЕИК: 000024955
Номер и дата на разрешителното: 43140010/14.09.2016г
Наименование на обекта: "Канализационна система на с.Дамяница"
Населено място: с.Дамяница
Община: Сандански
Област: Благоевград
ЕКАТТЕ: 20105
Дата на влизане във сила на разрешителното: 14.09.2016г
Крайна дата на действие на разрешителното: 14.09.2022г.
Код на водното тяло: BG4ST500R069

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Воден обект: р.Склавска река
Поречие: Струма
Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 86461
Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 0,34
Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 236,88
Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 86461
Активна реакция, рН: 6,0-9,0
Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35
БПК₅, mg/dm³ : 25
ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125
Нефтопродукти mg/dm³: 0,5
Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От влизане в сила на разрешителното

ОБЩИНА САНДАНСКИ, "Канализационна система на с.Петрово"

Титуляр: Община Сандански
Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14
ЕИК: 000024955
Номер и дата на разрешителното: 43140009/14.09.2016г
Наименование на обекта: "Канализационна система на с.Петрово"
Населено място: с. Петрово
Община: Сандански
Област: Благоевград
ЕКАТТЕ: 56174
Дата на влизане във сила на разрешителното: 14.09.2016г
Крайна дата на действие на разрешителното: 14.09.2022г.
Код на водното тяло: BG4ST200R077
Воден обект: р.Петровска
Поречие: Струма
Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: р.Петровска
Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: Поток № 1-0,079; Поток № 2-0,079;
Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: Поток № 1-46,61; Поток № 2-46,61;
Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: Поток № 1-17377; Поток № 2 - 17377;
Активна реакция, рН: 6,0-9,0
Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35
БПК₅, mg/dm³ : 25
ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125
Нефтопродукти mg/dm³: 0,5
Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От влизане в сила на разрешителното

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Експлоатация на Канализационна система на с.Ново Делчево

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110143/09.07.2015

Наименование на обекта: Обект: Експлоатация на Канализационна система на с.Ново Делчево

Населено място: с.Ново Делчево

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 52074

Дата на влизане във сила на разрешителното: 09.07.2015г.

Крайна дата на действие на разрешителното: 09.07.2025г.

Код на водното тяло: BG4ST500R069

Воден обект: р.Склавска река

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 53590

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 6,11

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 146,82

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 53590

Активна реакция, рН: 6,0-8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35

БПК₅, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: 0,5

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: За показателите РН и нефтопродукти- от влизане в сила на настоящото разрешително;за показатели: неразтворени вещества, БПК, ХПК(бихроматна) -до 6 месеца от въвеждане в редовна експлоатация на ПСОВ, но не по-късно от 31.12.2015г.

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Експлоатация на Канализационната система на гр.Мелник

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110135/16.10.2014

Наименование на обекта: Обект:Експлоатация на Канализационната система на гр.Мелник

Населено място: гр.Мелник

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 47754

Дата на влизане във сила на разрешителното: 47754

Крайна дата на действие на разрешителното: 16.10.2020г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Код на водното тяло: BG4ST300R074

Воден обект: р.Мелнишка

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 43200

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 3,73

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 118,35

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 43200

Активна реакция, рН: 6,0-8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35

БПК₅, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: 0,5

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: За показателите РН и нефтопродукти- от влизане в сила на настоящото разрешително;за показатели: неразтворени вещества, БПК, ХПК -до 6 месеца от въвеждане в редовна експлоатация на ПСОВ, но не по-късно от 31.12.2015г.

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Експлоатация на Канализационна система на с.Склаве

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110129/14.07.201

Наименование на обекта: Обект:Експлоатация на Канализационна система на с.Склаве

Населено място: с.Склаве

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 66785

Дата на влизане във сила на разрешителното: От датата на влизане в сила на разрешителното

Крайна дата на действие на разрешителното: 14.07.2020г.

Код на водното тяло: BG4ST500R069

Воден обект: р.Склавска река

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 104000

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 4,05

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 284,93

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 104000

Активна реакция, рН: 6,0-8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35

БПК₅, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: 0,5

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: За показателите РН и нефтопродукти- от влизане в сила на настоящото разрешително; за показатели: неразтворени вещества, БПК, ХПК - до 6 месеца от въвеждане в редовна експлоатация на ПСОВ, но не по-късно от 31.12.2015г.

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Експлоатация на Канализационна система на гр.Сандански

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански, общ.Сандански, обл.Благоевград, п.к. 2800, бул. "Свобода", № 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110124/21.03.2014

Наименование на обекта: Обект: Експлоатация на Канализационна система гр.Сандански

Населено място: гр.Сандански

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 65334

Дата на влизане във сила на разрешителното: 21.03.2014г.

Крайна дата на действие на разрешителното: 01.03.2018г

Код на водното тяло: BG4ST500R069

Воден обект: р.Санданска Бистрица

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³/год.: КК1 - 157000   КК2 - 178000

КК3 - 1924000

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 2,25

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 60

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 21900

Активна реакция, рН: 6,0-8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35

БПК₅, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: За показателите РН, неразтворени вещества, БПК, ХПК - до 6 месеца от въвеждане в редовна експлоатация на ПСОВ, но не по-късно от 31.12.2015г.

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения:

ОБЩИНА САНДАНСКИ, ДАМЯНИЦА АД, Експлоатация на обект Винарна "Дамяница", с.Дамяница

Титуляр: "Дамяница" АД

Седалище: с.Дамяница, община Сандански

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43720010/14.01.2013г

Наименование на обекта: Обект: Експлоатация на обект Винарна "Дамяница", с.Дамяница

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Населено място: с. Дамяница

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 20105

Дата на влизане във сила на разрешителното: 25.03.2008г.

Крайна дата на действие на разрешителното: 25.03.2019г.

Код на водното тяло: BG4ST500R069

Воден обект: Отводнителен канал-II кат.

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 70000

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 35

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 280

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 70000

Активна реакция, рН: 6,0-9,0

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 50

БПК₅, mg/dm³ : 40

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 250

Нефтепродукти mg/dm³: 0,5

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От датата на издаване на разрешителното.

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Канализационна система гр.Сандански

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110113/30.11.2012

Наименование на обекта: Обект:Канализационна система гр.Сандански

Населено място: Сандански

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 65334

Дата на влизане във сила на разрешителното: 30.11.2012г

Крайна дата на действие на разрешителното: 30.11.2018г.

Код на водното тяло: BG4ST500R068

Воден обект: р.Санданска Бистрица

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: До въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация: КК №1- до 157000 КК №2 - до 178000 ГК-№3 - до 1924000;След въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация Поток №1-1733797

№ и дата на акта за прекратяване на разрешителното: С решение ПО-01-57/21.03.2014г е прекратено и преиздадено 43110124/21.03.2014

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: До въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация: КК №1- до 17,92 КК №2 - до 20,31 ГК-№3 - до 219,63; След въвеждане на ПСОВ Сандански в експлоатация Поток №1 - до 402845,58 л/час

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: До въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация: КК №1- до 430,14 КК №2 - до 487,67 ГК-№3 - до 5271,23; След въвеждане на ПСОВ Сандански в експлоатация - до 4750,13

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: До въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация: КК №1- до 157000 КК №2 - до 178000 ГК-№3 - до 1924000; След въвеждане на ПСОВ-Сандански в експлоатация Поток №1-1733797

Активна реакция, рН: 6,0-8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 35

БПК5, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: 0,5

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: До 6 месеца от въвеждане в редовна експлоатация на ПСОВ-Сандански, но не по-късно от 31.12.2015г.

ОБЩИНА САНДАНСКИ, СТОУН-2002 ООД, "Бетонов център на обект ТМСИ"Вълково"
,гр.Сандански

Титуляр: "Стоун-2002"ООД
Седалище: гр.Сандански,ул."Скопие"№26
ЕИК: 130790423
Номер и дата на разрешителното: 43120008/11.09.2012
Наименование на обекта: Обект:"Бетонов център на обект ТМСИ"Вълково" ,гр.Сандански
Населено място: гр.Сандански
Община: Сандански
Област: Благоевград
ЕКАТТЕ: 65334
Дата на влизане във сила на разрешителното: 20.09.2012г.
Крайна дата на действие на разрешителното: 20.09.2018г.
Код на водното тяло: BG4ST500R063
Воден обект: р.Речичка-II кат
Поречие: Струма
Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 800
Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 3,2 л/сек
Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 800
Активна реакция, рН: 6,0-8,5
Неразтворени вещества, mg/dm³ : 50
Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От дата на влизане в сила на разрешителното

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ОБЩИНА САНДАНСКИ, „ВИНАРСКА ИЗБА- ВИЛА МЕЛНИК” ООД, :“ПСОВ, обслужваща
Предприятие за преработка на грозде, чрез дестилация и ферментация”

Титуляр: "Винарска изба-вила Мелник"ООД

Седалище: с. Левуново, ул. "Кочо Лютата" № 11

ЕИК: 101774754

Номер и дата на разрешителното: 43740004/17.08.2012

Наименование на обекта: Обект:"ПСОВ, обслужваща Предприятие за преработка на грозде,
чрез дестилация и ферментация"

Населено място: с. Хърсово

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 77565

Дата на влизане във сила на разрешителното: 17.8.2012

Крайна дата на действие на разрешителното: 17.8.2018

Код на водното тяло: BG4ST300R074

Воден обект: дере, приток на р. Мелнишка - II категория

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 4891

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 0,8 л/сек

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 19,564 м³/ден

Активна реакция, рН: 6,0 - 8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 50

БПК₅, mg/dm³ : 15

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 70

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От дата на влизане в сила
на разрешителното

ОБЩИНА САНДАНСКИ, ПСК „СПАРТАК”, ТМСИ "Склаве"

Титуляр: ПСК "Спартак"

Седалище: с. Склаве, община Сандански

ЕИК: 101036833

Номер и дата на разрешителното: 43120055/02.07.2012

Наименование на обекта: Обект:ТМСИ "Склаве"

Населено място: с. Склаве

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 66785

Дата на влизане във сила на разрешителното: 2.7.2012

Крайна дата на действие на разрешителното: 2.7.2018

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Код на водното тяло: BG4ST500R069

Воден обект: Горно Сушички поток, ляв приток на р. Славска - II кат.

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 30000

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество: 18

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 117

Активна реакция, рН: 6,5 - 8,5

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 60

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: От датата на влизане в сила на разрешителното

ОБЩИНА САНДАНСКИ, Обект:ПСОВ-с.Вълково

Титуляр: Община Сандански

Седалище: гр.Сандански,общ.Сандански, обл.Благоевград,п.к. 2800, бул. "Свобода",№ 14

ЕИК: 000024955

Номер и дата на разрешителното: 43110052/05.03.2009г

Наименование на обекта: Обект:ПСОВ-с.Вълково

Населено място: с.Вълково

Община: Сандански

Област: Благоевград

ЕКАТТЕ: 12471

Дата на влизане във сила на разрешителното: 05.03.2009г.

Крайна дата на действие на разрешителното: 05.03.2015г.

Код на водното тяло: BG4ST500R063

Воден обект: р.Струма-III кат

Поречие: Струма

Год.количество на заустваните отпадъчни води, m³ /год.: 71540

№ и дата на акта за продължаване срока на действие на разрешителното: С решение ПО-01-12/26.01.2015г. продължено до 05.03.2025г.

Q max./h - Максимално часово зауствано водно количество:

Q ср./ден - Средно денонощно зауствано водно количество: 196

Q ср./год. - Средно годишно зауствано водно количество: 71540

Активна реакция, рН: 71540

Неразтворени вещества, mg/dm³ : 60

БПК5, mg/dm³ : 25

ХПК /бихроматна/mg/dm³: 125

Нефтопродукти mg/dm³: 0,5

Мазнини: 5

Срок за достигане на индивидуалните емисионни ограничения: До 6 месеца от датата на въвеждане на ПСОВ в нормална експлоатация

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

От общо 54 населени места на територията на общината, 6 села (Кръстилци, Вихрен, Златолист, Бельово, Долене и Лехово) не са водоснабдени, като населението им по данни от преброяването през 2011 г. представлява едва 0,2% от това на общината. За временно допълнително водоснабдяване на гр. Сандански е разрешен за експлоатация повърхностен водоизточник тип „открито алпийско водохващане” (авариен водопровод). Въпреки първоначално временното разрешително, поради липса на алтернативно водоснабдяване и до момента този водопровод се използва. Условията за експлоатацията му обаче са утежнени, поради това, че след обилни валежи от седемте вододайни зони водата навлиза мътна чрез деривационната система на каскада „Пирин” в аварийния водопровод и водопроводната мрежа на града. Това налага много често почистване и дезинфекциране на мрежата и резервоарите. Земята на територията на Община Сандански е изключително богата на подземни води и минерални извори.

В града и околността са известни около 80 топли минерални извора с температура между 42-81°C, ниска минерализация и богат химически състав, лекуващи множество заболявания и даващи възможност за къпане на открито през цялата година. Изключително природно богатство са минералните извори в гр. Сандански и в селата Левуново, Хотово и Катунци.

На територията на град Сандански са известни изворите на Турската баня, чешмата при Мирото, Поленишката баня, Парилото и новия сондажен извор (от 1964 г.). Минералните извори на територията на общината са групирани в 13 находища, като повечето от тях се намират от лявата страна на р. Струма. Температурата на водата обикновено е над 60°C, като отделни извори имат и по-ниска температура. Само шест от изворите са студени.

6.3. Почви и земи

Община Сандански попада в Балканско - Средиземноморска почвена подобласт според почвено-географското райониране на България. Комбинацията от скалната основа, хидроклиматичните характеристики, биоразнообразието и антропогенната дейност в общината са довели до наличието на различни видове почви. Преобладаващите почвите в Община Сандански са следните видове:

- алувиални и алувиално-ливадни;

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- канелени горски излужени;
- канелени горски тежко-песъкливо и глинести;
- ерозиран излужени канелени;
- плитки излужени канелени горски;
- плитки тъмнокафяви и тъмноцветни горски;
- плитки кафяви горски, предимно неутрални;
- плитки планинско-ливадни и рендзини (хумосно-карбонатни);
- плитки планинско-ливадни анфехумусни.

В очертаванията на града поради продължителната експлоатация и интензивна намеса са се формирали т. нар. антропогенни почви. При тях основните почвени хоризонти често са променени, като са наблюдават в различни антропогенни включения – строителни и битови отпадъци и др.

Данните от Годишния доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Благоевград показват, че от провеждания мониторинг в постоянни пунктове от Националната система за монитоинг на околната среда (НСМОС) до сега няма данни за превишение на нормите за устойчиви органични замърсители и нефтопродукти в почвите на територията на Община Сандански.

Наличните резултати показват стойности под определените фонове стойности или близки до тях. Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия. Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа и площна ерозия, което налага мерки за противоерозионна дейност. Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на ровинната ерозия.

Не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди, тежки метали, нефтопродукти и други оказващи вредни въздействия вещества.

Причините за възникването на ерозията днес са добре изучени, а също са известни и начините, които могат да задържат развитието на ерозията върху почвената повърхност и да насочат почвените процеси в посока да противодейства на силата на ерозията и окончателно да отстранят загубите, които тя носи. Известно е, че ерозията протича интензивно на почви, оголени от растителност, с лоша водопропускливост и слабо съдържание на хумус.

Следователно мероприятията, които са насочени към подобряване на физическите свойства на почвата и към обогатяването ѝ с органически вещества, ще способстват за предпазването на почвата от ерозия.

Загубата на почва при оттичането на водите е по-рязка на земите с пресечен релеф и голяма дължина на наклона, затова пресичането на наклона, т. е. намаляване на неговата дължина, и изменение на направлението на оттичането (дълбоко в почвата), е една мярка, която намалява разрушителната дейност на стичащата се по релефа вода. Тази задача изпълнява залесяването на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

водоразделите, спомагащо за задържането на снежните води със своята горска постилка, правилната обработка на почвата напреки на наклона, засяването на чимо-образуващите пояси напреки на наклона и други мероприятия.

Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия.

Около 50 % от поливния фонд е застрашен от иригационна ерозия.

Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа площна ерозия, което налага мерки за противоерозионна дейност.

Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на ровинната ерозия.

Горския фонд на територията на община Сандански се стопанисва от ДГС Сандански, ДГС Катуница и ДГС Петрич.

Общата площ на територията на община Сандански е 997.32 х.дка., като повече от половината от нея 571 188 дка са горски територии, което я нарежда на челни място по този показател в национален мащаб след общините Самоков, Велинград, Малко Търново, Батак, Сливен. Горските територии представляват 57,27% процента от общинската площ. Подробно разпределение на площите и техния дял от територията на общината е дадено в следната таблица:

Таблица 5. Подробно разпределение на площите и техния дял от територията на общината е дадено в следната таблица

Вид	площ ха	дял %
Водохранни гори и земи	1774,88	3,11
Противоерозионни гори и земи	2511,41	4,40
Мелиоративни гори и земи	16,78	0,03
Рекреационни гори и земи	2562,78	4,49
Други специални гори и земи	835,72	1,46
Стопански гори и земи	36712,46	64,27
Други горски територии	4446,12	7,78
Резерват	953,31	1,67
Национален парк	6178,84	10,82
Природна забележителност	1126,53	1,97
Общо	57118,85	100,00

Основният дял от държавния горски фонд се заема от иглолистна растителност – 11 012 ха. По-малко са площите с широколистни високостеблени растения – 2 759 ха, и с широколистни нискостеблени растения – 174 ха. Ежегодно за възпроизводство на горите, наред с приоритетното естествено възобновяване, се залесяват около 500 декара нови гори.

Един от приоритетите свързан с горското стопанство е запазването на биологичното разнообразие и опазване на горите от пожари.

Наличието на горски ресурси допринасят за относителен дял на дърводобивната и мебелната промишленост. Наблюдава тенденция за увеличаване на дърводобива.

6.4. Биоразнообразие

Според биогеографското райониране на страната, община Сандански попада в границите на Струмско-Местенския подрайон, част от Южнобългарския биогеографски район.

Струмско-Местенски подрайон. Той обхваща долината на Струма до към Симитли и долината на Места на юг от линията Огняново-Брезница. Към него спадат още и поречието на Струмешница, и полите на заобикалящите долините планини, включително най-южните части на Пирин. Трябва веднага да се отбележи, че поради климатични особености в Славянка и Беласица средиземноморски растения и животни достигат много по-голяма надморска височина (1500 m и повече) в разпространението си, отколкото във всички останали наши планини. Така че тези две планини принадлежат към подрайона с по-голямата си част във вертикално направление от другите и само най-високите им части може да се отнесат към Планинския район.

Този подрайон е най-богат (особено струмската част на юг от Кресна) на средиземноморски растения и животни в България, тъй като в него средиземноморското климатично влияние, проникващо по Струмската долина, е най-силно.

От всички средиземноморски растения, разпространени у нас най-показателна роля за средиземноморското влияние в района има пърнарът (*Quercus coccifera*). Този единствен в България вечнозелен дъб има първостепенно участие в източносредиземноморските маквиси. Поради това и съобществата, в които участва (единствените му находища у нас се намират в този подрайон), най-силно наподобяват маквисите.

Освен пърнара други средиземноморски растения, разпространени в подрайона, са *Osyris alba* (озирис), кървавата къпина, кукучът, грипата, *Periploca*

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

граеса (гърбач), *Asparagus acutifolius* (бодлива зайча сянка). Средиземноморските видове растения, които у нас се срещат само в Струмско-Местенския подрайон, са много. Някои от тях са *Dracunculus vulgaris* (дракункулус), *Amygdalus webbii* (уебов бадем), *Lamium bifidum* (раздвоенолистна мъртва коприва), *Crassula tillaea* (дебололист), *Silene graeca* (гръцко плюскавиче), *Ephedra campylopora* (катерлива ефедра).

Наред с тях тук растат и общи и за един или друг от останалите три подрайона средиземноморски видове, като *Euphorbia arios* (грудкова млечка), *Andrachne telephioides* (андрахне), *Alkanna primuliflora* (игликоцветна айважива), *Lupinus angustifolius* (теснолистна лупина), *Polypogon monspeliensis* (монпелийски полипогон), *Scleropoa rigida* (твърдокласница), *Aristolochia rotunda* (кръглолистна вълча ягода) и др.

Ендемит на подрайона е *Minuartia dilijane* (диляннова мишовка).

Характерни растителни съобщества в Струмско-Местенския подрайон освен псевдомаквисите са също преходносредиземноморските листопадни гори от космат дъб, виргилиев дъб, благун, келяв габър, мъждрян, придружени от много средиземноморски видове растения. Поради тримесечните летни суши особено разпространени тук са едногодишните растения (в Кресненското дефиле до 80% от видовете). Освен тях се срещат и много ефемероиди. Фауната има добре изразен преходносредиземноморски характер.

Освен средиземноморски и субсредиземноморски видове в подрайона се срещат и други топлолюбиви видове, както и голям брой европейски и евросибирски форми.

Може да се изброят и видове, които се срещат у нас само тук. Това са главно топлолюбиви видове животни (субирански, средиземноморски, южнобалкански и др.) като *Armadillidium palasi frontirostrae* от сухоземните изоподи, *Julodis onopordi ehrenbergi* и *Dorcadion lugubre* от твърдокрилите, *Odontotarsus rufescens*, *O. parvulus* и *Acrosternum millierei* от полутвърдокрилите, *Rethera komarovi*, *Acleris boscanoides*, *Scotia spinifera* и *Callopietria latreillei* от пеперудите, *Tinodes jansseni* и *T. raina* от ручейниците, *Allolobophora antica* от червеите, *Chondrula macedonica*, *Macedonica macedonica*, *Carinigera damjanovi* и *Delima schueti* от охлювите, *Bothriogaster signata graeca*, *Callipodella fasciata* и *Hirudisoma hirsutum* от многоножките, *Andreiniimon nuptialis* от скакалците, малкият тритон (*Triturus vulgaris graecus*), пъстрият смок (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), котешката змия (*Telescopus fallax*), скалната мишка (*Apodemus mystacinus*). Само в Струмско-Местенския подрайон у нас се срещат и холомедитеранските видове хоботници: *Balaninus elephas* - вредител по кестена в Петричко, и *Anthonomus amygdali* - вредител по бадема около Сандански. Освен това само тук съществува единственият у нас представител на солпугите -

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Galeodes graecus (гръцки галеодес; Беласица при Петрич и при гара Кресна южно от Благоевград), както и представител на ембиите (разред Embioptera).

Подрайонът се характеризира и с добре изразен ендемизъм във фауната. Някои от неговите ендемични видове са: *Prodicus delcevi* (от многоножките); *Silvestrichilis macedonica*, *Trigonomachilis urumovi* и *Hoplomachilis orientalis* (от тизанурите), *Lampetia macedonica* (от мухите), *Aptinus merditans orientalis*, *Tapinopterus bureschi*, *Myllacus compactus*, *M. cylindrirostris*, *Duvalius marani*, *Zorochrus kourili* (от твърдокрилите), *Elachiptera bimaculata*, *Lasiosina immaculata*, *Aphanodrigonum nigripes* (от житните мухи), *Calloplistria latreillei* (от пеперудите).

Защитени зони по директивата за птиците:

Защитена зона BG 0000209 - „Пирин“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*
Oligotrophic to mesotrophic standing waters with vegetation of the *Littorelletea uniflorae* and/or of the *Isoeto-Nanojuncetea*

Естествени дистрофни езера

Natural dystrophic lakes and ponds

Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Water courses of plain to montane levels with the *Ranunculus fluitans* and *Callitriche-Batrachion* vegetation

Алпийски и бореални ерикоидни съобщества

Alpine and Boreal heaths

Храстови съобщества с *Pinus mugo*

Bushes with *Pinus mugo* and *Rhododendron hirsutum* (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*)

Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества

Siliceous alpine and boreal grasslands

Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества

Alpine and subalpine calcareous grasslands

Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините

Species-rich *Nardus* grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe)

Хидрофилни съобщества от високи тревни в равнините и в планинския до алпийския пояс

Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels

Преходни блата и плаващи подвижни торфища

Transition mires and quaking bogs

Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс

Siliceous scree of the montane to snow levels (*Androsacetalia alpinae* and *Galeopsietalia ladani*)

Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини

Calcareous and calcshist screes of the montane to alpine levels (*Thlaspietea rotundifolii*)

Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове

Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation

Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове

Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Неблагоустроени пещери

Caves not open to the public

Букови гори от типа Luzulo-Fagetum

Luzulo-Fagetum beech forests

Букови гори от типа Asperulo-Fagetum

Asperulo-Fagetum beech forests

Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)

Medio-European limestone beech forests of the Cephalanthero-Fagion

Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)

Acidophilous Picea forests of the montane to alpine levels (Vaccinio-Piceetea)

Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор

(Sub-)Mediterranean pine forest with endemic black pines

Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества

Oro-Moesian acidophilous grasslands

Мизийски гори от обикновена ела

Moesian silver fir forests

Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

Rhodopide and Balkan range Scots pine forests

Мочурни гори

Bog woodland

Гори от бяла и черна мура

High oro-Mediterranean pine forests

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

БОЗАЙНИЦИ:

Широкоух прилеп
Barbastella barbastellus

Европейски вълк
Canis lupus

Видра
Lutra lutra

Дългоух нощник
Myotis bechsteini

Остроух нощник
Myotis blythii

Трицветен нощник
Myotis emarginatus

Голям нощник
Myotis myotis

Средиземноморски подковонос
Rhinolophus blasii

Голям подковонос
Rhinolophus ferrumequinum

Малък подковонос
Rhinolophus hipposideros

Дива коза
Rupicapra rupicapra balcanica

Кафява мечка
Ursus arctos

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Полубеловрата мухоловка	<i>Ficedula semitorquata</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Черна каня	<i>Milvus migrans</i>
Белоглав лешояд	<i>Gyps fulvus</i>
Орел змияр	<i>Circus gallicus</i>
Полски блатар	<i>Circus cyaneus</i>
Планински кеклик	<i>Alectoris graeca graeca</i>
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>
Орел рибар	<i>Pandion haliaetus</i>
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>
Полска бърбрия	<i>Anthus campestris</i>
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>
Малък орел	<i>Hieraaetus pennatus</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>
Лещарка	<i>Bonasa bonasia</i>
Глухар	<i>Tetrao urogallus</i>
Ливаден дърдавец	<i>Crex crex</i>
Белогръб кълвач	<i>Dendrocopos leucotos</i>
Врабчова кукумявка	<i>Glaucidium passerinum</i>
Пернатонога кукумявка	<i>Aegolius funereus</i>
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Сив кълвач	<i>Picus canus</i>
Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>
Черен кълвач	<i>Dryocopus martius</i>
Трипръст кълва	<i>Picoides tridactylus</i>
Скален орел	<i>Aquila chrysaetos</i>
Бухал	<i>Bubo bubo</i>

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Жълтокрака чайка	<i>Larus cachinnans</i>
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>
Орко	<i>Falco subbuteo</i>
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>
Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ:

Жълтокоремна бумка
<i>Bombina variegata</i>
Шипобедрена костенурка
<i>Testudo graeca</i>
Шипоопашата костенурка
<i>Testudo hermanni</i>

РИБИ:

Планински кефал
<i>Leuciscus souffia</i>

БЕЗГРЪБНАЧНИ:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Ручеен рак
Austropotamobius torrentium

Обикновен паракалоптенус
Paracaloptenus caloptenoides

Кордулегастер
Cordulegaster heros

Еуфидриас
Euphydryas aurinia

Callimorpha quadripunctaria

Полиоматус
Polyommatus eroides

Буков сечко
Morimus funereus

Алпийска розалия
Rosalia alpina

РАСТЕНИЯ:

Vuxbaumia viridis

Карпатска тоция
Tozzia carpathica

Защитена зона BG 0002126 - „Пирин буфер“

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>
Полубеловрата мухоловка	<i>Ficedula semitorquata</i>
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Черна каня	<i>Milvus migrans</i>
Трипръст кълва	<i>Picoides tridactylus</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Орел рибар	<i>Pandion haliaetus</i>
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>
Белоглав лешояд	<i>Gyps fulvus</i>
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>
Полски блатар	<i>Circus cyaneus</i>
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Малък орел	<i>Hieraaetus pennatus</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>
Лещарка	<i>Bonasa bonasia</i>
Белогръб кълвач	<i>Dendrocopos leucotos</i>
Скален орел	<i>Aquila chrysaetos</i>
Горска чучулиг	<i>Lullula arborea Tetrao</i>
Глухар	<i>urogallus Dryocopus</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Черен кълвач	<i>martius Picus canus</i>
Сив кълвач	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Козодой	<i>Aegolius funereus</i>
Пернатонога кукумявка	<i>Glaucidium passerinum</i>
Врабчова кукумявка	<i>Bubo bubo</i>
Бухал	<i>Crex crex</i>
Ливаден дърдавец	

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>
Зеленоножка	<i>Gallinula chloropus</i>
Орко	<i>Falco subbuteo</i>
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Зеленоглава патица	<i>Anas platyrhynchos</i>
Зимно бърне	<i>Anas crecca</i>
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>

Защитена зона BG 0002072 - „Мелнишки пирамиди“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Горска чучулиг	<i>Lullula arborea</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Полска бърбрия	<i>Anthus campestris</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Късопръста чучулига	<i>Calandrella brachydactyla</i>
Дебелоклона чучулига	<i>Melanocorypha calandra</i>
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>
Среден пъстър кълвач	<i>Dendrocopos medius</i>
Сив кълвач	<i>Picus canus Accipiter</i>
Късопръст ястреб	<i>brevipes Pernis</i>
Осояд	<i>apivorus Dryocopus</i>
Черен кълвач	<i>martius Buteo rufinus</i>
Белоопашат мишелов	<i>Dendrocopos syriacus</i>
Сирийски пъстър кълвач	<i>Lanius nubicus</i>
Белочела сврачка	<i>Hippolais olivetorum</i>
Голям маслинов присмехулик	<i>Bubo bubo</i>
Бухал	<i>Alectoris graeca graeca</i>
Планински кеклик	<i>Falco peregrinus</i>
Сокол скитник	<i>Hieraaetus pennatus</i>
Малък орел	<i>Circaetus gallicus</i>
Орел змияр	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Козодой	<i>Ciconia ciconia</i>
Бял щъркел	<i>Ficedula semitorquata</i>
Полубеловрата мухоловка	<i>Aquila pomarina</i>
Малък креслив орел	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Орко	Falco subbuteo
Обикновен мишелов	Buteo buteo
Малък ястреб	Accipiter nisus
Голям ястреб	Accipiter gentilis
Обикновен пчелояд	Merops apiaster
Черношипа ветрушка	Falco tinnunculus

Защитена зона BG 0002003 - „Кресна“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПТИЦИ

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 79/409/ЕЕС)

Полубеловрата мухоловка	Ficedula semitorquata
Дебелоклюна чучулига	Melanocorypha calandra
Късопръст ястреб	Accipiter brevipes

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>
Сирийски пъстър кълвач	<i>Dendrocopos syriacus</i>
Голям маслинов присмехулник	<i>Hippolais olivetorum</i>
Среден пъстър кълвач	<i>Dendrocopos medius</i>
Планински кеклик	<i>Alectoris graeca graeca</i>
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>
Късопръста чучулига	<i>Calandrella brachydactyla</i>
Белочела сврачка	<i>Lanius nubicus</i>
Тръстиков блатар	<i>Circus aeruginosus</i>
Черен кълвач	<i>Dryocopus martius</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Полска бърбрия	<i>Anthus campestris</i>
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>
Скален орел	<i>Aquila chrysaetos</i>
Малък орел	<i>Hieraetus pennatus</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Ливаден дърдавец	<i>Crex crex</i>
Турилик	<i>Burhinus oedicnemus</i>
Бухал	<i>Bubo bubo</i>
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Сив кълва	<i>Picus canus</i>
Земеродно рибарче	<i>Alcedo atthis</i>
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Египетски лешояд

Neophron percnopterus

Редовно срещати се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир. 79/409/ЕЕС)

Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Орко	<i>Falco subbuteo</i>
Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>
Малък ястреб	<i>Accipiter nisus</i>
Брегова лястовица	<i>Riparia riparia</i>
Сива чапла	<i>Ardea cinerea</i>
Речен дъждосвирец	<i>Charadrius dubius</i>

Защитена зона BG 0002098 - „Рупите“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Земеродно рибарче	<i>Alcedo atthis</i>
Сокол скитник	<i>Falco peregrinus</i>
Голяма пъструшка	<i>Porzana porzana</i>
Ливаден дърдавец	<i>Crex crex</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Сив жерав	<i>Grus grus Recurvirostra</i>
Саблеклюн	<i>avosetta Burhinus</i>
Турилик	<i>oedicnemus</i>
Бойник	<i>Philomachus pugnax</i>
Малък горски водобегач	<i>Tringa glareola</i>
Белобуза рибарка	<i>Chlidonias hybridus</i>
Козодой	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Малък креслив орел	<i>Aquila pomarina</i>
Синявица	<i>Coracias garrulus</i>
Сив кълвач	<i>Picus canus</i>
Среден пъстър кълвач	<i>Dendrocopos medius</i>
Дебелоклюна чучулига	<i>Melanocorypha calandra</i>
Късопръста чучулига	<i>Calandrella brachydactyla</i>
Горска чучулига	<i>Lullula arborea</i>
Полска бърбица	<i>Anthus campestris</i>
Бухал	<i>Bubo bubo</i>
Бяла лопатарка	<i>Platalea leucorodia</i>
Голям воден бик	<i>Botaurus stellaris</i>
Малък воден бик	<i>Ixobrychus minutus</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Гривеста чапла	<i>Ardeola ralloides</i>
Малка бяла чапла	<i>Egretta garzetta</i>
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>
Ръждива чапла	<i>Ardea purpurea</i>
Черен щъркел	<i>Ciconia nigra</i>
Вечерна ветрушка	<i>Falco vespertinus</i>
Блестящ ибис	<i>Plegadis falcinellus</i>
Малък орел	<i>Hieraaetus pennatus</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Белоопашат морски орел	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>
Орел змияр	<i>Circaetus gallicus</i>
Тръстиков блатар	<i>Circus aeruginosus</i>
Полски блатар	<i>Circus cyaneus</i>
Степен блатар	<i>Circus macrourus</i>
Ливаден блатар	<i>Circus pygargus</i>
Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Белочела сврачка	<i>Lanius nubicus</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>
Розов пеликан	<i>Pelecanus onocrotalus</i>
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>
Голям маслинов присмехулник	<i>Hippolais olivetorum</i>
Сирийски пъстър кълвач	<i>Dendrocopos syriacus</i>
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>
Малък корморан	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
<i>Alectoris graeca graeca</i>	Планински кеклик

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС

Обикновен мишелов	<i>Buteo buteo</i>
Голям корморан	<i>Phalacrocorax carbo</i>
Сива чапла	<i>Ardea cinerea</i>
Зеленоглава патица	<i>Anas platyrhynchos</i>
Лятно бърне	<i>Anas querquedula</i>
Обикновен пчелояд	<i>Merops apiaster</i>
Крещалец	<i>Rallus aquaticus</i>
Обикновена калугерица	<i>Vanellus vanellus</i>
Голям горски водобегач	<i>Tringa ochropus</i>
Късокрил кюкавец	<i>Actitis hypoleucos</i>
Черношипа ветрушка	<i>Falco tinnunculus</i>
Речна чайка	<i>Larus ridibundus</i>
Жълтокрака чайка	<i>Larus cachinnans</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Речен дъждосвирец	Charadrius dubius
Голям ястреб	Accipiter gentilis
Зеленоножка	Gallinula chloropus

Защитена зона BG 0002078 - „Славянка“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Сокол скитник	Falco peregrinus
Лещарка	Bonasa bonasia
Глухар	Tetrao urogallus
Ливаден дърдавец	Crex crex
Бухал	Bubo bubo
Врабчова кукумявка	Glaucidium passerinum
Козодой	Caprimulgus europaeus
Малък орел	Hieraaetus pennatus
Белоглав лешояд	Gyps fulvus
Пернатонога кукумявка	Aegolius funereus
Скален орел	Aquila chrysaetos
Малък креслив орел	Aquila pomarina
Белогръб кълвач	Dendrocopos leucotos
Трипръст кълва	Picoides tridactylus

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Черна каня	Milvus migrans
Белочела сврачка	Hieraaetus Lanius
Ястребов орел	Nubicus fasciatus
Синявица	Coracias garrulus
Орел змияр	Calandrella brachydactyla
Късопръста чучулига	Pernis apivorus
Осояд	Falco cherrug
Ловен сокол	Dendrocopos syriacus
Сирийски пъстър кълвач	Dendrocopos medius
Среден пъстър кълвач	Picus canus
Сив кълвач	Ficedula semitorquata
Полубеловрата мухоловка	Buteo rufinus
Белоопашат мишелов	
Късопръст ястреб	Accipiter brevipes
Градинска овесарка	Emberiza hortulana
Дебелоклюна чучулига	Melanocorypha calandra
Червеногърба сврачка	Lanius collurio
Ястребогушо коприварче	Sylvia nisoria
Полска бърбица	Anthus campestris
Горска чучулига	Lullula arborea
Черночела сврачка	Lanius minor
Планински кеклик	Alectoris graeca graeca
Черен кълвач	Dryocopus martius

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Черношипа ветрушка	Falco tinnunculus
Обикновен пчелояд	Merops apiaster
Голям ястреб	Accipiter gentilis
Малък ястреб	Accipiter nisus
Орко	Falco subbuteo
Обикновен мишелов	Buteo buteo

Защитени зони по директивата за хабитатите:

Защитена зона BG 0001028 - „Среден Пирин – Алиботуш“

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
Alluvial forests with *Alnus glutinosa* and *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Алпийски и бореални ерикоидни съобщества

Alpine and Boreal heaths

Храстови съобщества с *Pinus mugo*

Bushes with *Pinus mugo* and *Rhododendron hirsutum* (Mugo-Rhododendretum hirsuti)

Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета

Endemic oro-Mediterranean heaths with gorse

Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик

Juniperus communis formations on heaths or calcareous grasslands

Храсталаци с *Juniperus* spp.

Arborescent matorral with *Juniperus* spp

Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi

Rupicolous calcareous or basophilic grasslands of the Alysso-Sedion albi

Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества

Alpine and subalpine calcareous grasslands

Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia)
(*важни местообитания на орхидеи)

Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco Brometalia) (*important orchid sites)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea
Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea

Средиземноморски влажни съобщества на високи треви от съюз Molinio-Holoschoenion
Mediterranean tall humid grasslands of the Molinio-Holoschoenion

Низинни сенокосни ливади
Lowland hay meadows (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Планински сенокосни ливади
Mountain hay meadows

Преходни блата и плаващи подвижни торфища
Transition mires and quaking bogs

Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion)
Petrifying springs with tufa formation (Cratoneurion)

Алкални блата
Alkaline fens

Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс
Siliceous scree of the montane to snow levels (*Androsacetalia alpinae* and *Galeopsietalia ladani*)

Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини
Calcareous and calcshist screes of the montane to alpine levels (*Thlaspietea rotundifolii*)

Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii
Siliceous rock with pioneer vegetation of the Sedo-Scleranthion or of the Sedo albi-Veronicion dillenii

Неблагоустроени пещери
Caves not open to the public

Букови гори от типа Luzulo-Fagetum
Luzulo-Fagetum beech forests

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*

Asperulo-Fagetum beech forests

Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*)

Medio-European limestone beech forests of the *Cephalanthero-Fagion*

Дъбово-габъррови гори от типа *Galio-Carpinetum*

Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests

Защитена зона BG 0000224 - „Огражден – Малешево“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Alluvial forests with *Alnus glutinosa* and *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Храсталаци с *Juniperus* spp.

Arborescent matorral with *Juniperus* spp.

Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*)
(*важни местообитания на орхидеи)
Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (*Festuco*
Brometalia)(*important orchid sites)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Псевдостепа с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea
Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea

Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels

Низинни сенокосни ливади
Lowland hay meadows (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Планински сенокосни ливади
Mountain hay meadows

Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii
Siliceous rock with pioneer vegetation of the Sedo-Scleranthion or of the Sedo albi-Veronicion dillenii

Букови гори от типа Luzulo-Fagetum
Luzulo-Fagetum beech forests

Букови гори от типа Asperulo-Fagetum
Asperulo-Fagetum beech forests

Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum
Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests

Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове
Tilio-Acerion forest of slopes, screes and ravines

Гори от *Castanea sativa*
Castanea sativa woods

Ендемични гори от *Juniperus* spp.
Endemic forests with *Juniperus* spp.

Източни гори от космат дъб
Eastern white oak forests

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Мизийски гори от обикновена ела

Moesian silver fir forests

Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

Rhodopide and Balkan range Scots pine forests

Балкано-панонски церово-горунови гори

Pannonian-Balkanic turkey oak-sessile oak forests

Мизийски букови гори

Moesian beech forests

Гори от *Platanus orientalis*

Platanus orientalis and *Liquidambar orientalis* woods (*Platanion orientalis*)

БОЗАЙНИЦИ:

Широкоух прилеп

Barbastella barbastellus

Видра

Lutra lutra

Европейски вълк

Canis lupus

Дългокрил прилеп

Miniopterus schreibersi

Дългоух нощник

Myotis bechsteini

Трицветен нощник

Myotis emarginatus

Голям нощник

Myotis myotis

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Средиземноморски подковонос

Rhinolophus blasii

Южен подковонос

Rhinolophus euryale

Голям подковонос

Rhinolophus ferrumequinum

Малък подковонос

Rhinolophus hipposideros

Подковонос на Мехели

Rhinolophus mehelyi

Пъстър пор

Vormela peregusna

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ:

Жълтокоремна бумка

Bombina variegata

Ивичест смок

Elaphe quatuorlineata

Леопардов смок

Elaphe situla

Обикновена блатна костенурка

Emys orbicularis

Шипобедрена костенурка

Testudo graeca

Шипоопашата костенурка

Testudo hermanni

Голям гребенест тритон

Triturus karelinii

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

РИБИ:

Маришка мряна
Varbus plebejus

Европейска горчивка
Rhodeus sericeus amarus

БЕЗГРЪБНАЧНИ:

Ручеен рак
Austropotamobius torrentium

Бисерна мида
Unio crassus

Callimorpha quadripunctaria

Лицена
Lysaena dispar

Офигомфус
Orhiogomphus cecilia

Обикновен сечко
Cerambyx cerdo

Бръмбар рогач
Lucanus cervus

Буков сечко
Morimus funereus

Protoplacrus cypricus

Алпийска розалия
Rosalia alpina

Cucujus cinnaberinus

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Защитена зона BG 0000366 - „Кресна – Илинденци“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)

Alluvial forests with *Alnus glutinosa* and *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Храстови съобщества с *Pinus mugo*

Bushes with *Pinus mugo* and *Rhododendron hirsutum* (Mugo-Rhododendretum hirsuti)

Храсталаци с *Juniperus* spp.

Arborescent matorral with *Juniperus* spp

Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*

Rupicolous calcareous or basophilic grasslands of the *Alyso-Sedion albi*

Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)

Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (*Festuco-Brometalia*)(*important orchid sites)

Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас *Thero-Brachypodietea*

Pseudo-steppe with grasses and annuals of the *Thero-Brachypodietea*

Средиземноморски влажни съобщества на високи треви от съюз *Molinio-Holoschoenion*

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Mediterranean tall humid grasslands of the Molinio-Holoschoenion

Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс

Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels

Низинни сенокосни ливади

Lowland hay meadows (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Планински сенокосни ливади

Mountain hay meadows

Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини

Calcareous and calcshist screes of the montane to alpine levels (*Thlaspietea rotundifolii*)

Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове

Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation

Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове

- Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation

Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*

Siliceous rock with pioneer vegetation of the *Sedo-Scleranthion* or of the *Sedo albi-Veronicion dillenii*

Неблагоустроени пещери

Caves not open to the public

Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*

Luzulo-Fagetum beech forests

Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*

Asperulo-Fagetum beech forests

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)

Medio-European limestone beech forests of the Cephalanthero-Fagion

Дъбово-габърони гори от типа Galio-Carpinetum

Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests

Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове

Tilio-Acerion forest of slopes, screes and ravines

Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)

Acidophilous Picea forests of the montane to alpine levels (Vaccinio-Piceetea)

Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор

(Sub-)Mediterranean pine forest with endemic black pines

Ендемични гори от Juniperus spp.

Endemic forests with Juniperus spp.

Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества

Eastern sub-mediterranean dry grasslands (Scorzoneratalia villosae)

Източни гори от космат дъб

Eastern white oak forests

Мизийски гори от обикновена ела

Moesian silver fir forests

Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

Rhodopide and Balkan range Scots pine forests

Балкано-панонски церово-горунови гори

Pannonian-Balkan turkey oak-sessile oak forests

Мизийски букови гори

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Moesian beech forests

Мизийски гори от сребролистна липа

Moesian silver lime woods

Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*

Salix alba and *Populus alba* galleries

Гори от *Platanus orientalis*

Platanus orientalis and *Liquidambar orientalis* woods (*Platanion orientalis*)

Южни крайречни галерии и храсталаци (*Nerio-Tamaricetea* и *Securinegion tinctoriae*)

Southern riparian galleries and thickets (*Nerio-Tamaricetea* and *Securinegion tinctoriae*)

Гори от бяла и черна мура

High oro-Mediterranean pine forests

БОЗАЙНИЦИ:

Видра

Lutra lutra

Широкоух прилеп

Barbastella barbastellus

Европейски вълк

Canis lupus

Дългокрил прилеп

Miniopterus schreibersi

Дългоух нощник

Myotis bechsteini

Остроух нощник

Myotis blythii

Дългопръст нощник

Myotis saraccinii

Трицветен нощник

Myotis emarginatus

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Голям нощник
Myotis myotis

Средиземноморски подковонос
Rhinolophus blasii

Южен подковонос
Rhinolophus euryale

Голям подковонос
Rhinolophus ferrumequinum

Малък подковонос
Rhinolophus hipposideros

Подковонос на Мехели
Rhinolophus mehelyi

Кафява мечка
Ursus arctos

Пъстър пор
Vormela peregusna

Добруджански (среден) хомяк
Mesocricetus newtoni

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ:

Жълтокоремна бумка
Bombina variegata

Ивичест смок
Elaphe quatuorlineata

Леопардов смок
Elaphe situla

Обикновена блатна костенурка
Emys orbicularis

Шипобедрена костенурка
Testudo graeca

Шипоопашата костенурка
Testudo hermanni

Голям гребенест тритон
Triturus karelinii

РИБИ:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Распер
Aspius aspius
Маришка мряна
Barbus plebejus
Обикновен щипок
Cobitis taenia
Европейска горчивка
Rhodeus sericeus amarus

БЕЗГРЪБНАЧНИ:

Ручеен рак
Austropotamobius torrentium
Бисерна мида
Unio crassus
Обикновен паракалоптенус
Paracaloptenus caloptenoides
Кордулегастер
Cordulegaster heros
Торбогнезница
Eriogaster catax

Callimorpha quadripunctaria

Gortyna borelii lunata
Лицена
Lycophotia dispar
Офигомфус
Orphiogomphus cecilia
Обикновен сечко
Segambyx cerdo
Бръмбар рогач
Lucanus cervus
Буков сечко
Morimus funereus

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Propomacrus cyriacus
- * Алпийска розалия
Rosalia alpina
- Cucujus cinnaberinus
- Probaticus subrugosus
- Полиоматус
Polyommatus eroides

РАСТЕНИЯ:

- Имануелова метличина
Centaurea immanuelis-loewii

Защитена зона BG 0001023 - „Рупите – Струмешница“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

- Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
- Alluvial forests with *Alnus glutinosa* and *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Храсталаци с *Juniperus* spp.

Arborescent matorral with *Juniperus* spp

Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia)
(*важни местообитания на орхидеи)

Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco
Brometalia)(*important orchid sites)

Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea

Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea

Средиземноморски влажни съобщества на високи тревни от съюз Molinio-Holoschoenion

Mediterranean tall humid grasslands of the Molinio-Holoschoenion

Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-
Veronicion dillenii

Siliceous rock with pioneer vegetation of the Sedo-Scleranthion or of the Sedo albi-Veronicion dillenii

Гори от *Castanea sativa*

Castanea sativa woods

Източно субсредиземноморски сухи тревни съобщества

Eastern sub-mediterranean dry grasslands (*Scorzoneratalia villosae*)

Източни гори от космат дъб

Eastern white oak forests

Балкано-панонски церово-горунови гори

Pannonian-Balkan turkey oak-sessile oak forests

Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*

Salix alba and *Populus alba* galleries

Гори от *Platanus orientalis*

Platanus orientalis and *Liquidambar orientalis* woods (*Platanion orientalis*)

Южни крайречни галерии и храсталаци (*Nerio-Tamaricetea* и *Securinegion tinctoriae*)

Southern riparian galleries and thickets (*Nerio-Tamaricetea* and *Securinegion tinctoriae*)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

БОЗАЙНИЦИ:

- Широкоух прилеп
Barbastella barbastellus
- Европейски вълк
Canis lupus
- Видра
Lutra lutra
- Дългокрил прилеп
Miniopterus schreibersi
- Дългоух нощник
Myotis bechsteini
- Остроух нощник
Myotis blythii
- Дългопръст нощник
Myotis capaccinii
- Трицветен нощник
Myotis emarginatus
- Голям нощник
Myotis myotis
- Средиземноморски подковонос
Rhinolophus blasii
- Южен подковонос
Rhinolophus euryale
- Голям подковонос
Rhinolophus ferrumequinum
- Малък подковонос
Rhinolophus hipposideros
- Пъстър пор
Vormela peregusna

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ:

- Жълтокоремна бумка
Bombina variegata
- Ивичест смок
Elaphe quatuorlineata
- Леопардов смок
Elaphe situla
- Обикновена блатна костенурка
Emys orbicularis
- Южна блатна костенурка
Mauremys caspica
- Шипобедрена костенурка
Testudo graeca
- Шипоопашата костенурка
Testudo hermanni
- Голям гребенест тритон
Triturus karelinii

РИБИ:

- Распер
Aspius aspius
- Маришка мряна
Barbus plebejus
- Обикновен щипок
Cobitis taenia
- Европейска горчивка
Rhodeus sericeus amarus

БЕЗГРЪБНАЧНИ:

- Ручеен рак
Austropotamobius torrentium
- Бисерна мида

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Unio crassus

Ценагрион
Coenagrion ornatum

Торбогнезница
Eriogaster catax

Callimorpha quadripunctaria

Лицена
Lycaena dispar

Офигомфус
Ophiogomphus cecilia

Карабус
Carabus menetriesi pacholei

Обикновен сечко
Cerambyx cerdo

Бръмбар рогач
Lucanus cervus

Буков сечко
Morimus funereus

Алпийска розалия
Rosalia alpina

Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae), Храсталаци с *Juniperus* spp. Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи)

Защитена зона BG 0000209 - „Пирин“

1. Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Предмет на опазване:

ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ:

Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от Littorelletea uniflorae и/или Isoeto-Nanojuncetea
Oligotrophic to mesotrophic standing waters with vegetation of the Littorelletea uniflorae and/or of the Isoeto-Nanojuncetea

Естествени дистрофни езера

Natural dystrophic lakes and ponds

Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitriche-Batrachion

Water courses of plain to montane levels with the Ranunculion fluitantis and Callitriche-Batrachion vegetation

Алпийски и бореални ерикоидни съобщества

Alpine and Boreal heaths

Храстови съобщества с Pinus mugo

Bushes with Pinus mugo and Rhododendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsuti)

Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества

Siliceous alpine and boreal grasslands

Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества

Alpine and subalpine calcareous grasslands

Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините

Species-rich Nardus grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe)

Хидрофилни съобщества от високи тревни в равнините и в планинския до алпийския пояс

Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Преходни блата и плаващи подвижни торфища

Transition mires and quaking bogs

Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс

Siliceous scree of the montane to snow levels (Androsacetalia alpinae and Galeopsietalia ladani)

Сипеи върху варовити терени и калциеви шисти във високите планини

Calcareous and calcshist screes of the montane to alpine levels (Thlaspietea rotundifolii)

Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове

Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation

Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове

Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation

Неблагоустроени пещери

Caves not open to the public

Букови гори от типа Luzulo-Fagetum

Luzulo-Fagetum beech forests

Букови гори от типа Asperulo-Fagetum

Asperulo-Fagetum beech forests

Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)

Medio-European limestone beech forests of the Cephalanthero-Fagion

Ацидофилни гори от Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea)

Acidophilous Picea forests of the montane to alpine levels (Vaccinio-Piceetea)

Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор

(Sub-)Mediterranean pine forest with endemic black pines

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества

Oro-Moesian acidophilous grasslands

Мизийски гори от обикновена ела

Moesian silver fir forests

Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

Rhodopide and Balkan range Scots pine forests

Мочурни гори

Bog woodland

Гори от бяла и черна мура

High oro-Mediterranean pine forests

БОЗАЙНИЦИ:

Широкоух прилеп

Barbastella barbastellus

Европейски вълк

Canis lupus

Видра

Lutra lutra

Дългоух нощник

Myotis bechsteini

Остроух нощник

Myotis blythii

Трицветен нощник

Myotis emarginatus

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Голям нощник

Myotis myotis

Средиземноморски подкованос

Rhinolophus blasii

Голям подкованос

Rhinolophus ferrumequinum

Малък подкованос

Rhinolophus hipposideros

Дива коза

Rupicapra rupicapra balcanica

Кафява мечка

Ursus arctos

ПТИЦИ:

Видове, включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Червеногърба сврачка	<i>Lanius collurio</i>
Черночела сврачка	<i>Lanius minor</i>
Градинска овесарка	<i>Emberiza hortulana</i>
Късопръст ястреб	<i>Accipiter brevipes</i>
Белоопашат мишелов	<i>Buteo rufinus</i>
Полубеловрата мухоловка	<i>Ficedula semitorquata</i>
Нощна чапла	<i>Nycticorax nycticorax</i>
Голяма бяла чапла	<i>Egretta alba</i>
Ястребогушо коприварче	<i>Sylvia nisoria</i>
Бял щъркел	<i>Ciconia ciconia</i>
Осояд	<i>Pernis apivorus</i>
Черна каня	<i>Milvus migrans</i>
Белоглав лешояд	<i>Gyps fulvus</i>
Орел змияр	<i>Circus gallicus</i>
Полски блатар	<i>Circus cyaneus</i>
Планински кеклик	<i>Alectoris graeca graeca</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Ловен сокол	Falco cherrug
Черен щъркел	Ciconia nigra
Орел рибар	Pandion haliaetus
Египетски лешояд	Neophron percnopterus
Полска бърбрица	Anthus campestris
Малък креслив орел	Aquila pomarina
Малък орел	Hieraetus pennatus
Вечерна ветрушка	Falco vespertinus
Сокол скитник	Falco peregrinus
Лещарка	Bonasa bonasia
Глухар	Tetrao urogallus
Ливаден дърдавец	Crex crex
Белогръб кълвач	Dendrocopos leucotos
Врабчова кукумявка	Glaucidium passerinum
Пернатонга кукумявка	Aegolius funereus
Козодой	Caprimulgus europaeus
Сив кълвач	Picus canus
Горска чучулига	Lullula arborea
Черен кълвач	Dryocopus martius
Трипръст кълва	Picoides tridactylus
Скален орел	Aquila chrysaetos
Бухал	Bubo bubo

Редовно срещащи се мигриращи видове птици, които не са включени в Прил. 2 на Закона за биологичното разнообразие (Прил. I на Дир.79/409/ЕЕС)

Жълтокрака чайка	Larus cachinnans
Черношипна ветрушка	Falco tinnunculus
Орко	Falco subbuteo
Обикновен мишелов	Buteo buteo
Късокрил кюкавец	Actitis hypoleucos
Малък ястреб	Accipiter nisus
Обикновен пчелояд	Merops apiaster
Речен дъждосвирец	Charadrius dubius

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ:

Жълтокоремна бумка

Bombina variegata

Шипобедрена костенурка

Testudo graeca

Шипоопашата костенурка

Testudo hermanni

РИБИ:

Планински кефал

Leuciscus souffia

БЕЗГРЪБНАЧНИ:

Ручеен рак

Austropotamobius torrentium

Обикновен паракалоптенус

Paracaloptenus caloptenoides

Кордулегастер

Cordulegaster heros

Еуфидриас

Euphydryas aurinia

Callimorpha quadripunctaria

Полиоматус

Polyommatus eroides

Буков сечко

Morimus funereus

Алпийска розалия

Rosalia alpina

РАСТЕНИЯ:

Buxbaumia viridis

Карпатска тоция

Tozzia carpathica

Вековни дървесни видове

На територията на община Сандански са регистрирани около 10 вековни дървета в регистъра на РИОСВ – Благоевград. С дълга история са чинарите в град Сандански и град Мелник. Стари дървесни видове се намират и в селата Хърсово, Враня, Джигурово, Лешница и Златолист. Всяко едно вековно дърво представлява само по себе си една екосистема. То предотвратява ерозията, предпазва от свлачища и наводнения, тъй като изсмуква влагата от почвата. В миналото вековното дърво е било своеобразен храм. Около него са ставали всички важни събития за местните и то често носело името на светец. Вековното дърво не расте на случайно място, в много случаи то расте там, където има лечебен извор. По-долу са изброени най-известните вековни дървета в общината:

Чинари в град Мелник

В центъра на Мелник и в близост до реката се намират двата чинара столетници в Мелник. Първият е с обиколка 3.5 м и височина 15 м. Вторият е с обиколка 7 м и височина 25 м. Възрастта им е около 500 г и на двете дървета. Обявени за вековни дървета през 1950 г.

Чинари в град Сандански

В Сандански се намират две вековни дървета. Едното дърво е с обиколка 4.3 м и височина 26 м. Възрастта му е 500 г. Другото дърво е с диаметър 4.6 и

височина 23 м. Старо е около 550 г. Обявени за вековни дървета през 1950 г.

Чинар – село Джигурово

Чинарът се намира в центъра на село Джигурово. Обиколката на дървото е 14.5 м, а височината му е 12 м. Възрастта му е 650 г. Обявен е за вековно дърво през 1976 г.

Чинар в село Златолист

Дървото - от рода Източен чинар (*Platanusorientalis*) - е високо около 30 метра, а обиколката при основата му - 6 м. Възрастта му е около 1300 г. или почти колкото е стара българската държава. Намира се на метри от църквата на Преподобна Стойна и хората смятат, че има лечебна сила. Други пък смятат, че изпълнява желаня. Независимо обаче дали човек е дошъл тук да се изцери или да сподели своето неосъществено желание, всеки трябва да се полюлее на двете люлки, вързани на дървото.

7. Анализ по фактори на въздействие

7.1. Отпадъци

Инфраструктура за събиране и транспортиране на отпадъците

Общо на територията на общината през последните години се генерират средногодишно около 11 000 тона битови и промишлени отпадъци.

Отпадъците от гр. Сандански се събират в кофи тип “Мева” с обем 0,11 m³ и контейнери с обем 4 m³ и 1,1 m³ и се извозват със съответната сметосъбираща техника на регионалното депо за твърди битови и неопасни отпадъци.

Машинният парк и съдовете за смет, които се използват за дейностите по отпадъците се поддържат о поэтапно през годините се подменят, след изчерпване на техния живот.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Сметосъбирането и третирането на отпадъците се извършва от общинска фирма “Стройкомтранс” ЕООД - град Сандански.

Дейностите по транспортиране на събраните смесени битови отпадъци в община Сандански се извършват със следната техника, собственост на общинската фирма “Стройкомтранс” ЕООД гр. Сандански:

1. Специален товарен автомобил сметосъбирач “Мерцедес” – 5 бр.
2. Специален товарен автомобил Контейнеровоз “Мерцедес” – 1 бр.
3. Товарен автомобил – самосвал “Мерцедес” - 1 бр.

При определената честота на извозване на смесените битови отпадъци, сметосъбиращата техника и съдове към момента са достатъчни за регулярното обслужване на обхванатите населени места от общината и за регулярното им извозване до Регионалното депо за битови отпадъци – Сандански. Сметосъбиращата техника е *амортизирана и ще е необходимо поетапната ѝ подмяна.*

Разделно събрани отпадъци

На територията на град Сандански са разположени 78 комплекта контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, осигурени от организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки „Булекопак“ АД. По договор от 2012 г. за събиране на батерии и акумулатори с организация за оползотворяване на НУБА „Екобулбатери” АД на територията на общината са поставени 8 специализирани съда за тяхното събиране.

Разделно събиране на рециклируеми отпадъци от опаковки се извършва в град Сандански и по големите населени места на общината (поставени 114 точки), чрез система от три цветни контейнера (жълт - пластмаси и метали; зелен – стъкло; син – хартия и картон). За съжаление системата за разделно събиране не е подкрепена от населението на град Сандански – тъй като под една трета от изхвърляните отпадъци реално са отпадъци от опаковки, а останалите отпадъци са смесени такива и отиват за депониране на регионалното депо. Това показват данните че от 300 т. отпадъци събирани в контейнерите за разделно събиране успяват да бъдат отделени от потока на генерираните отпадъци едва около 100 тона от тях, което е крайно недостатъчно и са необходими действия за подобряване качеството на системата – нови контролни функции, информационни и разяснителни кампании и други.

Чистота на територията на град Сандански и съставните села също се поддържа от общинската фирма “Стройкомтранс” ЕООД съгласно

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

договор между община Сандански и фирмата. Метене на улиците, тротоарите и други площи с обществено предназначение се извършва:

за I-ва зона – ежедневно (ЦГЧ);

за II-ра зона – четири пъти месечно;

за III-та зона – един път месечно (ж.к. “Спартак”, ж.к. “Крайречен”)

за централните части на селата – по индивидуален график за всяко село.

Миенето на улиците в града се осъществява по заявка и маршрути, определени от Общинска администрация.

Съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци и стари депа и сметища

В анализа се изследва обезпечеността на общината със съоръжения и инсталации за депониране, рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.

Съоръжения за депониране на отпадъците

Община Сандански е една от първите общини в страната, която пет години преди присъединяването на България към ЕС, изгради и въведе в експлоатация депо за битови отпадъци, отговарящо на стандартите на европейското екологично законодателство. Община Сандански е сред общините в страната, които спазват напълно европейските и националните изисквания за депониране на битовите си отпадъци на депа, отговарящи на всички екологични норми и стандарти за опазване на околната среда още преди да изтече крайният срок за България (юли 2009 г.) да преустанови изхвърлянето на битови отпадъци на депа, които не отговарят на екологичните изисквания.

Регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански обслужва трите общини от Регионалното сдружение за управление на отпадъците Сандански - общините Сандански, Струмјани и Кресна.

За депото е издадено Комплексното разрешително по реда на Закона за опазване на околната среда, което е в сила от ноември 2008 г.

Регионалното депо е разположено в местността “Могилата”, землището на гр.Сандански.

Площадката е разположена извън регулацията на гр.Сандански, северозападно на около 2,2 км. от населеното място и на около 2 км източно от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

международен път Е-79. В близост до площадката няма източници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, няма защитени територии и неподвижни паметници на културата. Изградена е прилежаща инфраструктура. Площта на цялото депо е 81,7 дка.

Предназначението на съоръжението е да се осигури площадка за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците, образувани от жизнената дейност – битови и производствени отпадъци, имащи характер на неопасни.

Регионалното депо включва:

- клетка 1 – за неопасни отпадъци;
- клетка 2 – за неопасни отпадъци;
- клетка 3 – за неопасни отпадъци;
- клетка 4 – за неопасни отпадъци;
- клетка 5 – за неопасни отпадъци.

Капацитетът на депото общо за всичките клетки съгласно издаденото Комплексно разрешително № 292-НО/2008 е 417 068 т.

Площадката на регионалното депо за депониране на твърди битови отпадъци се намира в м. “Могилата”, землище на град Сандански и землище на с. Плоски, община Сандански. Отстои на около 5 км. от с. Плоски и на 2,2 км. от гр. Сандански. Класифицира се като депо за неопасни отпадъци.

Експлоатацията на депото се извършва етапи, като за целта са обособени пет клетки за депониране на отпадъците. По време на експлоатацията на депото се извършва и рекултивация – само върху запълнените вече клетки.

Общата площ на депото е около 82 дка. В това число:

- за депониране на ТБО -	69,1 дка;
- за стопански двор -	3,00 дка;
- за депониране на земни маси –	1,80 дка;
- за резервен терен -	2,00 дка;
- за лесозащитен пояс -	5,80 дка;
Общо -	81,726 дка

Резервния терен е предвиден за разполагане на допълващи инсталации, но няма да позволи изграждането на съвременна компостираща инсталация за зелени и биоразградими отпадъци, за вторично сепариране на отпадъците на вход депо, за оползотворяване на строителни отпадъци.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

До момента са реализирани два етапа на строителство, а именно: първа клетка на депото (закрита – предстои рекултивация); както и втора клетка с обслужващи пътища, обслужващи сгради и комуникации, пречиствателно съоръжение, система за проверка за радиоактивност на отпадъците и други.

Обектът е въведен в експлоатация със съответните разрешения за ползване № 113 от 2002 г. и №СТ-05-1166 от септември 2012 г. на ДНСК, гр. София.

Капацитет на депото по клетки:

Клетки	Площ (м ²)	Обем (м ³)
първа клетка	14 330	95 941
втора клетка	10 370	120 703
трета клетка	12 900	54 878
четвърта клетка	7 310	117 911
пета клетка	13 640	107 863
Общо:	69 100	497 296

Депонирането на отпадъците започва от най-ниската точка на всяка клетка. На постъпващите на площадката отпадъци се извършва входящ контрол с цел да се допуска депониране само на неопасни битови отпадъци и производствени неопасни такива. Входящият контрол се осъществява от оператор-кантарджия.

Измерването на отпадъците става с електронна везна и данните се записват в компютъра. След разтоварване на отпадъците сметовозните коли задължително минават през дезинфекционен трап и кантар за контролно измерване.

Технологията на депониране включва:

- разтоварване;
  - разстилане с уплътняване;
  - оросяване с инфилтрирани води;
- запръстяване.

Първа клетка на депото е въведена в експлоатация през 2002 г. – Решение за въвеждане в експлоатация № 113 от 04.03.2002 г. на ДНСК София. Във връзка с необходимостта от изграждане на втората клетка на депото община Сандански подготви проект и кандидатства по Оперативна програма „Околна среда 2007-2014 г.“, получи одобрение и изпълни успешно проект за техническа помощ за

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

подготовка на инвестиционен проект „Изграждане на втора клетка на регионално депо за твърди битови отпадъци на общините Сандански, Струмляни и Кресна”.

След преразглеждане на финансовите възможности на Приоритетна ос 2 на Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.” се уточни, че наличният финансов ресурс ще бъде използван за финансиране строителството само на 23 регионални депа, чието създаване не е стартирало.

В тази връзка община Сандански проучи възможностите и кандидатства за национално финансиране за строителството на втора клетка на регионалното депо. С финансиране чрез ПУДООС на изграждането на клетка 2 на регионалното депо и изпълнение на инвестиционния проект, втората клетка на депото е въведена в експлоатация с Разрешение за ползване от 13 септември 2012 г.

Съгласно издаденото комплексно разрешително, капацитетът на запълнената клетка 1 на регионалното депо е 71 955 т., а капацитет на клетка 2, която е в експлоатация, е 155 456 т. Остатъчен капацитет на втора клетка след 2014 г., на база информацията за годишно количество депонирани отпадъци на депото от Годишните доклади, за които е предоставено комплексно разрешително № 292-НО/2008 г.¹, е 126 140 т. При средногодишно количество депонирани отпадъци на депото около 13 000 т/г през последните години, може да се направи прогноза, че остатъчният капацитет на втора клетка ще бъде достатъчен да обслужва трите общини от регионалното сдружение до 2025-2026 г. Като се имат предвид и мерките, които общините предприемат и ще предприемат по отношение на политиките по предотвратяване, рециклиране и оползотворяване на отпадъците, може да се прогнозира, че капацитетът на втората клетка, която е изградена и се експлоатира в момента, ще е достатъчен поне за няколко години след това.

Предвид обаче мерките в Националния план за управление на отпадъците, които предвиждат след 2020 г. да се преустанови подпомагането на общините от държавата за изграждането на депа за битови отпадъци, може да се направи извод, че освен законовите изисквания за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, необходимостта от допълнителни общински инвестиции и допълнителни приходи от такса битови отпадъци за изграждане на следващите клетки за битови отпадъци след 2020 г., е също стимул за местните власти да удължат колкото е възможно експлоатационния период на изградените клетки за битови отпадъци.

Капацитетът общо на трета, четвърта и пета клетка на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански, които не са изградени, но за тях е отреден

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

терен на депото, е 189 659 т. При сегашното годишно ниво на количествата депонирани битовите отпадъци, прогнозният капацитет на тези три клетки ще е достатъчен за още 15 години след 2025 г, т.е до около 2040 г.

Регионалното депо Сандански се експлоатира в съответствие с условията на Комплексното разрешително и съгласно годишните доклади 2008-2014 г., за които е предоставено комплексно разрешително № 292-НО/2008 г., не са постъпвали оплаквания или възражения, свързани с дейността на депото, и не е имало аварии, свързани с околната среда.

Стари депа с преустановена експлоатация и сметища

На територията на общината няма стари депа за битови отпадъци, подлежащи на рекултивация. Възниквали във времето незаконни сметища са почистени.

На рекултивация подлежи клетка №1 на регионалното депо за неопасни отпадъци Сандански, за което има изготвен проект, който обаче трябва да се актуализира.

Прекратена е дългогодишната практика, отпадъците да се изхвърлят на терени в близост до населените места. Тези площадки в предходния планов период бяха почистени и рекултивирани.

Възстановена бе естетиката на селищната територия и бяха премахнати заплахите за околната среда и здравето на хората.

Бившата площадката за санитарно депониране на ТБО от гр. Сандански се намира в м. „Мотулица”, землище на с. Кръстилци, община Сандански, област Благоевград. Площадката е разположена на 10 км. средно транспортно разстояние от града. Обхваща две дърета с обща площ около 47 дка. Достъпа до нея се осъществява непосредствено от бетонен четвъртокласен път за с. Кръстилци. Депонирането на отпадъци на това депо е преустановено от октомври 2002 г, след което е само запръстено със земни маси. Необходимо е обаче да се осъществяване мероприятия по техническа и биологична рекултивация, съгласно работен проект за извеждане от експлоатация и рекултивация на регионалното депо. До 2020 г. депото трябва да бъде напълно рекултивирано.

Инсталации и съоръжения за рециклируеми отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло

На територията на община Сандански няма изградена инсталация за допълнително сортиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

пластмаса и стъкло., в т.ч. от опаковки, както и инсталация за сепариране на полезните компоненти от смесените битови отпадъци преди депонирането им.

Отпадъците от цветните контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, се транспортират за допълнително сепариране и сортиране по видове и последващо предаване за рециклиране от организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки „Булекопак“ АД, с която общината има сключен договор, до сепарираща инсталация, разположена до гр.Благоевград, на разстояние повече от 60 км от град Сандански.

В общината се обсъжда възможността за изграждане на инсталация за сепариране на смесените битови отпадъци на входа на Регионалното депо – Сандански, за да може да бъдат поетапно постигнати целите на общината за повторна употреба и рециклиране на отпадъците и за намаляване на количествата депонирани битови отпадъци.

Инсталации за битови биоразградими, в т.ч. и за биоотпадъци

На територията на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Сандански и на територията на община Сандански, както в почти всички общини в страната, няма изградена инсталация за компостиране, съответно и съдове за разделното им събиране и техника за извозването им.

Общината разполага с подходяща площадка общинска за изграждане на компостираща инсталация до Регионалното депо за битови отпадъци – Сандански.

Площадки за предаване и временно съхранение на разделно събрани отпадъци

Съгласно чл.19, ал. 3, т.11 общините следва да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. Само едно населено място от общината – гр.Сандански, е над 10 000 жители.

Към момента общината има сключен договор с фирма, притежаваща разрешение по Закона за управление на отпадъците, за предаване на тяхна площадка на разделно събрани отпадъци от населението – хартия и картон, метали (включително черни и цветни), стъкло, пластмаса и др.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Община Сандански предвижда разкриването на собствена общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата, в т.ч:

- едрогабаритни отпадъци,
- опасни отпадъци от бита
- строителни от ремонтна дейност на домакинствата
- рециклируеми отпадъци (хартия, картон, стъкло, метал, др.)
- предмети и оборудване, което може да бъде повторно употребявано.

Подготовката на общинската площадка е в начална фаза на техническа подготовка – проучване и осигуряване на подходящ терен на територията на град Сандански, разработва се техническо задание за проектиране на обекта, на база действащи добри практики в страната и чужбина.

Община Сандански все още не е въвела нормативно изискване за регистриране на пунктовете за предаване на вторични суровини на територията на общината и отчетност за отпадъците от тях, поради което няма точна информация за броя и видовете и количествата отпадъци, които се приемат от тези пунктове.

Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

Към настоящия момент отпадъците от строителни дейности се извозват до и оползотворяват за запълване на негативни форми (бивша кариера за добив на глина) в местността „Киселица”, землището на село Левуново.

На територията на Община Сандански, както и на територията на съседни и по-близки общини няма изградена инсталация за рециклиране на строителните отпадъци.

Възможно е строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата, генерирани на територията на общината или поне в град Сандански, да се съхраняват временно на определен и отреден за целта терен и впоследствие да се използват за рекултивационни дейности/*например на бившата кариера за добив на глина*/ и други подходящи начини на оползотворяване като например запръстяване на регионалното депо, което също се счита за дейност по оползотворяване. Прилагането на такъв подход ще спести разходи на общината, населението и бизнеса за извозване и депониране на строителни отпадъци от малки ремонтни дейности на регионалното депо.

Препоръчително е община Сандански да обсъди поставянето и ползването на обща инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, която инсталация да обслужва всички общини от регион Благоевград или по-близките общини.

Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ

На територията на град Сандански все още не е изградена ПСОВ, от която да се генерират утайки в резултат на процесите на пречистване на отпадъчните води.

Град Сандански е агломерация над 10 000 е.ж. и съгласно европейското и националното законодателство трябва да изгради ПСОВ. Когато ПСОВ се изгради се прогнозира, че количеството на утайките, генерирани от ПСОВ Сандански ще са в сравнително малък обем и най-вероятно ще се търси регионален подход за последващото им оползотворяване след обезводняване заедно с утайките от други ПСОВ в региона. Регионалният подход се препоръчва и в Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ, който предшества разработването на общинската програма. Освен смесените битови отпадъци, в него трябва да се обърне внимание и на битовите отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло, на биоразградимите отпадъци и биоотпадъците, тъй като за тях в българското законодателство са въведени конкретни количествени цели, които страната ни трябва да постигне.

По смисъла на ЗУО *битовите отпадъци* са „отпадъци от домакинствата и подобни на отпадъците от домакинствата“. Определението включва всички отпадъци образувани от домакинствата и от фирми и други организации, които по характер и състав са сравними с тези от домакинствата. Изключват се производствените отпадъци и тези, образувани от селското и горското стопанство.

Биоразградимите отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като например хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Биоотпадъците от своя страна са биоразградимите отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Анализът на битовите отпадъци трябва да даде отговор на различни въпроси: 1) какви са количествата и тенденциите на битовите отпадъци в общината; 2) каква е нормата на натрупване; 3) какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци; 4) какви са количествата на повторно

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

използваните, рециклираните, оползотворените и обезвредените битови отпадъци; 5) доколко се изпълняват целите съгласно националното законодателство в областта на отпадъците.

За изготвянето на настоящия анализ е използвана информация от различни източници, сред които:

- Община Сандански,
- НСИ,
- ИАОС,
- РИОСВ гр. Благоевград и др.

Състояние и тенденции относно битовите отпадъци

В следващата таблица е представена информация за количествата на смесените битови отпадъци в община Сандански и общо за страната.

Събрани смесени битови отпадъци в община Сандански

	2010	2011	2012	2013	2014
Количество на събраните битови отпадъци (тона)					
Община Сандански ²	10 746	12 067	10 997	10 805	11 393
България - общо	3 041 279	2 727 379	2 508 412	3 142 313	n/a
Количество на събраните битови отпадъци - динамика (% , предх.год.=100)					
Община Сандански	100.0%	112.3%	91.1%	98.3%	105.4%
България - общо	100.0%	89.7%	92.0%	125.3%	n/a
Население - брой					
Община Сандански	41 167	40 470	39 922	39 509	39 099
България - общо	7 504 868	7 327 224	7 284 552	7 245 677	n/a
Население - динамика (% , предх.год.=100)					
Община Сандански	100.0%	98.3%	98.6%	99.0%	99.0%
България - общо	100.0%	97.6%	99.4%	99.5%	n/a
Събрани отпадъци (кг/ж./г.)					
Община Сандански	261.0	298.2	275.5	273.5	291.4
България - общо	405.2	372.2	344.3	433.7	n/a
Събрани отпадъци на жител - динамика					
Община Сандански	100.0%	114.2%	92.4%	99.3%	106.6%
България - общо	100.0%	91.9%	92.5%	126.0%	n/a

Източник: Община Сандански, НСИ, ИАОС и експертни изчисления

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

През разглеждания период в община Сандански се редуват години на спад и увеличаване на количествата на смесените битови отпадъци. Като цяло липсват резки промени и годишните количества на събраните битови отпадъци остават близки до средните за разглеждания период от 11 200 т. В същото време през целия разглеждан период събраните отпадъци на жител годишно в рамките на община Сандански са значително по-малко от тези в страната.

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с определянето на общо генерираните отпадъци и нормата на натрупване на отпадъци. За целта към количеството на събраните смесени битови отпадъци е необходимо да бъдат добавени количествата на разделно събраните отпадъци от опаковки от „Булекопак” АД - организацията за оползотворяване на отпадъци, с която община Сандански има договор, както и количествата, събрани в т.нар. пунктове за вторични суровини и директно събирани от търговските вериги.

Разделно събрани фракции битови отпадъци за оползотворяване и рециклиране (тонове)

	2013	2014
Общо	104.00	67.369
Хартия и картон, в т.ч.:		
- от опаковки	50.00	28.78
Пластмаси, в т.ч.:		
- от опаковки	30.00	15.79
Метали, в т.ч.:		
- от опаковки	0.00	0.489
Стъкло, в т.ч.:		
- от опаковки	24.00	22.31

Източник: Община Сандански

Разделно събраните отпадъци от опаковки в общината са в малки количества. През 2013 г. и 2014 г. те представляват съответно 2,4% и 1,5% от общото количество на генерираните битови отпадъци от хартия, метали, пластмаси и стъкло (съответно 4413 т. и 4611 т.). Основната причина е, че в поставените цветни контейнери попада изключително голямо количество смесен битов отпадък, което води до нисък процент на събраните рециклируеми отпадъци от тях (едва около 10%).

Нормата на натрупване на отпадъци за община Сандански е представена в следващата таблица:

Норма на натрупване на отпадъци в община Сандански

	2013	2014
Количество на събрани смесени битови отпадъци - т	10 805	11 393

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	2013	2014
Количество на разделно събрани отпадъци – т	104	67
Общо смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци – т	10 909	11 460
Население - бр.	39 509	39 099
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци - кг/ж./г.	273	291
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци и разделно събраните отпадъци - кг/ж./г.	276	293

Източник: Община Сандански, НСИ

По данни на НСИ за 2013 г. средната норма на натрупване на отпадъци за страната е 434 кг./ж./г., т.е. при община Сандански се наблюдават значително по-ниски стойности на показателя както спрямо средните за страната, така и спрямо средните за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. ж. съгласно Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, одобрена от МОСВ, където е изчислена норма на натрупване от 334,9 кг/ж./г. По този показател община Сандански е със значително по-благоприятни стойности от средното за страната.

Друга важна част на анализа на отпадъците е свързана с морфологичния им състав. В следващата таблица са показани данни за морфологичния състав на смесените битови отпадъци на базата на проучване за община Сандански за сезони лято и есен 2015г..

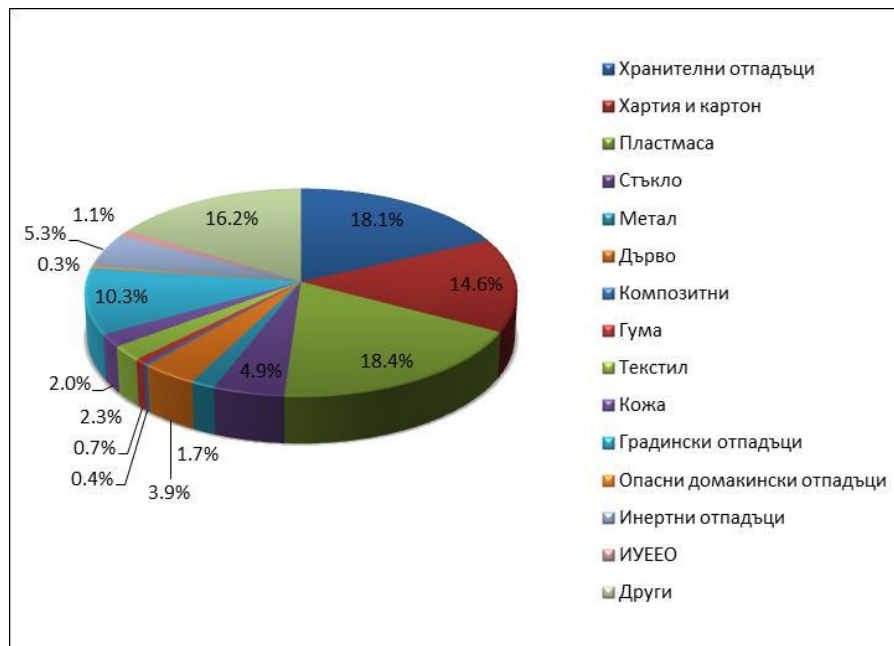

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Морфологичен състав на смесените битови отпадъци

Прегледът на данните на морфологичния състав на отпадъците за община Сандански показва, че с най-голям относителен дял са отпадъците от пластмаса, следвани от хранителните отпадъци и хартията и картона. Биоразградимите отпадъци са 48% от общо образуваните битови отпадъци, а биоотпадъците – 32%.

Към момента биоразградимите отпадъци от състава на смесените битови отпадъци изцяло се депонират на регионалното депо. Количествата им не надхвърлят пределно допустимите количества биоразградими отпадъци за депониране според изискванията на европейското и националното законодателство до 2019 г. Съгласно Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета през 2013 г., община Сандански е задължена да предприеме мерки за разделното събиране и оползотворяване на цялото количество генерирани зелени отпадъци от паркове и градини. По този начин общината ще допринесе за постигането на целите за намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци до 2020 г., които съгласно законодателството следва да са до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г. или не повече от 4398 т за цялата община. Само в рамките на град Сандански има над 120 дка зелени общински площи, от които по експертна оценка се генерират 3000-3200 т/г. зелени биоотпадъци.

Тъй като община Сандански, както почти всички общини в страната, все още не изпълнява мерки за разделно събиране и рециклиране на биоотпадъци, все още общината не изпълнява целите относно битовите биоотпадъци.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Общината следва да изпълнява цели и за рециклиране на битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло. Анализът показва, че при количествата разделно събрани отпадъци от тези фракции през 2014 г. общината е все още далеч от постигане на годишните си цели, определени към 2016 г., т.е. рециклиране на най-малко 25% от общите количества отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло.

За да се отчетат прецизно всички количества предадени за рециклиране и оползотворяване битови отпадъци, в т.ч. отклонени от депониране биоразградими отпадъци, общината трябва да въведе задължение за предоставяне на информация от всички лица, които осъществяват такава дейност по видове (кодове) отпадъци и видове третиране за всеки вид отпадък (кодове за третиране съгласно приложението на ЗУО).

Анализ на строителните отпадъци

Отпадъците от строителни дейности и тези от разрушаване или реконструкция на сгради и съоръжения на територията на община Сандански се използват за оползотворяване чрез запълване на негативни форми (бивша кариера за добив на глина) в местността „Киселица”, землището на село Левуново. В общината, както в повечето общини в страната, не е организирана система за разделно събиране на строителния отпадък от малки ремонтни дейности на домакинствата. По информация от Регионалния доклад за състоянието на околната среда през 2014 г. на РИОСВ гр. Благоевград, единствено металните отпадъци генерирани от строителните дейности в региона намират оползотворяване на 100%.

Към настоящия момент информация за количествата на генерираните строителни отпадъци е налична само на ниво област.

За да отговаря на законодателните изисквания, е препоръчително община Сандански да предприеме следните действия:

- Да определи отговорните лица в общинската администрация, които трябва да следят за изпълнение на изискванията относно плановете за управление на строителните отпадъци и на отпадъците от разрушаване на сгради като част от строителната документация и инвестиционния процес, за одобрението на които община Сандански е компетентен орган съгласно ЗУТ;
- Да въведе система за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности с цел намаляване на количествата изхвърлени такива отпадъци в контейнерите за смесени битови отпадъци, депониране на депото и съответно – заплащане на отчисления за депониране. Гражданите биха могли да се задължат да оставят тези отпадъци в добре

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

завързани чували до контейнерите, които да се извозват от общината до депо или да се въведе възможност при предварителна заявка и до определени количества общината да извозва от домакинствата такива отпадъци без те да заплащат за това³. Възможно е също така общината да определи площадка, на която гражданите сами да предават без да заплащат за услугата строителни отпадъци от ремонтни дейности до определени количества. Събраните по този начин отпадъци могат да се използват за запръстяване на депото за битови отпадъци или за рекултивация на бившата кариера за добив на глина до с. Левуново.

- При селективно разрушаване на сгради общината може да предостави възможност за безплатно приемане на определена площадка на разделно събрани отпадъци при разрушаване, които могат да се ползват ползотворно, като например тухли, керемиди и др. и които да се предоставят безплатно на нуждаещи се социално слаби граждани.

Анализ на отпадъците от утайки от ПСОВ

Към настоящия момент на територията на община Сандански няма изградена ПСОВ, от която да се генерират утайки в резултат на процесите на пречистване на отпадъчните води.

Съгласно изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистване на отпадъчни води град Сандански е агломерация с над 10 000 е.ж. и трябва да изгради ПСОВ. Планът за управление на утайките ще бъде част от документацията при одобрението на проект за финансиране на изграждането на ПСОВ Сандански.

Основни изводи и препоръки

- В периода 2010-2014 г. нормата на натрупване за община Сандански остава с по-благоприятни стойности едновременно от средната за страната и от средната за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. жители.
- Проучването за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в рамките на общината има важно значение за прецизиране на количествата и отчитане на изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за отклоняване на биоразградимите битови отпадъци от депата.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Общината следва да планира и изпълни мерки за намаляване на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, за да изпълни националните цели за битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.
- Общината следва да предприеме мерки за разделно събиране и оползотворяване на зелените биоотпадъци на територията на общината.
- Община Сандански трябва да предприеме допълнителни мерки за увеличаване на разделно събираните количества отпадъци от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, за да може да изпълни заложените цели към 2018 г. и 2020 г.
- За да може да отчете всички количества рециклирани и оползотворени битови отпадъци, общината трябва да въведе задължения за всички лица да предоставят съответната информация на общината и да изгради интегрирана информационна система за отпадъците.
- Препоръчително е община Сандански да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което да се постигне намаляване на количествата на депонираните смесени битови отпадъци.

Основни изводи и препоръки

В резултат на проучената информация и осъществени анализи на развитието и състоянието на инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците на територията на общината, могат да се направят следните основни изводи и препоръки:

- Община Сандански е една от първите общини в страната, осигурила депо за депониране на смесени битови отпадъци, отговарящо на екологичните норми и стандарти и с две съседни общини управлява отпадъците си на регионален принцип. Капацитетът на действащата клетка е достатъчен за осигуряване на нуждите на общината в средносрочен период (до около 2025 г.), а теренът на депото може да обезпечи нуждите на трите общини от депониране на битовите отпадъци в дългосрочен период – най-малко до 2040 г.
- Община Сандански е осигурила необходимите съдове за събиране и техника за извозване на смесените битови отпадъци до регионалното депо, която като количество е достатъчна за осигуряване на услугите. За периода на програмата ще е необходима подмяна на амортизираните съдове и техника.
- Общината е осигурила контейнери за разделно събиране на битовите отпадъци от опаковки чрез поставяне на съдове за разделно събиране от „Булекопак“ АД.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- На територията на град Сандански са осигурени съдове за изхвърляне на разделно събраните отпадъци от НУБА.
- На територията на община Сандански няма изградена инсталация за сепариране на смесени битови и за сортиране на разделно събрани битови отпадъци.
- На територията на общината и на другите общини от регионално сдружение Сандански не е изградена инсталация за оползотворяване и рециклиране на биоразградими битови отпадъци, в т.ч. и на биоотпадъци.
- На територията на община Сандански строителните отпадъци от сектор строителство се оползотворяват за запълване, което на практика е техническа рекултивация, на негативни форми на бивша кариера за глина. В бъдеще е препоръчително общината заедно с други съседни общини да проучат възможностите за рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване в регионален аспект, тъй като общините като възложители на строителни дейности имат ангажименти в тази насока, а и за гражданите и бизнеса това ще бъде по-евтин и екологичен вариант и в съответствие с националните цели и политики.
- Препоръчително е строителните отпадъци от малки ремонтни дейности да не се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци и да се извозват за депониране на депото, а да се събират разделно и оползотворяват за запръстяване на депото.
- Град Сандански има подготвен проект, но все още не е изградена ПСОВ. В рамките на подготвения проект е разработен план за управление на утайките от ПСОВ гр. Сандански, който ще се реализира при и след строителството на пречиствателната станция.

Прогнози за образуваните битови отпадъци

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в община Сандански за периода 2015-2020 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител и прогноза за нарастването ѝ.

Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.

Прогнозата за броя на населението на община Сандански е изготвена на базата на следните източници на информация

- Данни за броя на населението по общини за област Благоевград за периода 2003-2014 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Официална демографска прогноза на НСИ за периода до 2070 г. - I вариант (при хипотеза за конвергентност). Този вариант е определен от НСИ като най-реалистичен. Прогнозата на НСИ по този вариант включва както прогноза за населението общо за страната, така и за всяка една от 28-те области.

Демографската прогноза е изготвена по следния алгоритъм:

- Прогнозата е изготвена за периода 2015-2020 г.
- Въз основа на исторически данни за динамиката на населението по общини в област Благоевград в периода 2003-2014 г. е изчислен коефициент, посредством който се прогнозира броят на населението на всяка община въз основа на прогнозата на НСИ за населението на област Благоевград.

Демографска прогноза за община Сандански (бр. жители)

2015	2016	2017	2018	2019	2020
38 815	38 533	38 253	37 975	37 699	37 425

Норма на натрупване и прогнозна промяна

Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител.

В рамките на анализа на количествата на битовите отпадъци в община Сандански бяха изчислени нормите на натрупване за 2013 и 2014 г. (**Error! Reference source not found.**)

През разглежданите години нормата на натрупване се характеризира както с увеличаване, така и със спадове. За целите на прогнозата се прави допускането, че тя ще се стабилизира и ще расте с темп не по-висок от 1% годишно, в резултат от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци, които община Сандански трябва да предприеме във връзка с изпълнението на новата общинска програма за управление на отпадъците.

Прогнозната норма на натрупване е представена в следващата таблица.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

**Прогнозна норма на натрупване за община Сандански
за периода 2015-2020 г. (кг/ж./г.)**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норма на натрупване за смесените битови отпадъци	294	285	279	279	276	279
Норма на натрупване за общото количество битови отпадъци, вкл. разделно събраните и предадени от производствени и търговски обекти	324	327	330	333	336	340

Прогнозните количества на смесените битови отпадъци са изчислени като произведение на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване за съответната година от прогнозния период. Те са представени в следващата таблица.

Таблица 1. Прогнозни количества на смесените битови отпадъци за община Сандански за периода 2015-2020 г. (тона)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Смесени битови отпадъци	11 423	11 001	10 667	10 605	10 405	10 432
Смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали - общо	12 564	12 594	12 623	12 653	12 683	12 713

Очакваното намаление на общите количества на смесените битови отпадъци за община Сандански се дължи основно на:

- негативната прогноза за броя на населението;
- нарастващите количества отпадъци, които ще се събират чрез системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, както и разделното събиране на други битови отпадъци, събирани до момента чрез смесените битови отпадъци.

Прогнозирането на морфологичния състав на отпадъците е извършено на базата на:

- общото прогнозно количество на битовите отпадъци;
- направени проби на морфологичния състав на отпадъците в общината.

Прогнозата е представена в следващата таблица.

Прогноза за образуваните смесени битови отпадъци по морфологичен състав (тона)

Вид отпадъци	2015	2016	2017	2018	2019	2020
--------------	------	------	------	------	------	------

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Вид отпадъци	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Хранителни отпадъци	2 070	2 075	2 081	2 086	2 092	2 098
Хартия и картон	1 671	1 508	1 378	1 347	1 267	1 270
Пластмаса	2 098	1 893	1 730	1 692	1 590	1 595
Стъкло	556	502	458	448	422	423
Метал	189	171	156	153	143	144
Дърво	441	442	443	445	446	447
Композитни	41	41	41	41	41	41
Гума	84	85	85	85	85	86
Текстил	265	265	266	267	267	268
Кожа	228	228	229	229	230	231
Градински отпадъци	1 174	1 177	1 180	1 183	1 186	1 189
Опасни домакински отпадъци	36	36	36	36	36	36
Инертни отпадъци	602	604	605	607	609	610
ИУЕЕО	120	120	121	121	121	122
Други	1 849	1 854	1 859	1 863	1 868	1 873
Общо	11 423	11 001	10 667	10 605	10 405	10 432

При изготвянето на прогнозата за морфологичния състав е отчетено очакваното намаление на количествата отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали, които се изхвърлят в контейнерите за смесени отпадъци в резултат на предприети мерки от страна на община Сандански и организацията по оползотворяване на отпадъци, насочени към популяризиране и стимулиране на разделното събиране на този вид отпадъци. *Тези количества трябва да бъдат взети предвид при избора на мерки във връзка с изпълнението на:*

- Цели за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО

Количества, необходими за постигане на целите за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Прогнозирани общо генерирани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали	тона	5 696	5 707	5 718	5 730	5 741	5 753
Цели за рециклиране, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	25	25	40	40	50	50
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона	1 424	1 427	2 287	2 292	2 871	2 877
Прогнозирани количества, рециклирани отпадъци от хартия,	тона	4 150	6 277	6 779	7 625	8 428	3 138

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
пластмаса, стъкло и метали							
Изпълнение на целите за рециклиране съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	20	28	41	45	52	55

Прогнозните количества на рециклираните отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали включват:

- Разделно събраните отпадъци от търговски обекти, административни, образователни и др. подобни обекти, предадени на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и/или на фирми с разрешителни по ЗУО за извършване на такива дейности;
  - Отделените количества отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали от състава на смесените битови отпадъци чрез предварително третиране преди депониране в инсталация за сепариране на регионалното депо за неопасни отпадъци, която общината има намерение да изгради към 2017 г.;
  - Разделно събраните отпадъци чрез система за разделно събиране от домакинствата чрез цветните контейнери;
  - Предадените отпадъци директно на пунктове за вторични суровини от домакинствата и от фирми и организации;
  - Разделно събраните и предадени безвъзмездно отпадъци на общинска площадка от граждани и фирми, в т.ч. чрез периодични кампании, организирани от общината.
- Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, с междинни цели за 2016 г. и 2020 г. и крайна цел за 2025 г.

Количества, необходими за постигане на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020
Генерирани биоотпадъци (в състава на смесените битови отпадъци и зелените отпадъци от паркове и градини)	тона	6 675	6 685	6 694	6 704	6 714	6 724	6 734
Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.		25	25	25	25	25	50

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018	2019*	2020
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона		1669	1669	1669	1669	1669	3337
Прогнозни количества на разделно събраните и оползотворени битови биоотпадъци	тона						4 306	4 309
Изпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.						65	65

* Най-рано през 2018 г. се очаква да бъде изградена инсталация за компостиране, т.е. от 2019 г. може да започне оползотворяването на битовите биоотпадъци.

Направените изчисления на база наличната към момента информация показват, че оползотворяването на градинските и дървесни отпадъци в състава на смесените битови отпадъци не е достатъчно за постигането на нормативно заложените цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци до 2020 г. Допълнително към тези количества трябва да се добавят и генерираните зелени отпадъци от обществените зелени площи (около 3000-3200 т/г. по експертна оценка за гр. Сандански), които община Сандански е задължена да събира разделно и оползотворява.

Общината може да изпълни целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците след като (1) предприеме мерки за разделно събиране на растителните и дървесни отпадъци от населението и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини и (2) изгради компостираща инсталация за зелените отпадъци.

- Цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата
Постигане на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо количество на генерираните биоразградими отпадъци	тона	9 054	9 068	9 081	9 095	9 108	9 122
Допустим процент биоразградими отпадъци за депониране спрямо количествата през 1995 г.	%	50	50	50	50	50	35
Допустими количества биоразградими битови отпадъци за депониране за постигане на целите	кг/жител	6 284	6 284	6 284	6 284	6 284	4 398
Количество на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци	тона	589	755	889	922	5 312	5 316

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Количество на биоразградимите отпадъци предназначени за депониране	тона	8 465	8 312	8 192	8 172	3 796	3 806
Изпълнение на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата	%	67	66	65	65	30	30

Направените изчисления показват, че община Сандански може да изпълни целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за всички години на периода на програмата, но при положение, че общината задължително изгради компостираща инсталация за зелените биоотпадъци до 2018 г.

В прогнозното количество на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци влизат:

- оползотворените биоотпадъци, които ще се рециклират в компостиращата инсталация;
- разделно събраните количества отпадъци от хартия и картон, предадени от търговските обекти на организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки, събрани от домакинствата чрез цветните контейнери, предадени на пунктове за вторични суровини и на общинска площадка за разделно събрани отпадъци по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО;
- извлечените количества отпадъци от хартия и картон от състава на смесените битови отпадъци чрез инсталация за сепариране на регионалното депо.

Прогнози за образуваните строителни отпадъци

Съгласно Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011-2020 г., одобрен от Министерски съвет, област Благоевград, част от която е община Сандански, е сред петте области, в които се очаква да се образуват и третират най-големи количества отпадъци от строителство и разрушаване на сгради. Основната причина за това е, че според данни на НСИ в тях се извършва най-мащабно строителство на жилищни, административни и други сгради. Също така тези области са индустриални центрове, което допринася за генериране на отпадъци от строителство и разрушаване от индустрията. Друг важен фактор е наличието на развита пътна инфраструктура. Като част от областта, на територията на община Сандански има над 303 км пътна мрежа, в т.ч. 17,8 км от международен европейски път Е-79, които са

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

потенциални източници за генериране на строителни отпадъци от осъществявани строително-ремонтни дейности по тях.

В същото време през настоящия програмен период 2014-2020 г. се очаква да започне строителството на лот 3 на автомагистрала „Струма“ в участъка от Благоевград до Сандански, което също ще създаде условия за генериране на строителни отпадъци.

Прогнози за утайките от ПСОВ

В приоритетната краткосрочна инвестиционна програма на Регионалния генерален план за “УВЕКС” ЕООД, гр. Сандански (ВиК дружеството опериращо на територията на общината) е включено изграждането на ПСОВ за следните населени места до 2020 г.:

Населено място	е.ж. (2014 г.)
с. Поленица	1199
с. Струма	588
с. Лебница	426
с. Лешница	756
с. Джугирово	703
с. Дамяница	1290
с. Ново Делчево	1151
гр. Сандански	25 806
Общо	31 919

Прогнозното количество на утайките от бъдещата ПСОВ гр. Сандански е 561,6 т/г. Не се очаква увеличаване на посочените количества утайки от ПСОВ, тъй като прогнозите за населението за община Сандански не показват ръст, от което зависи и количеството на утайките.

След правилното и екологосъобразно третиране, утайките от ПСОВ могат да бъдат от полза за околната среда. В средносрочен и дългосрочен аспект генерираните количества биха могли да се оползотворят в земеделието или за рекултивация на нарушени терени. Депонирането им е допустимо единствено в краткосрочен период, тъй като то не отговаря на съвременните изисквания на ЕС за ограничаване на размера на площите за депониране на твърди битови отпадъци. Поради това се препоръчва само като временна или аварийна мярка, когато поради някаква причина липсва друга алтернатива.

Също така е възможно да се търси регионален подход за последващото оползотворяване на утайките от ПСОВ заедно с утайките от други ПСОВ в

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

региона, тъй като регионалният подход се препоръчва и в Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

Съответствие на нормативната уредба на община Сандански по управление на отпадъците с националните нормативни изисквания

Важна предпоставка за решаване на въпросите от местно значение, в това число и управлението на отпадъците, е създаването на законосъобразна и целесъобразна нормативна уредба от органите на местното самоуправление.

Основният нормативен акт регламентиращ обществените отношения свързани с управлението на отпадъците на територията на община Сандански е *Наредбата за управление на дейностите по третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Сандански.*

Наредбата е приета с Решение № 89 от 08.04.2004 г. на Общинския съвет на община Сандански на основание чл. 19 от отменения ЗУО и поради тази причина не отговаря на изискванията на сега действащата нормативна уредба. Това налага да бъде приета изцяло нова Наредба за управление на отпадъците на община Сандански, която да съответства на разпоредбите на новия ЗУО от 2012 г. и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

В наредбата, приета на основание чл. 22 от ЗУО от 2012 г., следва детайлно да бъдат регламентирани както правата и задълженията на физическите и юридическите лица свързани с екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Сандански, така и тези на местната администрация.

В наредбата трябва да бъдат включени условията и редът за създаването и функционирането на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, включително образувани такива отпадъци от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради и населените места, за които се въвеждат тези системи.

Следва да бъдат включени разпоредби относно управлението на МРО, а именно за отпадъците от опаковки, електронно и електрическо оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и автомобилни гуми.

Целесъобразно е в отделна глава да бъдат включени условията и редът за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци и такива образувани от разрушаване на сгради, включително и за случаите, в които община Сандански се явява възложител на СМР.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

За да покрива минималните изисквания на новия ЗУО, Наредбата трябва да съдържа и изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и задължението за поддържане на публичен регистър от общината с информация за точното им местоположение и какви отпадъци приемат, работно време и т.н.

Ще е целесъобразно изискванията към дейностите по събиране, в т.ч. разделно събиране и третиране на биоотпадъците да бъдат регламентирани в отделен раздел. Следва да бъдат включени норми както относно реда и условията за третиране на биоотпадъците, образувани от домакинствата и в резултат на дейността на юридическите лица, така и за тези, образувани от поддръжката на зелените площи общинска собственост.

За да бъде изпълнено изискването на чл.19, ал.3, т. 11 от ЗУО е нужно да бъдат регламентирани и редът и условията за създаването и функционирането на площадка за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, тъй като населението на гр. Сандански е над 10 000 жители.

В наредбата трябва да бъде регламентиран още и начинът за контрол на изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците, както и административно-наказателните разпоредби, които следва да бъдат наложени в случай на неизпълнение на същата.

Оценка на инфраструктурата за отпадъците

Община Сандански разполага с отговарящо на всички съвременни изисквания регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмяни и Кресна, въведено в експлоатация през 2002 г. Неговият капацитет ще позволява то да се експлоатира и дълго след изтичането на плановия период 2014-2020 г.

Съгласно приетия план за неговото управление в сегашния планов период не се предвижда изграждане на нова трета клетка. От съществено значение да изпълни рекултивацията на запълнената клетка едно и да се изгради системата за оползотворяване / обезвреждане на сметищен газ от нея.

Целенасочени действия за подобряване на инфраструктурата по отпадъците

Осигуряване на необходимия ресурс за още по-добро използване на възможностите на общинската фирма за сметосъбиране и сметоизвозване на твърди битови отпадъци, с потенциал за развитие на дейността и извън пределите на община Сандански (засилване на нейната

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

конкурентоспособност, така че да генерира по-големи приходи, респективно печалба).

Постоянен контрол за възпрепятстване създаването на нерегламентирани сметища и замърсени на местности, край населените места в общината с различни по вид отпадъци (битови, строителни, промишлени, други).

Въвеждане на добрите практики в изградената система на разделно събиране в община Сандански и формиране на култура за прилагането в населението на общината.

Поставяне на минимални цели пред организациите извършващи дейността по разделно събиране на отпадъци.

В изпълнение на националната нормативна уредба в град Сандански следва да се изгради общинска площадка за събиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци, опасни отпадъци, едрогабаритни отпадъци и предмети подходящи за последваща употреба след предоставяне на социално слаби лица (мебели, работещи електроуреди и други).

В изпълнение на поставените цели пред всяка регионална система за намаляване на постъпващите до 2020 г. за депонирани отпадъци, следва да се търсят възможности за изграждане на два нови ключови елемента от екологичната инфраструктура на община Сандански:

Съгласно разпоредбите на чл. 31, ал.1 от ЗУО /Закон за управление на отпадъците/, във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

1. най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

2. най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. (2) Целите по ал. 1 се постигат поэтапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби:

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, се прилагат, както следва:

1. до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло;
2. до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло;
3. до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

За обезвреждане на битовите отпадъци на регионалното депо, общините внасят отчисления (съгл. изискванията на чл. 64, ал.1 от ЗУО) в размер и по ред, определени с *Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци:*

Чл. 20. (В сила от 1.12.2013 г. - ДВ, бр. 111 от 2013 г.) (1) Размерът на отчисленията за обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци и на депа за неопасни и/или инертни отпадъци (когато отпадъците са от строителство и разрушаване) за всеки тон депониран отпадък на депата по години е следният: 1. за депа за неопасни отпадъци по чл. 2, ал. 3, т. 1 и 3:

- а) за 2013 г. – 15 лв./т;
- б) за 2014 г. – 22 лв./т;
- в) за 2015 г. – 28 лв./т;
- г) за 2016 г. – 36 лв./т;
- д) за 2017 г. – 47 лв./т;
- е) за 2018 г. – 61 лв./т;
- ж) за 2019 г. – 78 лв./т;
- з) за 2020 г. и всяка следваща година – 95 лв./т

Отчисленията имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване.

Размерът на отчисленията за битови отпадъци по чл.64 се намалява, когато целите по чл. 31 от ЗУО в съответния регион са изпълнени от общините в съответствие с решението на общото събрание на регионалното сдружение за разпределението на задълженията между общините за изпълнение на целите, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране;
2. с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци.

Намаленията в размера на отчисленията се прилагат независимо едно от друго, т.е при изпълнение на двете цели общините не дължат отчисления за обезвреждане на отпадъци на регионалното депо (чл.64 от ЗУО).

В този контекст основен ангажимент на общините е прилагане на йерархията за управление на отпадъците. В този ред приоритетно за регионална

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

система включваща общините: Сандански, Кресна и Струмяни, следва да бъдат разработени системи за **р а з д е л н о с ъ б и р а н е** на отпадъците, с цел намаляване на количествата отпадъци постъпващи на регионалното депо. Определено оптимизираните системи за разделно събиране и третиране на мястото на образуване на отпадъците ще намалят и разходите на общините за дейностите с отпадъците.

За това и за общините - членове на регионалното сдружение, трябва да бъдат разработени: технически-достъпни, социално-приемливи, еколого-съобразни и икономически-ефективни системи за разделно събиране както на отпадъчните материали годни за повторна употреба и рециклиране (пластмаса, хартия и картон, стъкло и метали), така и за биоразградимите и зелени отпадъци.

Относно изпълнение на целите залегнали в чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО, се констатира изключително слаб резултат. За да отговорят на изискването на чл.19, ал.3, т.6 от ЗОУ (задължаващ кметовете на общини да отговарят за разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината за отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло), те прибегват основно към изпълнение на чл.20, ал.1, т.1 от закона, сключвайки договори с организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки.

Тази практика обаче доказва с времето отчайващи резултати - пример: за общ. Сандански само 1,3% от общото количество генерирани твърди битови отпадъци годишно на територията на общината се оползотворяват при тази система за разделно събиране на ТБО). Както се вижда, тя е неефективна и недостатъчна да бъде използвана за постигане целите по чл.31, ал.1, т. 1.

Причините за това са много:

- Липса на каквото и да е предварително проучване и планиране за въвеждане, налагане и развитие на системата за разделно събиране на отпадъците;

- Липса на ефективни решения и адекватно насочени инвестиции.

Изключително-слабо и ограничено е например материалното осигуряване на системата за разделно събиране на отпадъците в гр. Сандански. Като оборудване за съхранение на разделно-събраните отпадъци са осигурени малко на брой съдове, при това еднотипни контейнери от 1100 л. Това прави ограничено използването им за повечето от районите (кварталите) в града. За обслужването им се използва само 1 /един/ бр. сметосъбиращ автомобил с конвенционална уплътняваща надстройка (тип - вариопреса), прилагащ недобросъвестната практика на смесено събиране и извозване на отпадъците,

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

което демотивира и обезмисля усилията, полагани от всички заинтересовани участници.

- Малък брой райони/квартали (както и малък брой включени в системата за разделно събиране участници - стопански, административни, търговски (магазини, хотели, увеселителни заведения, санаториуми, заведения за обществено хранене) сгради) обекти в града;

- Недостатъчна честота /кратност/ на обслужване (изпразване) на наличните цветни контейнери поради липса на ясно-разписан и регламентиран график на сметосъбиращата машина. Това води до тяхното препълване, замърсяване на околконтейнерната площадка и до още по-голямо обезсърчение у населението да събира отпадъците си разделно;

- Липсата на въведена паралелна система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци и липсата на съдове за органични отпадъци, води до до изхвърлянето им в цветните контейнери и от там смесването им с рециклируемите материали (което впоследствие силно затруднява тяхното последващо сепариране, рециклиране и оползотворяване);

- Липса на програма за поэтапно въвеждане на разделното събиране на отпадъците, с цел последователното обхващане на възможно по-голям брой градски райони, в т.ч. и останалите населени места (по-големите села) в общината.

- Липса на приобщаваща и компетентно-водена политика от страна на общинската администрация и общинския съвет по отношение на разделното събиране на отпадъците;

- Липса на каквито и да е било разяснителни, образователни и информационни кампании за ползите от разделното събиране на отпадъците, за мерките, които са необходими за неговото прилагане, изпълнение, контрол и мониторинг. Недостатъчната информираност води до силно недоверие и подозрение на местното население спрямо системата за разделно събиране;

- Липса на стимули (като финансови и данъчни облекчения, дефинирана такса смет), които да насърчават разделното събиране на отпадъците;

- Липса на адекватна и действаща общинска нормативна рамка, която да регулира дейностите по разделното събиране на отпадъците. Липса на контрол и санкции, както и анонимността при изхвърлянето, води до липсата на отговорност и до невъзможност да се търси такава.

Както се вижда, този модел е събран, тъй като разделното събиране е оставено в ръцете и финансите на компаниите (на организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковките), а отговорността е на кмета.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Кметът освен финансови има и куп други съображения, които в крайна сметка трябва да водят до опазване на човешкото здраве и околната среда.

За това, напълно логично е след като ЗУО (Закона за управление на отпадъците) вменява изключително много отговорности и задължения (в т.ч и организирането на разделното събиране на ТБО) на кметовете по отношение управлението на отпадъците генерирани на териториите на ръководените от тях общини, техните администрации да се заемат с разработването на подробни системи за въвеждане на разделно събиране на битовите отпадъци от домакинствата, обществените институции и търговските източници, както и изготвяне на необходимата информация за обучение на заинтересованите страни.

При определяне обхвата на системата следва да се има предвид, че в нея влизат отпадъците със следните кодове: 20 01 01 и 15 01 01- за хартия и картон; 20 01 40 и 15 01 04- за метали; 20 01 39 и 15 01 02 – за пластмаса; 20 01 02 и 15 01 07- за стъкло. Тази система и системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места.

Ето защо, най-удачния вариант общините да осъществят ефективно системата си за разделно събиране на отделните отпадъчни потоци е чрез:

1. чрез общинско предприятие или общинско търговско дружество.

2. чрез сключване на договори с фирми (по реда на Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите или Закона за публично-частното партньорство), притежаващи разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

За битови отпадъци на териториите на трите общини от регионалната система (за отпадъчните материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло) ще се разработят проекти за разделното им събиране.

Чрез изпълнението на проектите ще се постигне събирането на значителна част от отпадъците при източника им на генериране. Ще бъде осигурено необходимото техническо оборудване (специализирани сметосъбиращи машини и съдове за разделно събиране на отпадъците).

Допълнително в рамките на проектите ще бъдат предвидени кампании за популяризиране на разделното събиране и включване на населението активно в тази дейност. Освен за постигане на поэтапните цели, определени в чл. 31 от ЗУО, реализирането на проектите ще бъде от полза, поради възможността от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

намаляване на кратността на обслужване на съдовете за ТБО, което от своя страна ще редуцира разходите за събиране, транспортиране и последващо депониране на битовите отпадъци.

Както знаем, в сила от 14.07.2014 г., действат разпоредбите на чл. 19, ал. 5 от ЗУО, според които: При неизпълнение изискванията на ал. 3, т. 11 отчисленията по чл. 64 се увеличават с 15 на сто за периода до отстраняване на неизпълнението. По тази алинея (ал. 3, т. 11), кметът е задължен да осигури: площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места.

Изискванията на които трябва да отговарят площадките са посочени в Наредба № 7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81 от 17.09.2004 г.).

Общините могат да изградят нови площадки или да използват вече налични такива. Осигуряването на площадките се осъществява самостоятелно от общините или чрез сключване на договори с фирми (по реда на Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите или Закона за публично-частното партньорство), притежаващи разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината и/или комплексно разрешително по реда на Закона за опазване на околната среда.

Разделно-събраните отпадъчни потоци могат да се извозват до тези площадки (след тяхното инфраструктурно, техническо и технологично обезпечаване съгл. изискванията на *Наредба № 7 от 24.08.2004 г.*), където те да бъдат временно-съхранявани и предварително-третиранни (пресовани, балирани и др. От там, тези материали ще се предават възмездно на предприятия за тяхното последващо рециклиране и оползотворване.

По този начин системата за разделно събиране на тези отпадъчни потоци ще поддържа своята устойчивост, осигурявайки стабилни приходни постъпления в общинските бюджети.

За вторично сепариране е най-удачно изграждането на сортираща инсталация на площадка за третиране на отпадъци.

Чрез сепариращата инсталация ще се осигури отделяне на оползотворимите компоненти – хартия, пластмаси, стъкло, метали от общия поток на отпадъците и тяхната подготовка за последващото им рециклиране.

Относно изпълнение на целите залегнали в чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци ще

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

бъдат прилагани нисковъглеродни практики за управление и ресурсно оползотворяване на биоразградими отпадъци, с въвеждане на иновативни подходи и разработване на интегрирани проекти в трите общини за:

- Изграждане на система за вторично сепариране на вход на регионално депо за неопасни отпадъци на общините Сандански, Кресна и Струмяни.
- Изграждане на система за компостиране на биоразградими и зелени отпадъци на територията на регионално депо за неопасни отпадъци, събиране на тези отпадъци от гражданите и икономическите субекти;
- Разработване на система за разделно събиране на органични отпадъци (био-отпадъци и биоразградими отпадъци);
- Проектиране и изграждане на инсталация за покрито компостиране на биоразградими отпадъци и биоотпадъци за производство на компост с висококачествени характеристики;
- Разполагане на стационарни и мобилни реакторни компостиращи системи за селскостопанска биомаса, животинска тор, някои производствени отпадъци.

При възможност и осигуряване на алтернативни източници за финансиране - да се въведат иновационни технологии в сферата на отпадъците чрез реализация на пилотни проекти.

Програма за управление на отпадъците

Община Сандански има разработена Програма за управление на отпадъците 2015-2020 г. , която е изготвена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците. ЗУО изисква общините да разработват общински програми за управление на отпадъците, които да включват необходимите мерки за изпълнение на задълженията на общините, произтичащи от същия закон, да са разработени в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) и с времеви хоризонт, съвпадащ с периода на действие на НПУО.

Програма е разработена, като са спазени всички нормативни изисквания относно управление на отпадъците и задълженията на кмета на общината, разписани в ЗУО, и са следвани насоките в *Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците*, издадени от Министерството на околната среда и водите през март 2015 г.

Ключов елемент от Програмата е спазване на йерархията при управление на отпадъците, дефинирана в ЗУО:

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- ↓ Предотвратяване
- ↓ Подготовка за повторна употреба
- ↓ Рециклиране
- ↓ Друго оползотворяване
- ↓ Обезвреждане

При разработване на програмата бяха спазени всички изисквания на действащата нормативна уредба в сектор отпадъци, както и общоевропейските принципи при управление на отпадъците:

- *Предотвратяване* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *Разширена отговорност на производителя и замърсителят плаща* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *Превантивност* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *Близост и самодостатъчност* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.
- *Участие на обществеността* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в обсъждането на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците, да правят предложения и да имат достъп до тях след разработването им.

В допълнение, при изготвяне на програмата са взети предвид и предвижданията на националните стратегически документи в областта на управление на отпадъците, вкл.:

- *Национален план за управление на отпадъците 2014–2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, като част от него,*
- *Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010–2020 г.,*
- *Национален стратегически план за управление на строителните отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради за периода 2011-2020 г.*
- *Национален план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.*
- *Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“.*

Целта на Програмата е община Сандански да очертае изпълними стратегии, за да подобри управлението на отпадъците и да предоставя

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

качествени услуги в съответствие с общоевропейската йерархия за отпадъците на жителите и гостите на общината. Изпълнението на целите на Програмата ще подобри качеството на околната среда и благосъстоянието на жителите в община Сандански.

Община Сандански е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в район Сандански, състоящо се от общините Сандански, Кресна и Струмьяни. Програмата ще има принос и към изпълнение на регионалните цели за отпадъците в региона, както и на националните политики в областта на отпадъците.

В обхвата на Програмата са включени всички отпадъци, за които общините имат частично или изцяло ангажименти съобразно ЗУО.

- ◆ битови отпадъци
- ◆ строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради
- ◆ опасни отпадъци – битови и строителни
- ◆ производствени отпадъци – утайки от ПСОВ

Програмата обхваща всички дейности, свързани с управлението на отпадъците, генерирани на територията на община Сандански, и всички процеси от образуването на отпадъците до крайното им обезвреждане.

Програмата за управление на отпадъците на община Сандански е за периода 2016-2020 г. и съответства на изискванията на ЗУО за съответствие на периода на действие на общинските програми за управление на отпадъците с периода на Националния план за управление на отпадъците.

След като през март 2015 г. МОСВ издаде Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, община Сандански предприе необходимите мерки и бяха извършени детайлни анализи на съществуващото състояние в управлението на отпадъците на територията на общината, въз основа на които са формулирани изводите и препоръки за управлението на отпадъците в средносрочен план. Отправни точки за определяне на целите и приоритетите в Програмата са извършените анализи и поставените в националното законодателство количествени цели, които общините трябва да постигнат до 2020 г., които са:

- ◆ Рециклиране на битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло
  - 2016 г. - мин. 25 % от общото им тегло
  - 2018 г. - мин. 40 % от общото им тегло
  - 2020 г. - мин. 50 % от общото им тегло
- ◆ Рециклиране и оползотворяване на биоотпадъци
  - 2016 г. - мин. 25 % от количеството битови биоотпадъци, образувани през 2014 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- 2020 г. - мин. 50 % от количеството битови биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- ♦ Отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата
  - 2020 г. - до 35 % от общото количество на същите образувани отпадъци през 1995 г.

Програмата съдържа пет стратегически цели, в рамките на всяка от които са идентифицирани оперативни приоритети.

Стратегическа цел 1: Предотвратяване образуването на отпадъци

Стратегическа цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Стратегическа цел 3: Намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци

Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет за управление на отпадъците

Стратегическа цел 5: Повишаване на приноса на обществеността в прилагане йерархията на управление на отпадъците

Цели за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО.

Прогнозите показват, че община Сандански ще постигне целите за рециклиране на отпадъците от хартия, пластмаса, метал и стъкло за всички години в периода 2016-2020 г. при условие, че предприеме допълнителни мерки за изграждане на инфраструктура за сепариране и предварително третиране на битовите отпадъци.

Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

Прогнозите показват, че община Сандански може да изпълни целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците след като (1) предприеме мерки за разделно събиране на растителните и дървесни отпадъци от населението и на зелените отпадъци от обществените паркове и градини и (2) изгради компостираща инсталация за зелените отпадъци.

Цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Направените изчисления показват, че община Сандански може да изпълни целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за всички години на периода на Програмата, но при положение, че общината задължително изгради компостираща инсталация за зелените биоотпадъци до 2018 г.

7.2. Шум

На територията на града има две кръстовища с натоварен автомобилен трафик около 200 МПС/час. През 2013 г. няма значителна промяна в акустичната обстановка в града и общината сравнено с предишни години.

Съществуващите промишлени обекти на територията на общината се намират предимно в промишлената зона и не са източници на наднормен шум за населените места. В депото за твърди битови отпадъци, съгласно условията в издаденото комплексно разрешително, се спазват изискванията за провеждане на собствен мониторинг на източниците на шум. При последните измервания, извършени през 2012 г. не са констатирани наднормени нива на шум, съгласно действащите норми. През 2013 г. не са съставяни актове за установяване на административни нарушения

7.3. Радиационен контрол

На територията на общината към настоящият момент няма данни за наличието на опасност от радиация. Също така липсват данни за нейонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда.

Наблюденията през 2013 г. на територията на РИОСВ – Благоевград показват, че радиационния гама-фон е в границите на характерния естествен-гама фон за региона и няма регистрирани превишения.

7.4. Зелена система

В Закона за устройство на територията, Раздел XI „Устройство на озеленени и залесени площи”, чл. 61, ал. 1. е записано, че „в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в **зелена система**, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиha на населението”. Зелената система е съвкупност от зелени площи, която свързва селищният организъм с природната среда и е естествено звено между селище и ландшафт. Основа на зелената система са озеленените площи за широко обществено ползване, предназначени за

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

трайно задоволяване на обществени потребности - паркове, градини, улично озеленяване. Приоритетните насоки за развитие на зелената система на територията на Община Сандански са свързани със :

- запазване на характерния ландшафтен облик на общината и града;
- недопускане на презастрояване на крайселищните и природните територии за нуждите на туризма, бизнеса или обитаването;
- да се създадат планови и проектни предпоставки за обогатяване на околната среда на територията на града с характерни за региона растителни видове;
- да продължи борбата срещу ерозионните процеси.

От изключително значение за гр. Сандански е състоянието на градските зелени площи, заемащи общо 650 дка. Паркът „Свети Врач“ е основа на зелената система в гр. Сандански. Развитието му е свързано пряко с това на града и може да се каже, че той е един от факторите, които обуславят в голяма степен превръщането на село Свети Врач в гр. Сандански през 1929 г.

Уникалният парк „Свети Врач“ в гр. Сандански носи древното име на града. Той започва от главната улица и е единственият в България с пясъчни алеи, а заедно с варненската Морска градина е най-големият градски парк у нас. Разположен е на площ 475 декара, а разнообразието от растителни видове тук се определя от специалистите като изключително. Районът на Сандански попада в зона с преходносредиземноморски климат, който е много подходящ за натурализиране на чуждестранни растителни видове.

Неслучайно паркът в Сандански е една своего рода ботаническа градина, където могат да се видят растения, характерни за различни региони на света, като се започне от секвоя - типично американски вид, магнолия - корейски вид, гинко билоба от Китай, латексово дърво, от което се прави естественият каучук, и се стигне до много разнообразната средиземноморска флора - смокиня, корков дъб, кипарис, закулей и много други.

Вече са се натурализирали растителни видове, които се чувстват прекрасно тук, като се има предвид, че в района няма екстремно ниски температури през зимата и климатът е подходящ за тяхното развитие. Тук се среща и един много разпространен в парковото строителство вид, който сякаш тръгва от тук - това е дървото албиция, от рода на акацията. Акацията е характерна за африканските

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

страни, а албицията е всъщност от Северна Африка - много красив средиземноморски вид, който посред лято цъфти обилно в розово и цялото дърво изглежда много живописно.

Днес паркът „Свети Врач“ е основа на системата от зелени площи в Сандански. Развитието му е свързано пряко с това на града. Може да се каже, че той е един от факторите, които обуславят в голяма степен превръщането на село Свети Врач през 1929 г. в град. Социално-икономически и културни фактори влияят върху развитието на парка, превръщайки го в естествено обособила се зона за отдых, в непосредствена близост до зоната за обитаване на градското пространство, своеобразен преход към дивната природа на Пирин. Това, че той е място за провеждане на културни събития - концерти, фестивали, пленери, ритуали, и е любимо място за отдых на жителите и гостите на града, само подчертава неговата социална значимост, прави го носител на историческа и духовна памет.

В композиционно отношение паркът се изгражда като самостоятелно обособени функционални ядра около една главна композиционна ос, каквато в случая е павираната главна алея. Главният подход естествено се е оформил пред моста на интерхотел „Сандански“. В обемно-пространствено отношение се отличава историческо ядро, чиито растителни съобщества са по-стари. Като цяло паркът е с едноетажна растителност, комбинирана с открити пространства и водни площи. Застъпени са около 160 растителни вида, като широколистен гръбнак са останали вековните чинари, а в миналото - и брястове, които т. нар. „холандска болест“ унищожават.

Насажденията от бял и черен бор са иглолистната „основа“ на парка. Съотношението на откритите към закритите пространства е приблизително равно. Във видовия състав срещаме доста екзотични чуждестранни растения, които са се аклиматизирали чудесно тук. Някои, като магнолия, криптомери, еукомия, софора, лагерстремия, декоративна вишна идват от Далечния изток и Япония. Други, като гимнокладус, ликвидамбар, секвоя, декоративни кленове - от Америка, а трети, като кипарис, кедър, нар, зокум, корков дъб, лавровишна, албиция, пиния, дафиново дърво, смокиня - от Средиземноморието и Северна Африка. От храстите преобладават листопадните цъфтящи храсти, а вечнозелените са организирани предимно в групи, живи плетове и петна около водните площи и скални кътове.

Пейзажните перспективи гравитират около централната композиционна ос, но те се съчетават с близки планове в относително самостоятелните функционални ядра. Камъкът щедро е застъпен като акцент. Това е единственият парк в България, който е запазил пясъчните си алеи, за да съхрани атмосферата от началото на неговото създаване. Паркът е деклариран за паметник на градинско-парковото изкуство през 1991 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Социално-икономически и културни фактори влияят върху развитието на парка, превръщайки го в естествено обособила се зона за отдих, в непосредствена близост до зоната за обитаване на градското пространство, своеобразен преход към дивната природа на Пирин.

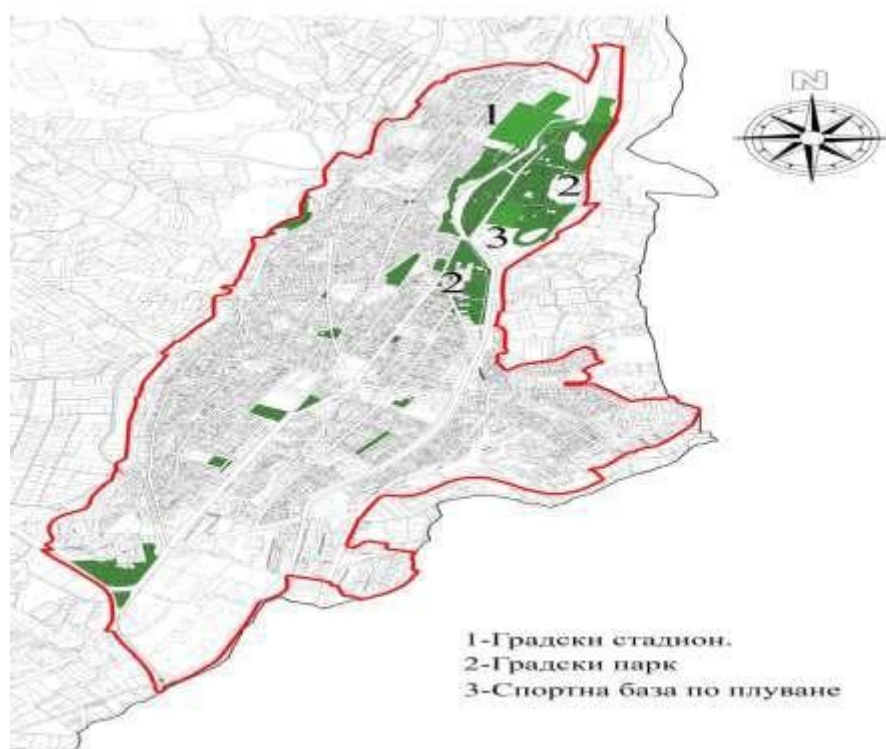
Това, че той е място за провеждане на културни събития - концерти, фестивали, пленери, ритуали, и е любимо място за отдих на жителите и гостите на града, само подчертава неговата социална значимост.

В композиционно отношение паркът се изгражда като самостоятелно обособени функционални ядра около една главна композиционна ос, каквато в случая е павираната главна алея. Главният подход естествено се е оформил пред моста на интерхотел „Сандански“.

Характеристика на терените със зелени площи за широко обществено ползване в гр. Сандански

Зелените площи в селищната територия възлизат на 243535.5782 м.кв. или 24.35 ха, което осигурява по 9.42 м.кв./жит., което е под нормите устройство на озеленените площи, която за малък град е 12 м.кв. на жител.

Фиг. 37. Разположение на зелените площи и спорт, гр. Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Основно зелените площи са концентрирано в и около градския парк.

Общото състояние на зелените площи е добро, но териториално концентрирано в северната част на града.

Незадоволително е озеленяването около реката, която е основен градоустройствен фактор. Речното корито е с променлива проходимост и нарушени успокоителни прагове. Бреговото укрепване е решено чисто инженерно като канал, без отношение към селищната територия.

Неподходящо е защитното ограждане на парка (поради денивелацията на терена) и отделянето му от прилежащата жилищна зона – по ул. „Никола Вапцаров“ от летния театър до пресечката с ул. „Мозговица“ (до тренировачното игрище в ПИ 65334.300.126.

Озеленяването в терените с комплексно застрояване също е в незадоволително състояние. Част от междублоковите пространства са неорганизиране, без настилки за пешеходно движение и игра на деца, с хаотично и не регламентирано разположени метални и др. модулни елементи за гариране на МПС, с неоформени тревни пространство и саморасла дървесна растителност, без паркови елементи за сядане, за игра на деца, за събиране на едро и малобагаритни отпадъци. В добро състояние са зелените площи в градския парк, площад „България“, градината от южната страна на 2-ро ОСУ „Хр. Смирненски“, зелените площи около църквата св. „Георги“, градината пред районния съд.

Обобщено може да каже, че с оглед на курортните функции на гр. Сандански, местните климатични условия и природни дадености, грижата за създаването, поддържането и благоустрояването на зелените и междублоковите пространства трябва да една от първостепенните грижи на градското ръководство.

Целенасочени действия за подобряване на зелената система

Незастроените зелени площи в Сандански представляват самостоятелна зелена индустрия (те заедно с уникалния климат са ключови фактори за развитието на туристическия отрасъл в града). Те са „белите дробове“ на Сандански, като играят ключова роля за климатичната регулация, както и за екосистемното пречистване на въздуха. Поради тази причина е предвидено значително разширяване на зелената градска среда, с използване на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

растителността в най-различните ѝ форми – за увеличаване потенциала за развитие на здравния туризъм; за подобряване естетическия облик на града; за предотвратяване натрупването на топлина в застроените градски зони (чрез индиректно създаване на охлаждащ ефект върху микроклимата на кварталите, като с увеличаване на зелените площи в тях ще се съкратят значително (от 5 до 10%) разходите за отопление и охлаждане на жилищата).

Гордостта на Сандански – градския парк "Свети Врач", обявен за паметник на градинско-парковото изкуство, е един от най-големите по площ паркове в България (и единствения с пясъчни алеи), простиращ се на 344 декара площ на двата бряга на река „Санданска Бистрица”, който с неговите над 180 растителни вида (голяма част от които екзотични с биогеографски произход от Америка, Далечния изток и Средиземноморието, някои от които природни забележителности на над 550 години) оказва благотворно влияние върху психичното и физическо здраве на хората.

Въздухът в него е изключително чист, наситен с аромата на изкусно подредения парк по двата бряга на реката и свежестта на Пирин планина. С живописно-аранжираните си зелени площи и множеството чешми, дървени беседки, фонтани, детски кътове, въжени люлеещи мостове, водни атракционни и басейни (в т.ч. намиращите с в него най-различни постройки и съоръжения за културно-просветна, лечебна и физкултурна дейност) се е превърнал в притегателен център за най-широк кръг посетители. В общинската обновителна програма за парка е планирано подмяна на сегашното конвенционално парково осветление с модерно LED-осветление, като допълнително ще бъдат осветени и голяма част от декоративно-атракционните елементи в него (сред които е впечатляващия макет на Пирин планина „Пиринеумът”, ситуиран върху 80 кв.м. площ на входната част на парка). Предвидено е изграждането на стъпаловидна пътека до една от забележителностите в Сандански: пантеон-образния архитектурен обект, внушително-издигащ се върху източния хълм над парка, от който се разкрива пленяваща гледка към целия град. Пътеката ще бъде декорирана от двете ѝ страни с цветни вечно-зелени широколистни храстови ивици, като вечерно време този природно-архитектурен ансамбъл ще бъде въздействащо илюминиран с автономно соларно осветление. Планирано е в една от парковите зони (на площ от 14 дка) да се изгради център за отглеждане и размножаване на защитени видове животни (4 бр. чифтикопитни горски бозайници – елени и сърни), който ще представлява допълнителна атракция за посетителите на парка.

Общинската управа възнамерява да използва потенциала на градския парк за неговото разрастване - чрез увеличаване на територията му с още **60 дка** в североизточно направление по протежението на десния бряг на р. „Санданска Бистрица”, осигурявайки по този начин разширяване на посетителска му зона

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

предназначена за отдих и рекреация. Тези земи са част от държавния и общински горски фонд и ще се предоставят на общината за паркоустрояване и изграждане на допълнителни зелени площи за широко обществено ползване. В тази зона ще се запази съществуващата горска растителност, като на места ще бъде подсилена с насаждения от широколистни дървесни видове включващи се в общия растителен комплекс от дървесни съобщества на речната крайбрежна екосистема. В безлесния участък от нея ще бъдат прокарани и изградени паркови пешеходни и вело- алеи, покрай които на определени места ще се структурират композиции от различни декоративно-атракционни елементи (фонтани, чешми, алпинеуми и др.) и малки архитектурни форми (беседки, мостчета, скулптури), ефектно вписващи се в колорита на заобикалящата природна среда. Предвидено е и конструирането на малко изкуствено езеро с атрактивно подводно осветление, в което ще се отглеждат различни декоративни видове риба.

Друга амбициозна зелена идея на общинското ръководство е изграждането на още един обществен парк в крайната североизточна част на града в живописна гориста местност с площ от близо **500 дка**. (територия от държавен горски фонд, която ще бъде предоставена на общината за паркоустроителни дейности), намираща се от дясната страна в началото на основния пътен подход към планината (по посока ваканционната планинска местност „Попина лъка”), за който ще бъде разработен мащабен паркоустройствен проект. В него ще се обособят няколко териториални (южна, централна и северна) и функционални зони (зона за отдих, зона за дозирано теренно лечение, спортна зона, зона за детски занимания и игри, зона за развлечения, зона за наблюдение и др., в т.ч комуникационните и парковите трасета на пешеходните и велосипедните алеи) при площоразпределението му, с минимална намеса в теренните дадености и максимално запазване на съществуващата дървесна растителност. Във всички зони ще бъдат предвидени системи от настлани с подходяща теренна конфигурация алеи, стъпала, пътеки с обособени, подходящо обзаведени места за кратък и по-продължителен отдих, за лечение и рекреация, за различни спортове и игри, за занимания и забавления. Ще бъде изградено парково LED-осветление по цялата територия, с художествено и ефектно осветление на ключови композиционни елементи и различни архитектурни форми. Проектът ще се придържа към основния концептуален подход за максимално запазване на основните функции на зелената система, на теренните дадености, на мрежата от комуникации с използване на трайни и естествени материали и традиционни технологии.

Надграждането ще става чрез маркиране на рингове от велоалеи, чрез създаване на територии за различни спортове, чрез обособяване на зони за пасивен и активен отдих, зони по интереси за всички възрастови групи. Всичко

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

това ще способства за оживяването и оптималното използване на тази важна за града територия – част от богатата му зелена система. Паркоустройственият проект ще отчита възможността за поетапно изпълнение на предвидени дейности (например на териториален принцип, като се започне от южната зона); ще бъде отворен за допълване във времето на паркови активности (например чрез бъдещо изграждане на "пътека в короните на дърветата", маркиране на територии за стратегически игри, за екстремни игри и пр.). По отношение на дървесната и храстовата растителност, проектът изцяло ще се придържа към основния концептуален подход – запазване и възстановяване. Предвидено е и ново засаждане на характерни за региона широколистни и иглолистни видове с цел обновяване и поддържане здравословното състояние на гората. Ще бъде направено и допълнително озеленяване с подходяща декоративна дървесна, храстовидна, тревна и цветна растителност, подбрана съобразно климатичните и почвени характеристики на района. Парковото оборудване и обзавеждане ще бъде подбрано така, че да допринася за цветовото разнообразие на ландшафтния хоризонт в местата предвидени за отдых, наблюдение, детски занимания и игри. В зоната за наблюдение, ще бъде изграден и посетителски информационно-образователен център с многофункционални зали (експозиционни, прожекционни, семинарни и др.) с интерпретативни модули, който ще дава възможност на местните хора и гостите на града да научават повече за невероятното биоразнообразие и изключителното природно богатство на общ. Сандански, в границите на която се помещават внушителните 14 531,55 хектара защитени природни територии (сред които: природни забележителности, резервати, защитени местности, като 12 354,4 ха от тях са част от територията на Национален Парк „Пирин”, който международната издателска компания Condé Nast постави на четвърто място в класацията си на най-красивите природни паркове в света и който е включен в Списъка на ООН на Националните паркове и еквивалентни резервати, а с Решение на ЮНЕСКО от 1983 г. фигурира и в Конвенцията за съхраняване на паметниците на световното културно и природно наследство. На територията на общ. Сандански попадат и 939,7 ха от биосферен резерват „Алиботуш”, включен през 1977 година в списъка на ЮНЕСКО по програмата „Човек и природа“) което представлява малко над 14,5 % от територията на общината, доста над средния процент за страната, който е 4,9 % и е близък до 15% за ЕС. Характеризират се със силно изразен ендемизъм (14 вида локални, 17 вида български и 86 вида балкански ендемити). Защитените зони (местата попадащи в екологична мрежа Natura 2000 /определени в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

(наричана накратко Директива за птиците)/) на територията на община Сандански припокриват изцяло площта на защитените територии, като площта на защитените зони е много по-голяма. Също се припокриват и части от защитени зони определени по директивата за птиците с такива определени по директивата за хабитатите.

Защитените зони заемат около 60-70% от територията на община Сандански.

Чрез центъра ще бъдат разработвани и реализирани проекти за опазване на биоразнообразието и развитието на системата от защитени територии и зони в община Сандански, давайки тласък за развитието и на екологичния туризъм в района.

В зелената благоустройствена концепция на града е заложено проектирането и изграждането на микрорайонен парк в юго-източната част на града, в имота на бившето казармено поделение с площ от **23 дка.**, за който е придвижена процедура в Министерство на отбраната за безвъзмездното му предоставяне на община Сандански. След проведени обществени допитвания и анкети сред жителите на гр. Сандански относно предпочитанията им за бъдещото предназначение на имота, мнозинството от тях изразиха желание той да се превърне в зелен парк за широко обществено ползване, като ще бъде най-вече достъпен за посетители от живеещите в ситуираните до него жилищни квартали (ж.к. „Спартак”, ж.к. „Зора”, ж.к. „Изток”). Ще бъдат съборени и разрушени намиращите се стари сгради и постройки в него и ще бъде изцяло изчистен терена. В паркоустройствения проект ще бъдат заложени няколко функционални зони (зона за отдих, спортна зона, зона за детски занимания и игри). Ще се запази наличната декоративна дървесна растителност, която заема в момента близо 60% от общата площ на имота, представена основно от широколистни и иглолистни видове, като е планирано успоредно с това и допълнително озеленяване с вечно-зелени широколистни храстовидни формации. Преобладаващият широколистен растителен елемент ще допринася за по-ефективното пречистване на въздуха в този район, който е уязвим откъм замърсяване поради близостта му до входно-изходната пътно-артерийна част на града пресечена на това място от Главен международен път Е-79. Ще бъдат изградени и аериращи фонтани с ефектно подводно осветление, обкръжени с „динамични” цветни лехи и тревни площи.

В концепцията за превръщане на Сандански в Европейски „зелен град” е предвидено обособяването и на допълнителни места за вътрешноквартално озеленяване, изграждане на зелени изолационни ивици, нови насаждения по булеварди и улици в урбанизираните територии (увеличаване на зелените площи в града ще съкрати разходите за отопление и охлаждане на жилищата с 5 до 10%), както и подсилване на извънградската зелена система чрез изграждане на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

нови озеленени масиви и обширни санитарно-растителни пояси, които да засилят естествената връзка и прехода между града и заобикалящия го природен ландшафт.

8. Администриране и публичност на дейностите по опазване на околната среда.

Дейностите по опазване на околната среда представляват комплекс от решения и действия, свързани с околната среда, както и различните форми на контрол.

Видове услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда са следните: Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води (услугата се предоставя от общинското дружество „УВЕКС“ ЕООД);

Дейностите по озеленяването в града се извършват от Общинско звено ”Озеленяване”, а услугите по сметосъбиране, сметоизвозване и обезвреждане на твърди битови отпадъци – от общинската ф-ма „Стройкомтранс” ЕООД.

В състава на Общински съвет – Сандански функционира Постоянна комисия по земеделие, гори, опазване на околната среда и водите, състояща се от 5 /пет/ общински съветници, а в Общинската администрация – ст.експерт ‘Екология’.

8. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда

На таблица по-долу е представена финансова информация относно дейностите по опазване на околната среда на община Сандански за периода 2012-2016 г.:

Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Сандански за периода 2012-2016 г.

	2012	2013	2014	2015	2016
Планирани приходи за околна среда	1 550 000	1 500 000	1 660 000	1 600 000	1 896 350
Реализирани	1 545 582	1 374 624	1 512 048	1 504 252	1 480 091

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

приходи за околна среда					
Планирани разходи	6,85	6,1	6,74	6,59	6,43
Реализирани разходи за околна среда	1 261 163	1 232 825	1 343 423	1 218 585	1 417 948
Общо реализирани разходи	20 541 588	22 650 032	21 969 794	21 647 127	24 101 671
Общ дял от всички реализирани разходи	6,14	5,44	6,11	5,63	5,88

Списък на проекти в областта на опазване на околната среда

№	Наименование на обекта	Процедура № и наименование	Проектно предложение №	Наименование на проектното предложение	Размер на договореното финансиране	Статус на обекта
---	------------------------	----------------------------	------------------------	--	------------------------------------	------------------

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

1	Изграждане на втора клетка на регионално депо за неопасни отпадъци	BG161PO005/08/2.30/01/03 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“	Договор за безвъзмездна финансова помощ №58231-SO12 от 29.12.2008 г.	Техническа помощ за инвестиционен проект "Изграждане на втора клетка на Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмяни и Кресна" общините Сандански, Струмяни и Кресна"	Реално усвоени по проекта 164 740 лв. Договорен и 270 240 лв.	Обекта е въведен в експлоатация през 2012 г. Работи по предназначение. Усвоена е по-малка сума от договорената, поради съвместно Решение в хода на реализация на проекта на Ръководството на МОСВ, УО на ОПОС и трите заинтересовани общини, да се пристъпи към незабавно строителство на новата втора клетка със средства от Държавния бюджет, в следствие на промяната на политиката на ОПОС 2007 – 2014 за финансиране по Приоритетна ос 2 само на 24 неизградени депа в страната.
2	Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води - Сандански	BG161PO005/08/1.30/01/01 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1 на Оперативна програма "Околна среда	Договор за безвъзмездна финансова помощ №58131-SO96 от 12.01.2009 г.	Техническа помощ за инвестиционен проект "Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води - Сандански"	Договорен и 642 700 лв.	След обсъждане Договора за БФП е прекратен и Община Сандански сключи договор по ОПОС за проектиране и изграждане на ПСОВ и ВиК мрежа по Процедура 19
3	Изграждане на ПСОВ – Сандански и външни връзки; Рехабилитация и разширение на ВиК мрежана град	BG161PO005/10/1.11/03/19 Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни	Договор за безвъзмездна финансова помощ DIR-51011119-026/17.02.2012г.	Изграждане на ПСОВ и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански	Договорен и 1 етап подготовка 930 960 лв. 2 етап изпълнение	Проектът е във фаза на подготовка / проектиране и съгласуване на проектите в МОСВ/. Строителната фаза ще остане за реализация по ОПОС 2014 - 2020

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

4	Канализация село Ново Делчево	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Ново Делчево	1 682 370,39	Въведена в експлоатация. Работи по предназначение.
5	Канализация село Дамяница	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Дамяница	180 196,84	Изградена в частта финансирана от ПУДООС, въведена в експлоатация
6	Канализация село Лешница	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Лешница	1 319 999,46	Незавършена
7	Канализация село Левуново	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Левуново	404 962,51	Незавършена

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

8	Канализация град Мелник	ПУДООС	Отделен договор за всеки транс	Канализация град Мелник	299 990,63	Незавършена
9	Корекция на река Санданска Бистрица – Градски парк Сандански	ОПРР 2007 - 2013	Договор за безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.4-06/2010/025 от 03.06.2011	Корекция на река Санданска Бистрица – Градски парк Сандански	931 473	Приключен и въведен в експлоатация
10	Реконструкция на водопроводната мрежа на село Петрово, община Сандански	ПРСР 2007 - 2013	Договор за безвъзмездна финансова помощ 01/321/00319 от 23.10.2009	Реконструкция на водопроводната мрежа на село Петрово, община Сандански	1 710 000	Приключен и въведен в експлоатация
11	Реконструкция на водопроводната мрежа на селата Дамяница, Ново Делчево и Стожа в община Сандански	ПРСР 2007 - 2013	Договор за безвъзмездна финансова помощ 01/321/01202 от 27.11.2012	Реконструкция на водопроводната мрежа на селата Дамяница, Ново Делчево и Стожа	1 716 000	Приключен и въведени в експлоатация

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

12	Проект „Възстановяване на природата за добро качество на живот”	ИРА Трансгранична програма България – Македония 2007-2013	Договор за безвъзмездна финансова помощ RD 02-29-155 от 23.07.2012	Рехабилитация на два въжени моста в Градския парк – Сандански, подобряване на зелени площи, рехабилитация на паркови алеи с обособяването на вело алеи и	445 000	Приключен
13	Изграждане на Екокампус – като начин за начин за заздравяване на трансграничното обучение и практика в сферата на околната среда	Европейска програма за териториално сътрудничество Гърция - България	Договор за безвъзмездна финансова помощ MIS Code 900076	Реконструирана сграда на спортния интернат, рехабилитиран плувен басейн с олимпийски размери и прилежащи към него съоръжения	2 150 000 лева	Приключен
14	Изграждане на втора клетка на регионално депо за отпадъци	Държавен бюджет	Списък на екологичните обекти финансирани от Държавния бюджет	Изграждане на втора клетка на регионално депо за отпадъци, система за контрол за радиоактивност на отпадъци на вход депо; Закупена факел за изгаряне на сметищен газ	1 400 000 лева	Приключен и въведен в експлоатация 2013 г.

V. SWAT АНАЛИЗ

SWOT представлява акроним на вътрешните за общината силни страни (Strengths) и слаби страни (Weaknesses) и външните за общината възможности (Opportunities) и заплахи (Threats).

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегически анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите “силни” и “слаби” страни.

Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ се диференцира на “възможности” и “заплахи”.

Възможности: Възможностите представляват найблагоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенции, от които тя се възползва или би могла да се възползва.

Заплахи: Заплахите са найнеблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят найголеми бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината.

Силни страни: Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината.

Слаби страни: Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости.

Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие. От тази класификация произтичат и условните наименования на различните видове стратегии, за които ще стане дума по късно.

След осъществяване на количествен и качествен анализ на общината /анализ на средата/, се оформя съдържанието на квадрантите на SWOT таблица.

От изведените характеристики на обекта и обкръжаващата среда се избират най-важните, които се вписват в съответните квадранти. Този етап съдържа голяма доза творчество, но се опира на направения анализ в предишният етап. В същото време елемент на творчество и интуиция е избора на правилния квадрант за идентифицирания фактор. Практиката показва, че за много от идентифицираните тенденции и фактори стои въпроса в кой от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

квадрантите да бъде поставен. До голяма степен това зависи и от самата формулировка. Например, наличието на свободна работна сила може да е силна страна, докато високата безработица да е слаба страна;

Възможността да се развиват трудоемки производства да е възможност, а високият процент на трайно безработни да е заплаха. В реалният живот съществуват множество взаимовръзки, които се явяват причини и следствия в зависимост от гледната точка, от целите на анализа и т.н. Поради тази причина едно и също явление може да се разглежда в различни негови проявления.

Най-благоприятната стратегическа позиция е **агресивната** стратегия.

Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заеманата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече **концентрираща**, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти.

Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

На база гореизложеното, може да се изведе следната обобщена схема за резултатите от SWOT-анализа на община Сандански за опазване на околна среда:

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Въздух	
<ul style="list-style-type: none"> - Добро качество на атмосферния въздух (КАВ) - Липса на големи промишлени предприятия, замърсяващи въздуха - Благоприятни климатични дадености - Екологично чист район	<ul style="list-style-type: none"> - Тенденция за превишения на нивата от фини прахови частици предимно през зимните месеци, вследствие на битовото отопление, транспорта, недобре поддържана пътна и прилежаща инфраструктура

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<ul style="list-style-type: none"> - Град Сандански е климатолечебен курорт с международно значение – доказано най-добрата естествена лечебница на бронхиална астма в Европа - Наличие на общински план за енергийна ефективност до 2020 г. - Разработена „Рамкова Стратегия за нисковъглеродно развитие на град Сандански до 2020 година” - Разработена краткосрочна общинска програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива до 2020 - Започнато поетапно газифициране на общински сгради в гр. Сандански - Благоприятни условия за използване на ВЕИ (факторът – продължително слънцегреене) и прилагане на енергийната ефективност	<ul style="list-style-type: none"> - Панелни комплекси с потребност от саниране - Голям брой несанирани общински сгради - Увеличаващ се брой на употребявани автомобили - Недостъчно използване на факторът „най-продължително слънцегреене” за развитие на ВЕИ от общината - Слабо развит градски транспорт - Непълно използван потенциал за повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) и ВЕИ
Води	
<ul style="list-style-type: none"> - Осигурено 99% водоснабдяване за населените места - Функционираща ПСПВ за гр. Сандански - Липса на големи промишлени предприятия,	<ul style="list-style-type: none"> - Загуби на питейна вода и влошаване на качеството ѝ в резултат от амортизацията на водопреносната мрежа - Водоснабдяването зависи пряко от природните и климатични условия и от

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>замърсяващи водите</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наличие на достатъчно количество собствен воден ресурс - Наличие на геотермални води - Добро общо състояние на водите на р. Санданска Бистрица	<p>състоянието на техническата инфраструктура (водоизточници, водопроводна мрежа и съоръжения)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липса на инвестиции във вътрешните водопроводни мрежи на населените места /приоритетно за град Сандански/, в подмяна на износените и често аварирани водопроводи, както и повсеместна подмяна на етернитовите тръби с нови отговарящи на съвременните стандарти. - Липса на инвестиции в реконструкция на някои от довеждащите водопроводи, които са изчерпали своят експлоатационен ресурс, както в подмяна на амортизираните сградни отклонения, генериращи значителни загуби на вода - Пълна амортизация на отделни канализационни клонове в гр. Сандански - Нефункционални преминавания на главни клонове през река Санданска Бистрица към главен канализационен колектор, водещи до замърсяване - Недостатъчни диаметри на главните клонове и клонове – за поемане на битовите отпадни и дъждовни води - Използване на отводнителни
--	---

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<p>съоръжения на дерета за канализационни клонове и неуспешни технически импровизации за избягване на точкови замърсявания на река Санданска Бистрица, което на практика лишава реката от обезпечаване с постоянен приток на чисти води и замърсява условно чисти води, вкарвайки ги в канализационната система, което пък създава излишен воден товар</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липсват кампании за разумно използване на питейната вода и избягване на разхищението ѝ. - Липса на ГПСОВ за гр. Сандански - Липса на акумулационни съоръжения (резервоари) в някои от малките населени места - Липса на изградени канализационни системи за отпадни битови води и липса на изградени пречиствателни станции за отпадъчни води в голяма част от населените места на територията на общината - Забавяне в процеса на довършване и изграждане на канализационните системи в голяма част от населените места на територията на общината - Липса на изградени канализационни системи и
--	--

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<p>пречиствателни съоръжения в малките населени места</p> <ul style="list-style-type: none"> - Заустване на непречистени отпадъчни води - Липса на изградени канализационни системи и пречиствателни съоръжения в планинските туристически центрове в Пирин – Попина лъка и Туричка черква.
Почви	
<ul style="list-style-type: none"> - Високо естествено плодородие на почвите - Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци - Липса на почви замърсени с органични замърсители - Незамърсени с химически вещества почви - Липса на заблатени и засолени почви	<ul style="list-style-type: none"> - Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия - Действие на иригационна ерозия в голям процент от поливния фонд - Действие на площна ерозия при земеделските земи, разположени върху терени с голям наклон - Действие на ровинна ерозия в леглата и бреговете на реките и малките им притоци
Шум	
<ul style="list-style-type: none"> - Добри шумови характеристики на населените места	<ul style="list-style-type: none"> - Няма изготвена стратегическа шумова карта на гр.Сандански
Отпадъци	
<ul style="list-style-type: none"> - Нормата на натрупване на битовите отпадъци в общината е с по-благоприятни стойности едновременно от средната за страната и от средната за населените места с население от 25 хил. до 50 хил. жители - Общината е сред първите общини в страната, които	<ul style="list-style-type: none"> - Нивото на депониране на битовите отпадъци е високо - Няма напредък по изпълнение на целите заложиени в чл. 31 от ЗУО - Не е въведена система за разделно събиране на биоразградими и зелени отпадъци - Липса на съвременна

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>депонират битовите си отпадъци на депа, които отговарят на европейските и националните изисквания, и е осигурила инфраструктура за тази цел в средносрочен план до 2025 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Капацитетът на действащата клетка е достатъчен за осигуряване на нуждите на общината в средносрочен период (до около 2025 г.), а теренът на депото може да обезпечи нуждите на трите общини от депониране на битовите отпадъци в дългосрочен период – най-малко до 2040 г. - Общината е осигурила независимост при осъществяване на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване чрез общинско дружество - Въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци за повечето населени места в общината - Има разработена общинска програма за управление на отпадъците до 2020 г. - Изготвени сезонни доклади за морфологичния състав на отпадъците в общината - Работещо регионално сдружение за управление на отпадъците, с председател на Общото събрание – кмета на	<p>екологосъобразна компостираща инсталация</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липса на каквото и да е предварително проучване и планиране за въвеждане, налагане и развитие на системата за разделно събиране на отпадъците - Липса на ефективни решения и адекватно насочени инвестиции. Изключително-слабо и ограничено е например материалното осигуряване на системата за разделно събиране на отпадъците в гр. Сандански - Малък брой райони/квартали (както и малък брой включени в системата за разделно събиране участници - стопански, административни, търговски (магазини, хотели, увеселителни заведения, санаториуми, заведения за обществено хранене) сгради) обекти в града - Недостатъчна честота /крастност/ на обслужване (изпразване) на наличните цветни контейнери поради липса на ясно-разписан и регламентиран график на сметосъбиращата машина. Това води до тяхното препълване, замърсяване на околконтейнерната площадка и до още по-голямо обезсърчение у населението да събира отпадъците си разделно
---	--

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

община Сандански	<ul style="list-style-type: none"> - Липса на програма за поетапно въвеждане на разделното събиране на отпадъците, с цел последователното обхващане на възможно по-голям брой градски райони, в т.ч. и останалите населени места (по-големите села) в общината - Липса на приобщаваща и компетентно-водена политика от страна на общинската администрация и общинския съвет по отношение на разделното събиране на отпадъците - Липса на каквито и да е било разяснителни, образователни и информационни кампании за ползите от разделното събиране на отпадъците, за мерките, които са необходими за неговото прилагане, изпълнение, контрол и мониторинг. Недостатъчната информираност води до силно недоверие и подозрение на местното население спрямо системата за разделно събиране - Няма цялостен разработен проект за разделно събиране на отпадъците генерирани на територията на общината - Неэффективна система на разделно събиране на отпадъците от опаковки: хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло
------------------	---

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<ul style="list-style-type: none"> - Няма осигурени площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата - Недостатъчен общински персонал за осъществяване на контролната дейност по спазване на разпоредбите относно управление на битовите и строителните отпадъци - Няма практика за отчитане удовлетвореността на обществеността и заинтересованите лица от резултатите, свързани с дейности по управление на отпадъците - Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища - Недостатъчен капацитет за управление на отпадъците във връзка с нарасналите изисквания за управление на отпадъците на местно ниво - Голям дял на инертните (отпадъците от строителство) в направения морфологичен състав на отпадъците, показващо неправомерно изхвърляне и смесване на битови и строителни отпадъци - Липсва осигурен „зелен“ телефон за жителите
--	---

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<ul style="list-style-type: none"> - Слаб интерес от населението към екологичните проблеми и нарушаване на приетите нормативни разпоредби във връзка с отпадъците - Липса на стимули (като финансови и данъчни облекчения, дефинирана такса смет), които да насърчават разделното събиране на отпадъците - Липса на адекватна и действаща общинска нормативна рамка, която да регулира дейностите по разделното събиране на отпадъците. Липса на контрол и санкции, както и анонимността при изхвърлянето, води до липсата на отговорност и до невъзможност да се търси такава - Липса на местна нормативна рамка на действащото законодателство в сферата на отпадъците - Наличие на нерегламентирани сметища за строителни отпадъци
Биоразнообразие	
<ul style="list-style-type: none"> - Уникална и съхранена природа с разнообразна флора и фауна - Благоприятно географско положение - Наличие на защитени територии - Наличие на защитени зони	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчно познаване на биологичното разнообразие - Липса на информираност на населението - Липса на система за събиране и обмен на информация, мониторинг и оценка на биологичното

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<ul style="list-style-type: none"> - Наличие на природни забележителности - Наличие на изключително – голям брой редки растителни и животински видове в защитените територии и зони - Наличие на ендемитни видове - Добро съчетание между запазена природа и традиционни земеделски практики - Сравнително незамърсена околна среда - Наличие на реки, езера и рибарници - Разработена общинска стратегия за екотуризъм	<ul style="list-style-type: none"> разнообразие в екосистемите на територията на общината - Липса на общински информационен център - Непознаване на Екомрежа „Натура 2000” и възможностите за устойчиво развитие - Недостатъчно добро познаване и прилагане на Закона за биологичното разнообразие - Неосигурено сътрудничество между стопанските субекти за запазване на биологичното разнообразие - Съществуваща опасност от изчезване на редки видове от дивата флора и фауна поради намален контрол от страна на държавата - Липса на планове за управление на защитените територии и защитените зони - Липса на адекватно обществено разбиране за биологичното разнообразие и за заплахите пред него, силното нарастване на опожарените и обезлесените площи - Липса на ефективни административни и принудителни мерки по отношение на запазването на биологичното разнообразие - Липса на издадени информационни материали за опазване на биоразнообразието в
--	--

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<p>общината</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липса на изградени партньорски отношения с НПО на национално ниво - Липса на опит на граждански организации в разработването на проекти за опазване на биоразнообразието и околната среда - Липса на общинска програма за опазване на биоразнообразието - Липса на опит в развитието на екотуризма на общинско ниво - Слабо и недостатъчно оползотворяване на природните и антропогенни ресурси - Недостатъчен маркетинг и реклама на региона като екотуристическа дестинация - Недостатъчен брой лицензирани планински водачи - Липса на туристическа инфраструктура в малките, но с потенциал за развитие на екотуризъм села - Недостатъчно използван природен потенциал за развитие на екотуризма
Зелена система	
<ul style="list-style-type: none"> - Редовно почистване и поддържане на наличните зелените площи за широко обществено ползване	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатъчна степен на озеленяване и благоустрояване в крайните квартали - Липса на Зелен кадастър и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>- Добро състояние на наличните зелени площи</p>	<p>паспортизация на дървесната растителност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Основно зелените площи са концентрирани в и около градския парк и в северната част на града. - Незадоволително е озеленяването около реката, която е основен градоустройствен фактор - Бреговото укрепване е решено чисто инженерно като канал, без отношение към селищната територия - Незадоволително състояние на озеленяването в терените с комплексно застрояване. - Част от междублоковите пространства са неорганизирани, без настилки за пешеходно движение и игра на деца, с хаотично и не регламентирано разположени метални и др. модулни елементи за гариране на МПС, с неоформени тревни пространства и саморасла дървесна растителност, без паркови елементи за сядане, за игра на деца, за събиране на едро и малогабаритни отпадъци - Липса на зелени изолационни пояси - Недостатъчна степен на благоустроеност в малките населени места
--	---

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

Други	
<ul style="list-style-type: none"> - Благоприятни условия за производство на екологично чисти продукти чрез екстензивно земеделие и животновъдство - Изграждаща се магистрална инфраструктура и подобрена републиканска пътна инфраструктура - Разработен Общински план за развитие до 2020 г. - Мотивираност на ръководството на общината да решава проблемите и да опазва местните природни дадености - Липса на големи промишлени замърсители - Благоприятна за развитието на селското стопанство и туризма природна среда	<ul style="list-style-type: none"> - Концентрация на проблеми в селищното развитие – забавяне в приемането на нов Общ устройствен план, липса на паркинги, недостатъчна благоустроеност и други - Големи диспропорции в развитието на общината в териториален план - център → периферия - Недостатъчен финансов ресурс на общината за инвестиции в областта на околната среда - Лошо състояние на част от общинската транспортната инфраструктура - Голям процент на неработещи хидромелиорационни мрежи - Неактуализиран интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Сандански - Липса на общинска политика за насърчаване развитието на екологични и иновативни производства с висока добавена стойност, които да гарантират устойчивото развитие на местната икономика и опазване на околната

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

	<p>среда</p> <ul style="list-style-type: none"> - Липса на административен капацитет за покриване на всички общински отговорности по опазване на околната среда - Непълна институционална, нормативна и стратегическа рамка за управление на околната среда - Задълбочаване на демографските проблеми
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
Въздух	
<ul style="list-style-type: none"> - Използване на пълния потенциал (факторът: най-продължително слънцегреене – 2 506 часа в годината) за повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) и ВЕИ - Включване в инициативата „Споразумение на кметовете за климата и енергията” за редукция на CO₂-емисии - Изготвяне на общински План за действие за устойчива Енергия (ПДУЕ), съгласно изискванията на инициативата - Използване на Оперативните програми и финансови инструменти на ЕС, национални фондове и международни споразумения за реализиране на проекти по	<ul style="list-style-type: none"> - Увеличаващия се брой на употребявани автомобили - Увеличаване на твърдото битово гориво за отопление от домакинствата

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>ЕЕ и ВЕИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Възможности за реализиране на проекти свързани с управление качеството на атмосферния въздух по инициативата „Зелен град”, включени в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град”	
Води	
<ul style="list-style-type: none"> - Използване на оперативните програми на ЕС, национални и международни фондове, финансови инструменти на ЕС и междуправителствени споразумения за реализиране на инвестиционни проекти по довършване и изграждане на канализационните системи в голяма част от населените места на територията на общината, както и за проектиране и изграждане на пречиствателни съоръжения (в т.ч. ПСОВ на гр. Сандански) - Намялаване загубите на питейна вода чрез частична подмяна на износените и често аварирани водопроводи, както и поетапна подмяна на етернитовите тръби с нови отговарящи на съвременните стандарти - Инвестиции (със средства на оперативните програми на	<ul style="list-style-type: none"> - Невъзможност за изпълнение на Проект № ПС§ГС1- ИП1: Воден цикъл на град Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>ЕС, общински бюджет и др.) в реконструкция и подмяна на някои от довеждащите водопроводи, които са изчерпали своят експлоатационен ресурс, и на амортизираните сградни отклонения, генериращи значителни загуби на вода, както и в подмяна на някои амортизирани канализационни клонове в гр. Сандански</p> <ul style="list-style-type: none"> - Провеждане на кампании за разумно използване на питейната вода и избягване на разхищението ѝ. - Възможности за реализиране на проекти за интегриран подход при устойчиво управление на водните ресурси по инициативата „Зелен град”	
Почви	
<ul style="list-style-type: none"> - Много добри възможности за развитие на биоземеделие - Възможности за оползотворяване на генерираните на територията на общината биоотпадъци чрез производство на висококачествен компост за:<ul style="list-style-type: none"> а) възстановяване и поддържане на почвеното плодородие, б) възстановяване и повишаване съдържанието на почвен въглерод,	<ul style="list-style-type: none"> - Липса на цялостен почвен мониторинг

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

в) подобряване влагозадържащите характеристики на почвата г) възстановяване и рекултивация на засегнати и нарушени от ерозионни процеси почви и терени	
Шум	
- Изготвяне на стратегическа шумова карта на гр. Сандански	
Отпадъци	
<ul style="list-style-type: none"> - Използване на финансовите инструменти на ЕС и други програми за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците, в т.ч. биоотпадъците - Наличен финансов ресурс за финансиране и съфинансиране на проекти за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци и за провеждане на регулярни информационни и образователни кампании за населението - Изработване и приемане на местна нормативна уредба, регламентираща управлението на отпадъците на общинско ниво - Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци	<ul style="list-style-type: none"> - Преминаването към нови схеми за определяне на такса битови отпадъци (промените в ЗМДТ в тази му част), предизвиква неяснота поради липса на стандартизирана методика за формирането (изчисляването) ѝ.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

- Въвеждане на система за разделно събиране на рециклируеми битови отпадъци - Позитивна прогноза за постигане на целите на региона за разделно събрани отпадъци и биоразградими отпадъци, в случай на изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци - Промяна на обществените нагласи в полза на екологосъобразното и ефективно управление на отпадъците - Подобряване на административния капацитет в сферата на отпадъците - Въвеждане на информационна общинска система за мониторинг и контрол на отпадъците - Изграждането на единна интегрирана информационна система за управление на отпадъците на национално ниво - Подобряване на информационната политика на общината в областта на управление на отпадъците - Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>изисквания свързани с управлението на отпадъците</p> <ul style="list-style-type: none"> - Възможности за реализиране на проекти свързани с интегриран подход за устойчиво управление на отпадъците по инициативата „Зелен град”, включени в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град” -	
Биоразнообразие	
<ul style="list-style-type: none"> - Опазването на природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове в рамките на Национална екологична мрежа; - Устойчиво развитие чрез запазване на биоразнообразието - Развитие на еко- и орнитоложки туризъм - Участие в проекти на ЕС, ГЕФ и др. - Съдействие при разработването на Интегрирани планове за управление на защитени зони - Ползване на агроекологични плащания и мерки - Регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>растителни и животински видове в природата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разработване на интегриран план за управление на защитените зони, обхващащ общините, чиито землища попадат в Натура 2000 - Разработване на общинска програма за опазване на биоразнообразието - Възможности за реализиране на проекти за опазване на биоразнообразието по инициативата „Зелен град”, включени в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град”	
Зелена система	
<ul style="list-style-type: none"> - Възможности за увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване чрез реализиране на проекти по инициативата „зелен град”, включени в концепцията за превръщането на Сандански в Европейски „зелен град”	
Други	
<ul style="list-style-type: none"> - Реконструкция и рехабилитация на пътна мрежа - Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда - Развитие на селското стопанство на база принципите на устойчиво	<ul style="list-style-type: none"> - Глобалното изменение на климата и попадането на страната в зоната на засушаването - Продължаваща тенденция на внос на стари автомобили - Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>развитие за щадене на природата</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подходящи условия за валоризация на природното богатство - Провеждане на кампании за опазване на околната среда и реализация на действия за смекчаване на климатичните промени, свързани с национални и местни инициативи - Възможности за получаване на безвъзмездна финансова помощ от национални източници на финансиране и от Фондовете на ЕС и достигане до целите на ЕС за околна среда - Много добри възможности за развитие на биоземеделие - Формиране на екологосъобразно поведение и навици у населението - Общинската администрация да провежда прозрачна политика по околната среда, редовно да информира гражданите и търси тяхното съдействие при реализиране на екологичните проекти. <ul style="list-style-type: none"> - Реструктуриране на икономиката и въвеждане на съвременни технологии, щадящи околната среда на общинско и регионално ниво - Отлични предпоставки за трансгранично сътрудничество в областта на околната среда	
---	--

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<ul style="list-style-type: none"> - Подготовка и провеждане на "зелени" обществени поръчки - Повишаване на общественото разбиране за опазване на околната среда - Възможности за прилагане на иновативни решения за устойчиво управление на компонентите на околната среда - Постигане на мултиплициращ ефект чрез използването на икономически ефективни решения за подобряване на състоянието на околната среда в общината - Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на проекти свързани с дейности по опазване на околната среда	
--	--

VI. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

През последните години се увеличиха предизвикателствата и заплахите в европейски, национален и регионален мащаб вследствие на глобализацията, икономическата криза, демографския упадък, климатичните промени, енергийната зависимост, рискът от възможната загуба на биоразнообразие и на природно и културно наследство. Независимо от новите реалности, общата представа за желаното бъдещо състояние на околната среда в община Сандански следва да продължи да носи основните черти на позитивни представи и

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

очаквания за: „устойчиво развитие”, „подобро качество на живот”, „съхранено природно и културно наследство”.

Визията е обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качества на средата, която тази общност изгражда, поддържа и обитава.

Приетата визия, определяща желаното и постижимо състояние в екологичен аспект на общината. В такава насока е формулирана **визията** за околната среда на община Сандански в периода 2014–2020 г.:

Поддържане на устойчива околна среда и рационално екологосъобразно използване на природните ресурси за осигуряване на високо качество на обитаване и повишаване благосъстояние на населението.

Визията за опазване на околната среда на община Сандански е основана на дълбокото убеждение на жителите на града да живеят в чист Европейски **зелен град**, уникални природни дадености и богато биоразнообразие. Желанието за висок жизнен стандарт е в унисон с развитието на чиста индустрия, възраждане на традициите в земеделското производство и разширяване на зелените площи.

Устойчивото развитие на общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности в нея и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и опазване на екосистемите и биоразнообразието.

Община Сандански да бъде просперираща социална общност с устойчиво развитие, привлекателно място за бизнес и живот, с високи доходи, развит туризъм, екологично селско стопанство, съхранена природна среда и богат културен живот, икономика основана на знанието и територия със съвременна модерна инфраструктура.

VII. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

В резултат от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Сандански в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея. След като бе избрана визия на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

общината се определиха и целите, достигането на които ще е определящо за качеството на живот на местното население.

При определянето на целите бяха взети в предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени, основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и се отчетоха заплахите пред община Сандански в областта на околната среда.

1. Генерална стратегическа цел на програмата

Въз основа на избраната визия, главната стратегическа цел на програмата е следната:

Подобряване и поддържане на качеството на живот на населението в Общината чрез осигуряване на благоприятна околна среда и запазване природните дадености на региона на основата на устойчиво управление на околната среда.

2. Приоритети, специфични стратегически цели на програмата и алтернативи за постигането им

С оглед на поставената генерална стратегическа цел Програмата за опазване на околната среда на община Сандански за периода 2016-2020 г. поставя следните приоритети и специфични стратегически цели:

ПРИОРИТЕТИ	СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ
Приоритет 1: Въздух	Специфична цел 1: <i>Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух и поддържане на нивото на емисиите под пределно допустимите норми</i>

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Приоритет 2: Води	Специфична цел 2: Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната инфраструктура
Приоритет 3: Почви	Специфична цел 3: Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия
Приоритет 4: Биоразнообразие	Специфична цел 4: Опазване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината
Приоритет 5: Отпадъци	Специфична цел 5: Устойчиво управление на отпадъците
Приоритет 6: Зелена система	Специфична цел 6: Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване
Приоритет 7: Административен капацитет	Специфична цел 7: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Алтернативите за постигане на специфичните стратегически цели, съответно и на генералната стратегическа цел, са посочени в следващия раздел от настоящата програма (Раздел VII. План за действие) - Таблица 13. План за действие на ПООС Сандански 2016-2020 г.

VIII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на община Сандански за периода 2016-2020 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните компоненти на околната среда, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

Таблица 13. План за действие на ПООС Сандански 2016-2020 г.

№	Наименование на специфичната цел	Източник на финансиране	Очакван ефект	Отговорна структура	Време за реализация
Специфична цел 1	Запазване и поддържане на доброто качество на атмосферния въздух и поддържане нивото на емисиите под пределно допустимото				
1	Подобряване на енергийната ефективност на обществени и жилищни сгради при реализиране на разработения от общината „План за енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение на община Сандански 2016-2020”	ПЧП ЕСКО услуги Програми и фондове на ЕС Национални фондове и програми Други финансови	Повишаване на енергийната ефективност и намаляване количествата използвани горива и съответно намаляване емисиите от SO ₂ , CO ₂ и прах в	Община Сандански	2016-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

		източници извън ЕС (Финансов механизъм на ЕИП и НФМ)	димните газове		
2	Рационално усвояване на ВЕИ при реализиране на разработената от общината „Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Сандански 2016-2020”	ПЧП ЕСКО услуги Програми и фондове на ЕС Национални фондове и програми (ФЕЕ, ФЕЕВИ, НДЕФ и др.) Други финансови източници извън ЕС (Финансов механизъм на ЕИП и НФМ)	Намаляване на емисиите на вредни вещества и достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в Община Сандански	Община Сандански	2016-2020 г.
3	Намаляване замърсяването на атмосферния въздух от чрез вземането на интегрирани зелени решения за „дружелюбен към околната среда градски транспорт“ с въвеждането на електроавтобусен и електромобилен градски и междуселищен транспорт	Национални фондове и програми (ФЕЕ, ФЕЕВИ, НДЕФ и др.) ПЧП Други финансови източници извън ЕС (Финансов механизъм на ЕИП и НФМ) Програми и фондове на ЕС Програма за иновации в	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)	Община Сандански	2017-2019 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		околната среда на ВМУВ			
4	Изграждането на нови спиркозаслони със соларни покриви	Програми и фондове на ЕС ПЧП Национални фондове и програми (ФЕЕ, ФЕЕВИ, НДЕФ и др.) Донорски програми по инициативата „зелен град”	Намаляване на емисиите на CO ₂	Община Сандански	2016 – 2019 г.
5	Създаване на достатъчно на брой “сини зони” в ЦГЧ с цел максимално ограничаване на трафика	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения); Намаляване на емисиите на шум	Община Сандански	2016 -2017 г.
6	Изграждане на велосипедни алеи и организиране на обществена кампания за насърчаване на велосипедния транспорт	Програми и фондове на ЕС Национални фондове и програми	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването	Община Сандански	2017-2019 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

			на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)		
7	Благоустрояване в крайните квартали и увеличаване на зелените площи; Изграждане на полуподземни паркинги със зелени (тревни) покривни конструкции и обграждения	Донорски програми по инициативата „зелен град” Програми и фондове на ЕС	Намаляване емисиите от Транспорт Намаляване емисиите на фини прахови частици	Община Сандански	2017 – 2019 г.
8	Системно машинно миене на основната пътна мрежа на града и особено улиците, по които се движи обществения транспорт	Собствени средства	Намаляване емисиите на фини прахови	Община Сандански Стройкомтранс „ЕООД”	Постоянен
9	Въвеждане на енергоспестяващи мерки в общинските сгради и уличното осветление (подмяна с LED – осветителни тела)	Програми и фондове на ЕС Други финансови източници извън ЕС (Финансов механизъм на ЕИП и НФМ)	Намаляване на емисиите на вредни вещества и достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в Община Сандански	Община Сандански	2016 -2019 г.
10	Обособяване и изграждане на допълнителни градски пешеходни зони	Програми и фондове на ЕС ПЧП Донорски програми по инициативата	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на въздуха с	Община Сандански	2016 – 2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

		„зелен град”	емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения); Намаляване на емисиите на шум		
11	Газифициране на сградите, общинска собственост	Общински бюджет	Намаляване на емисиите на вредни вещества от отопление на твърдо гориво	Община Сандански	Постоянен
12	Намаляване вредните емисии от използването на твърдо битово гориво чрез поставяне на пречиствателни филтри на пушеците комини	Донорски програми по инициативата „зелен град”		Община Сандански	2017-2020 г.
13	Повишаване на обществената информираност и култура по проблемите на замърсяване на атм. въздух от употребата на твърди горива за битово отопление	Общински бюджет Донорски програми по инициативата „зелен град”	Стимулиране на гражданите за използване на горива с ниски емисии на вредни вещества за битово отопление	Община Сандански	2017-2019 г.
14	Ограничаване преминаване и престой на тежкотоварни МПС в централна градска част	Общински бюджет	Намаляване вредните емисии от транспорт и емисии на шум в околната среда	Община Сандански	Постоянен
15	Подобряване качеството на пътната настилка в населените места	Общински бюджет	Намаляване емисиите от транспорт	Община Сандански	2016-2020 г.
16	Поддържане хигиената на	Общински	Намаляване	Община	Постоянен

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	градските пътни артерии	бюджет	емисиите на фини прахови частици	Сандански Стройкомтранс „ЕООД”	
17	Осигуряване на своевременна и коректна информация на населението за качеството на атмосферния въздух в общината	Общински бюджет	Набиране на достоверна информация и информирание на населението за състоянието на атмосферния въздух	Община Сандански	Постоянен
18	Изготвяне на общински План за действие за устойчива Енергия (ПДУЕ) за включване в инициативата „Споразумение на кметовете за климата и енергията” за редукция на CO ₂ -емисии	Общински бюджет	Намаляване на емисиите от CO ₂	Община Сандански	2016-2017 г.
19	Въвеждане на морални и материални стимули за повишаване на ефективността на крайното потребление на енергийни ресурси	Общински бюджет	Намаляване на емисиите на вредни вещества и достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в Община Сандански	Община Сандански	Постоянен
20	Реализиране на инвестиционни проекти за паркоустройство и благоустройство на междублокови пр-ва включени в ИПВГР. Поетапно предприемане на действия за обогатяване на растителността в жилищните квартали и междублоковите	Общински бюджет Донорски програми по инициативата „зелен град”	Намаляване емисиите на прах и предотвратяване на замърсяване на въздуха с общ прах и ФПЧ	Община Сандански	2016-2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	пространства				
21	Обследване качеството на околната среда (МАС)	Общински бюджет	Набиране на достоверна информация и информирание на населението за качеството на атмосферния въздух	Община Сандански	Постоянен
22	Почистване на основните пътни артерии от натрупан прах и осигуряване на поддържането им в добро техническо състояние	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Намаляване емисиите на фини прахови частици	Община Сандански Стройкомтранс „ЕООД”	Постоянен
23	Осигуряване на технически условия и установяване на постоянен контрол за ограничаване на нерегламентираното паркиране върху зелени площи и тротоарни настилки в ЦГЧ	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения); Намаляване на емисиите на шум	Община Сандански	Постоянен
24	Усъвършенстване на системата за управление на градския трафик, в това число на обществения „зелен” транспорт заложен в проект за Интегриран градски	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на	Община Сандански	2016-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

	транспорт		въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения); Намаляване на емисиите на шум		
26	Поетапно осъвременяване на междуградския транспорт и транспортната му схема	Общински бюджет Донорски програми по инициативата „зелен град” ПЧП	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Снижаване на замърсяването на въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)	Фирми превозвачи Община Сандански	Постоянен
26	Разширяване на обхвата и честотата на миене по райони с отчитане на екологичните и финансовите условия	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Намаляване емисиите на фини прахови частици	Община Сандански Стройкомтранс „ЕООД”	Постоянен
27	Реализация на инвестиционните проекти свързани с реконструкция на улици, булеварди планирани в ИПВГР	Общински бюджет	Намаляване на неорганизираните прахови емисии; Намаляване емисиите на	Община Сандански	2016-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

			фини прахови частици		
28	Създаване и поддържане на система за инвентаризация на изразходваните количества горива за битово отопление	Донорски програми по инициативата „зелен град” Общински бюджет	Намаляване на емисиите на вредни вещества от отопление на твърдо гориво	Община Сандански	2017-2019 г.
29	Изграждане на растителни пояси	Донорски програми по инициативата „зелен град” Общински бюджет	Намаляване емисиите на прах и предотвратяване на замърсяване на въздуха с общ прах и ФПЧ	Община Сандански	2017-2020 г.
Специфична цел 2	Опазване на водите и водните обекти и развитие на водоснабдителната и канализационна инфраструктура				
1	Основна реконструкция на довеждащи водопроводи с изчерпан експлоатационен ресурс	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД	Намаляване загубите по водопроводната мрежа	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.
2	Подмяна на износените и често аварирани водопроводи	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД	Намаляване загубите по водопроводната мрежа	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.
3	Подмяната на амортизираните сградни отклонения, генериращи значителни загуби на вода	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД	Намаляване загубите по водопроводната мрежа	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.
4	Изграждане на акумулационни съоръжения – резервоари в някои от населените места (селата: селата Лиляново, Ласкарево, Ладарево, Стожа, Дебрене, Калиманци, Враня, Спатово и Петрово)	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД Програми и фондове на ЕС Национални	Нарастване на подаваните количества на питейно-битова вода за потребление	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		фондове и програми			
5	Търсене на възможности за допълнително водоснабдяване на селата с нарушен режим на водоснабдяване	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД	Осигуряване на достатъчно по количество и с добро качество вода за питейно-битови нужди.	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2018 г.
6	Подобряване на водоснабдяването на част от гр.Сандански и селата – с.Лешница, с.Склавe и с. Поленица	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД Програми и фондове на ЕС Национални фондове и програми	Осигуряване на достатъчно по количество и с добро качество вода за питейно-битови нужди	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2019 г.
7	Провеждане на кампании за разумно използване на питейната вода	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД	Пестене на водните ресурси	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	Постоянен
8	Поетапна подмяна на етернитовите тръби с нови отговарящи на съвременните стандарти	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД Програми и фондове на ЕС Национални фондове и програми	Повишаване качеството на питейната вода	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.
9	Завършване изграждането на канализационните системи в някои населени места (в селата: Струма, Лебница, Джигурово, Лешница и Левуново)	Общински бюджет „УВЕКС” ЕООД Програми и фондове на ЕС Национални фондове и	Предотвратява нето на течовете от канализационната мрежа и подобряване ефективността на отвеждане на отпадните води	Община Сандански „УВЕКС” ЕООД	2016-2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		програми			
10	Доизграждане на главния канализационен колектор	Донорски програми по инициативата „зелен град”	Отвеждане на отпадните води до ПСОВ		2018-2020 г.
11	Проектиране и изграждане на градска ПСОВ	Програми и фондове на ЕС Програма за иновации в околната среда на ВМУВ	Пречистване на отпадните води от градската канализационна мрежа; Подобряване екологичното състояние на р. „Санданска Бистрица” и р. „Струма”	Община Сандански	2018-2020 г.
12	Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадни води в някои от малките населени места	Програми и фондове на ЕС Програма за иновации в околната среда на ВМУВ		Община Сандански	2017-2020 г.
13	Почистване коритата на реките в урбанизираните територии	Общински бюджет	Предпазване от наводнения	Община Сандански	Постоянен
14	Почистване бреговете на реките от храсти и растителност в обхвата на територията на Общината съгласно изискванията на нормативната уредба	Общински бюджет	Укрепване на бреговата ивица, подобряване хидротехническото състояние на реката и предпазване от наводнения	Община Сандански	Постоянен
15	Поддържане в добро хидротехническо състояние на язовирите, публична общинска собственост	Общински бюджет	Предпазване от наводнения	Община Сандански	Постоянен

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

Специфична цел 3	Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия				
1	Създаване на регистър на увредени земи и почви	Общински бюджет Национални фондове и програми	Осигуряване на достоверна информация за състоянието на почвите	Община Сандански РИОСВ - Благоевград	2017 – 2019
2	Залесяване на неземеделски общински земи и последващо отглеждане на насажденията	Общински бюджет	Запазване на почвите от ерозионни процеси	Община Сандански	2017 – 2020
3	Оказване на съдействие при изготвяне на проектни предложения за рекултивация на засегнатите от ерозията почви и терени	Общински бюджет	Създаване на ново ландшафтно устройство и вписването му към околната среда	Община Сандански РИОСВ - Благоевград	2017 – 2020
4	Използване на произвеждания от оползотворяването на биоразградимите и биотпадъци компост за укрепване и рекултивация на ерозирали почви и терени, за обоготвяване на почвите и подобряване на техните продуктивни и влагозадържащи характеристики; Използване на рекултивационни и регенериращи почвите дейности	Общински бюджет	Запазване на почвите от ерозия, повишаване на плодородието им	Община Сандански	2018- 2020
5	Засаждането на горски полезащитни пояси	Общински бюджет	Намалява силата на вятъра и издухването на почвата и ограничава действието на	Община Сандански	2017 – 2020

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

			сушата		
6	Тревосеене с чимова настилка	Общински бюджет	Запазване на почвите от отмиване	Община Сандански	2016 - 2020
7	Предвидени са и малки демонстрационни проекти за възстановяване на почви в зони с увредени терени, както и за иновационно управление на земеделските процеси, съобразно състоянието на почвените ресурси	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Опознаване на своеобразието на процесите, протичащи в почвата до правилно разрешаване на задачата по запазване на почвата от ерозия	Община Сандански	2016 – 2018
8	Разработване и изпълнение на рекултивационни проекти за извършване на рекултивационни дейности на физически нарушените терени	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Укрепване, регенерация на нарушените терени		2016-2020 г.
9	Детайлно проучване състоянието на почвените ресурси в Общината – замърсявания; ерозия, заблатяване и др.	Общински бюджет Национални фондове и програми	Създаване на условия за увеличаване на почвеното плодородие	Община Сандански РИОСВ - Благоевград	2017 – 2019
Спец ифич на цел 4	Опазване и поддържане на биологичното разнообразие на територията на общината				
1	Управление на защитени територии, влизащи в границата на общината, както и други приоритетни обекти от мрежата на защитените територии, установяване типовете местообитания; Разработване и приемане на интегрирани планове за управление	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Разработен и действащ план Подобри ключови екосистеми	Община Сандански РИОСВ - Благоевград	2016-2020 г.
2	Насърчаване на развитието на туризма в общината Предлагане на различни форми	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Разработени идеи за форми на туризъм	Община Сандански	2016-2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	на туризъм – еко, орнитоложки, селски и др.		Развитие на екотуризма на територията на общината Управление и поддръжка на екомаршрути и изграждане на екопътеки Създаване на подходящи условия за достъп и наблюдение на редки и застрашени видове		
3	Осигуряване на местни структури – информационни центрове и/или други за администриране интегрираното управление на туристическите услуги Изготвяне на общинска програма за развитие на туризма Разкриване на информационен посетителски център	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Възможност за реклама и представяне на богатото биоразнообразие на Общината	Община Сандански	2016-2020 г.
4	Информираност и въвличане на местната общност в реализацията на мерки, насочени към опазване на природната среда и биоразнообразието Подобряване и разширяване на условията за участие на НПО в процеса на вземане на решения за опазване на околната среда съгласно изискванията на нормативната	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Срещи за обсъждане на съвместни проекти с общината Съвместни проекти с общината Информирани граждани	Община Сандански	2016-2020 г.

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	<p>уредба</p> <p>Стимулиране на публично-частното партньорство чрез участие в съвместни проекти с общината</p> <p>Провеждане на информационни кампании и издаване на подходящи печатни материали</p> <p>Ползване на медии</p> <p>Разработване на информационни материали и брошури</p> <p>Въвеждане на информация в електронната страница на общината</p> <p>Оповестяването на всички възникнали екологични проблеми и взетите решения за тяхното решаване на електронната страница на общината</p> <p>Издаване на специализирани информационни материали, бюлетини и ръководства</p> <p>Установяване на основни теми, за които е необходима специализирана информация</p> <p>Идентифициране на необходимите специалисти</p>		<p>Издаване на информационни материали</p> <p>Въвеждане на информация</p> <p>Провеждане на проучвания</p> <p>Подбор и установяване на основни теми</p> <p>Ангажиране на необходимите специалисти</p>		
5	<p>Подобряване на координацията между местните власти и контролните органи</p> <p>Подобряване на сътрудничеството и изграждане на устойчиви партньорски връзки с</p>	<p>Програми и фондове на ЕС</p> <p>Общински бюджет</p>	<p>Установяване на реално сътрудничество</p> <p>Дискусия по определени теми</p>	<p>Община Сандански</p> <p>РИОСВ - Благоевград</p>	2016-2020 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

	компетентните власти на съседните общини с оглед на координация и обединяване на усилията за мониторинг и контрол Обмяна на опит със съседни община Набелязване на съвместни теми за решаване и организиране на кръгли маси за решаването им				
6	Разработване и изпълнение на проекти за опазване на биологичното разнообразие	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания	Община Сандански	2016-2020 г.
Специфична на цел 5	Устойчиво управление на отпадъците				
1	Внасяне на предложение и вземане на Решение от Общото събрание на РСУО - Сандански за начина на изпълнение на целите за намаляване количествата на депонираните битови отпадъци	Общински бюджет	2016	Общините са изпълнили изискванията на нормативната уредба и имат информация като основа за вземане на управленски решения	РСУО-Сандански, Община Сандански
2	Проучване, анализ за изграждане на инсталация за сепариране на смесените битови отпадъци преди депониране	Фондове и програми на ЕС Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017	Общината прилага предварително третиране на битовите отпадъци и увеличава количествата	РСУО-Сандански, Община Сандански
3	Ежегодно планиране и осъществяване на тематични	Общински бюджет	2016-2020	Изготвен доклад до	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	проверки за изпълнение на всички изисквания за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в системата за разделно събиране на отпадъците			кмета за резултатите от осъществения контрол	
4	Задължаване на всички юридически лица, които осъществяват дейности по разделно събиране и предаване за рециклиране на отпадъци да предоставят информация за разделно събраните и предадени за рециклиране битови отпадъци	Общински бюджет	2017	Одобрена Наредба за управление на отпадъците със съответните разпоредби	Община Сандански
5	Регулярен планов контрол за предоставяне на информация от задължените лица за събраните и предадени за рециклиране отпадъци	Общински бюджет	2016-2020	Всички задължени лица предоставят информация на общината	Община Сандански
6	Идентифициране, съставяне и постоянна актуализация на регистър на лицата, задължени да предават информация на общината за разделно събраните и предадени за рециклиране отпадъци /след изграждане на информационната система – като част от нея/	Общински бюджет	2016-2020	Общината разполага с информация за задължените за предаване информация лица	Община Сандански
7	Изграждане на модул за отпадъците от хартия и картон, метали пластмаса и стъкло като част от електронна интегрирана информационна система за битовите отпадъците	Отчисления по чл.64 от ЗУО	2016	Електронна обработка на информацията за доказване на целите за рециклиране	Община Сандански
8	Нормативно регламентиране и организиране и провеждане ежегодно от общината на целеви мероприятия за предаване на разделно събрани отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло	Общински бюджет	2016-2020	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

9	Сключване на нов договор или допълване на съществуващия договор с организацията за отпадъци от опаковки, обслужваща града с поставени минимални изисквания за количествата събрани и предадени рециклируеми отпадъци и контрол за изпълнението на договора	Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Община Сандански
10	Включване в нормативната уредба на общината и на практика на търговски обекти, административни, стопански, образователни и др. подобни обекти в системите за разделно събиране на отпадъците – индивидуален подход	Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Община Сандански
11	Сключване на договор с организация за оползотворяване на ИУЕЕО и задължаването ѝ да предоставя информация на общината	Общински бюджет	2016	Допълнителни количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци	Община Сандански
12	Разработване на проект за разделно събиране на рециклируеми битови отпадъци, генерирани на територията на общ. Сандански	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017	Възможност след изграждане на сепариращата инсталацията, общинската фирма („Стройкомтранс“ ЕООД) да извършва тази дейност след издаването на съответния регистрационен документ	Община Сандански
13	Внасяне на предложение и вземане на Решение от Общото събрание на РСУО - Сандански за начина на изпълнение на	Общински бюджет	2016	Общините са изпълнили изискванията на	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	целите за биоотпадъците и отклоняване от депониране на биоразградимите отпадъци			нормативната уредба	
14	Подготовка и изпълнение на проект за изграждане на съоръжение за компостиране на зелените отпадъци и въвеждане на система за разделното им събиране, включително поставяне на необходимите съдове за разделно събиране и техника	Фондове и програми на ЕС Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2018	Осигурена инсталация за компостиране на зелените отпадъци и съдове и техника за разделното им събиране и извозване	Община Сандански
15	Прилагане на плана за осигуряване на качеството на компоста, след въвеждане в експлоатация на компостиращата инсталация	Общински бюджет	2018-2020	Произведеният компост отговаря на изискванията	Община Сандански
16	Включване в новата Наредба за управление на отпадъците на специален раздел за управление на биоразградимите и биоотпадъци	Общински бюджет	2017	Задълженията на общината и на физическите и юридическите лица относно биоотпадъците са нормативно регламентирани	Община Сандански
17	Изготвяне на детайлни правила за общината за условията и реда за реда разделното събиране на зелените биоотпадъци преди въвеждането в експлоатация на инсталацията и на системата за разделно събиране на зелените отпадъци	Общински бюджет	2017	Определени са подробни изисквания към задължените лица за разделно събиране на зелените отпадъци	Община Сандански
18	Създаване, поддържане и актуализиране на общински регистър на обхванатите лица от системата за разделно събиране на зелените биоотпадъци: общински площи; юридически лица, пазари; населени места, улици	Общински бюджет	2017	Идентифицирани са обектите, включени в системата за разделно събиране на зелените отпадъци	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	и квартали на обхванати домакинства като част от информационната система за управление на отпадъците				
19	Ежегодно планиране и осъществяване на тематични проверки за изпълнение на всички изисквания за разделно събиране и изхвърляне на отпадъците в системата за разделно събиране на отпадъците	Общински бюджет	2016-2020	Изготвен доклад до кмета за резултатите от осъществения контрол	Община Сандански
20	Провеждане на целенасочена разяснителна информационна кампания сред населението и юридическите лица, обхванати от системата за разделно събиране на биоотпадъците преди въвеждането ѝ	Фондове и програми на ЕС Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017-2018	Населението и юридическите лица са запознати със схемата за разделно събиране на биоотпадъците и имат готовност да се включат в нея	Община Сандански
21	Разработване на проект за разделно събиране на биоразградимите и биотпадъци, генерирани на територията на общ. Сандански	Общински бюджет Отчисления по чл.64 от ЗУО	2017	Възможност след изграждане на сепариращата инсталацията, общинската фирма („Стройкомтранс“ ЕООД) да извършва тази дейност след издаването на съответния регистрационен документ	Община Сандански
22	Осигуряване на общинска площадка за доброволно предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата и подобни на домакинствата източници, вкл. от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и др	Общински бюджет/ Отчисления за депониране по чл.64 от ЗУО	2018	Общината събира разделно допълнителни количества рециклируеми битови отпадъци и	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

				намалява депонираните отпадъци	
23	Включване в новата Наредба за управление на отпадъците на специален раздел за управление на строителните отпадъци и на отпадъците от разрушаване на сгради	Общински бюджет	2017	Задълженията на общината и на физическите и юридическите лица относно строителните отпадъци са нормативно регламентиран и	Община Сандански
24	Подготовка и одобрение на заповед за реда и условията за събиране и извозване от общината на строителни отпадъци от текущи ремонтни дейности	Общински бюджет	2017	Строителните отпадъци от текущи ремонтни дейности не се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци	Община Сандански
25	Разпределение на отговорностите по управление на строителните отпадъци между структурните звена в общинската администрация	Общински бюджет	2017	Отговорността е са ясно разпределени между звената на общината	Община Сандански
26	Провеждане на административни процедури, изготвяне на технически проект за рекултивация и проучване за възможния времеви хоризонт за използване на старата кариера за оползотворяване на строителните отпадъци	Общински бюджет	2017	Общината разполага с проект и данни за вземане на управленски решения за управление на строителните отпадъци след изчерпване на кариерата	Община Сандански
27	Проучване относно възможностите за поставяне на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци	Общински бюджет	2017	Общината разполага с информация относно възможност за рециклиране	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

				на строителните отпадъци	
28	Анализ за и възлагане на експлоатацията на старата кариера до Левуново	Общински бюджет	2017	Общината е обезпечила институционално оползотворяването на отпадъците чрез техническа рекултивация на кариерата	Община Сандански
29	Актуализация на проекта за рекултивация на клетка №1 с изчерпан капацитет на регионално депо за отпадъци Сандански	Общински бюджет	2017	Изпълнени са нормативните изисквания	Община Сандански
30	Анализ и изготвяне на график и бюджет за подмяна на амортизирана сметосъбираща и сметоизвозваща техника	Общински бюджет	2018	Общината разполага с актуална информация за необходимостта от подмяна на техниката	Община Сандански
31	Изготвяне на формуляр за кандидатстване пред ПУДООС за закупуване на необходимата техника и подаване на заявлението в ПУДООС	Общински бюджет	2018	Общината е подготвила проект в съответствие с изискванията на финансиращата програма	Община Сандански
32	Закупуване на нова сметосъбираща и сметоизвозваща техника	ПУДООС	2019	Населението на общината е осигурено с качествени услуги	Община Сандански
33	Рекултивация на клетка №1 на регионалното депо с изчерпан капацитет след осигуряване на необходимото съфинансиране	ПУДООС Общински бюджет	2018	Изпълнени изисквания за рекултивация на клетките на	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		отчисления по чл.60 от ЗУО		депото	
34	Приемане на нова наредба за управление на отпадъците на територията на община Сандански в съответствие с изискванията на ЗУО	Общински бюджет	2017	Нормативна осигуреност	Община Сандански
35	Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на националното законодателство и местните политики за отпадъци и др.	Общински бюджет	постоянен	Нормативна осигуреност	Община Сандански
36	Приемане на вътрешни правила за проследяване на напредъка по изпълнението на мерките от настоящата ПУО, вкл. възлагане на задълженията и координацията за събиране, обработка и предоставяне на информация и срокове съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания	Общински бюджет, Програми за временна заетост	2017	идентифицирани показатели и вътрешни правила за наблюдение и отчитане	Община Сандански
37	Разработване и въвеждане на информационна система за отпадъците (ИСО)	Общински бюджет	2017-2018	изградена информационна система за управление на отпадъците	Община Сандански
38	Провеждане на обучение за работа с информационната система за отпадъците	Общински бюджет	2018-2019	служителите в администрацията и другите ползватели имат умения да работят с ИСУО	Община Сандански
39	Провеждане на анкетни проучвания за отчитане мнението на жителите на общината относно различни аспекти на политиката и услугите за отпадъците, вкл. предотвратяване на отпадъци	Общински бюджет в рамките на проекта за изграждане на съоръжения за компостиране и въвеждане на система за	2018-2020	Събрана информация за обществените нагласи относно участие в дейности за предотвратяване и разделно	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

		разделно събиране на зелени отпадъци		събиране	
40	Публикуване на годишни отчети за изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците на интернет страница на общината	Общински бюджет	Ежегодно	Осигурена прозрачност при изпълнение на общинската политика за отпадъци	Община Сандански
41	Обособяване на секция „Екология“ на интернет страницата на общината	Отчисления по чл.64 ЗУО	2017-2020	Структурирана и леснодостъпна информация за отпадъците	Община Сандански
42	Публикуване на актуална информация за отпадъците в обособената секция „Екология“ на интернет страницата на общината	Общински бюджет в рамките на проекта за изграждане на съоръжения за компостиране и въвеждане на система за разделно събиране на зелени отпадъци	2018-2020	Осигурен достъп на населението до информация за управление на отпадъците в общината	Община Сандански
43	Провеждане на информационни и разяснителни кампании за разделно събиране на зелени биоотпадъци	Общински бюджет Отчисления по чл.64 ЗУО	Ежегодно 2018-2020	Повишена информираност на населението и бизнеса	Община Сандански
44	Провеждане на кампании за пролетно и есенно почистване в община Сандански	Отчисления по чл.64 ЗУО	2017-2020	Повишено участие на населението и бизнеса в предотвратяване на риска от стари замърсявания с отпадъци; Почистени нерегламентирани сметища	Община Сандански
45	Провеждане на инициативи за учениците и децата в детските	Общински бюджет в	2018-2020	Повишаване на участието на	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

	градини на територията на общината относно разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали с наградни схеми	рамките на проекта за изграждане на съоръжения за компостиране и въвеждане на система за разделно събиране на зелени отпадъци Отчисления по чл.64 ЗУО		младите хора в предотвратяване и разделно събиране на отпадъците	
Специфична цел 6	Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване				
1	Осъвременяване на техническата база и технологиите за поддържане на зелената система	Общински бюджет Програми и фондове на ЕС	2016-2020	Подобряване състоянието и ефективността от поддържането на зелените системи и защитените територии	Община Сандански
2	Редовно почистване и поддържане на наличните зелените площи за широко обществено ползване	Общински бюджет	2016-2020	Подобряване на условията в зелените площи на града	Община Сандански
3	Разработване и реализация на проекти за възстановяване и облагородяване на междублокови пространства и други терени в кварталите с високо жилищно застрояване	Общински бюджет Донорски програми по инициативата „зелен град” Фондове и програми на ЕС	2017-2020	Предотвратяване натрупването на топлина в застроените градски зони (чрез индиректно създаване на охлаждащ ефект върху микроклимата на кварталите, като с	Община Сандански

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

				<p>увеличаване на зелените площи в тях ще се съкратят значително (от 5 до 10%) разходите за отопление и охлаждане на жилищата)</p> <p>Подобряване естетичния вид на урбанизираните територии</p>	
4	Обособяване на допълнителни места за вътрешноквартално озеленяване	<p>Фондове и програми на ЕС</p> <p>Донорски програми по инициативата „зелен град”</p> <p>Общински бюджет</p>	2017-2020	<p>Увеличаване на зелените площи за обществено ползване в периферните квартали на града</p> <p>Предотвратяване натрупването на топлина в застроените градски зони (чрез индиректно създаване на охлаждащ ефект върху микроклимата на кварталите, като с увеличаване на зелените площи в тях ще се съкратят значително (от 5 до 10%) разходите за</p>	Община Сандански

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

				отопление и охлаждане на жилищата	
				Подобряване естетическия вид на урбанизираните територии	
5	Изграждане на зелени изолационни ивици, озеленени масиви и обширни санитарно-растителни пояси	Фондове и програми на ЕС Донорски програми по инициативата „зелен град” Общински бюджет	2017-2020	Подсилване на извънградската зелена система По-ефективно пречистване на атмосферния въздух Засилване ролята на растителността за климатична регулация и за екосистемното пречистване на въздуха	
6	Паркоустрояване - Проектиране и изграждане на нови обществени паркове	Фондове и програми на ЕС Донорски програми по инициативата „зелен град”	2017-2020	Разширяване на посетителската градска зона предназначена за отдих и рекреация Увеличаване на зелените площи за широко обществено ползване Засилване ролята на растителността за климатична регулация и за	

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.

				екосистемното пречистване на въздуха	
7	<p>Замяна на досегашното парково осветление с модерно висококачествено LED-осветление</p> <p>Поставяне на декоративно парково осветление</p> <p>Поставяне на автономно соларно осветление от високоефективни ВЕИ - фотоволтаични модули в някои</p>	<p>Фондове и програми на ЕС</p> <p>Донорски програми по инициативата „зелен град”</p> <p>Други финансови източници извън ЕС (Финансов механизъм на ЕИП и НФМ)</p>	2017-2020	<p>По-висока степен на осветяемост в обществените паркове</p> <p>Изпълнение на мерките за енергийна ефективност, заложи в „План за енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение на община Сандански 2016-2020”</p> <p>Осигуряване на удожествено и ефектно осветление на ключови композиционни и елементи и различни архитектурни форми в обществените паркове</p> <p>Изпълнение на част от мерките заложи в</p>	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

<p>от пешеходните зони в града и в определени участъци от зелените терени за широко обществено ползване</p> <p>Подмяната на съществуващото улично осветление в общината с високоефективно LED-осветление</p>				<p><i>„Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Сандански 2016-2020”</i></p> <p>Създаване на комфортна и естетична нощна среда на територията на цялата община чрез монтирането на висок клас осветителни LED-тела, които да гарантират работеща в пълен обем система за улично осветление (с висока осветяемост на всички терени за обществено ползване), отговаряща на съвременните изисквания за експлоатация, позволяваща централизирано</p>	
--	--	--	--	--	--

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

				<p>програмируемо управление и автоматизация съобразно часовете и интензивността на движението</p> <p>Изпълнение на част от мерките за енергийна ефективност, заложи в „План за енергийна ефективност и програмата за неговото изпълнение на община Сандански 2016-2020”</p>	
	Разработване на общинска обновителна програма на градския парк „Свети Врач”	<p>Фондове и програми на ЕС</p> <p>Донорски програми по инициативата „зелен град”</p> <p>Общински бюджет</p>	2016-2020	<p>Принос в развитието на туристическия отрасъл с разширяване на посетителската му зона предназначена за отдих и рекреация, и създаване на допълнителни атракционни и места за развлечения в него, в т.ч. и изграждане на нови композиции от различни декоративно-</p>	

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

				атракционни елементи и малки архитектурни форми	
Специфична цел 7	Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население				
1	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация	Програми и фондове на ЕС Общински бюджет	2016-2020		Община Сандански
2	Подобряване на информационната безопасност за управление на околната среда	Общински бюджет	2016-2020		Община Сандански
3	Изграждане на общински капацитет за прилагане на екологичното законодателство, за разработване и управление на екологични инфраструктурни проекти	Общински бюджет	2016-2020		Община Сандански
4	Провеждане на обществени кампании за повишаване съзнанието на жителите свързани с опазването на околната среда; Организиране на общински информационно-образователни кампании свързани с опазването на околната среда	Общински бюджет	2016-2020		Община Сандански

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

околната среда, която дефинира тази политика за периода 2016-2020 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

В процеса на наблюдение, Общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от целите на ПООС достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

Контролът има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнението на ПООС. Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност, изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика, дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес, във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт. Контролът върху изпълнението на ПООС 2016-2020 г. на община Сандански се извършва от Общински съвет - Сандански, който приема програмата и следи за нейното изпълнение.

Координацията по изпълнението на ПООС ще се осъществява от специалистите в общинската екологична инспекция, и конкретно от лицата, които със заповед на Кмета на Общината (във връзка с изискването на чл. 15, ал. 1, т. 10 от Закона за опазване на околната среда) са определени като притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

На основание на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. В годишния отчет се отбелязва напредъка при

**ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА
НА ОБЩИНА САНДАНСКИ
ЗА ПЕРИОДА 2016-2020 Г.**

постигането на набелязаните цели и приоритети на ПООС, отчитат се настъпилите промени в екологичната обстановка, измененията в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти, както и препоръки за подобряване на резултатите от наблюдението на изпълнението на програмата. Актуализация на общинската програма по опазване на околната среда се извършва при съществена промяна на нормативната база и условията, при които е разработена.

В допълнение, на основание на чл. 79, ал. 6 от Закона за опазване на околната среда, годишните отчети, които Кмета на общината внася в Общинския съвет, се предоставят за информация в РИОСВ - Благоевград.

За информиране на обществеността отчетите по изпълнение на ПООС ще бъдат обявявани на информационните табла в сградата на Общината, както и публикувани на официалния сайт на община Благоевград.